

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور

سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان

دانشگاه زنجان

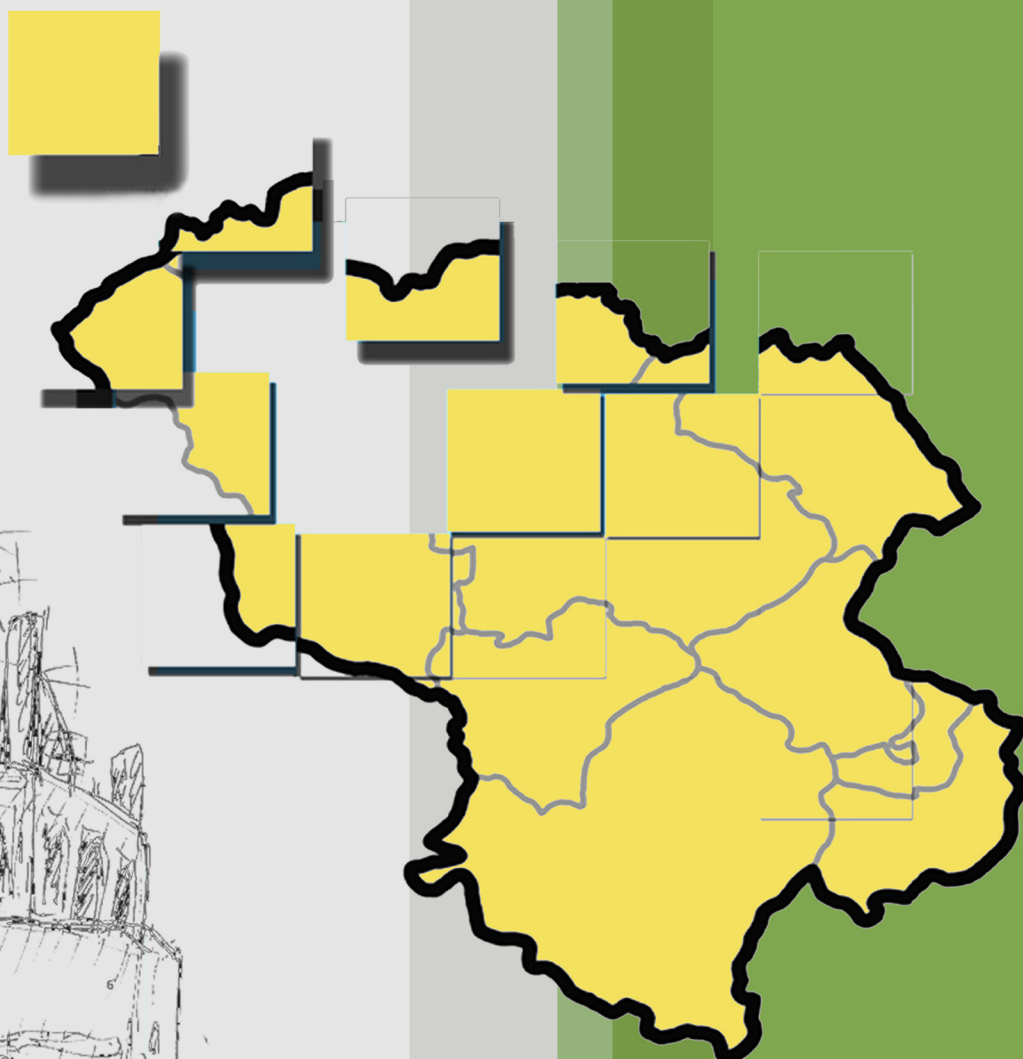
مطالعات برنامه‌ری آمایش استان زنجان

بخش دوم: برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری

فصل هفتم: طراحی و برنامه‌ریزی

۱. ۷. بهیچ‌سازي سازي مناطق برنامه‌ریزی در استان

۲. ۷. خدوین طرح آمایش استان

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان

مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

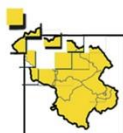
(جلد هجدهم - ویرایش تحت، مقدماتی، غیر قابل استناد)

بخش دوم: برنامه ریزی و سیاست گذاری

فصل هفتم: طراحی و برنامه ریزی

معاونت هماهنگی برنامه و بودجه

زمستان ۱۳۹۶

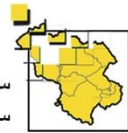

فهرست مطالب

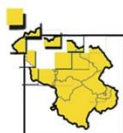
شماره صفحه

عنوان

۱۷.....	فصل هفتم: طراحی و برنامه‌ریزی
۲۱.....	۱. ۷. بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی در استان (پهنه‌بندی استان بر اساس الگوهای هم پیوندی کارکردی و طبیعی نواحی استان).....
۲۷.....	۱. ۱. ۷. مناطق برنامه‌ریزی استان زنجان.....
۶۳.....	۲. ۷. تدوین طرح آمایش استان.....
۶۹.....	۱. ۲. ۷. تعیین تخصص‌های اصلی مناطق و الگوی استقرار فعالیت‌ها.....
۷۵.....	۱. ۲. ۷. ۱. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان، ابهر.....
۸۴.....	۱. ۲. ۷. ۲. ۱. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی طارم.....
۸۸.....	۱. ۲. ۷. ۳. ۱. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی خداوند، ایجروود.....
۹۶.....	۱. ۲. ۷. ۴. ۱. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی ماهنشان.....
۹۹.....	۱. ۲. ۷. ۵. ۱. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی نیک‌پی.....
۱۰۴.....	۱. ۲. ۷. ۲. تعیین شکل‌بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله‌مراتبی مراکز سکونتگاهی (نظام اسکان جمعیت).....
۱۰۷.....	۱. ۲. ۷. ۱. ناحیه‌ی زنجان.....
۱۱۱.....	۱. ۲. ۷. ۱. ۱. ۲. ۱. منظومه زنجان.....
۱۱۲.....	۱. ۲. ۷. ۲. ۱. ۲. ۱. منظومه‌ی نیک‌پی.....
۱۱۲.....	۱. ۲. ۷. ۳. ۱. ۲. ۱. منظومه‌ی ارماغانخانه.....
۱۱۳.....	۱. ۲. ۷. ۴. ۱. ۲. ۱. منظومه قره بوطه.....
۱۱۴.....	۱. ۲. ۷. ۵. ۱. ۲. ۱. منظومه‌ی آبهر.....
۱۱۵.....	۱. ۲. ۷. ۶. ۱. ۲. ۱. منظومه‌ی چورزق.....
۱۱۷.....	۱. ۲. ۷. ۷. ۱. ۲. ۱. منظومه‌ی زرین‌آباد.....
۱۱۷.....	۱. ۲. ۷. ۸. ۱. ۲. ۱. منظومه‌ی حلب.....
۱۱۹.....	۱. ۲. ۷. ۹. ۱. ۲. ۱. منظومه‌ی ماهنشان.....
۱۱۹.....	۱. ۲. ۷. ۱۰. ۱. ۲. ۱. منظومه‌ی دندی.....
۱۲۱.....	۱. ۲. ۷. ۲. ۲. ۱. ناحیه‌ی ابهر.....
۱۲۴.....	۱. ۲. ۷. ۱. ۲. ۲. ۱. منظومه ابهر.....
۱۲۵.....	۱. ۲. ۷. ۲. ۲. ۲. ۱. منظومه‌ی هیدج.....
۱۲۵.....	۱. ۲. ۷. ۳. ۲. ۲. ۱. منظومه‌ی صائین‌قلعه.....
۱۲۶.....	۱. ۲. ۷. ۴. ۲. ۲. ۱. منظومه‌ی سلطانیه.....
۱۲۷.....	۱. ۲. ۷. ۵. ۲. ۲. ۱. منظومه‌ی خرمدره.....
۱۲۹.....	۱. ۲. ۷. ۶. ۲. ۲. ۱. منظومه‌ی قیدار.....
۱۲۹.....	۱. ۲. ۷. ۷. ۲. ۲. ۱. منظومه‌ی محمود آباد.....
۱۲۹.....	۱. ۲. ۷. ۸. ۲. ۲. ۱. منظومه زرین‌رود.....
۱۳۰.....	۱. ۲. ۷. ۹. ۲. ۲. ۱. منظومه‌ی گرماب.....
۱۳۱.....	۱. ۲. ۷. ۱۰. ۲. ۲. ۱. منظومه‌ی سجاس.....
۱۳۳.....	۱. ۲. ۷. ۳. ۲. ۲. ۱. شهرهای جدید پیشنهادی.....
۱۴۲.....	۱. ۲. ۷. ۴. ۲. ۲. ۱. سطح‌بندی نظام سکونتگاه‌های شهری استان زنجان در افق طرح (۱۴۰۴).....

۱۴۵.....	۳.۲. تبیین الگوی توزیع خدمات اجتماعی (آموزش، سلامت، تأمین اجتماعی و...) در سطح مناطق.....
۱۴۷.....	۱.۳.۲. سطح‌بندی الگوی کنونی توزیع خدمات اجتماعی در استان.....
۱۵۰.....	۲.۳.۲. تبیین الگوی توزیع خدمات اجتماعی در سطح مناطق.....
۱۵۳.....	۴.۲.۷. سطح بندی نظام خدمات برتر با توجه به قلمروها و مراکز زیست و فعالیت.....
۱۵۶.....	۱.۴.۲.۷. خدمات برتر در حوزه آموزش عالی و پژوهش.....
۱۵۹.....	۲.۴.۲.۷. خدمات برتر در حوزه بهداشت و درمان.....
۱۶۰.....	۳.۴.۲.۷. خدمات برتر در حوزه فرهنگ و ورزش.....
۱۶۲.....	۴.۴.۲.۷. خدمات برتر در حوزه اداری، سیاسی، نظامی، انتظامی.....
۱۶۳.....	۵.۴.۲.۷. خدمات برتر در حوزه مالی، اعتباری، بانکی و گمرک.....
۱۶۵.....	۶.۴.۲.۷. خدمات برتر در حوزه حمل‌ونقل و ارتباطات.....
۱۶۵.....	۷.۴.۲.۷. خدمات برتر در حوزه مهمانپذیری و گردشگری.....
۱۶۷.....	۸.۴.۲.۷. خدمات برتر در حوزه خدمات تخصصی پشتیبان.....
۱۶۹.....	۵.۲.۷. طراحی شبکه‌های اصلی زیربنایی با توجه به ساختار فضایی قلمروها و مراکز زیست و فعالیت.....
۱۸۲.....	۶.۲.۷. جمع بندی: تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی.....
۱۸۲.....	۱.۶.۲.۷. سازمان فضایی کاربری طبیعی زمین.....
۱۸۲.....	۱.۱.۶.۲.۷. پوشش گیاهی و مراتع.....
۱۸۵.....	۲.۱.۶.۲.۷. پوشش جنگلی طبیعی.....
۱۸۷.....	۳.۱.۶.۲.۷. سازمان فضایی مناطق زیست‌محیطی.....
۱۸۸.....	۲.۶.۲.۷. سازمان فضایی فعالیت.....
۱۸۸.....	۱.۶.۲.۷. سازمان فضایی بخش کشاورزی.....
۱۹۲.....	۲.۶.۲.۷. سازمان فضایی فعالیت بخش صنعت و معدن.....
۱۹۸.....	۳.۶.۲.۷. سازمان فضایی بخش خدمات.....
۲۰۱.....	۴.۶.۲.۷. سازمان فضایی فعالیت بخش گردشگری.....
۲۰۳.....	۳.۶.۲.۷. سازمان فضایی استقرار جمعیت.....

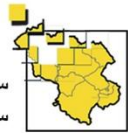

فهرست جداول

شماره صفحه

عنوان

جدول شماره‌ی ۱. معیارهای بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی استان.....	۲۹
جدول شماره‌ی ۲. مشخصات ناحیه زنجان.....	۱۰۸
جدول شماره‌ی ۳. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در ناحیه‌ی زنجان.....	۱۰۸
جدول شماره‌ی ۴. نمای کلی سطح بندی مراکز روستایی ناحیه‌ی زنجان.....	۱۰۹
جدول شماره‌ی ۵. سطح‌بندی کانون‌های روستایی شهرستان زنجان.....	۱۱۰
جدول شماره‌ی ۶. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در شهرستان زنجان.....	۱۱۳
جدول شماره‌ی ۷. سطح‌بندی کانون‌های روستایی شهرستان طارم.....	۱۱۵
جدول شماره‌ی ۸. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در شهرستان طارم.....	۱۱۶
جدول شماره‌ی ۹. سطح‌بندی کانون‌های روستایی شهرستان ایجرود.....	۱۱۷
جدول شماره‌ی ۱۰. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در شهرستان ایجرود.....	۱۱۸
جدول شماره‌ی ۱۱. سطح‌بندی کانون‌های روستایی شهرستان ماهنشان.....	۱۲۰
جدول شماره‌ی ۱۲. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در شهرستان ماهنشان.....	۱۲۰
جدول شماره‌ی ۱۳. مشخصات ناحیه ابهر.....	۱۲۲
جدول شماره‌ی ۱۴. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در ناحیه‌ی ابهر.....	۱۲۲
جدول شماره‌ی ۱۵. نمای کلی سطح‌بندی مراکز روستایی در ناحیه ابهر.....	۱۲۳
جدول شماره‌ی ۱۶. سطح‌بندی کانون‌های روستایی شهرستان‌های ابهر و خرمدره.....	۱۲۳
جدول شماره‌ی ۱۷. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در شهرستان ابهر.....	۱۲۶
جدول شماره‌ی ۱۸. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در شهرستان خرمدره.....	۱۲۸
جدول شماره‌ی ۱۹. سطح‌بندی کانون‌های روستایی شهرستان خدابنده.....	۱۳۱
جدول شماره‌ی ۲۰. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در شهرستان خدابنده.....	۱۳۲
جدول شماره‌ی ۲۱. مشخصات سکونتگاه‌های شهری جدید در افق طرح (شهرستان زنجان).....	۱۳۵
جدول شماره‌ی ۲۲. مشخصات سکونتگاه‌های شهری جدید در افق طرح (شهرستان خدابنده).....	۱۳۷
جدول شماره‌ی ۲۳. مشخصات سکونتگاه‌های شهری جدید در افق طرح (شهرستان ماهنشان).....	۱۳۸
جدول شماره‌ی ۲۴. مشخصات سکونتگاه‌های شهری جدید در افق طرح (شهرستان ایجرود).....	۱۳۹
جدول شماره‌ی ۲۵. مشخصات سکونتگاه‌های شهری جدید در افق طرح (شهرستان طارم).....	۱۴۰
جدول شماره‌ی ۲۶. سطح بندی جمعیتی نظام سکونتگاهی شهرهای استان زنجان.....	۱۴۲
جدول شماره‌ی ۲۷. مجموعه بخش‌ها و زیر بخش‌های خدمات اجتماعی.....	۱۴۷
جدول شماره‌ی ۲۸. سطح بندی سکونتگاه‌های شهری استان بر مبنای شاخص مرکزیت خدمات.....	۱۴۸
جدول شماره‌ی ۲۹. سطح‌بندی شهرهای استان از نظر فعالیت‌های بخش خدمات.....	۱۵۰
جدول شماره‌ی ۳۰. الگوی توزیع خدمات اجتماعی در سکونتگاه‌های شهری استان زنجان در سطح کنونی و سطح مورد انتظار.....	۱۵۰
جدول شماره‌ی ۳۱. سطح‌بندی مراکز استقرار خدمات برتر در نظام سکونتگاهی استان.....	۱۵۴
جدول شماره‌ی ۳۲. چگونگی تعامل و پیوند کالبدی و ارتباطی استان زنجان با هفت استان هم‌جوار.....	۱۷۱
جدول شماره‌ی ۳۳. وضعیت کمی سازمان فضایی آینده پوشش مرتعی استان به تفکیک پهنه‌های کم‌تراکم، نیمه متراکم و متراکم.....	۱۸۳
جدول شماره‌ی ۳۴. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی استان زنجان.....	۲۰۴
جدول شماره‌ی ۳۵. سطح بندی جمعیتی نظام سکونتگاهی شهرهای استان زنجان.....	۲۰۵

جدول شماره‌ی ۳۶. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه زنجان.....	۲۱۵
جدول شماره‌ی ۳۷. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه نیک پی.....	۲۱۸
جدول شماره‌ی ۳۸. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه ارمغانخانه.....	۲۲۰
جدول شماره‌ی ۳۹. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه قره بوطه.....	۲۲۲
جدول شماره‌ی ۴۰. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه آبیر.....	۲۲۳
جدول شماره‌ی ۴۱. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه چورزق.....	۲۲۵
جدول شماره‌ی ۴۲. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه زرین آباد.....	۲۲۶
جدول شماره‌ی ۴۳. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه حلب.....	۲۲۸
جدول شماره‌ی ۴۴. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه ماهنشان.....	۲۲۹
جدول شماره‌ی ۴۵. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه دندی.....	۲۳۱
جدول شماره‌ی ۴۶. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه ابهر.....	۲۳۳
جدول شماره‌ی ۴۷. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه هیدج.....	۲۳۵
جدول شماره‌ی ۴۸. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه صائین قلعه.....	۲۳۵
جدول شماره‌ی ۴۹. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه سلطانیه.....	۲۳۶
جدول شماره‌ی ۵۰. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه.....	۲۳۷
جدول شماره‌ی ۵۱. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه قیدار.....	۲۳۸
جدول شماره‌ی ۵۲. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه محمودآباد.....	۲۳۹
جدول شماره‌ی ۵۳. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه زرین رود.....	۲۴۰
جدول شماره‌ی ۵۴. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه گرماب.....	۲۴۱
جدول شماره‌ی ۵۵. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه سجاس.....	۲۴۳

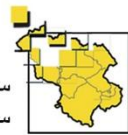

فهرست اشکال

شماره صفحه

عنوان

- شکل شماره ۱. الگوی تجریدی نوع و سطح پیوند ارتباطی استان زنجان با استانهای همجوار ۱۷۲
- شکل شماره ۲. الگوی تجریدی نوع و سطح پیوند ارتباطی درون استانی ۱۷۳
- شکل شماره ۳. الگوی تجریدی نوع و سطح پیوند ارتباطی پیشنهادی استان زنجان با استانهای همجوار ۱۸۰
- شکل شماره ۴. الگوی تجریدی نوع و سطح پیوند ارتباطی پیشنهادی درون استانی ۱۸۱

فهرست نقشه‌ها

عنوان	شماره صفحه
نقشه‌ی شماره‌ی ۱. مناطق برنامه‌ریزی آمایش سرزمین.....	۲۶
نقشه‌ی شماره‌ی ۲. موقعیت استان زنجان در منطقه‌ی البرز جنوبی.....	۲۶
نقشه‌ی شماره‌ی ۳. مناطق برنامه‌ریزی استان زنجان.....	۳۲
نقشه‌ی شماره‌ی ۴. منطقه برنامه ریزی طارم.....	۳۴
نقشه‌ی شماره‌ی ۵. منطقه برنامه ریزی زنجان، ابهر.....	۴۱
نقشه‌ی شماره‌ی ۶. منطقه‌ی برنامه‌ریزی خدابنده، ایجرود.....	۴۷
نقشه‌ی شماره‌ی ۷. منطقه‌ی برنامه‌ریزی ماهنشان.....	۵۱
نقشه‌ی شماره‌ی ۸. منطقه‌ی برنامه‌ریزی نیک‌پی.....	۵۷
نقشه‌ی شماره‌ی ۹. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان، ابهر.....	۸۳
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۰. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی طارم.....	۸۸
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۱. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی خدابنده، ایجرود.....	۹۶
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۲. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی ماهنشان.....	۹۹
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۳. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی نیک‌پی.....	۱۰۲
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۴. تخصص‌های مناطق برنامه ریزی استان زنجان.....	۱۰۳
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۵. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی ناحیه زنجان.....	۱۱۱
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۶. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی منظومه‌های شهرستان زنجان.....	۱۱۴
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۷. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی منظومه‌های شهرستان طارم.....	۱۱۶
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۸. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی منظومه‌های شهرستان ایجرود.....	۱۱۸
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۹. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی منظومه‌های شهرستان ماهنشان.....	۱۲۱
نقشه‌ی شماره‌ی ۲۰. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی ناحیه ابهر.....	۱۲۴
نقشه‌ی شماره‌ی ۲۱. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی منظومه‌های شهرستانهای ابهر و سلطانیه.....	۱۲۷
نقشه‌ی شماره‌ی ۲۲. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی منظومه شهرستان خرمدره.....	۱۲۸
نقشه‌ی شماره‌ی ۲۳. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی منظومه شهرستان خدابنده.....	۱۳۲
نقشه‌ی شماره‌ی ۲۴. حوزه‌ی نفوذ عملکردی سکونتگاههای شهری استان بر مبنای شعاع دسترسی.....	۱۳۴
نقشه‌ی شماره‌ی ۲۵. سکونتگاههای شهری جدید استان زنجان در افق طرح.....	۱۴۲
نقشه‌ی شماره‌ی ۲۶. سطح بندی نوین نظام سکونتگاههای شهری استان زنجان در افق طرح.....	۱۴۴
نقشه‌ی شماره‌ی ۲۷. میزان جمعیت سکونتگاههای شهری استان زنجان در افق طرح.....	۱۴۴
نقشه‌ی شماره‌ی ۲۸. سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در حوزه‌های آموزشی و پژوهشی.....	۱۵۸
نقشه‌ی شماره‌ی ۲۹. سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در حوزه‌های بهداشتی و درمانی و فرهنگی.....	۱۶۲
نقشه‌ی شماره‌ی ۳۰. سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در حوزه‌های اداری و سیاسی و مالی و اعتباری.....	۱۶۴
نقشه‌ی شماره‌ی ۳۱. سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در حوزه‌های حمل و نقل و ارتباطات و گردشگری.....	۱۶۷
نقشه‌ی شماره‌ی ۳۲. سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در حوزه‌های خدمات تخصصی پشتیبان.....	۱۶۸
نقشه‌ی شماره‌ی ۳۳. شبکه‌ی ارتباطی موجود استان زنجان.....	۱۷۴
نقشه‌ی شماره‌ی ۳۴. تصویر سازمان فضایی وضعیت مراتع استان زنجان در افق طرح.....	۱۸۶
نقشه شماره ۳۵. سازمان فضایی پهنه‌های طبیعی و منابع محیطی.....	۱۸۸

- نقشه‌ی شماره‌ی ۳۶. وضعیت کاربری‌های اراضی اصلی استان در افق طرح ۱۹۰
- نقشه‌ی شماره‌ی ۳۷. سازمان فضایی پهنه‌های اولویت‌دار برای توسعه فعالیت دامداری متمرکز ۱۹۲
- نقشه‌ی شماره‌ی ۳۸. شهرکهای صنعتی پیشنهادی در سازمان فضایی استان ۱۹۴
- نقشه‌ی شماره‌ی ۳۹. سازمان فضایی محورهای اصلی توسعه صنعتی استان به تفکیک نوع و درجه پیوند صنعتی ۱۹۶
- نقشه‌ی شماره‌ی ۴۰. سازمان فضایی پهنه‌های توسعه فعالیت های معدنی در استان زنجان ۱۹۸
- نقشه‌ی شماره‌ی ۴۱. سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در نظام سکونتگاهی استان زنجان ۲۰۰
- نقشه‌ی شماره‌ی ۴۲. سازمان فضایی فعالیت بخش گردشگری ۲۰۳
- نقشه‌ی شماره‌ی ۴۳. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی استان زنجان ۲۰۵
- نقشه‌ی شماره‌ی ۴۴. سطح بندی نوین نظام سکونتگاههای شهری استان زنجان در افق طرح ۲۰۷
- نقشه‌ی شماره‌ی ۴۵. میزان جمعیت سکونتگاههای شهری استان زنجان در افق طرح ۲۰۷
- نقشه‌ی شماره‌ی ۴۶. تصویر سازمان فضایی استان در افق طرح ۲۰۸

فصل هفتم: طراحی و برنامه‌ریزی

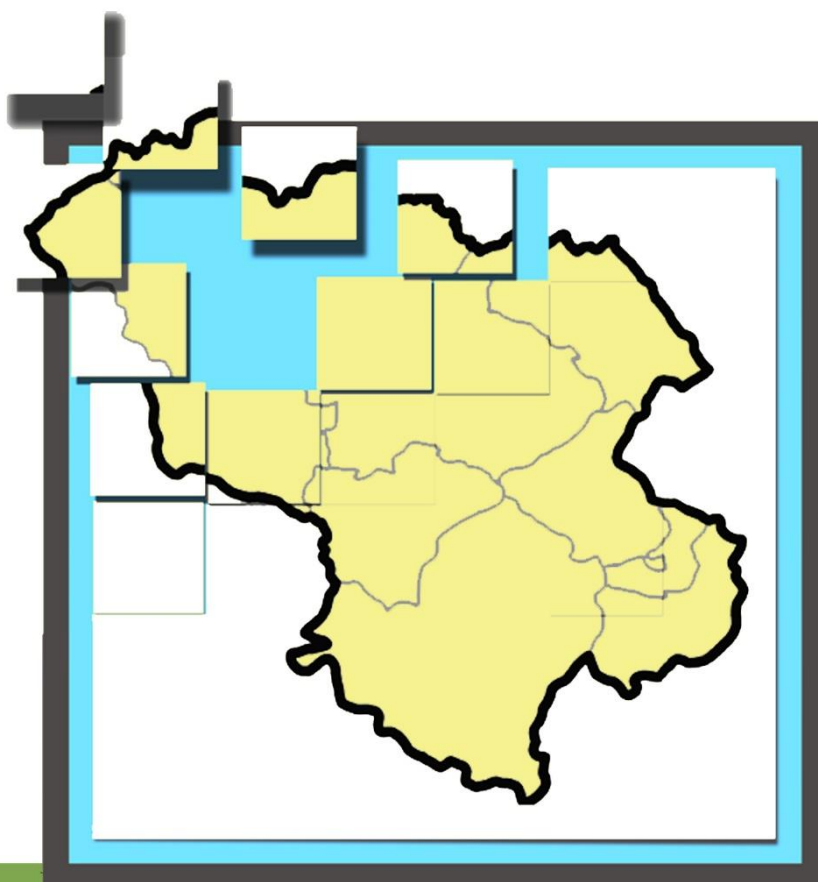
بر اساس مطالعات فصل پیشین با عنوان «تبیین چشم‌انداز و طراحی سناریوی توسعه‌ی فضایی استان»، در این فصل، طرح و برنامه‌ی آمایش استان زنجان ارائه خواهد شد. این دو موضوع، در قالب دو سطح تفصیلی‌تر از سند آمایش استان، بر اساس طرح پایه‌ی آمایش، خروجی فصل ششم محسوب می‌شود.

فصل حاضر از سه بخش جداگانه تشکیل شده است، بخش نخست به بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی استان زنجان اختصاص دارد. در این بخش استان بر اساس الگوهای هم‌پیوندی کارکردی و طبیعی مناطق مختلف پهنه‌بندی شده است. در بخش دوم طرح آمایش استان ارائه شده است، در این بخش در ابتدا تخصص‌های اصلی مناطق و الگوی استقرار فعالیت‌ها تعیین می‌شود، سپس به تعیین شکل‌بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله‌مراتبی مراکز سکونتگاهی اقدام می‌گردد. تبیین الگوی توزیع خدمات اجتماعی در سطح مناطق، شامل خدمات آموزشی، سلامت، تأمین اجتماعی و... موضوع قسمت سوم این بخش را تشکیل می‌دهد و پس‌از آن نظام خدمات برتر با توجه به قلمروها و مراکز زیست و فعالیت سطح‌بندی گردیده است. از دیگر مباحث این بخش طراحی شبکه‌های اصلی زیربنایی استان است که با توجه به ساختار فضایی قلمروها و مراکز زیست و فعالیت استان، الگوها و استخوان‌بندی شبکه‌های زیربنایی تبیین شده است و در نهایت در جمع‌بندی مجموعه این مباحث، تصویر سازمان فضایی استان در افق طرح ارائه شده است.

بخش سوم فصل حاضر به تدوین برنامه‌ی آمایش استان اختصاص دارد. در این بخش ابتدا عناوین پروگرام‌های اجرایی آمایش استان بر اساس طرح آمایش تعیین گردیده است، سپس طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار از مجموعه‌ی این پروگرام‌ها تعیین شده است. در ادامه برنامه‌ی عملیاتی پروگرام‌های اجرایی یاد شده تعیین شده است.

تدوین برنامه و نظام تجهیز منابع مالی موردنیاز پروژه‌ها بخش دیگر تدوین برنامه‌ی آمایش استان است و درنهایت برنامه‌های بخشی توسعه‌ی استان که شامل برش‌های بخشی برنامه‌ی آمایش و برنامه‌های توسعه‌ی نواحی که در حقیقت برش‌های شهرستانی این برنامه است، ارائه گردیده است، گفتنی است، تنظیم برش‌های بخشی و ناحیه‌ای برنامه‌ی آمایش، تدوین اسناد برنامه‌های بلندمدت بخشی و برنامه‌های بلندمدت توسعه‌ی نواحی استان است.

۱.۷. بهینه‌سازی مناطق پرشامه‌رپزی در استان (پهنه‌بندی
استان بر اساس الگوهای هم‌پوندی کارکردی و طبیعی)

۷.۱. بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی در استان (پهنه‌بندی استان بر اساس الگوهای هم‌پیوندی کارکردی و طبیعی نواحی استان)

در متون و اسناد علمی دانش منطقه‌ای، تعاریف فراوانی از منطقه ارائه شده است. در یکی از عام‌ترین این تعاریف، منطقه چنین تعریف شده است:

«محدوده‌های جغرافیایی که یک یا چند ویژگی مشترک دارد، به‌گونه‌ای که این ویژگی یا ویژگی‌ها، محدوده‌ی یاد شده را از پیرامون آن متمایز نماید.»

صرف‌نظر از وجود تمایز یا اشتراک منطقه و ناحیه چنانچه این دو مفهوم معادل در نظر گرفته شوند، با هر دیدگاه و چارچوب فکری، منطقه ویژگی‌های زیر را دارد:

- بخشی از فضا و سرزمین است؛
- در تعدادی از عوامل و ویژگی‌ها وجه اشتراک دارد؛
- سطحی کوچک‌تر از کشور و سطح ملی و فراتر از سطح شهر و روستا را در بر می‌گیرد^۱ (زیاری، ۱۳۸۰: ۶۰).

۱. گرچه در برخی مطالعات، منطقه و ناحیه بخشی از شهر یا روستاست و این تعدد مصادیق از دیگر پیچیدگی‌های منطقه و ناحیه است.

در ادبیات برنامه‌ریزی، به تقسیم منطقه به محدوده‌های کوچک‌تر بر حسب نوع استفاده‌ی بهینه در زمان اکنون و آینده و با هدف سازمان‌دهی مطلوب زندگی و فعالیت در پهنه سرزمین منطقه‌بندی گفته می‌شود. در تعریفی دیگر منطقه‌بندی تفکیک و تقسیم یک محدوده‌ی جغرافیایی به محدوده‌های معین بر پایه‌ی اصول علمی و عقلایی و برای استفاده بلندمدت اطلاق می‌شود، به بیانی ساده‌تر منطقه‌بندی، جداسازی سرزمین به واحدهای مکانی و فضایی در سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای و محلی به منظور نظارت و هدایت آن سرزمین است.

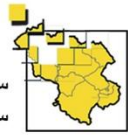
اصل اساسی در منطقه‌بندی این است که یک سرزمین به بخش یا منطقه‌های مختلف تقسیم شود و هر منطقه در جهت اهداف صحیح و درست در موقعیت مکانی مناسب مورد استفاده قرار گیرد. در منطقه‌بندی می‌توان برنامه‌های بخشی را در سطح منطقه بهتر هماهنگ کرد و یکپارچگی اهداف و برنامه‌های ملی و انگیزه‌های ابدایی محلی را در این سطح درک کرد. منطقه‌بندی یا حوزه‌بندی بخش مهمی از فرایند برنامه‌ریزی است. منطقه‌گرایی را می‌توان کوششی برای تعیین حدود حوزه‌هایی بزرگ‌تر از حوزه‌های دارای ساختار دولت محلی تعریف کرد که هدف آن مؤثرتر و کاراتر ساختن دولت ملی و محلی و امر برنامه‌ریزی است. منطقه‌بندی بیشتر از آن که تنها به اقدامی جغرافیایی برای تعیین محدوده‌ی حوزه‌های سطح زمین بر مبنای خصوصیات کالبدی آن‌ها بپردازد سطح جدید واسطی از دستگاه دولتی و اداری را تعریف می‌کند.

از جمله مهم‌ترین اهداف منطقه‌بندی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- طراحی رشد و توسعه آینده منطقه؛
 - تعیین نظام کاربری مطلوب زمین در سطوح منطقه؛
 - ایجاد توازن و تعادل بین نوع استفاده از زمین برای توسعه‌ی پایدار در سطح منطقه در مقطع کنونی و آینده؛
 - تخصیص بهینه‌ی منابع و امکانات بر اساس ظرفیت تحمل و توان سرزمین؛
 - ایجاد ارتباطی متقابل و سازنده بین جمعیت، سرزمین و فعالیت‌ها با هدف حفظ محیط‌زیست.
- از جمله دلایل اهمیت بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی در مطالعات حاضر می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
- مناطق برنامه‌ریزی بستر مطالعات برنامه آمایش است؛
 - مناطق برنامه‌ریزی بستر تهیه داده‌های زمین مرجع یکپارچه به حساب می‌آید؛

- مناطق برنامه‌ریزی بستر اجرای برنامه آمایش محسوب می‌شود؛
 - بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی تنظیم کننده سازوکار مدیریت برنامه آمایش است؛
 - مناطق برنامه‌ریزی بستر نقش‌پذیری برنامه‌های توسعه از منظر آمایش در زیر پهنه‌های سرزمین است؛
 - با بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی امکان ایجاد وحدت ملی با پر کردن حفره‌های دولت و حفره‌های قومی و مذهبی فراهم می‌گردد؛
 - با بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی از بحران‌های ناشی از رقابت‌ها و چنددستگی‌های محلی جلوگیری می‌شود؛
 - با بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی امکان نظارت عالیه و کنترل‌های اضطراری فراهم می‌شود
 - بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی بستر توسعه هماهنگ، ماندگاری و پایداری حکومت را فراهم می‌کند
 - مناطق برنامه‌ریزی در حقیقت بستر دستیابی به تعادل‌های فضایی و سرزمینی و درنهایت توسعه پایدار است.
- به‌طور کلی سطوح برنامه‌ریزی در جهان به لحاظ سلسله‌مراتب جغرافیایی و فضایی به چهار سطح برنامه‌ریزی ملی یا سرزمینی به‌عنوان سطح «ماکرو»، برنامه‌ریزی منطقه‌ای و ناحیه‌ای در سطح «مزو» و برنامه‌ریزی محلی در سطح «میکرو» تقسیم می‌شود.
- بزرگ‌ترین سطح برنامه‌ریزی، در محدوده‌ی سرزمینی یا ملی انجام می‌گیرد، بنابراین برنامه‌ریزی ملی به لحاظ مقیاس جغرافیایی که برای آن در نظر گرفته می‌شود شامل تمام سرزمین و از نظر به‌کارگیری نقشه‌ی پایه‌ی مطالعات، کوچک‌ترین مقیاس برنامه‌ریزی را دارد. مفهوم ملی و سرزمینی شامل محدوده‌ای می‌شود که برای نخستین بار محدوده‌ی دولت، ملت نامیده شد. دولت، ملت سرزمینی است که از طریق یک مرز و سرزمین واحد تعریف می‌شود و از چهار ویژگی سرزمین واحد، مردم واحد، حکومت واحد و اعمال حاکمیت واحد برخوردار است. برنامه‌ریزی فضایی در قلمرو سرزمینی و ملی در ایران از کوچک‌ترین مقیاس برنامه‌ریزی محسوب می‌شود و بیشتر نقشه‌ی پایه‌ی آن با توجه به وسعت زیاد کشور در مقیاس ۱:۱۰۰۰۰۰۰ انجام می‌گیرد. در این سطح از برنامه‌ریزی، کاربری زمین تنها به‌صورت مطالعات راهبردی و برای نمایاندن پهنه‌های کلی سرزمین کاربرد دارد و اجرایی کردن کاربری زمین در این سطح از برنامه‌ریزی نیازمند مطالعات با مقیاس بزرگ‌تر است که در مطالعات منطقه‌ای و

ناحیه‌ای انجام می‌گیرد. صرف‌نظر از تعاریف گوناگونی که از منطقه به‌عنوان دومین واحد برنامه‌ریزی کشورها تعریف می‌شود، یک ویژگی واحد در تمام دولت ملتهای گوناگون جهان برای تعیین منطقه این است که این واحد برنامه‌ریزی همیشه واحدی کوچک‌تر از سرزمین ملی است (عظیمی، ۱۳۹۳).

بررسی سابقه منطقه‌بندی در ایران نشان می‌دهد صرف‌نظر از برخی منطقه‌بندی‌های پراکنده به‌منظور برنامه‌ریزی‌های بخشی در ایران، نخستین بار گروه مطالعاتی «بتل» در اوایل دهه‌ی ۱۳۵۰ اقدام به منطقه‌بندی کشور ایران نموده است که رد پای این اقدام تا امروز در نظام برنامه‌ریزی منطقه‌ای کشور دیده می‌شود. در منطقه‌بندی «بتل»، کشور به یازده منطقه تقسیم شد که هر کدام از مناطق با شماره‌ای مشخص شده بودند. منطقه‌بندی یازده‌گانه‌ی گروه «بتل» بعدها الگوی منطقه‌بندی بسیاری از طرح‌های ملی و منطقه‌ای ایران شد. طرح کالبدی ملی ایران از جمله طرح‌هایی است که تقسیمات منطقه‌ای خود را از طرح «بتل» اخذ کرده است، در این طرح که کشور به ده منطقه‌ی کالبدی تقسیم شده است، چهار معیار برای منطقه‌بندی به شرح زیر معرفی شد:

- مرزهای تقسیمات کشوری مناطق اداری و سیاسی یعنی استان‌ها رعایت شد و هر منطقه از یک یا چند استان تشکیل شد.

- استان‌های تشکیل‌دهنده‌ی منطقه، در مجاورت یکدیگر قرار داشتند.

- تا حد امکان استان‌های یک منطقه به یکدیگر شباهت داشتند.

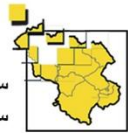
- تلاش شد تا مناطق از نظر وسعت و جمعیت هم سنگ باشند.

پس از این تجربه‌ی منطقه‌بندی، منطقه‌بندی طرح کالبدی ملی ایران در سال ۱۳۷۰ مبنای تهیه طرح کالبدی ملی ایران قرار گرفت و بعدها طرح‌های کالبدی منطقه‌ای نیز بر اساس همین منطقه‌بندی تهیه شد. همین منطقه‌بندی بعدها در شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در سال ۱۳۷۵ به تصویب رسید.

دیگر الگوی منطقه‌بندی کشور، منطقه‌بندی آمایش سرزمین است که طی مصوبه‌ای در اسفند ۱۳۸۹ به تصویب هیئت دولت وقت رسید. این منطقه‌بندی بسیار شبیه منطقه‌بندی طرح کالبدی ملی ایران است و در آن منطقه‌بندی ده‌گانه طرح کالبدی ملی به ۹ منطقه به شرح زیر تقلیل یافته است:

- منطقه‌ی ساحلی شمال: گیلان، مازندران و گلستان،
 - منطقه‌ی آذربایجان: آذربایجان شرقی، غربی و اردبیل [شمال غربی]،
 - منطقه‌ی زاگرس: همدان، کرمانشاه، کردستان، لرستان و ایلام،
 - منطقه‌ی خوزستان: خوزستان و کهگیلویه و بویراحمد [جنوب غربی]،
 - منطقه‌ی فارس: فارس و بوشهر،
 - منطقه‌ی البرز جنوبی: تهران، مرکزی، زنجان، سمنان، قم، قزوین و البرز،
 - منطقه‌ی مرکزی: اصفهان، یزد و چهارمحال و بختیاری [مرکزی]،
 - منطقه‌ی جنوب شرقی: کرمان، سیستان و بلوچستان و هرمزگان،
 - منطقه‌ی خراسان: خراسان جنوبی، رضوی و شمالی.
- در منطقه‌بندی آمایش سرزمین، استان زنجان به همراه ۶ استان تهران، قزوین، البرز، سمنان، قم و مرکزی، در یک منطقه با عنوان منطقه‌ی البرز جنوبی جای گرفته است. در نقشه‌ی شماره‌ی ۱ منطقه‌بندی ۹ گانه آمایش سرزمین و در نقشه‌ی شماره‌ی ۲ جایگاه استان زنجان در منطقه البرز جنوبی نمایش داده شده است.

نقشه‌ی شماره‌ی ۱. مناطق برنامه‌ریزی آمایش سرزمین

نقشه‌ی شماره‌ی ۲. موقعیت استان زنجان در منطقه‌ی البرز جنوبی

۷.۱.۱. مناطق برنامه‌ریزی استان زنجان

بر اساس راهنمای شرح خدمات بخش برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مطالعات برنامه‌ی آمایش سرزمین در خصوص مناطق برنامه‌ریزی چنین آمده است که تاکنون حداقل سه گونه از انواع مناطق شامل منطقه‌ی عملکردی، منطقه‌ی همگن و منطقه‌ی برنامه‌ریزی تبیین شده‌اند که هرکدام ویژگی خاص خود را دارند، اما وجه مشترک همه‌ی آن‌ها همگنی و شباهت در ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی و طبیعی بدون توجه صرف به مرزهای سیاسی و اداری است. بر این اساس منطقه‌ی عملکردی محدوده‌ای جغرافیایی است که بر اساس سنجش‌های منتخب، عملکرد یکسان دارد و معیار آن تحلیل جریان‌های اقتصادی و اجتماعی است. منطقه‌ی همگن، محدوده‌ی جغرافیایی است که از نظر ویژگی‌های خاص جغرافیایی و اقتصادی شرایط همگنی دارد و معیار آن بیشتر ویژگی‌های جغرافیایی است. ترکیبی از این دو منطقه‌بندی چارچوب مفیدی برای تعیین مناطق برنامه‌ریزی فراهم می‌سازد.

اگرچه در تعیین مناطق برنامه‌ریزی از مرزهای سیاسی نیز استفاده می‌شود اما همیشه مرزهای تقسیمات کشوری با مرزهای مناطق برنامه‌ریزی تطابق پیدا نمی‌کند، هرچند بنا به تعریف، هدف از ایجاد منطقه‌ی برنامه‌ریزی، دستیابی به یک یا چند هدف برنامه‌ای است و به همین دلیل نیازمند ساختارهای اجرایی و عملیاتی مستقر است، از این رو هر چه این مناطق، با ساختارهای موجود تقسیمات کشوری تطابق بیشتری داشته باشد عملیات برنامه‌ریزی

و اجرای برنامه‌ها تسهیل خواهد شد؛ بنابراین همگنی در شرایط و ویژگی‌ها معیار اصلی و پایه‌ای منطقه‌بندی است و ضروری است به‌منظور اجرایی کردن مطالعات برنامه‌ی آمایش استان، پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی استان با تعریف منطقه و تدوین برنامه‌های عملیاتی مبتنی بر الزامات و استنتاجات طرح پایه‌ی آمایش استان انطباق یابد.

• مؤلفه‌های تأثیرگذار و تعیین‌کننده در بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی استان

مهم‌ترین مؤلفه‌های تأثیرگذار و تعیین‌کننده در بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی استان زنجان از منظر آمایش سرزمین موارد زیر است:

- جمعیت: شامل تعداد و تراکم نسبی جمعیت در واحد سطح؛
 - وسعت، حدود، اندازه و شکل مناطق؛
 - همگنی طبیعی و کارکردی؛
 - دسترسی و فاصله؛
 - تا حد امکان انطباق با مرزهای اداری و سیاسی شهرستان و بخش.
- همچنین از مهم‌ترین معیارهای بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی استان موارد زیر مدنظر قرار گرفته است:
- تمرکززدایی از مناطق متورم رشد جمعیت و فعالیت و توجه به مناطق مستعد حاشیه‌ای استان؛
 - توسعه‌ی سکونتگاه‌های شهری و روستایی متوسط و کوچک اندام و با تأکید بر مراکز شهرستان، بخش و دهستان؛
 - ایجاد تعاملات بیشتر کارکردی در نظام مراکز جمعیتی با هدف سازمان‌دهی مطلوب فضا و جلوگیری از شکل‌گیری پدیده‌ی قطبی شدن؛
 - ایجاد شرایط مناسب برای توزیع متعادل جمعیت در نظام سلسله‌مراتب سکونتگاهی و تلاش برای محلی کردن مهاجرت‌های شهری و روستایی؛
 - توسعه شبکه‌ای متراکم از شهرهای میانی متعادل‌کننده (مراکز شهرستان‌ها) به‌عنوان محورها و عوامل انتقال دهنده توسعه از سطوح بالا به سطوح پایین نظام سکونتگاهی؛

- ایجاد روستاشهرهای جدید با توجه به لزوم حفظ جمعیت در مناطق روستایی حاشیه‌ای استان؛
- تقویت و تجهیز شهرهای کوچک اندام واقع در خارج از محور مرکزی متورم رشد، به‌عنوان کانون‌های توسعه‌ی نواحی محروم و حاشیه‌ای استان؛
- ساماندهی شبکه شهری استان بر اساس نظام سلسله‌مراتب خدمات‌رسانی متعامل و متعال؛
- تقویت و تجهیز محورهای اقتصادی نوین با تأکید بر اقتصاد بومی و محلی و به‌طور مشخص اقتصاد گردشگری (طبیعی، انسانی، تاریخی).

جدول شماره ۱. معیارهای بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی استان

اقدامات		اهداف	عرصه‌های تصمیم‌گیری
مکانی	رفتاری		
تعدیل گسست و انفعال فضایی در نظام استقرار جمعیت، گسترش سرمایه‌گذاری‌ها و امکانات زیربنایی در نواحی مستعد حاشیه‌ای و مرکزی	تقویت جایگاه نظام شهری و روستایی، تقویت پیوند فضایی با مراکز اصلی جمعیت و فعالیت، گسترش نقش عملکردی شهرهای میانی، کوچک و روستا شهرها	اصلاح، کنترل و ساماندهی نظام استقرار جمعیت	نظام استقرار جمعیت
توسعه‌ی توان‌های فضایی، کارکردی در زیر مناطق توسعه‌نیافته استان	گسترش نقش عملکردی زیر مناطق حاشیه‌ای	اصلاح و کنترل سازمان فضایی استان	سازمان‌یابی فضایی
انتقال بخشی از کارکردها به سمت نواحی مستعد و ارتقاء سطح کیفی این کارکردها	افزایش نقش کارکردی مراکز فعالیت و سکونت	بهبود سطح‌بندی کارکردی سازمان فضایی استان	نظام کارکردی
تقویت پیوند فضایی، عملکردی منطقه‌ای و درون منطقه‌ای	تقویت و گسترش نقش شهرهای میانی، کوچک و روستا شهرها	بهبود نظام سلسله‌مراتب سکونتگاهی استان	سلسله‌مراتب سکونتگاهی
گسترش اختیارات نهادهای محلی	افزایش استفاده مطلوب از قابلیت‌های نظام برنامه‌ریزی	اصلاح ساختار نظام تصمیم‌گیری استان	نظام مدیریت و برنامه‌ریزی
گسترش و توسعه استفاده از توان مناطق مهاجرت فرست و هدایت	افزایش امکانات رفاهی، عمومی و درآمد در شهرهای کوچک و	کنترل و تنظیم جریان‌های مهاجرتی شهری و روستایی	حرکات جمعیتی

اقدامات		اهداف	عرصه‌های تصمیم‌گیری
مکانی	رفتاری		
جریان‌های مهاجرتی به سمت مناطق مستعد	روستاشهرها و روستاها		
تفویض اختیار به مناطق در فرایند برنامه‌ریزی و رشد و توسعه نواحی مستعد	اصلاح ساختار دولت و اقتصاد دولتی در جهت تمرکززدایی	بهبود نظام مدیریتی و اقتصادی جهت تمرکززدایی نسبی	نظام مدیریتی و اقتصادی متمرکز
تمرکز بهینه منابع در مرکز استان و تقویت زیر مناطق مستعد در جهت تمرکززدایی	تمرکززدایی و ایجاد تعادل در جهت تلفیق اقتصادی و سیاسی نواحی	کاهش تمرکزگرایی	نظام تمرکززدایی
توسعه مراکز اشتغال در نواحی مستعد استان	گسترش ظرفیت‌های شغلی در ساختار اقتصادی موجود و آینده	اصلاح و کنترل الگوی اشتغال استان	اشتغال
توسعه مراکز فن‌آوری و تحقیقاتی در نواحی مستعد و استفاده مناسب از قابلیت‌های بومی	افزایش استفاده مطلوب از ظرفیت‌های فن‌آوری در استان	اصلاح و بهبود سطح فن‌آوری در استان	نظام فن‌آوری
استفاده مناسب از منابع در جهت توسعه نواحی مستعد	افزایش مطلوب سطح استفاده از توان‌های محیطی	حفاظت بهتر از منابع طبیعی و بهبود استفاده از این منابع	نظام منابع طبیعی و محیط‌زیست

• معرفی مناطق برنامه‌ریزی استان

به‌منظور تعیین مناطق برنامه‌ریزی استان و با هدف ساماندهی الگوهای سکونت شهری و روستایی و فعالیت‌ها در سطح استان و درعین‌حال بهره‌برداری منطقی از تمام امکانات و توان طبیعی و انسانی، استان زنجان به پنج منطقه به شرح ذیل قابل تقسیم است:

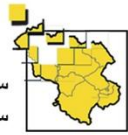
- منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان، ابهر؛
- منطقه‌ی برنامه‌ریزی طارم؛
- منطقه‌ی برنامه‌ریزی خداآهنه، ایجرود؛
- منطقه‌ی برنامه‌ریزی ماهنشان؛

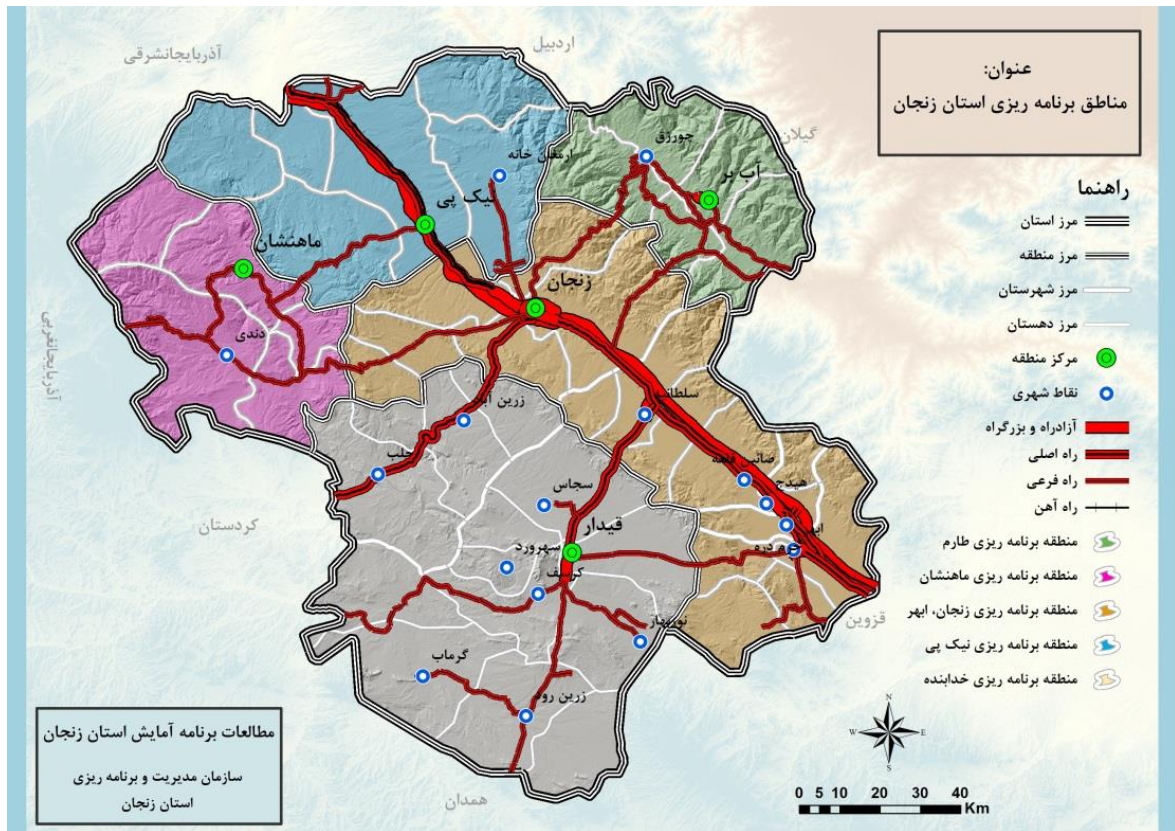
• منطقه‌ی برنامه‌ریزی نیک‌پی.

مهم‌ترین مؤلفه‌ها در تعیین مناطق برنامه‌ریزی یاد شده، در مرحله‌ی نخست اصلاح، کنترل و سامان‌دهی نظام استقرار جمعیت و فعالیت به‌ویژه تقویت جایگاه نظام شهرنشینی و روستانشینی در مناطق حاشیه‌ای استان بوده است، به‌گونه‌ای که گسست و انفصال فضایی کنونی در ساختار و سلسله‌مراتب سکونتگاهی و فعالیت استان تعدیل شود و بدین‌وسیله با اصلاح ساختار یاد شده نقش عملکردی شهرهای میانی و کوچک اندام استان و به‌ویژه روستا شهرها تقویت گردد، بدین ترتیب میزان سرمایه‌گذاری، امکانات زیربنایی و نظام اقتصادی و فعالیتی این مناطق گسترش و توسعه می‌یابد. درواقع سکونتگاه‌های پیرامونی نقش محرک و انگیزشی برای پشتیبانی نظام فعالیت در این مناطق را ایفا می‌کنند.

نکته‌ی حائز اهمیت دیگر در تعیین مناطق برنامه‌ریزی استان توجه به همگنی طبیعی و ویژگی‌های سرزمینی مشابه در این محدوده‌ها است. همچنین وجود ویژگی‌های جغرافیایی انسانی و زیرساخت‌های کالبدی و زیربنایی وجه ممیزه‌ی تعیین مناطق یادشده است، مهم‌تر اینکه بر اساس توصیه‌ی راهنمای مطالعات آمایش و با توجه به اینکه هدف از ایجاد مناطق برنامه‌ریزی دستیابی به یک یا چند هدف برنامه‌ای است و به همین دلیل نیازمند ساختارهای اجرایی و عملیاتی مستقر است، هر چه این مناطق با ساختارهای موجود تقسیمات کشوری تطابق بیشتری داشته باشد عملیات برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌ها تسهیل خواهد شد. در نقشه‌ی شماره‌ی ۳ حدود و مساحت پنج منطقه‌ی برنامه‌ریزی استان زنجان نمایش داده شده است.

نقشه‌ی شماره‌ی ۳. مناطق برنامه‌ریزی استان زنجان

• منطقه‌ی برنامه‌ریزی طارم

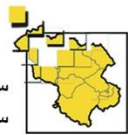
منطقه‌ی برنامه‌ریزی طارم منطبق بر حدود شهرستان طارم است. این منطقه در شمال شرقی استان زنجان واقع شده است و از نظر ویژگی‌های اقلیمی، طبیعی، ارتفاع و دیگر ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی ویژگی‌های بارز و منحصر به فردی دارد.

مساحت این منطقه‌ی برنامه‌ریزی ۲۲۵۵ کیلومتر مربع و میانگین ارتفاعی آن از سطح دریا ۶۳۰ متر است. این منطقه از شمال به استان اردبیل، از شرق به استان گیلان، از جنوب شرق به استان قزوین، از جنوب به منطقه‌ی منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان، ابهر و از سمت غرب به منطقه‌ی برنامه‌ریزی نیک‌پی محدود می‌شود. این منطقه از دو بخش به نام‌های بخش مرکزی و بخش چورزق و از پنج دهستان به نام‌های آب‌بر، درام، گیلوان، چورزق و دستجرده تشکیل شده است. مرکز این منطقه‌ی، شهر آب‌بر است.

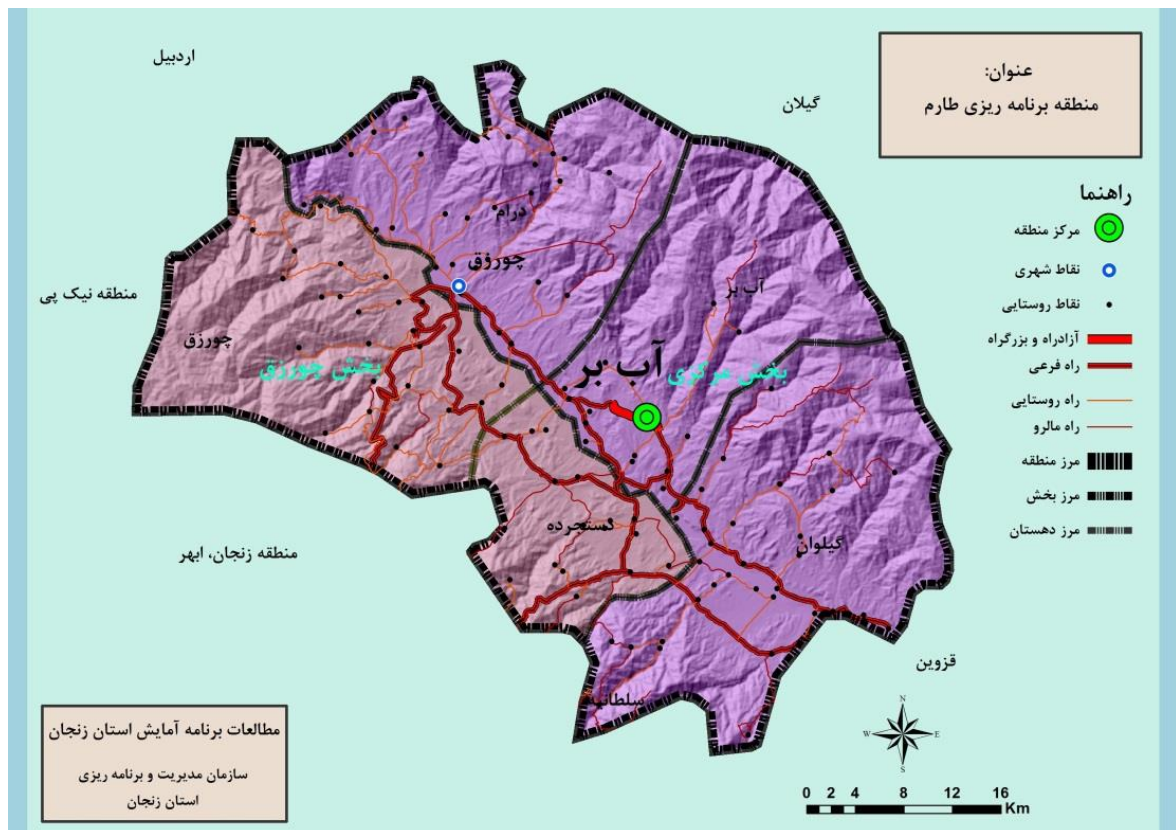

بر اساس آخرین سرشماری در سال ۱۳۹۰ جمعیت این منطقه ۴۶۶۱۶ نفر بوده است که این تعداد جمعیت برابر با ۴/۵۹ درصد کل جمعیت استان زنجان است. چهره‌ی غالب سکونت در این منطقه روستایی است چراکه ۸۱/۸۱ درصد جمعیت ساکن در این منطقه در سکونتگاه‌های روستایی آن به سر می‌برند. جمعیت روستایی این منطقه ۱۰/۰۱ درصد کل جمعیت روستایی استان زنجان را شامل می‌شود. در مجموع ۱۸/۱۸ درصد جمعیت این منطقه در دو سکونتگاه شهری آن یعنی شهرهای آبر و چورزق سکونت دارند و جمعیت شهری این منطقه درصد بسیار ناچیزی برابر ۱/۳۴ درصد از جمعیت شهری استان زنجان را شامل می‌شود. تراکم جمعیت در منطقه‌ی برنامه‌ریزی طارم ۲۰/۹ نفر در هر کیلومترمربع است که در مقایسه با متوسط تراکم جمعیت در استان زنجان به میزان ۴۵/۸ نفر در هر کیلومترمربع بسیار اندک است. متوسط نرخ رشد جمعیت در این منطقه در آخرین دوره‌ی سرشماری (۱۳۸۵-۹۰)، برابر ۱/۱۸ درصد بوده است. این نرخ نسبت به متوسط نرخ رشد جمعیت در استان زنجان (۱/۰۴ درصد) اندکی بیشتر است.

منطقه‌ی طارم از معدود مناطق استان است که دارای نرخ رشد مثبت جمعیت روستایی است، جمعیت روستایی این محدوده در آخرین دوره‌ی سرشماری با ۰/۵۴ درصد نرخ رشد سالیانه افزایش یافته است، این در حالی است که متوسط نرخ رشد مناطق روستایی استان زنجان منفی ۱/۲۳- است. افزون بر نرخ رشد مثبت جمعیت روستایی این محدوده، جمعیت شهری این منطقه نیز طی آخرین دوره‌ی سرشماری با رشد مثبت قابل‌توجهی مواجه شده است، نرخ رشد جمعیت شهری این منطقه ۴/۳۷ درصد بوده است. این موضوع بیانگر شرایط مناسب جمعیت‌پذیری این منطقه برنامه‌ریزی در سکونتگاه‌های شهری و روستایی آن است.

نقشه‌ی شماره‌ی ۴. منطقه برنامه ریزی طارم

از مهم‌ترین توان‌های منطقه طارم موارد زیر حائز اهمیت است:

- ویژگی‌های طبیعی و اقلیمی منطقه‌ی طارم در استان زنجان خاص و منحصر به فرد است. میزان بارش در این منطقه و به‌ویژه در ارتفاعات شمالی آن نسبت به سایر مناطق استان بسیار بالا و به میزان ۹۵۰ میلی‌متر در سال می‌رسد. اقلیم این منطقه برخلاف سایر مناطق استان که سرد و فراسرد هستند، گرم و مرطوب است، همین امر توان بالایی برای کشاورزی در این پهنه از استان ایجاد کرده است، چراکه در سایر مناطق استان به دلیل طولانی بودن دوره‌ی سرما، طول دوره‌ی رشد گیاهان بسیار اندک است، در صورتی که اقلیم گرم و مرطوب این منطقه و طولانی بودن دوره‌ی رشد، امکان برداشت چندباره‌ی محصولات کشاورزی و رواج سیستم چند کشتی در این منطقه را فراهم کرده است.

- دشت حاصلخیز طارم در این منطقه قرار گرفته است و با اینکه از نظر مساحت کوچک‌ترین دشت استان است اما یکی از مستعدترین مناطق کشاورزی استان زنجان و حتی در شمال غرب کشور است، به گونه‌ای که به این منطقه لقب هندوستان ایران داده شده است.
- منطقه‌ی طارم از نظر فعالیت‌های کشاورزی یک استثنا به شمار می‌آید و از نظر شاخص‌های تولید کشاورزی جایگاه ویژه‌ای دارد. با وجود غلبه‌ی الگوی کشت دیم در استان زنجان، تنها ۳/۷ درصد اراضی زیر کشت این شهرستان دیم است و ۹۶/۳ درصد آن‌ها آبی است و بیش از ۹۹ درصد تولیدات زراعی این شهرستان به تولیدات کشت آبی اختصاص دارد.
- بیشترین میزان فعالیت‌های باغی استان به شهرستان طارم اختصاص دارد و حدود ۳۰ درصد تولیدات باغی استان در این شهرستان صورت می‌گیرد.
- بیشترین تنوع در تولید محصولات کشاورزی در استان در شهرستان طارم مشاهده می‌شود و ۴۶/۵ درصد اراضی کشاورزی به کشت محصولات دائمی اختصاص دارد. عملکرد برخی محصولات چون گندم و جو در این منطقه بسیار بالاست.
- شهرستان طارم تنها محدوده‌ی استان است که در آن الگوی کشت متراکم و متمرکز بیشتر از الگوی کشت گسترده دیده می‌شود.
- شرایط آب‌وهوای شهرستان طارم، این منطقه را مستعد تولید محصولات گرمسیری چون زیتون، انجیر و انار کرده است، ۷۱ درصد باغات این محدوده به تولید محصول استراتژیک زیتون اختصاص دارد و این شهرستان قطب تولید زیتون در استان است چراکه ۹۹/۹ درصد زیتون استان در این شهرستان تولید می‌شود.
- تمامی واحدهای پرورش کرم ابریشم و بیشترین مراکز پرورش زنبور عسل استان در شهرستان طارم واقع شده است.
- ویژگی‌های اقلیمی و بالا بودن میانگین دما در این منطقه اکوسیستم‌های متعدد و منحصربه‌فردی ایجاد کرده است و این منطقه زیستگاه گونه‌های گیاهی و جانوری فراوانی است. به دلیل تنوع بالای گونه‌های جانوری و

وجود اکوسیستم‌های جنگلی در این شهرستان، بخشی از پهنه‌ی این استان به‌عنوان منطقه‌ی شکار ممنوع با نام منطقه‌ی شکار ممنوع خرمنه تعریف شده است. این منطقه که از یک‌سو به جنگل‌های هیرکانی و از سوی دیگر به مناطق استپی و نیمه استپی ایران تورانی محدود می‌گردد، اهمیت زیادی از نظر حفظ تنوع زیستی دارد.

- منطقه‌ی طارم برای توسعه‌ی انواع گردشگری طبیعی، اکوتوریسم، ژئوتوریسم و گردشگری تاریخی و فرهنگی توان بسیار بالایی دارد.

- رود مهم قزل‌اوزن در این منطقه جریان دارد و تأثیر بسیار مهمی بر رونق فعالیت‌های کشاورزی این محدوده داشته است.

- بیشترین پوشش جنگلی و عمده‌ترین جنگل‌های استان در منطقه‌ی طارم قرار گرفته است، هرچند این پوشش جنگلی مخروبه و توان اکولوژیکی آن ذخیره‌گاهی و حفاظتی است و قابلیت برداشت اقتصادی ندارد.

- منطقه‌ی طارم از جمله بخش‌های استان است که طی ۴۵ سال اخیر توان مناسبی برای نگهداشت جمعیت روستایی خود داشته است، نرخ رشد جمعیت روستایی این شهرستان برخلاف روند عمومی استان، همواره مثبت بوده است.

با وجود جنبه‌های مثبت و توان‌های ارزشمند منطقه‌ی برنامه‌ریزی طارم، این منطقه با محدودیت‌ها و تنگناهای مختلفی روبروست، از جمله چالش‌ها و محدودیت‌های منطقه طارم می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- منطقه‌ی طارم از جمله مناطق پرخطر برای وقوع برخی بلایای طبیعی است. سابقه‌ی ثبت رخداد سوانح طبیعی این منطقه نشان می‌دهد طارم دارای بالاترین میزان وقوع سیل و بیشترین فراوانی وقوع خشک‌سالی بوده است و به دلیل ویژگی‌های توپوگرافی خاص از جمله مناطق مستعد وقوع زمین‌لغزش است.

- بخش وسیعی از این شهرستان را اراضی با فرسایش زیاد و بسیار زیاد در بر گرفته است.

- پوشش گیاهی طبیعی بخش وسیعی از مراتع شهرستان طارم دارای گرایش منفی است.

- شهرستان طارم فاقد آبخوان آبرفتی شاخص و شبکه‌ی پیزومتریک است.

- شهرستان طارم از جمله مناطق استان است که دارای اراضی مرتفع با شیب بالاست. این شیب زیاد محدودیت‌هایی برای انجام فعالیت‌های اقتصادی و استقرار سکونتگاه‌های انسانی پدید آورده است.
- بخش عمده‌ی سکونتگاه‌های شهری و روستایی منطقه‌ی طارم در محدوده‌ی با خطر بالای لرزه‌خیزی قرار گرفته است. ضمن اینکه ملاحظه‌ی نوع مصالح به کار رفته در این مناطق نشان می‌دهد، مساکن موجود در این محدوده از نوع بی‌دوام یا کم‌دوام است چراکه از خشت و چوب در ساخت واحدهای مسکونی این محدوده استفاده شده است.
- از آنجاکه شهرستان طارم به واسطه‌ی وجود رشته‌کوه‌هایی از سایر بخش‌های استان جدا شده است، در یک انزوای جغرافیایی به سر می‌برد و ارتباطات و تعاملات این شهرستان و سکونتگاه‌های شهری و روستایی آن با نقاط مختلف استان ضعیف است.
- ضعف زیرساخت‌ها از جمله کمبود راه‌های ارتباطی، پایین بودن کیفیت این راه‌ها، صعب‌العبور بودن این مسیرها و بالا بودن تعداد نقاط حادثه‌خیز در این محورها ارتباطات و تعاملات ضعیف این شهرستان با سایر نقاط استان را تشدید کرده است و موجب شده تا تعاملات منطقه‌ی طارم با شهرها و روستاهای استان گیلان تقویت شود، همین امر باعث شده است تا مازاد محصول این منطقه به‌عنوان قطب مهم تولید کشاورزی بیش از همه جذب استان‌های هم‌جوار شمالی شود.
- با وجود توان بالای این محدوده از نظر فعالیت‌های کشاورزی، کمبود واحدهای صنعتی به‌ویژه صنایع تکمیلی، تبدیلی و فراوری غذایی همچنین زیرساخت‌های نگهداری و بسته‌بندی با کمبودهای فراوانی مواجه است. در مجموع می‌توان گفت کمبود زیرساخت‌ها و بستر سرمایه‌گذاری صنعتی در این منطقه از مهم‌ترین موانع توسعه‌ی این منطقه است. همچنین منطقه‌ی طارم از نظر داشتن واحدهای صنعتی بسیار ضعیف است و کمترین میزان شاغلین بخش صنعت را دارد.
- طی سال‌های گذشته به دلیل استفاده‌ی نامناسب و بیش‌ازحد از سموم و کود، اغلب خاک‌های کشاورزی این منطقه آلوده شده است. این امر باعث بر هم خوردن توازن طبیعی و اکولوژیکی چون کاهش جمعیت آبزیان و

از بین رفتن دشمنان طبیعی آفت‌ها و گونه‌های موذی شده است. با توجه به بالا بودن سطح اراضی زیر کشت آبی، محصولات کشاورزی تولید شده در این اراضی نیز ترکیبات مخاطره‌آمیزی دارند.

- منطقه‌ی طارم از نظر فعالیت‌های دامداری با ضعف اساسی روبروست و کمترین میزان شیر و گوشت استان در این منطقه تولید می‌شود. از جمله مشکلات طارم پایین بودن میزان تولید علوفه برای فعالیت‌های دام‌پروری است.

- کمترین تعداد معادن استان در شهرستان طارم قرار گرفته است و این شهرستان فاقد واحد تولید صنایع معدنی است.

- با وجود توان بالای گردشگری به‌ویژه گردشگری طبیعی و تاریخی، این منطقه از نظر زیرساخت‌های گردشگری و تسهیلات اقامتی شرایط مطلوب و شایسته‌ای ندارد.

- شهرهای موجود در این شهرستان از جمله روستا‌شهرهای استان به حساب می‌آیند که شاخص شتاب گسترش شهرنشینی در آن‌ها پایین است.

- منطقه‌ی طارم با وجود توان بالای جذب و نگهداشت جمعیت شهری و روستایی از جمله مناطق استان است که سهم بسیار کمی از مهاجرپذیری را دارد.

- بنا به مراتب فوق مهم‌ترین اولویت‌های توسعه منطقه طارم به شرح زیر است:

- محور توسعه‌ی کشاورزی طارم با توجه به ویژگی‌های اقلیمی و شرایط معتدل و مساعد برای تولید محصولات مختلف یکی از مهم‌ترین قلمروهای تولید کشاورزی در استان است که نیازمند تقویت و تجهیز است.

- با توجه به مزیت نسبی این منطقه در تولید محصولات کشاورزی به‌ویژه برخی محصولات استراتژیک چون زیتون، انار، سیر و صیفی‌جات، این منطقه برای استقرار صنایع وابسته به بخش کشاورزی بسیار مناسب است.

- با توجه به توان بالای این منطقه در فعالیت‌های بخش کشاورزی، این شهرستان فرصت‌های مناسبی برای استقرار خدمات پشتیبان بخش کشاورزی دارد.

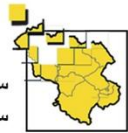
● شهرستان طارم به دلیل ویژگی‌های طبیعی و اقلیمی و شباهت آب و هوایی با مناطق شمالی کشور توان ارزشمندی برای توسعه گردشگری طبیعی و اکوتوریسم دارد. این منطقه به شکل دره‌ای عریض زیباترین و منحصربه‌فردترین مناظر و چشم‌اندازهای طبیعی استان را در خود جای داده است. از سوی دیگر وجود آثار باستانی و تاریخی چون آتشکده‌ها این منطقه را به یکی از مناطق مستعد توسعه گردشگری تاریخی در استان تبدیل کرده است.

● شهرهای این منطقه با امکان بهره‌برداری از صنایع و مزیت‌های منطقه‌ای فرصت‌های فراوانی برای رشد و گسترش دارند و با ارتقای سطح این شهرها ضمن تقویت خدمات‌رسانی به سکونتگاه‌ها روستایی این شهرستان، گسست موجود در نظام شهری استان تعدیل می‌شود و امکان تقویت پیوندهای استان زنجان با استان‌های شمالی هم‌جوار از طریق این شهرها فراهم می‌گردد.

● منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان، ابهر

منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان، ابهر از نظر تقسیمات اداری سیاسی منطبق بر محدوده‌ی شهرستان‌های ابهر، خرمدره، سلطانیه و بخش جنوبی شهرستان زنجان است. این منطقه به صورت نواری در بخش میانی استان و در بین سایر مناطق برنامه‌ریزی واقع شده است و از شمال شرق به منطقه‌ی برنامه‌ریزی طارم، از شمال و شمال غرب به منطقه‌ی برنامه‌ریزی نیک‌پی، از غرب به منطقه‌ی برنامه‌ریزی ماهنشان، از جنوب به منطقه‌ی برنامه‌ریزی خدابنده و از شرق به استان قزوین محدود شده است.

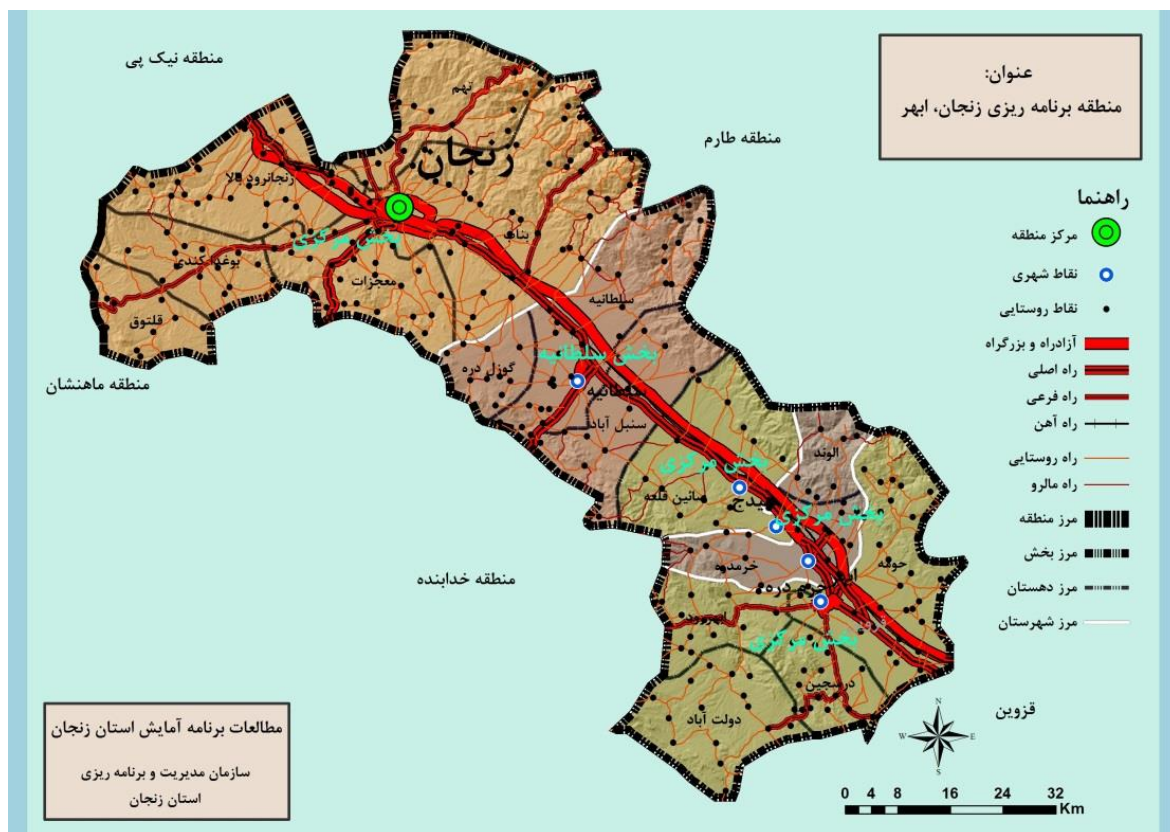
بر اساس آخرین تقسیمات سیاسی استان، این منطقه از چهار شهرستان زنجان، سلطانیه، خرمدره و ابهر و از پنج بخش به نام‌های بخش مرکزی زنجان، بخش مرکزی سلطانیه، بخش مرکزی خرمدره و بخش مرکزی ابهر تشکیل شده است. همچنین این محدوده منطبق بر محدوده‌ی دهستان‌های قلتوق، بوغداکندی، زنجان رود بالا، معجزات، بناب و تهم در شهرستان زنجان، دهستان‌های گوزلدره، سلطانیه و سنبل‌آباد در شهرستان سلطانیه، دهستان‌های صائین قلعه، حومه، درسجین، دولت‌آباد و ابهر رود در شهرستان ابهر و دهستان‌های خرمدره و الوند در شهرستان خرمدره است. مساحت این منطقه ۶۰۳۹ کیلومتر مربع است.

بر اساس آخرین سرشماری (سال ۱۳۹۰) در منطقه‌ی منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان، ابهر تعداد ۶۴۴۰۶۳ نفر سکونت داشته‌اند که این تعداد ۶۳۴/۴ درصد کل جمعیت استان زنجان را شامل می‌شود. برخلاف سایر مناطق برنامه‌ریزی، چهره غالب سکونت در این منطقه از استان، شهری است، چراکه از مجموع جمعیت این منطقه ۸۶/۷۶ درصد در شهرها و ۱۳/۲۳ درصد در روستاها سکونت دارند. سهم قابل توجهی از کل جمعیت شهری استان زنجان به میزان ۸۸ درصد در این منطقه سکونت دارند. همچنین بزرگ‌ترین نقاط شهری استان زنجان شامل شهرهای زنجان، ابهر و خرمدره به‌عنوان شهرهای رتبه اول تا سوم و شهرهای هیدج، صائین قلعه و سلطانیه به‌عنوان شهرهای رتبه پنجم تا هفتم استان در محدوده‌ی این منطقه قرار گرفته‌اند. تراکم جمعیت در این محدوده بسیار بالا و حدود ۱۰۶ نفر در هر کیلومتر مربع است که نسبت به متوسط تراکم جمعیت در استان (۴۵/۸ نفر) بسیار بالاتر است. جمعیت این محدوده طی دوره‌ی اخیر (۱۳۸۵-۹۰) با نرخ رشد برابر با ۱/۲۸ درصد افزایش یافته است. این نرخ رشد مثبت بیشتر از افزایش جمعیت شهری‌های این محدوده تأثیر پذیرفته است چراکه نرخ رشد جمعیت روستایی این محدوده منفی و به میزان ۱/۹۲- درصد است، نرخ رشد جمعیت شهری در این محدوده نیز ۲/۳۲ درصد است. مرکز این منطقه شهر زنجان است که در آخرین دوره‌ی سرشماری حدود ۳۸۶ هزار نفر جمعیت داشته است.

نقشه‌ی شماره‌ی ۵. منطقه برنامه ریزی زنجان، ابهر

از مهم‌ترین توان‌های منطقه‌ی زنجان، ابهر موارد زیر حائز اهمیت است:

- مهم‌ترین ویژگی منطقه‌ی زنجان رشد خطی امکانات زیربنایی، شبکه‌ی ارتباطی (آزادراه، راه اصلی و فرعی)، شبکه‌های انتقال سوخت و انرژی و تأسیسات جانبی شبکه‌ی انتقال دیتا (فیبر نوری)، شبکه‌های مخابراتی و اطلاعاتی نیروگاه‌ها و مراکز تخلیه‌ی بار در محور راه ترانزیت و مسیر آزادراه قزوین زنجان در این منطقه است. این ویژگی منطقه‌ی زنجان را به تجهیز یافته‌ترین بخش استان از نظر فعالیت و سکونت تبدیل کرده است.
- این محور قطب فعالیت‌های اقتصادی و همچنین محل تمرکز مهم‌ترین مراکز اسکان جمعیت در استان زنجان است. مهم‌ترین و بزرگ‌ترین شهرهای استان، مهم‌ترین شهرک‌ها، مجتمع‌ها و مراکز صنعتی در این محدوده قرار گرفته است.
- در محدوده‌ی منطقه‌ی زنجان، ابهر دو دشت ارزشمند ابهر، خرمدره و سلطانیه، زنجان واقع شده است. وجود اراضی مسطح و دسترسی به منابع آب سطحی و زیرزمینی شرایط مطلوبی برای انجام فعالیت‌های کشاورزی

ایجاد کرده است. این دو دشت با مجموعه فعالیت‌های کشاورزی، دامپروری و مراکز زیست شهری و روستایی خود فرصت‌ها و توان‌های مناسبی برای توسعه ایجاد کرده‌اند.

- برخی از بخش‌های این منطقه به‌ویژه دشت ابهر خرمدره توان مناسبی برای کشت محصولات باغی و محصولات زراعی آبی دارد.

- بیشترین میزان سطوح زیر کشت آبی و تولیدات آبی استان به منطقه‌ی زنجان اختصاص دارد. بیش از نیمی از اراضی کشت آبی و تولیدات کشت آبی استان به این محدوده مربوط است. این منطقه از نظر تولیدات باغی نیز بسیار حائز اهمیت است، حدود ۴۵ درصد از اراضی باغی استان در این منطقه قرار گرفته است و سهم این منطقه از تولیدات باغی استان حدود ۶۵ درصد است. بیشترین سطح باغات گردو و انگور استان که از جمله مهم‌ترین محصولات تولیدی استان به شمار می‌روند در این منطقه قرار گرفته است.

- منطقه‌ی زنجان قطب تولید محصولات دامی استان شامل شیر، گوشت قرمز، طیور صنعتی و تخم‌مرغ صنعتی و عسل است.

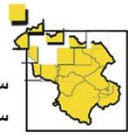
- منطقه‌ی زنجان قطب فعالیت‌های صنعتی استان است. بیش از ۹۲ درصد واحدهای صنعتی استان در این منطقه واقع شده است. همچنین بیش از ۹۵ درصد شاغلان بخش صنعت استان نیز به منطقه‌ی زنجان اختصاص دارد. این آمار از برتری مطلق منطقه‌ی زنجان در استقرار فعالیت‌های صنعتی حکایت دارد. بیشترین تعداد شهرک‌های صنعتی استان نیز در این منطقه قرار گرفته است.

- منطقه‌ی زنجان از نظر فعالیت‌های معدنی نیز حائز اهمیت است، با وجود توانمندی‌های شهرستان ماهنشان در فعالیت‌های معدنی، منطقه‌ی زنجان از نظر میزان ذخایر معدنی و تعداد معادن فعال و غیرفعال غنی‌ترین منطقه‌ی استان است. بیشترین واحدهای فراوری مواد معدنی نیز در این منطقه مستقر شده است.

- تمرکز اصلی سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در استان زنجان در این منطقه است، حدود ۷۶ درصد از کل سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در استان زنجان در محدوده‌ی این منطقه صورت می‌گیرد. بررسی‌ها نشان می‌دهد حتی درآمدهای درون منطقه‌ای در شهرستان‌های حاشیه‌ای نیز در قالب جریان سرمایه به سود این منطقه و به‌ویژه شهر زنجان سرمایه‌گذاری می‌شود.

- افزون بر تمرکز اصلی سرمایه‌گذاری‌ها در این منطقه، سهم غالب بودجه‌های دولتی نیز نصیب این منطقه و سکونتگاه‌های مهم واقع در آن می‌شود، از کل بودجه‌های استان حدود ۸۳ درصد به شهرهای واقع شده در این محور تخصیص می‌یابد.
- بررسی سمت و جریانات ارتباطی، سرمایه، بار و کالا نشان می‌دهد بیش از ۹۸ درصد بارها جذب منطقه‌ی زنجان می‌شود و سهم سایر مناطق از این جریانات بسیار اندک است. همچنین در خصوص جابجایی و جریانات مسافر نیز بیش از ۸۴ درصد این سفرها مربوط به منطقه‌ی زنجان، ابهر است.
- بیشترین زیرساخت‌های تولیدی و بازرگانی و مراکز خدمات پشتیبان شامل انبارها، سردخانه‌ها و سیلوها در این منطقه استقرار یافته است.
- تمامی مراکز آموزش عالی دولتی و بیشتر مراکز آموزش عالی غیردولتی استان در سکونتگاه‌های واقع در این محدوده متمرکز شده‌اند.
- بررسی الگوی پراکندگی واحدهای اقامتی و پذیرایی و رفاهی نشان می‌دهد حدود ۴۰ درصد واحدهای بین‌راهی استان در این منطقه مستقر شده است.
- تمام کارکردهای فراملی و ملی سکونتگاه‌های استان زنجان و ۸۵ درصد کارکردهای منطقه‌ای استان زنجان در این منطقه واقع شده است.
- ویژگی‌های طبیعی در برخی از بخش‌های این منطقه زیستگاه‌هایی برای برخی گونه‌های جانوری ایجاد کرده است و به‌منظور حراست از این گونه‌ها یک منطقه‌ی شکار ممنوع در این منطقه تعریف شده است. منطقه شکار ممنوع خراسانلو در محدوده‌ی شهرستان ابهر قرار گرفته است و زیستگاه آهو است.
- منطقه‌ی زنجان قطب جذب و مقصد مهاجران و نیروی کار جوان سایر مناطق استان زنجان است.
- منطقه‌ی زنجان از حیث داشتن روستاهای پرجمعیت با جمعیت بیش از ۱۰۰۰ نفر نیز حائز اهمیت است. حدود ۴۶/۵ درصد از روستاهای پرجمعیت استان زنجان در این محدوده قرار گرفته‌اند، برخی از روستاهای با جمعیت بیش از ۳۰۰۰ نفر نیز در محدوده‌ی منطقه‌ی زنجان استقرار یافته‌اند.

• بررسی میزان ارتباط و تأثیر متقابل در میان شهرهای استان نشان می‌دهد بیشترین جاذبه در میان شهرهای استان بین شهر زنجان و دو شهر ابهر و خرمدره وجود دارد. پیوندی قوی بین شهرهای ابهر و خرمدره و زنجان به دلیل وجود خطوط راه اصلی، آزادراه و راه‌آهن در کنار سایر پیوندهای جمعیتی، اقتصادی و اجتماعی از جمله دلایل بالا بودن جاذبه‌ی بین دو شهر ابهر و خرمدره و شهر زنجان است.

از جمله چالش‌ها و محدودیت‌های منطقه‌ی زنجان، ابهر می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

• بخش عمده‌ای از منطقه‌ی زنجان شامل محدوده‌ی شهرهای پرجمعیت این منطقه از جمله ابهر، خرمدره، هیدج، صائین قلعه، سلطانیه و شهر زنجان و همچنین محدوده‌ی اصلی‌ترین زیرساخت‌های توسعه شامل شبکه‌های ارتباطی، شبکه‌های انتقال سوخت و انرژی و تأسیسات جانبی آن در محدوده‌ی با خطر بالای لرزه‌خیزی قرار گرفته است.

• از جمله چالش‌های موجود در این منطقه وقوع پدیده‌ی سرمازدگی است، بررسی‌ها نشان می‌دهد بیشترین تعداد وقوع این پدیده در استان مربوط به منطقه‌ی زنجان بوده است. همچنین میزان رخداد بارش تگرگ نیز در این منطقه بالاست.

• افت سطح آب‌های زیرزمینی در منطقه‌ی زنجان به دلیل گسترش حفر چاه‌های عمیق و نیمه عمیق در دهه‌های اخیر از جمله تهدیدات زیست‌محیطی این منطقه است که باعث شده منابع آب زیرزمینی این منطقه با بیلان منفی مواجه شود. بیشترین تعداد چاه و بیشترین حجم بهره‌برداری از سفره‌های آب زیرزمینی در منطقه‌ی زنجان مشاهده می‌شود.

• با توجه به قرارگیری بیشترین واحدهای صنعتی در این منطقه و به‌ویژه استقرار فعالیت‌های صنعتی با پسماند خطرناک، همچنین تمرکز شدید زیرساخت‌ها و مراکز استقرار جمعیت و فعالیت در این محدوده، ورود انواع آلاینده‌ها به منابع آب‌و خاک این منطقه و گسترش انواع آلودگی‌های زیست‌محیطی در آن از جمله چالش‌های کنونی این منطقه است.

بنا به مراتب فوق مهم‌ترین اولویت‌های توسعه منطقه‌ی زنجان، ابهر به شرح زیر است:

• از آنجاکه این محور فعالیت‌های با مقیاس و کارکرد فرا استانی را در خود جای داده است و بخش غالب فعالیت‌های مدرن، برتر و پیشروی استان را شامل می‌شود، منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان، ابهر بستر مناسبی برای جذب جریان‌های سرمایه‌گذاری ملی و فراملی است.

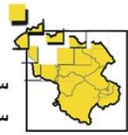
• این منطقه پیوندهای ارتباطی و زیرساختی قوی با کلان‌شهرهای مهم کشور، تهران و تبریز دارد و دسترسی مناسبی به بازار عمده‌ی مصرف این شهرها دارد و می‌تواند عملکردهای محلی، ناحیه‌ای، منطقه‌ای، ملی و فراملی را در سطوح مختلف عهده‌دار شود.

• این منطقه به دلیل تمرکز امکانات زیر بنایی و شبکه‌ی حمل‌ونقل مناسب، ظرفیت لازم برای ارائه‌ی خدمات فرا استانی و بین‌المللی را دارد. خدمات بازرگانی برتر و نوین، خدمات حمل‌ونقل و انبارداری با کارکرد ملی و فراملی، خدمات پشتیبان گردشگری و مراکز خدمات مشاوره برتر از جمله خدمات ذکر شده است.

• منطقه‌ی زنجان از نظر فعالیت‌های گردشگری نیز بسیار حائز اهمیت است. بیشترین تعداد جاذبه‌های گردشگری استان به‌ویژه جاذبه‌های بین‌المللی و با توان جذب گردشگران خارجی در این منطقه قرار گرفته است، همچنین بیشترین امکانات رفاهی، اقامتی و پذیرایی بخش گردشگری در این منطقه متمرکز شده است.

• منطقه‌ی برنامه‌ریزی خدابنده، ایجرود

منطقه‌ی برنامه‌ریزی خدابنده، منطبق بر دو شهرستان خدابنده و ایجرود است. این منطقه در جنوب استان زنجان واقع شده است و از شمال به منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان، ابهر، از شمال غرب به منطقه‌ی برنامه‌ریزی ماهنشان، از غرب به استان کردستان، از جنوب به استان همدان و از شرق به استان قزوین محدود است. بر اساس آخرین تقسیمات سیاسی استان این منطقه از دو شهرستان ایجرود و خدابنده، از شش بخش شامل بخش‌های مرکزی و حلب ایجرود و بخش‌های افشار، بزینه رود، مرکزی و سجاس رود در شهرستان خدابنده و ۱۴ دهستان شامل ایجرود بالا، گلابر، سعیدآباد و ایجرود پایین در شهرستان ایجرود و سجاسرود، آق‌بلاغ، حومه، خراود، کرسف، سهرورد، بزینه رود، شیلانات و قشلاقات افشار در شهرستان خدابنده تشکیل شده است. مساحت این منطقه حدود ۷۰۰۱ کیلومتر مربع است و مرکز آن شهر قیدار است.

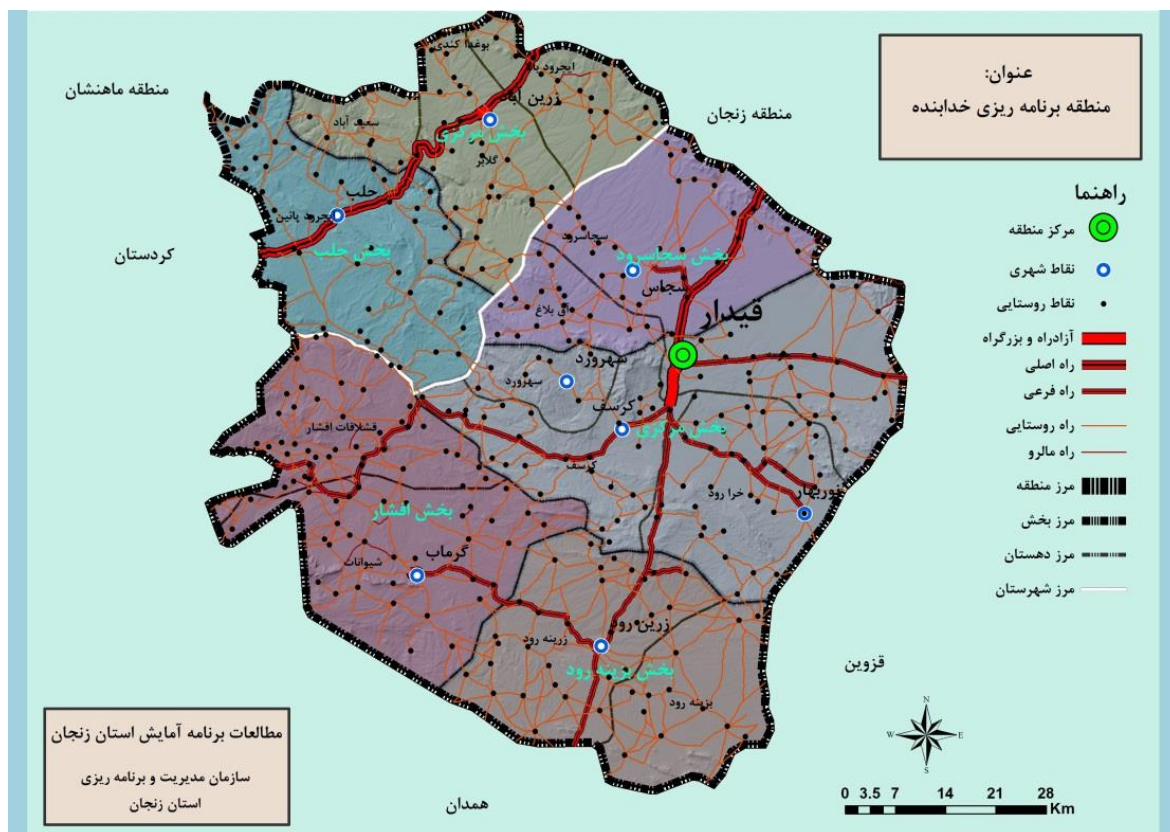

بر اساس آخرین سرشماری در سال ۱۳۹۰ منطقه‌ی برنامه‌ریزی خدابنده، ایجرود حدود ۲۰۷۹۶۹ نفر جمعیت داشته است که این تعداد ۲۰/۴۷ درصد جمعیت استان زنجان را شامل می‌شود. چهره‌ی غالب سکونت‌گزینی در منطقه‌ی برنامه‌ریزی خدابنده، ایجرود روستایی است و حدود ۷۳ درصد جمعیت این منطقه در روستاها به سر می‌برند. جمعیت روستایی این منطقه سهم قابل‌توجهی از جمعیت روستایی استان به میزان ۳۹/۸۶ درصد را شامل می‌شود، اما سهم جمعیت شهری آن ناچیز و به میزان ۸/۸۴ درصد است. در محدوده‌ی این منطقه نه شهر شامل شهرهای قیدار، سهرورد، سجاس، نوربهار، کرسف، زرین رود، گرماب، زرین‌آباد و حلب وجود دارد و شهر قیدار به‌عنوان مرکز این منطقه از جمله شهرهای پرجمعیت استان است که بر اساس آخرین سرشماری در سال ۱۳۹۰ حدود ۳۰ هزار نفر جمعیت داشته است و از این حیث چهارمین شهر بزرگ استان به‌حساب می‌آید، سایر شهرهای موجود در این منطقه از جمله روستا‌شهرهای استان هستند که به غیر از شهرهای سهرورد و سجاس که حدود ۶ هزار نفر جمعیت دارند، سایر شهرها دارای جمعیتی کمتر از ۵ هزار نفر هستند.

تراکم جمعیت در منطقه‌ی برنامه‌ریزی خدابنده، ایجرود حدود ۲۷ نفر در هر کیلومتر مربع است که نسبت به متوسط تراکم جمعیت استان زنجان بسیار اندک است. متوسط نرخ رشد جمعیت در این منطقه در آخرین دوره‌ی سرشماری (۹۰-۱۳۸۵) حدود ۰/۶۲ درصد بوده است که اندکی کمتر از نرخ رشد جمعیت استان می‌باشد. در این میان نرخ رشد جمعیت روستایی این محدوده منفی و به میزان ۰/۶۹ - درصد بوده است اما در نقطه‌ی مقابل نرخ رشد جمعیت شهری این محدوده بسیار قابل‌توجه و به میزان ۴/۷۸ درصد بوده است. دلیل بالا بودن نرخ رشد جمعیت شهری این محدوده جمعیت‌پذیری بالای شهرهای تازه تأسیس این منطقه به‌ویژه در محدوده‌ی شهرستان قیدار است.

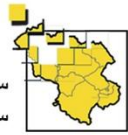

نقشه‌ی شماره‌ی ۶. منطقه‌ی برنامه‌ریزی خدابنده، ایجرود

از مهم‌ترین توان‌های منطقه خدابنده، ایجرود موارد زیر حائز اهمیت است:

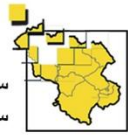
- منطقه‌ی خدابنده، ایجرود یک پهنه‌ی کشاورزی است و بیشترین سهم اراضی کشاورزی استان در این منطقه قرار گرفته است. حدود ۴۵ درصد کل سطح زیر کشت استان در این منطقه واقع شده است. همچنین منطقه‌ی خدابنده، ایجرود از نظر کشت دیم نیز در استان حائز اهمیت است، بیش از نیمی از سطوح زیر کشت دیم استان زنجان در این منطقه واقع شده است و حدود ۶۰ درصد تولیدات دیم استان از این منطقه به دست می‌آید.
- منطقه‌ی خدابنده، ایجرود از نظر تولید محصولاتی چون گندم، جو و یونجه حائز اهمیت بسیار است و بیشترین میزان عملکرد محصول گندم در این منطقه و منطقه‌ی طارم مشاهده می‌شود. افزون بر گندم محصولاتی چون نخود و عدس نیز در این منطقه عملکرد بالایی دارند. از جمله محصولات باغی این شهرستان نیز می‌توان به انگور، گردو و سیب اشاره کرد.

- منطقه‌ی خدابنده، ایجرود از جمله مناطق دارای توان گردشگری ارزشمند در استان زنجان است، این منطقه هم از نظر جاذبه‌های گردشگری طبیعی چون وجود غار کتله خور و هم از نظر جاذبه‌های تاریخی و باستانی چون بقعه‌ی قیدار نبی و معبد داش کسن که دارای حوزه‌ی عمل ملی و فراملی هستند، بسیار توانمند است.
- شهرستان خدابنده، ایجرود از جمله مناطق استان است که طی ۴۵ سال گذشته توان بیشتری برای نگهداشت جمعیت روستایی خود داشته است. همچنین منطقه‌ی خدابنده، ایجرود بیشترین تعداد مراکز روستایی پرجمعیت استان را در خود جای داده است از مجموع روستاهای دارای ۱۰۰۰ نفر جمعیت و بیشتر تعداد ۳۸ روستا در پهنه‌ی این منطقه قرار گرفته است. برخی از نقاط روستایی موجود در این منطقه از جمله روستای دو تپه سفلی بیش از ۴۰۰۰ نفر جمعیت دارند و تعداد جمعیت این روستاها حتی بیشتر از برخی از نقاط شهری استان زنجان است.
- از جمله چالش‌ها و محدودیت‌های منطقه خدابنده، ایجرود می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
- برخی از بخش‌های این منطقه از جمله دهستان حومه در بخش مرکزی شهرستان خدابنده از جمله مناطق دارای بالاترین میزان وقوع سیل در استان است، همچنین بخش‌هایی از زیر منطقه‌ی ایجرود نیز از جمله مناطقی است که بیشترین میزان خشک‌سالی‌های استان را تجربه کرده است.
- در بخش‌هایی از منطقه خدابنده، ایجرود به‌ویژه در بخش‌های میانی و غربی آن اراضی وجود دارد که به‌شدت تحت فرسایش بوده است؛ بنابراین توسعه‌ی فعالیت‌های کشاورزی و دام‌پروری در این مناطق دارای محدودیت است و لازم است تا ملاحظات زیست‌محیطی در بهره‌برداری از آن‌ها لحاظ شود.
- بررسی سطح آب زیرزمینی در منطقه‌ی خدابنده، ایجرود نشان می‌دهد در بخش‌هایی از این منطقه به دلیل اضافه برداشت از منابع آب زیرزمینی، این منابع با بیابان منفی مواجه شده است و سطح سفره‌های آب زیرزمینی آن افت پیدا کرده است.
- از جمله چالش‌های مهم کشاورزی منطقه‌ی خدابنده، ایجرود به الگوی کشت مربوط است. حدود ۸۵ درصد اراضی کشاورزی این منطقه به کشت دیم اختصاص دارد، بنابراین این منطقه در بهره‌گیری مناسب از منابع آب به شیوه‌های نوین دچار ضعف اساسی است.

- ضعف دیگر فعالیت‌های کشاورزی این منطقه سهم پایین محصولات دائمی است، حدود ۹۶ درصد محصولات کشاورزی تولید شده در این منطقه به محصولات زراعی اختصاص دارد.
 - منطقه‌ی خدابنده، ایجرود از حیث فعالیت‌های صنعتی چندان پررونق نیست و تعداد واحدهای صنعتی موجود در آن بسیار اندک است. بدین ترتیب تعداد شاغلین بخش صنعت در این منطقه نیز بسیار ناچیز است. لذا این منطقه از حیث ایجاد ارزش افزوده‌ی صنعتی نقش بسیار ناچیزی در استان دارد.
 - از جمله چالش‌های مهم این منطقه به‌ویژه مناطق حاشیه‌ای آن فقدان زیرساخت‌ها و کمبود راه‌های زمینی و ریلی کافی و مناسب است. بسیاری از سکونتگاه‌های این منطقه از شبکه‌ی زیر بنایی شامل خطوط انتقال نیرو، گاز، نفت و فرآورده‌های نفتی و شبکه راه‌های ارتباطی مناسب محروم هستند.
 - با توجه به اینکه منطقه‌ی خدابنده، ایجرود حدود ۲۵ درصد جاذبه‌های گردشگری استان را شامل می‌شود و نیز حدود ۲۶ درصد جاذبه‌های انسان‌ساخت استان در پهنه‌ی این منطقه قرار گرفته است اما این منطقه از وضعیت مناسبی از نظر وجود تسهیلات اقامتی و پذیرایی گردشگران برخوردار نیست. همچنین نبود و کمبود واحدهای ارائه‌ی خدمات بین‌راهی در این منطقه از جمله موانع توسعه‌ی فعالیت‌های گردشگری در آن است.
 - منطقه‌ی خدابنده، ایجرود از جمله مناطق استان است که کمترین جاذبه را برای مهاجران درون استانی داشته است.
- بنا به مراتب فوق مهم‌ترین اولویت‌های توسعه منطقه خدابنده، ایجرود به شرح زیر است:
- در محدوده‌ی منطقه‌ی خدابنده، ایجرود سه دشت شامل دشت‌های قیدار، گل‌تپه زرین‌آباد و سجاس واقع شده‌اند. این دشت‌ها از جمله مناطق توانمند توسعه‌ی فعالیت‌های کشاورزی هستند؛ بنابراین توسعه‌ی کشاورزی و فعالیت‌های وابسته و صنایع کشاورزی سبب تحریک توسعه در این منطقه از استان خواهد شد.
 - منطقه‌ی خدابنده، ایجرود از نظر استقرار جمعیت روستایی اهمیت خاصی در میان سایر مناطق استان دارد، به‌گونه‌ای که بیشترین تعداد نقاط روستایی و جمعیت روستانشین استان را در خود جای داده است. این موضوع از توان بالای این شهرستان برای توسعه‌ی روستایی خبر می‌دهد.

• منطقه‌ی خدابنده، ایجرود توان مناسبی برای ارائه‌ی خدمات گردشگری از جمله پذیرش، اقامت، پذیرایی و سایر خدمات پشتیبان این فعالیت دارد، همچنین این منطقه در ارائه‌ی خدمات بازرگانی در حوزه‌ی فعالیت‌های صنایع دستی چون فرش، چاقوسازی و سایر صنایع سنتی و بومی ظرفیت‌های فراوانی دارد.

• منطقه‌ی برنامه‌ریزی ماهنشان

منطقه‌ی برنامه‌ریزی ماهنشان بر شهرستان ماهنشان انطباق یافته است. این منطقه در بخش غربی استان زنجان واقع شده است و از سمت شمال شرق به منطقه‌ی برنامه‌ریزی نیک‌پی، از سمت شمال غرب به استان آذربایجان شرقی، از سمت غرب به استان آذربایجان غربی، از جنوب به استان کردستان و از سمت جنوب غرب به منطقه‌ی برنامه‌ریزی خدابنده، ایجرود محدود می‌شود. بر اساس آخرین تقسیمات اداری این منطقه از دو بخش به نام‌های بخش مرکزی و بخش انگوران و پنج دهستان به نام‌های ماهنشان، اورباد، قزل گچیلو، انگوران و قلعه جوق تشکیل شده است. مساحت این منطقه‌ی برنامه‌ریزی حدود ۲۸۱۵ کیلومترمربع و میانگین ارتفاعی آن حدود ۱۳۳۰ متر از سطح دریاست. مرکز این منطقه شهر ماهنشان است.

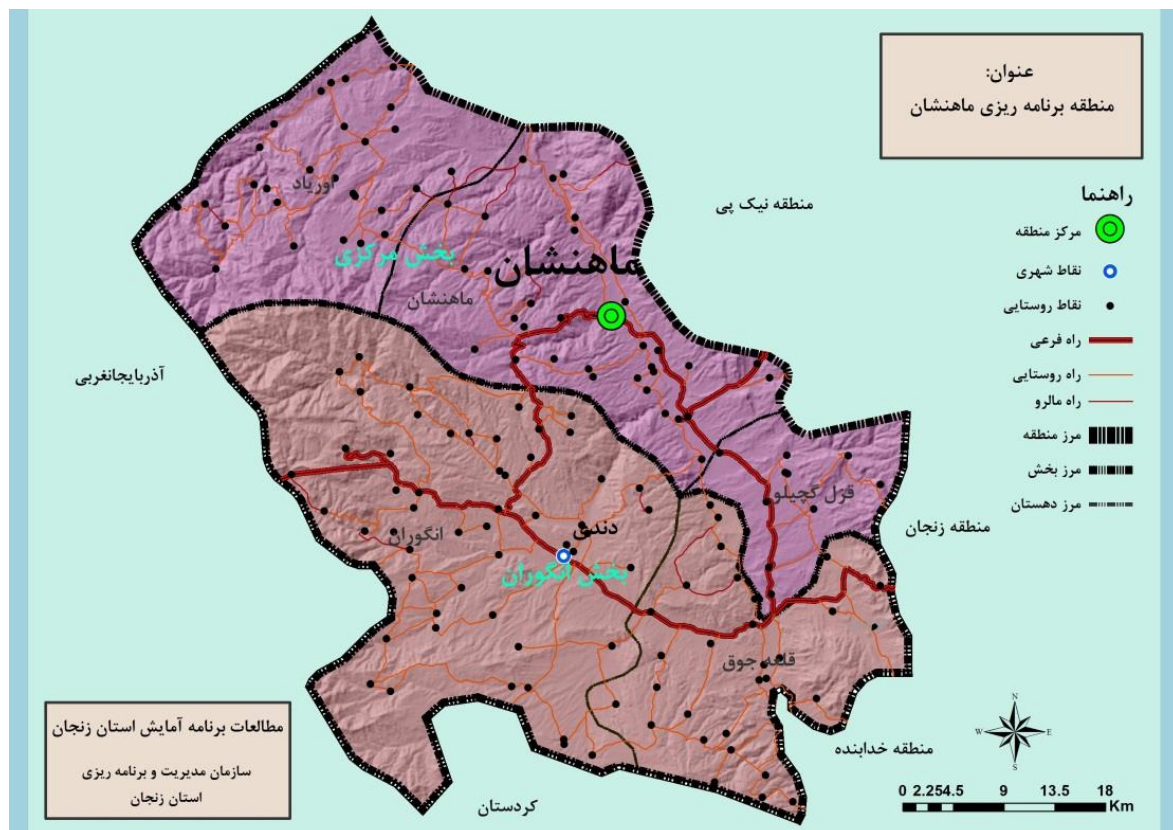
بر اساس آخرین سرشماری در سال ۱۳۹۰ جمعیت این منطقه برابر با ۴۰۳۱۲ نفر بوده است که این تعداد سهم بسیار ناچیزی از جمعیت استان زنجان به میزان ۱/۴۸ درصد را شامل می‌شود. چهره غالب سکونت گزینی در این منطقه روستایی است و ۷۶/۶۷ درصد جمعیت آن در سکونتگاه‌های روستایی ساکن هستند. جمعیت روستایی این محدوده به تعداد ۳۰۹۱۱ نفر ۸/۱۱ درصد جمعیت روستایی استان را در بر می‌گیرد. حدود ۹۴۰۱ نفر از جمعیت این منطقه در دو نقطه‌ی شهری ماهنشان و دندی ساکن هستند که در مجموع سهم اندک ۱/۴۸ درصدی از جمعیت شهری استان زنجان را شامل می‌شوند. شهرهای ماهنشان و دندی از جمله روستاها شهرهای استان زنجان هستند که در آخرین دوره‌ی سرشماری (۱۳۹۰) به ترتیب حدود ۵۴۳۹ و ۳۹۶۲ نفر جمعیت دانسته‌اند.

تراکم جمعیت در منطقه‌ی برنامه‌ریزی ماهنشان حدود ۱۴/۵ نفر در هر کیلومتر مربع است که بسیار کمتر از میزان متوسط تراکم جمعیت در پهنه‌ی استان زنجان به میزان ۴۵/۸ نفر در هر کیلومتر مربع است. متوسط نرخ رشد جمعیت در این منطقه در آخرین دوره‌ی سرشماری ۱/۱۲- درصد بوده است و طی چند سال اخیر این منطقه بخشی از جمعیت خود را از دست داده است. نرخ رشد جمعیت روستایی این محدوده‌یکی از بالاترین نرخ‌های رشد منفی در

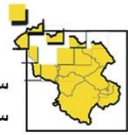
میان سایر مناطق استان به میزان ۲/۲۷- درصد است. در نقطه‌ی مقابل نرخ رشد جمعیت شهری این منطقه بسیار قابل توجه و به میزان ۳/۳۴ درصد است که این میزان رشد یکی از بالاترین نرخ‌های رشد جمعیت شهری در میان مناطق استان است.

نقشه‌ی شماره‌ی ۷. منطقه‌ی برنامه‌ریزی ماهشان

از مهم‌ترین توان‌های منطقه ماهشان موارد زیر حائز اهمیت است:

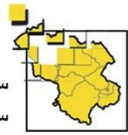
- دشت ماهشان، انگوران یکی از دشت‌های هفت‌گانه‌ی استان زنجان در محدوده‌ی این منطقه قرار گرفته است. این دشت با وجود وسعت کم نسبت به برخی دیگر از دشت‌های استان دارای حدود ۱۰۶/۵ کیلومترمربع زمین زراعی آبی است. همچنین این دشت از گذشته یکی از مهم‌ترین دشت‌های جمعیت پذیر استان به‌ویژه جمعیت روستایی بوده است.

- در بخش‌هایی از شمال شرقی این محدوده به‌ویژه در ارتفاعات آن پوشش‌های جنگلی مشاهده می‌شود که از نوع جنگل‌های مخروطی و توان اکولوژیکی آن‌ها حفاظتی است. این جنگل‌ها از نوع جنگل‌های مناطق نیمه‌خشک، سرد و مدیترانه‌ای است.
- بخشی از پهنه‌ی شهرستان ماهشان به دلیل وجود گونه‌های گیاهی و جانوری منحصربه‌فرد به‌عنوان منطقه‌ی حفاظت‌شده و پناهگاه حیات‌وحش تعریف شده است. وجود این منطقه، این شهرستان را مستعد گسترش فعالیت‌های بوم‌گردی و گردشگری طبیعی کرده است.
- حوزه‌ی آبریز رودخانه‌ی قزل‌اوزن و سرشاخه‌های مهم آن از جمله اکوسیستم‌های رودخانه‌ای و تالابی استان به شمار می‌آیند. تالاب خندقلو واقع در شهرستان ماهشان از جمله اکوسیستم‌های تالابی استان به شمار می‌آید که در فصل بهار و زمستان زیستگاه موقتی پرندگان مهاجر و آبی و همچنین زیستگاه ماهیان رودخانه‌ای و پرورشی به حساب می‌آید.
- شهرستان ماهشان از جمله محدوده‌های توانمند استان برای تولید عسل است، این منطقه به‌تنهایی حدود ۱۷ درصد عسل استان را تولید می‌کند.
- شهرستان ماهشان قطب تولید شیلات در استان زنجان است و این منطقه به‌تنهایی حدود ۵۵ درصد شیلات استان را تولید می‌کند.
- شهرستان ماهشان در تولید محصول زردآلو در استان حائز اهمیت است و شاخص عملکرد تولید زردآلو به لحاظ گونه‌های پرورشی در این شهرستان بالاست.
- منطقه‌ی ماهشان قطب فعالیت‌های معدنی استان است. بیشترین تنوع معدنی استان و باارزش‌ترین کانسارهای معدنی استانی در این منطقه واقع شده است. این منطقه بدون اغراق توانمندترین منطقه‌ی معدنی استان است. بزرگ‌ترین معدن سرب و روی خاورمیانه که سومین معدن بزرگ فعال جهان می‌باشد و تنها معدن پتاس سنگی کشور در این منطقه واقع شده است. این منطقه از نظر میزان سرمایه‌گذاری در بخش معدن نیز در میان شهرستان استان رتبه‌ی نخست را دارد.

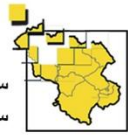
- از آنجا که منطقه‌ی ماهنشان حجم قابل توجهی از فعالیت‌های معدنی را در خود جای داده است به یک کانون تمرکز سفرهای باری در استان تبدیل شده است، حدود ۲۰ درصد از کل سفرهای باری استان در این منطقه متمرکز شده است.
- دو شهرک صنعتی در پهنه‌ی این منطقه وجود دارند. شهرک صنعتی ماهنشان در نزدیکی شهر ماهنشان و شهرک صنعتی انگوران در محدوده‌ی انگوران واقع شده‌اند.
از جمله چالش‌ها و محدودیت‌های منطقه ماهنشان می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
- مساحت اراضی شیب‌دار در شهرستان ماهنشان نسبت به سایر بخش‌های استان زیاد است که این موضوع یکی از محدودیت‌های مهم برای استقرار فعالیت‌ها و امکانات زیربنایی است.
- بر اساس مطالعات صورت گرفته دشت ماهنشان، انگوران از جمله محدوده‌های مطالعاتی استان است که کمترین میزان ذخیره‌ی آبخوان‌ها را داشته است.
- حدود ۴/۶۵ درصد از مساحت استان را اراضی بایر، فرسوده، شور و صخره‌ای تشکیل داده‌اند، بخش وسیعی از این اراضی در پهنه‌ی شهرستان ماهنشان قرار گرفته است.
- پهنه‌ی شهرستان ماهنشان از جمله قلمروهای با سطح فرسایش بالای خاک است و از نظر توسعه‌ی فعالیت‌های کشاورزی با محدودیت روبروست. افزون بر عامل فعالیت‌های انسانی و فرسایش‌های ناشی از آن، به دلیل قرارگیری بخش‌هایی از این شهرستان در حواشی رودخانه‌ی قزل‌اوزن، این منطقه در معرض فرسایش‌های طبیعی نیز قرار دارد.
- بخش‌های وسیعی از منطقه‌ی ماهنشان محدوده‌هایی را در برمیگیرد است که پوشش گیاهی طبیعی آن با گرایش منفی مواجه شده است، بنابراین با محدودیت شدید توسعه‌ی کشت دیم و چرای دام مواجه است.
- منطقه‌ی ماهنشان از جمله مناطقی است که وقوع تگرگ در آن همه‌ساله خسارت‌هایی به بخش کشاورزی این منطقه وارد می‌کند.

- شهرستان ماهنشان پس از شهرستان طارم سیل‌خیزترین منطقه‌ی استان زنجان است، فراوانی وقوع سیل در دهستان ماهنشان این شهرستان به‌طور متوسط ۸ بار در سال است.
- منطقه‌ی ماهنشان از نظر وقوع خشک‌سالی نیز حائز اهمیت است و بیش‌ترین فراوانی وقوع خشک‌سالی در استان پس از شهرستان طارم به شهرستان ماهنشان تعلق دارد.
- از جمله چالش‌های منطقه ماهنشان آلودگی‌های زیست‌محیطی است. در نتیجه‌ی فعالیت‌های معدنی به‌ویژه معدن سرب و روی، منابع آب‌و خاک این محدوده در معرض آلودگی قرار گرفته است که این امر تهدیدی جدی برای زندگی و فعالیت در این منطقه است.
- بخشی از پهنه‌ی شهرستان ماهنشان به‌ویژه محدوده شهر ماهنشان به‌عنوان مرکز این منطقه در محدوده‌ی با خطر بالای زلزله قرار گرفته است، ضمن اینکه تمامی واحدهای مسکونی موجود در این محدوده از نوع بی‌دوام و نیمه بی‌دوام و عمدتاً از نوع بی‌دوام هستند.
- در این شهرستان الگوی غالب کشاورزی، زراعت است. ۹۲ درصد اراضی کشاورزی این شهرستان به کشت محصولات سالانه اختصاص دارد و تنها ۸ درصد اراضی کشاورزی این شهرستان را کشت محصولات دائمی تشکیل می‌دهد. سهم شهرستان ماهنشان از اراضی کشاورزی استان ۱۱/۶۱ درصد است. الگوی غالب زراعت در این شهرستان دیم است و ۷۵/۵ درصد اراضی کشاورزی این شهرستان به زمین‌های زراعی دیم اختصاص دارد، با توجه به وجود منابع آب در این شهرستان و عبور رود قزل‌اوزن از آن این الگوی کشاورزی یک ضعف جدی به حساب می‌آید.
- شهرستان ماهنشان از نظر تولیدات دامداری چندان قوی نیست، تنها ۶/۰۹ درصد شیر، ۱۳/۵۲ درصد گوشت قرمز، ۱/۹۵ درصد گوشت طیور صنعتی در این شهرستان تولید می‌شود و سهم این منطقه از تولید تخم‌مرغ صنعتی صفر است.
- تعداد محدودی از واحدهای صنعتی استان در شهرستان ماهنشان واقع شده است و فعالیت‌های صنعتی در این منطقه رونق چندان ندارد.

- این شهرستان از جمله شهرستان‌های مواجه با کاهش و تخلیه‌ی جمعیت روستایی بوده است و یکی از بالاترین نرخ‌های رشد منفی جمعیت روستایی را داشته است، جمعیت روستایی این شهرستان از سال ۱۳۶۵ به بعد همواره با نرخ منفی رشد مواجه بوده است و این روند کاهشی در دوره‌های مختلف سرشماری شدت گرفته است.
- با توجه به بالا بودن نرخ رشد منفی جمعیت روستایی منطقه‌ی ماهشان طی ۴۵ سال گذشته، این منطقه و به‌ویژه مناطق روستایی آن از جمله مناطق در معرض خطر حاشیه‌ای شدن زندگی و فعالیت است. کمترین تعداد روستاهای دارای جمعیت بیش از ۱۰۰۰ نفر در استان در محدوده‌ی این منطقه قرار گرفته است.
- منطقه‌ی ماهشان از جمله بخش‌های استان است که کمترین سهم مهاجرپذیری را داشته است؛ بنابراین این شهرستان کمترین جاذبه را برای مهاجران داشته است.
- از جمله چالش‌های اساسی منطقه ماهشان فقدان زیرساخت‌ها و کمبود راه‌های زمینی و ریلی مناسب است، باوجوداینکه ماهشان قطب تولیدات معدنی استان است، اما از آنجاکه در مسیر اصلی توسعه‌ی زیرساخت‌ها و شبکه‌های ارتباطی استان قرار نگرفته است، ارتباطات بسیار ضعیفی با مرکز و دیگر شهرستان‌های استان دارد. شهر ماهشان مرکز این منطقه از نظر مسافت دورافتاده‌ترین سکونتگاه شهری استان است و به‌غیراز شهر دندی شهر دیگری در نزدیکی آن وجود ندارد.
- با وجود توان بالای این منطقه در بخش گردشگری، بررسی‌ها نشان می‌دهد این منطقه از نظر تسهیلات اقامتی و پذیرایی شرایط مناسبی ندارد.
- بنا به مراتب فوق مهم‌ترین اولویت‌های توسعه منطقه ماهشان به شرح زیر است:
- با توجه به توان معدنی شهرستان ماهشان، این منطقه توان مناسبی برای استقرار صنایع معدنی و فراوری کانسارهای معدنی و همچنین تکمیل زنجیره‌های تولید معدنی و استقرار صنایع معدنی در استان دارد.
- از جمله اولویت‌های توسعه‌ی منطقه‌ی ماهشان، افزایش استقرار زیرساخت‌ها و راه‌های زمینی مناسب برای دسترسی این منطقه به راه‌ها و سایر بخش‌های استان به‌ویژه به جاده‌ی ترانزیت و مرکز استان است.

• از جمله توانمندی‌های ارزشمند منطقه‌ی مهندسین پتانسیل بالای این منطقه برای فعالیت‌های گردشگری است. منطقه‌ی مهندسین به دلیل شرایط و ویژگی‌های مورفولوژی جاذبه‌های بسیار ارزشمندی برای توسعه‌ی فعالیت‌های گردشگری به‌ویژه گردشگری طبیعی و ژئوتوریسم دارد. از آنجاکه این منطقه در پیوند با جاذبه‌های گردشگری استان آذربایجان غربی قرار دارد، ایجاد زیرساخت‌ها و تأسیسات موردنیاز گردشگری در این منطقه به رونق این بخش از اقتصاد در این بخش از کشور منجر خواهد شد.

• منطقه‌ی برنامه‌ریزی نیک‌پی

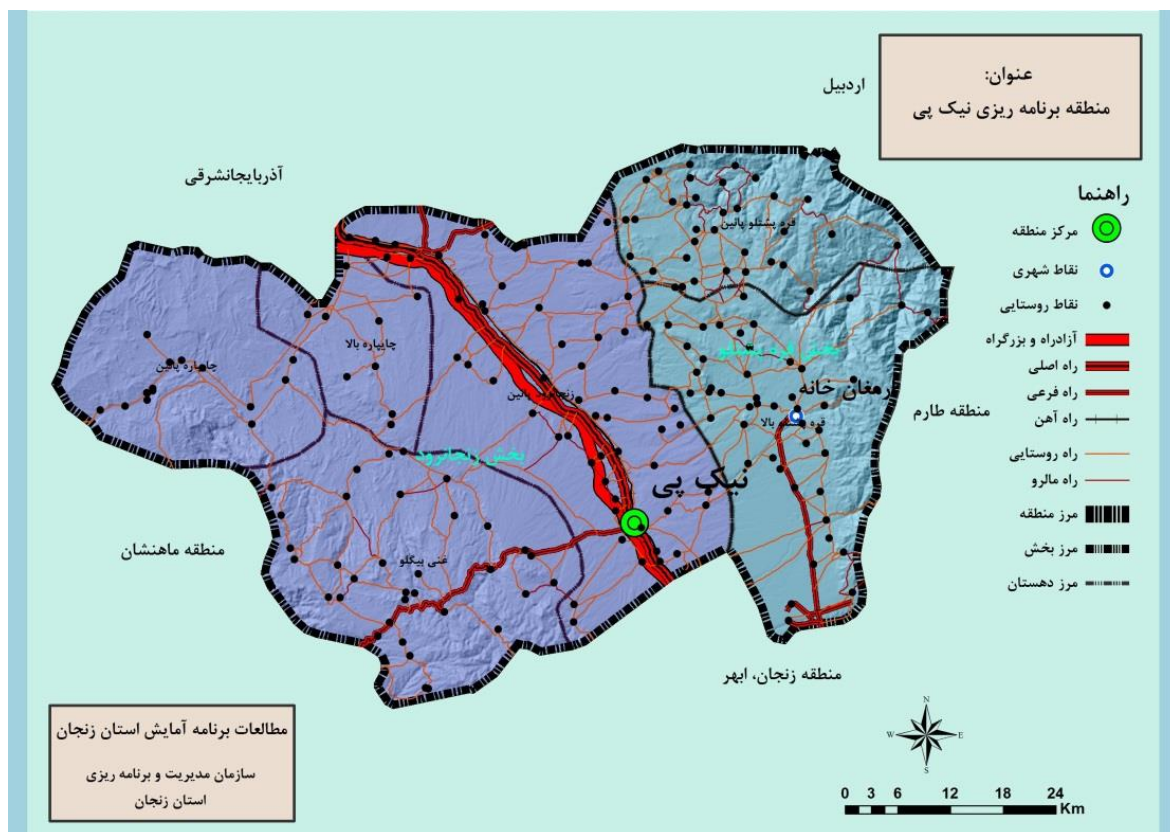
منطقه‌ی برنامه‌ریزی نیک‌پی از نظر تقسیمات سیاسی و اداری بر بخش‌های شمالی شهرستان زنجان منطبق است. این منطقه در شمال استان زنجان واقع شده است و از شمال به استان‌های اردبیل و آذربایجان شرقی، از سمت غرب به منطقه‌ی مهندسین، از سمت شرق به منطقه‌ی طارم و از سمت جنوب به منطقه‌ی زنجان، ابهر محدود می‌شود. منطقه‌ی نیک‌پی ۴۰۹۳ کیلومترمربع وسعت دارد و مرکز آن شهر تازه تأسیس نیک‌پی است. منطقه‌ی نیک‌پی از نظر تقسیمات اداری سیاسی شامل بخش‌های قره پستلو و زنجانرود از شهرستان زنجان است که بر دهستان‌های چایپاره پایین و بالا، غنی بیگلر، قره پستلوی بالا و پایین و زنجانرود پایین منطبق است.

بر اساس آخرین سرشماری در سال ۱۳۹۰ حدود ۷۶۷۷۴ نفر جمعیت داشته است که تنها ۷/۵۵ درصد جمعیت کل استان را شامل می‌شود. چهره غالب سکونت‌گزینی در این منطقه روستایی است و حدود ۹۶/۸۴ درصد از جمعیت این منطقه در روستاها به سر می‌برند و تنها ۳/۱۶ درصد جمعیت این منطقه در دو شهر کوچک موجود در این محدوده یعنی ارمغانخانه و نیک‌پی ساکن هستند. شهرهای ارمغانخانه و نیک‌پی روستا شهرهایی هستند که از نظر اندازه‌ی جمعیت بین سایر شهرهای استان در رتبه‌های آخر جای می‌گیرند. شهر ارمغانخانه ۱۹۴۵ نفر و شهر نیک‌پی تنها ۴۷۴ نفر جمعیت را در خود جای داده‌اند.

تراکم جمعیت در این منطقه ۱۹ نفر در هر کیلومترمربع است که در مقایسه با متوسط تراکم جمعیت در استان بسیار ناچیز است. متوسط نرخ رشد جمعیت در این محدوده در آخرین دوره سرشماری (۱۳۸۵-۱۳۹۰) حدود ۰/۷۸- درصد بوده است و این منطقه طی این دوره بخشی از جمعیت خود را از دست داده است. نرخ رشد جمعیت شهری این محدوده ۰/۱۶- و نرخ رشد جمعیت روستایی آن ۱/۴۱- درصد است.

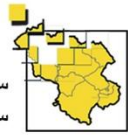

نقشه‌ی شماره‌ی ۸. منطقه‌ی برنامه‌ریزی نیک‌پی

از مهم‌ترین توان‌های منطقه نیک‌پی موارد زیر حائز اهمیت است:

- بخش وسیعی از مساحت منطقه‌ی نیک‌پی در بخش شمالی و شرقی آن به دلیل تنوع بالای زیستی و جانوری و گیاهی به‌عنوان مناطق حفاظت‌شده و مناطق شکار ممنوع تعریف شده‌اند. منطقه‌ی حفاظت‌شده‌ی سرخ‌آباد یکی از دو منطقه‌ی حفاظت‌شده‌ی موجود در پهنه‌ی استان زنجان در شمال و شمال غرب این منطقه واقع شده است، این منطقه دارای دو زون زیستی دشت و کوهستان است. مناطق دشتی آن زیستگاه اصلی آخرین بازماندگان آهوان غرب و شمال غرب کشور است و مناطق کوهستانی آن زیستگاه کل، بز و پلنگ است. منطقه‌ی شکار ممنوع فیله خاصه نیز در حاشیه‌ی شمالی منطقه‌ی حفاظت‌شده‌ی سرخ‌آباد قرار گرفته است و محل مهاجرت آهوان مناطق دشتی در زمستان است.
- در بخش‌هایی از شمال غربی منطقه‌ی نیک‌پی به‌ویژه در ارتفاعات، پوشش‌های پراکنده‌ای از جنگل دیده می‌شود که از نوع جنگل‌های مخروطی است.

- منطقه‌ی نیک‌پی از نظر میزان ذخیره‌ی مواد معدنی، معادن فعال و غیرفعال حائز اهمیت است.
از جمله چالش‌ها و محدودیت‌های منطقه نیک‌پی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
- باوجود اینکه منطقه‌ی نیک‌پی از نظر تقسیمات اداری و سیاسی جزء شهرستان زنجان است، اما یکی از مناطق محروم و توسعه‌نیافته در سطح استان به شمار می‌رود و شکاف مرکز پیرامون بین این منطقه و مناطق جنوبی شهرستان بسیار عمیق‌تر از شکاف بین شهر زنجان و پیرامون آن در کل پهنه‌ی استان است.
- بخش‌هایی از شمال و غرب و شمال غرب منطقه‌ی نیک‌پی شمال محدوده‌هایی است که به دلیل فرسایش بالای خاک با محدودت توسعه‌ی فعالیت به‌ویژه فعالیت کشاورزی (کشت دیم) و دامپروری (چرای دام) روبروست.
- بخش‌های از شمال غرب و مرکز منطقه‌ی نیک‌پی از جمله محدوده‌های مستعد وقوع حرکات دامنه‌ای به‌ویژه زمین‌لغزش است.
- بخش‌هایی از شمال شرق منطقه‌ی نیک‌پی شامل اراضی است که شیبی بالای ۱۵ درصد دارند و از نظر استقرار فعالیت‌های امکانات زیر بنایی با محدودیت‌هایی مواجه می‌باشند.
- منطقه‌ی نیک‌پی از جمله مناطق در معرض خطر حاشیه‌ای شدن زندگی و فعالیت روستایی است. بسیاری از روستاهای موجود در این محدوده با کاهش جمعیت و رکورد زندگی و فعالیت مواجه است. مهاجرت‌های شدید روستایی و تخلیه‌ی روستاها سبب رشد منفی و کاهش پرشتاب جمعیت روستایی این محدوده شده است و طی ۴۵ سال گذشته این منطقه شاهد کاهش تعداد و بالاترین رشد منفی جمعیت روستایی بوده است.
- منطقه‌ی نیک‌پی از جمله مناطق استان است که کمترین واحدهای صنعتی استان را در خود جای داده است.
بنا به مراتب فوق مهم‌ترین اولویت‌های توسعه منطقه نیک‌پی به شرح زیر است:
- با توجه به تنوع بالای زیستی و جانوری و گیاهی در مناطق حفاظت‌شده سرخ‌آباد و مناطق شکار ممنوع فیله خاصه و همچنین وجود پوشش‌های جنگلی در بخش‌هایی از این منطقه، از جمله اولویت‌های توسعه این منطقه توسعه‌ی فعالیت‌های گردشگری به‌ویژه گردشگری طبیعی است.

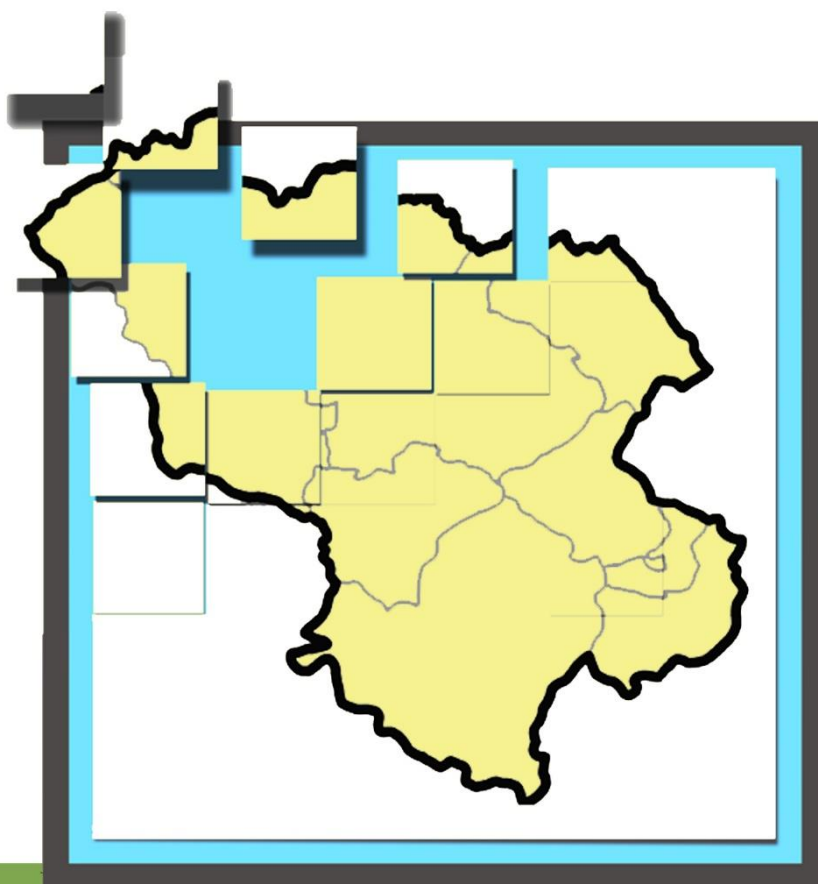

- با توجه به اهمیت این منطقه از نظر معادن و ذخایر معدنی، ازجمله اولویتهای توسعهی این منطقه، توسعهی فعالیتهای معدنی و استقرار صنایع و واحدهای فراوری مواد معدنی است.
- با توجه به عبور قزل‌اوزن از این منطقه یکی دیگر از اولویتهای توسعهی این منطقه توسعهی کشاورزی و به‌ویژه اراضی کشاورزی آبی با بهره‌گیری از شیوه‌های نوین آبیاری است، در این صورت زمینه برای استقرار صنایع وابسته به بخش کشاورزی نیز در آن فراهم می‌شود. از آنجاکه یکی از چالش‌های اصلی این محدوده، محرومیت شدید سکونتگاه‌های روستایی و مهاجرت وسیع روستاییان آن است، اتخاذ تدابیر مناسب برای توسعهی کشاورزی، زمینه را برای نگهداشت و جذب جمعیت فراهم خواهد ساخت.

• جمع‌بندی

این بخش به پهنه‌بندی استان بر اساس الگوهای هم‌پیوندی کارکردی و طبیعی نواحی استان زنجان اختصاص داشت. در بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی اهداف مختلفی در زمینه‌های محیطی و زیست‌محیطی، اجتماعی، اقتصادی و کالبدی مدنظر قرار گرفت. جلوگیری از تخریب زمین، برقراری رابطه منطقی و اصولی بین انسان و سرزمین و حفاظت از منابع پایدار و تجزیه‌ناپذیر، میراث تاریخی و فرهنگی از جمله مهم‌ترین اهداف محیطی و زیست‌محیطی بود. همچنین در بعد اجتماعی افزایش امکان دسترسی مردم به امکانات و خدمات، کاهش نابرابری‌ها و عدم تعادل‌های سرزمین و ارتقاء کیفیت زندگی و سرزندگی مدنظر قرار گرفت. از جمله اهداف اقتصادی بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی نیز افزایش بهره‌وری اقتصادی، استفاده بهتر از منابع برای فعالیتهای اقتصادی و توسعه اقتصادی پایدار موردتوجه قرار گرفته است. همچنین در بعد کالبدی با هدف پرهیز از تداخل کاربری‌های ناسازگار، حفظ تناسب در استفاده از زمین و در بین کاربری‌ها و رعایت اصول سازگاری، مطلوبیت و دسترسی در استفاده از کاربری‌ها این منطقه‌بندی صوت گرفته است. در مبحث بعدی از مجموعه این مطالعات به تدوین طرح آمایش استان که شامل جهت‌گیری‌های تفصیلی شکل‌بندی سازمان فضایی استان در افق برنامه است پرداخته خواهد شد.

۷.۲. فدوین طرح آماپش اسخان

۲.۷. تدوین طرح آمایش استان

طرح آمایش استان سطح تفصیلی‌تر سند طرح پایه‌ی آمایش استان است. در طرح پایه‌ی آمایش استان جهت‌گیری‌های ملی توسعه‌ی فضایی استان، الگوی کلان و شکل‌بندی کلی نظام فضایی استان در افق طراحی مشخص شده است و در سند طرح آمایش استان جهت‌گیری‌های تفصیلی‌شده‌ی شکل‌بندی سازمان فضایی استان در افق برنامه‌ریزی تعیین خواهد شد. به دیگر سخن در این مرحله، مقیاس، نقش و وظایف مراکز سکونتگاهی و مراکز محورهای اصلی توسعه‌ی فعالیت اعم از تولیدی و خدماتی تعیین شده است و متناسب با آن‌ها ساختار و الگوی توزیع شبکه‌های زیربنایی و همچنین خدمات اجتماعی تنظیم گردیده است. بر این اساس خروجی این مرحله تصویر نهایی طرح آمایش سرزمین شامل چگونگی شکل‌بندی الگوی کلی استقرار جمعیت و نظام سکونتگاهی، چگونگی نظام فضایی استقرار فعالیت‌های اولویت‌دار استان در محدوده و مراکز اصلی استقرار آن‌ها، ساختار و الگوی توزیع شبکه‌های زیربنایی، نظام سلسله‌مراتبی ارائه‌ی خدمات اجتماعی، اطلاعات مربوط به فضاها و ویژه شامل مراکز و محورهای اصلی توسعه و مناطقی که به دلایل مختلف توسعه‌ی فعالیت در آن‌ها توصیه نمی‌شود، خواهد بود.

در طرح آمایش استان سعی بر آن است که با بررسی و مطالعه همه‌جانبه استان و شناسایی توانایی‌ها و میزان ظرفیت آن جهت رشد و توسعه ساختار سازمان فضایی موجود مشخص و مدل مناسب سازمان فضایی و آمایش استان تهیه شود و این مدل در نهایت باعث رشد و شکوفایی استان و در نهایت تحقق آرمان‌های اصلی توسعه در جنبه‌های استقلال، پیشرفت، رشد اقتصادی و عدالت اجتماعی باشد.

از این نظر تشخیص چگونگی توزیع فعالیت‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی در سطح استان، نقش جمعیت و نحوه توزیع و پراکندگی آن‌ها، تعیین اولویت‌های توسعه‌ای فعالیت‌های اقتصادی و مکان آن‌ها، مطالعه نواحی موجود در استان و درک تصویر سازمان فضایی موجود در استان در چارچوب مطالعات آمایش استان قرار می‌گیرد.

انجام مطالعات برنامه آمایش استان با هدف تنظیم رابطه انسان، فضا و فعالیت‌های انسان در فضا به‌منظور بهره‌برداری منطقی از تمام امکانات استان در جهت بهبود وضعیت مادی و معنوی آن بر اساس ارزش‌های حاکم بر جامعه ایران اسلامی است و بر اساس نتیجه‌گیری‌ها جغرافیایی و اقتصادی و اجتماعی حاصل از آن، فضاهای توسعه را در جهت حفاظت محیط‌زیست، توسعه پایدار، یکپارچه‌سازی و تأمین تعادل‌های درون منطقه‌ای تجهیز می‌کند و در چارچوب دستیابی به این اهداف معیارهای زیر در نظر گرفته می‌شود:

الف. توزیع و استقرار جمعیت در سطح استان متناسب با امکانات و استعدادها بالقوه و ظرفیت‌های جمعیت‌پذیری و ضرورت‌های جغرافیایی در ابعاد ملی و استانی و به وجود آوردن فرصت‌های شغلی جدید و استفاده از ظرفیت‌های موجود و بالقوه ایجاد اشتغال در استان.

ب. تعیین اولویت‌های توسعه‌ای فعالیت‌های اقتصادی در درون استان با ارزیابی بوم‌شناختی سرزمین توان استقرار فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی در آن با حفظ و توسعه منابع در قالب توسعه پایدار استان.

ج. پیش‌بینی‌های جمعیتی و اشتغال و جهت‌گیری‌های آن‌ها و سیاست‌های راهبردی ایجاد اشتغال.

د. سازمان‌دهی نظام اسکان بر اساس رتبه-نمره و نظام سلسله‌مراتب استقرار مرکز سکونتگاهی شهری و روستایی

استان

هـ تعیین مراکز و محورهای رشد و توسعه شهری و روستایی در جهت ایجاد مجموعه‌های شهری و روستایی

و. تدوین اولویت‌های توسعه فعالیت‌های کشاورزی با تعیین نواحی باقابلیت‌های کشاورزی با ذکر مقیاس و الگوی کشت و تعیین رابطه احیاء محیط جامعه روستایی با کشاورزی.

ز. تدوین اولویت‌های توسعه در رشته صنایع و معادن و ارزیابی اکولوژیکی مکان استقرار صنایع و بهره‌برداری از معادن استان با ذکر مقیاس‌ها و عملکردها.

ح. تعیین سازمان فضایی و نحوه استقرار صنایع و قطب‌ها و مراکز صنعتی استان و سازمان‌دهی بهینه رابطه صنعت با سایر بخش‌های اقتصادی بخصوص در ارتباط با بخش کشاورزی و صنایع تبدیلی در جهت جلوگیری از اتلاف منابع.

ط. تعیین خدمات موردنیاز مراکز جمعیتی موجود و پیشنهادی و سطح‌بندی آن در جهت نظام خدمات‌رسانی مناسب در آینده و سازمان‌دهی بهینه نظام توزیع و نگهداری کالا.

ی. تدوین راهبردهای توسعه فضایی ارتباطات و حمل‌ونقل در توزیع فضایی محورهای ارتباطی و تجهیزات مربوطه با توجه به عملکرد و سطح آن در ارتباط با نظام استقرار جمعیت و جوامع.

ک. تدوین راهبردهای توسعه و آرایش فضایی تولید، انتقال و توزیع منابع انرژی در استان.

ل. ارزیابی اکولوژیکی اقلیم و سرزمین در راستای تعیین قابلیت‌های اراضی جهت توسعه کاربردها در زمینه‌های حفاظت محیط‌زیست، کشاورزی، صنعتی، توریسم و سایر کاربردها.

م. فراهم نمودن بستری برای توسعه متوازن اجتماعی و اقتصادی نواحی.

ن. ارائه رهنمودهای لازم در خصوص سازمان‌دهی فضایی (اقتصادی - اجتماعی و کالبدی).

• شرایط پایه برای دستیابی به اهداف درون استانی

شرایط پایه قابل تحقق برای دستیابی به اهداف و رهنمودهای برنامه‌ریزی و راهبردهای پیشنهادی به شرح ذیل است:

الف. جمعیتی

- جذب سرریز جمعیت و بهره‌برداری از ظرفیت‌های بالقوه ملی در مناطق روستایی و هدایت منطقی حرکت‌های مکانی جمعیت؛

ب. اقتصادی سیاسی

- گرایش به سمت بومی کردن الگوی توسعه ملی؛
- اصلاح ساختار اقتصاد ملی و تثبیت فضایی مازاد اقتصادی؛
- اصلاح ساختاری در جهت تقویت فرآیند انباشت سرمایه؛

ج. تمرکززدایی

- کاهش نقش سیاسی دولت در اقتصاد و تعدیل تمرکزگرایی؛
- کنترل و کاهش میزان تمرکز منابع در فضاها قطبی شده؛

د. تولیدی و فعالیتی

- بهینه کردن سهم بخش‌های مولد و اشتغال‌زا در اقتصاد ملی؛
- بهره‌برداری بهینه از ظرفیت‌های فن‌آوری ملی؛

هـ. محیطی

- بهره‌برداری بهینه از موقعیت سیاسی و جغرافیایی کشور؛
- استفاده بهینه و مناسب از منابع راهبردهای ملی؛

و. نظام برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری

- استفاده بهینه از الگوی مناسب نظام برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری و تعدیل تمرکز؛
- کاهش میزان تمرکز در ساختار فضایی کشور؛
- بهبود نظام توزیع جمعیت در فضای ملی؛

ز. کالبدی

- بهبود تقسیم‌کار فضایی و کارکردی در فضای ملی؛
- ایجاد نظام سلسله‌مراتب شهری در فضای ملی؛
- تداوم برنامه تمرکززدایی از تهران و مادرشهرهای منطقه‌ای؛
- جلوگیری از رشد و توسعه ناموزون و قطبی شدن فضاها؛

ح. نظام شهری

- بهبود انفصال فضایی در نظام شهری؛
- ایجاد تعادل و توازن با تقویت متناسب و منطقی مادرشهرهای تعادلی (پایتخت‌های منطقه‌ای)؛
- تقویت شهرهای میانی و متعادل‌کننده توسعه فضایی و نظام شهری؛
- تقویت و حمایت از شبکه شهری چندهسته‌ای؛
- تقویت شبکه‌ای متراکم از مراکز رشد، توسعه روستا شهری، بازارهای مرکزی در جهت ایجاد تعادل در نظام شهری.

رویکردهای سازمان‌دهی فضایی استان

- سازمان‌دهی فضای استان به‌منظور جلوگیری از رشد نامتعادل در مقیاس و عملکرد شهرها و کاهش تمرکز از مرکز استان؛
- سازمان‌دهی جامعه روستایی هماهنگ با ضرورت توسعه ملی و استانی و در راستای کاهش تفاوت شهر و روستا،
- سازمان‌دهی جامعه شهری به‌منظور پشتیبانی از جامعه روستایی و توسعه امکانات اشتغال صنعتی مولد در استان؛
- تأمین پوشش مناسب خدمات و امور زیر بنایی و توزیع بهینه فعالیت‌ها در عرصه سرزمین به‌منظور از بین بردن عدم تعادل‌ها؛

- یکپارچه‌سازی فضای سرزمینی استان به‌منظور؛
- توزیع متناسب خدمات و امکانات از طریق توزیع متناسب مکان مرکزها؛
- توسعه شبکه‌های ارتباطی در سطح استان جهت تسهیل دسترسی به مکان مرکزها و در نتیجه دسترسی آسان به خدمات و امکانات؛
- اصلاح و کنترل الگوی توزیع فضایی جمعیت؛
- بهبود نظام سلسله‌مراتب شهری در سازمان فضایی استان؛
- بهبود سطح‌بندی کارکردی در سازمان فضایی استان؛

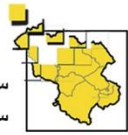

۷.۲.۱. تعیین تخصص‌های اصلی مناطق و الگوی استقرار فعالیت‌ها

در این بخش به تعیین تخصص‌های اصلی مناطق و الگوی استقرار فعالیت‌ها در سرزمین پرداخته شده است. طرح پایه‌ی آمایش استان مأموریت‌های استان را در تقسیم‌کار ملی و منطقه‌ای نشان می‌دهد و نقش نواحی مختلف استان را در ایفای این تقسیم‌کار کلان تعیین کرده است، لیکن در طرح آمایش استان تخصص‌های مناطق استان در قالب کدهای تفصیلی‌تر فعالیت‌ها و عرصه‌های اولویت‌دار توسعه در این مناطق تبیین شود. در ادامه و در ابتدا قابلیت‌ها و توان‌های سازمان فضایی موجود استان برای تحقق سناریوی پیشنهادی استان بررسی و سپس تخصص‌های اصلی مناطق برنامه‌ریزی استان به تفکیک بیان می‌شود و الگوی استقرار فعالیت‌ها در این مناطق به تصویر کشیده می‌شود.

• قابلیت‌ها و توان‌های سازمان فضایی موجود برای تحقق سناریوی توسعه‌ی استان

- از جمله قابلیت‌ها و توان‌های سازمان فضایی استان برای تحقق سناریوی پیشنهادی موارد زیر حائز اهمیت است:
- توزیع بالنسبه متعادل نقاط شهری در گستره جغرافیایی استان به گونه‌ای که بخش‌های حاشیه‌ای توسعه‌نیافته حداقل یک نقطه شهری دارند. در سال‌های آتی پیش‌بینی می‌شود با توجه به گرایش اداری، سیاسی برای

تبدیل روستاهای بزرگ به نقطه شهری این توزیع متعادل‌تر شود و تمامی بخش‌های استان در حوزه مستقل خود به نقطه شهری دسترسی داشته باشند (تحقق شهر، منطقه‌ها).

- عبور کریدورهای ارتباطی ملی و بین‌المللی از استان و در نتیجه وجود زمینه برای نقش‌پذیری نظام شهری استان برای فعالیت‌های با مقیاس ملی و بین‌المللی در محور توسعه ممتاز (منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان، ابهر).
- قرارگیری استان در حفاصل چند منطقه مهم کشور با نظام کلان‌شهری و استقرار حدود نیمی از جمعیت کشور در شعاع ۴۰۰ کیلومتری شهر زنجان و امکانات دسترسی مناسب استان به آن‌ها و در نتیجه وجود توان مناسب برای تجهیز برخی از شهرهای استان برای جذب جمعیت، سرمایه و فعالیت‌ها و در نتیجه ارتقاء کارکرد آن‌ها.

- موقعیت مناسب استان برای استقرار فعالیت‌های خاص به جهت همسایگی با ۴ استان مرزی کشور که با بسترسازی مناسب در تحول و ارتقای کارکردی سکونتگاه‌های شهری واقع در مناطق حاشیه‌ای مؤثر خواهد بود.

- شرایط طبیعی و اقلیمی مساعد استان در پهنه‌های استقرار شهرها، توان مناسبی برای سکونت‌پذیری در این سکونتگاه‌ها فراهم خواهد ساخت.

- در دهه‌های اخیر با توجه به روند افزایشی تعداد شهرهای استان که حاصل تبدیل روستاها به شهرها است امکان مناسبی برای استقرار متمرکز و مجتمع خدمات مورد نیاز سکونتگاه‌های روستایی به‌ویژه خدمات پشتیبان تولید روستایی وجود دارد.

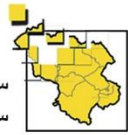
- انطباق توزیع جغرافیایی شهرک‌های صنعتی اجرا شده و مصوب با توزیع جغرافیایی شهرهای استان امکان مناسبی برای توسعه‌ی پایدار و تعادل بخشی به نظام سکونت و فعالیت و همچنین پایداری اقتصادی و کارکردی شهرها در سال‌های آتی فراهم می‌کند.

- حضور شهرهای جدید حاصل تبدیل روستاهای بزرگ به شهر در مناطق حاشیه‌ای استان فرصت مناسبی برای افزایش ضریب پیوستگی شبکه ارتباطی استان با استان‌های همجوار همسایه فراهم ساخته است، شهرهای زرین رود، حلب، چورزق، آبر و دندی مهمترین این سکونتگاه‌هاست که در صورت افزایش پیوندهای فیزیکی

و کالبدی و اقتصادی استان با استان‌های همجوار قادر است ضمن افزایش ضریب پیوستگی استان با مناطق پیرامون نقش و کارکردهای این شهرهای کوچک اندام حاشیه‌ای را نیز ارتقاء دهد.

- تعداد قابل توجه روستاهای بزرگ بالای ۱۰۰۰ نفر جمعیت در نظام سکونتگاه‌های روستایی استان (۹۶ روستا) که در شرایط رشد منفی جمعیت روستایی استان در دهه‌های اخیر و کوچک شدن روستاها و در نتیجه کاهش آستانه‌های اقتصادی برای استقرار خدمات روستایی زمینه مناسبی برای استقرار خدمات به صورت مجتمع ولی با کیفیت خدماتی بیشتر فراهم آورده است. می‌توان گفت که در سازمان فضایی آینده استان روستاهای بزرگ نقش تعیین‌کننده‌ای در تعادل بخشی به نظام شبکه‌ی سکونتگاهی روستایی استان و استمرار و پایداری خدمات روستایی خواهند داشت.
- پراکنش مکانی روستاهای بزرگ به گونه‌ای است که غالب این روستاها در مناطق دشتی استان واقع شده‌اند و با توجه به سهولت دسترسی این روستاها، این سکونتگاه‌ها به عنوان کانون‌های تجهیز یافته نظام روستانشینی با بهره‌مندی از خدمات حوزه‌ی تحت پوشش به گونه‌ای عمل خواهد نمود که با توجه به کاهش آستانه‌های اقتصادی استقرار خدمات در روستاها، خدمات رسانی را در سطح کیفی بهتری انجام خواهند داد.
- پیوستگی فضایی پهنه‌های روستایی متراکم (به لحاظ تعداد و به لحاظ جمعیت) مزیت مهمی برای سازمان فضایی سکونتگاه‌های روستایی استان است، به گونه‌ای که این مزیت در استقرار بهینه و اقتصادی خدمات و زیرساخت‌های شبکه‌ای و خطی همانند راه‌های روستایی، شبکه سوخت‌رسانی و انرژی برای روستاها قابل استفاده خواهد بود.
- بر اساس سازمان فضایی موجود استان، انطباق فضایی پهنه‌های زراعی عمده استان و دشت‌ها با محدوده‌های با نظام روستایی متراکم در واحد سطح (به لحاظ تعداد و جمعیت) و با نرخ رشد جمعیت مثبت، فرصتی فراروی نظام سکونتگاهی روستایی استان پدید می‌آورد، به گونه‌ای که با توجه به منفی بودن نرخ رشد کل جمعیت روستایی و روند تخلیه جمعیت در دهه‌های اخیر، این محدوده‌ها بر پایه برنامه‌ریزی متقابل فعالیت، جمعیت و خدمات قادرند کانون‌های نگاهداشت جمعیت روستایی باشند و در نتیجه از بدون استفاده ماندن ظرفیت‌های تولید به ویژه بخش کشاورزی این مناطق جلوگیری خواهد شد.

- دشتهای هفت‌گانه استان و توزیع متناسب آن در کل پهنه استان با میزان بالای اراضی کشاورزی زراعی و باغی در سال‌های آتی به قطب‌های اصلی توسعه فعالیت کشاورزی استان تبدیل خواهد شد.
- وجود مزیت‌های نسبی متنوع در تولید انواع محصولات کشاورزی و توزیع جغرافیایی متفاوت هر یک از این مزیت‌ها در مناطق مختلف استان که این ویژگی به‌نوبه‌ی خود حمایت‌کننده توسعه کشاورزی متعادل در کل استان خواهد بود.
- وجود امکانات و منابع طبیعی و اقلیمی مساعد و ظرفیت بالای استان برای ذخیره‌سازی و استفاده‌ی بهینه از منابع آب سطحی و زیرسطحی برای توسعه اقتصاد کشاورزی.
- دسترسی مناسب به بازار تهیه‌ی مواد اولیه و فروش انواع محصولات کشاورزی به دلیل موقعیت جغرافیایی ویژه استان و به سبب وجود راه ترانزیت و آزادراه‌ها و دیگر شبکه‌های ارتباطی زمینی و ریلی.
- قابلیت بالای اغلب مناطق استان برای برقراری پیوند بخش کشاورزی با بخش صنعت به دلیل وجود مزیت‌های نسبی متنوع در تولید محصولات کشاورزی و باغی، وجود الگوهای کشت مناسب و سیستم چند کشتی در مناطقی همانند شهرستان طارم و همچنین تولید انبوه برخی محصولات به‌ویژه گندم در شهرستان خدابنده، میزان بالای اراضی کشاورزی آبی و باغی در دشتهای استان به‌ویژه در شهرستان‌های طارم، ابهر و خرمدره، وجود فناوری مدرن و دانش فنی در صنایع غذایی تبدیلی در ساختار صنعتی موجود استان و همچنین تنوع زیستی و قابلیت تولید و پرورش گیاهان دارویی و صنایع فرآوری و بسته‌بندی وابسته به آن، ظرفیت مناسب دیگری برای توسعه‌ی پایدار استان در آینده خواهد بود.
- وجود بیش از ۲ میلیون واحد دامی از یک سو و همچنین روند رو به گسترش دام‌پروری و مرغداری‌های صنعتی و مزیت استان در تولید محصولات مرتبط با فعالیت‌های فوق‌زمینه دیگری برای ایجاد پیوند بخش کشاورزی با صنعت ایجاد خواهد کرد.
- سدهای بهره‌برداری شده و در دست احداث و وجود منابع آب سطحی اولاً ظرفیت ذخیره‌ی آب‌های سطحی را برای توسعه‌ی اقتصاد کشاورزی بالا برده و ثانیاً با توجه به مکان‌گزینی این سدها در جوار دشتهای بزرگ و

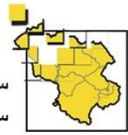
مهم کشاورزی استان ظرفیت دشت‌ها را برای بهره‌برداری و ارتقای منابع آب‌و خاک از طریق احداث کانال‌های آبیاری و در نتیجه تبدیل اراضی دیم به اراضی زراعی آبی بهبود خواهد بخشید.

- استقرار زیرساخت‌های مناسب تجهیز شده برای توسعه فعالیت‌های صنعتی و معدنی در استان از جمله وجود آزادراه و جاده ترانزیت، خطوط ریلی، فرودگاه، شبکه انتقال انرژی، برق، گاز، نفت و گمرک امکان دیگری برای توسعه نقش‌های ملی و فراملی استان است.

- توانمندی استان برای جذب و توسعه فعالیت‌های صنعتی و معدنی با کارکرد و برد منطقه‌ای، ملی و فراملی به دلیل استقرار بزرگ‌ترین معدن سرب و روی خاورمیانه در استان، وجود محور توسعه ممتاز استان مجهز به زیرساخت‌های مناسب با مقیاس ملی و بین‌المللی با خطوط ارتباطی، شبکه انرژی، هم‌جواری با ۷ استان به‌ویژه ۴ استان مرزی کشور و همچنین پیوستگی محور توسعه با محور توسعه ۲ منطقه کلان‌شهری مهم کشور یعنی منطقه توسعه‌یافته مرکزی ایران شامل منطقه تهران و قزوین و منطقه کلان‌شهری تبریز، قابلیت دیگر توسعه‌ی استان است.

- وجود زمینه‌های لازم برای تقسیم‌کار فضایی استان برای استقرار فعالیت‌های صنعتی و معدنی با برد استانی، منطقه‌ای ملی و بین‌المللی. در این راستا اولویت استقرار فعالیت‌های صنعتی با برد فرا استانی، محور توسعه‌ی منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان، ابهر برای صنایع غیر مقید به مکان و صنایع مقید به مکان منطبق با موقعیت و پراکندگی مزیت‌های نسبی استان در بخش معادن و کشاورزی خواهد بود.

- وجود شهرک‌های صنعتی و قابل توسعه برای استقرار صنایع مدرن و پیشرفته در محور توسعه ممتاز استان (منطقه‌ی زنجان، ابهر). با توجه به اینکه این محور در امتداد طولی دشت زنجان، سلطانیه و ابهر به‌عنوان یکی از مناطق کشاورزی استان واقع شده است، بنابراین یکی از محورهای مهم توسعه کشاورزی استان با محور توسعه صنعتی درجه ۱ استان انطباق دارد که این امر سبب تعادل و توازن در الگوی استقرار فعالیت‌های صنعتی در هم پیوندی با پهنه‌های فعالیت قرار دارد. بنابراین وجود شهرک‌های صنعتی متعدد در طول این محور با ظرفیت بالای توسعه در سال‌های آتی به دلیل ایجاد زمینه‌ی استقرار متمرکز و برنامه‌ریزی‌شده فعالیت‌های صنعتی به توسعه‌ی پایدار این محور کمک شایانی می‌کند.

- استان زنجان برای حمایت و گسترش پیوندهای صنعتی در درون استان از طریق ایجاد خوشه‌های صنعتی و صنایع بالادستی و پایین‌دستی با توجه به وجود زمینه‌های آن در سازمان فضایی صنعت شامل وجود صنایع مادر به‌ویژه واحدهای صنعتی فرآوری مواد معدنی توان بالایی دارد. وجود قطب مهم مجموعه صنایع نساجی کشور و همچنین صنایع برق در استان، وجود طرح‌ها و برنامه‌های عظیم صنعتی چون سیمان، آجر صنعتی، ذوب‌آهن و پتروشیمی، فرصت مناسبی برای توسعه صنایع بالادستی و پایین‌دستی و تکمیل زنجیره‌های تولید و خوشه‌های صنعتی فراهم می‌کند.
- نزدیکی به قطب‌های صنعتی مهم مستقر در منطقه کلان‌شهری توسعه‌یافته تهران و تبریز و فراهم شدن امکان برقراری پیوندهای صنعتی و تولیدی با صنایع استراتژیک و مادر در منطقه مذکور، از دیگر توان‌های توسعه‌ی استان زنجان است.
- اولویت دیگر استان حمایت و گسترش صنایع غذایی و تبدیلی و سایر بخش‌های فعالیتی مرتبط با بخش کشاورزی و دامپروری است.
- ساختار سازمان فضایی استان زنجان در منطقه‌ی زنجان، ابهر، توان پیوستگی بالایی با محورهای توسعه‌ی منطقه تهران و آذربایجان دارد. همچنین وجود مزیت‌های نسبی متنوع در بخش‌های کشاورزی و معدن و پراکندگی و توزیع مزیت‌ها در سطح شهرستان‌ها به‌گونه‌ای است که ساختار پیوندهای صنعتی می‌تواند در یک تقسیم‌کار فضایی متعادل برنامه‌ریزی شود به‌گونه‌ای که توزیع مجموعه صنایع درون یک زنجیره‌ی صنعتی بین اجزای سازمان فضایی کل استان سبب توسعه متعادل مناطق حاصل از این راهبرد باشد. برای مثال استقرار صنایع مادر و بزرگ با فن‌آوری و سطح تولید بالا در منطقه‌ی زنجان، ابهر (ناشی از خواست‌های توسعه در سطح ملی و پروژه‌های ملی) می‌تواند در قالب راهبرد پیمانکاری صنعتی قسمتی از فرایند تولید خود را به صنایع کوچک واقع در شهرستان‌های حاشیه‌ای واگذار نماید، یا اینکه صنایع بزرگ واقع در این محور با مزیت‌های نسبی بخش کشاورزی یا معدن در شهرستان‌های حاشیه‌ای پیوندهای پسین یا پیشین برقرار نماید.

۷.۲.۱.۱. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان، ابهر

با عنایت به شرایط پایه برای دستیابی به اهداف توسعه‌ی استان از منظر آمایش و توان‌های موجود برای تحقق سناریوی مطلوب توسعه‌ی استان مجموعه تخصص‌های اصلی در منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان، ابهر به شرح زیر تعیین می‌گردد:

• پهنه‌ی اصلی توسعه کشاورزی

محور توسعه‌ی کشاورزی در دشت‌های ابهر، خرمدره و دشت سلطانیه، زنجان به صورت خطی از شرق استان واقع در شهرستان ابهر شروع و تا شمال غرب شهرستان زنجان امتداد می‌یابد که از منظر آمایشی به دلایل ذیل به عنوان محور توسعه کشاورزی تعیین می‌شود:

- زمین‌های مناسب زراعت آبی استان از نظر قابلیت ارضی در این محور قرار دارد.
- قرارگیری در محور اصلی و ممتاز تجهیز یافته استان و به تبع آن دسترسی به زیرساخت‌های اصلی توسعه کشاورزی همانند شبکه ارتباطی، شبکه انرژی و ...
- استقرار بازارهای عمده‌ی مصرف محصولات کشاورزی استان و وجود مهم‌ترین سکونتگاه‌های شهری و روستایی بزرگ استان در این محور و همچنین پیوند فضایی قوی این محدوده با بازارهای عمده‌ی مصرف خارج از استان به ویژه منطقه کلان‌شهری تهران و تبریز
- باوجود اینکه این دو دشت ابهر خرمدره و سلطانیه زنجان از دیرباز محل انجام فعالیت‌های کشاورزی بوده است اما به دلیل انطباق این محدوده با محور اصلی استقرار جمعیت شهری، صنعتی و خدماتی استان ضرورت دارد تا به صورت متمرکز به عنوان یکی از محدوده‌های اصلی توسعه‌ی کشاورزی مورد تأکید قرار گیرد، بدین ترتیب و با اتخاذ راهبرد تعادل بخشی به فعالیت‌های کشاورزی و صنعتی و تقویت نظام سکونتگاهی شهری و روستایی در این محدوده، از رکود فعالیت‌های کشاورزی در این محور به نفع توسعه سایر فعالیت‌ها و بخش‌ها به ویژه فعالیت‌های صنعتی و خدماتی جلوگیری به عمل خواهد آمد.

• محور درجه ۱ توسعه صنعتی

منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان، ابهر با توجه به ویژگی‌های جغرافیایی آن به‌عنوان اصلی‌ترین محور توسعه‌ی فعالیت‌های صنعتی در سازمان فضایی استان نقش بسیار ویژه‌ای داشته و دارد، هرچند مطالعات مربوط به روند گسترش فعالیت‌ها در مناطق مختلف استان حاکی است به دلیل تمرکز فعالیت‌های اقتصادی به ویژه استقرار متمرکز واحدهای صنعتی همراه با جمعیت‌پذیری بالا سبب بروز عدم تعادل‌هایی در سطح استان شده است، از این رو ضرورت دارد تا زاویه نگرش به این محور را تغییر داد و درعین‌حال که این منطقه به‌عنوان یک واقعیت کالبدی نقش انکارناپذیر خود را در هدایت توسعه استان ایفا می‌کند، با برنامه‌ریزی مناسب و تقسیم‌کار منطقی از ظرفیت‌های این محدوده جهت بسط توسعه به مناطق حاشیه‌ای استان بهره‌مند شد. روند کنونی نیز نشان می‌دهد در یک فرایند تکاملی محورهای درجه ۲ توسعه صنعتی استان از این منطقه منشعب و به سایر مناطق استان در حال نشر و گسترش هستند، موضوعی که در مباحث بعدی به آن پرداخته خواهد شد.

بنابراین ضمن در نظر گرفتن جنبه‌های منفی رشد متورم فعالیت و استقرار جمعیت در این پهنه از استان با لحاظ نمودن موارد ذیل، محور درجه ۱ توسعه صنعتی استان در این منطقه استقرار خواهد یافت:

- پیاده‌سازی و اجرای هم‌زمان طرح‌های متعادل سازی توسعه‌ی صنعتی و کشاورزی سبب خواهد شد تا تأثیرات و پیامدهای منفی رشد صنعت در این محدوده به حداقل برسد. افزون بر این، انجام فعالیت‌های صنعتی در صورت انتخاب صحیح فعالیت‌ها در مقیاس مناسب پشتیبان توسعه‌ی پایدار بخش کشاورزی این منطقه خواهد شد، توسعه‌ی صنایع فراوری، بسته بندی و دیگر صنایع غذایی مرتبط از جمله این فعالیت‌ها است.

- فعالیت‌های صنعتی در این محور سبب تحریک توسعه‌ی صنعتی مناطق دیگر استان خواهد شد، مشروط به اینکه نقش این محدوده در تقسیم‌کار فضایی استان برای استقرار فعالیت‌ها متناسب باشد. در این طرح اولویت استقرار فعالیت‌های صنعتی تشویق و زمینه‌سازی توسعه واحدهای صنعتی با برد ملی و فراملی است و استقرار

۱. رده بندی محورهای پیشنهادی (صنعت، خدمات و گردشگری) در این گزارش شامل سطوح زیر است:
محور درجه ۱: محوری که دارای بالاترین تمرکز فعالیت مورد نظر از نظر نوع و تعداد و تعداد شاغلین در آن است، همچنین ارزش فعالیت‌های موجود در آن در بالاترین سطح و دامنه فعالیت‌های آن گسترده و با بعد فراملی است.
محور درجه ۲: محوری که دارای سطح تمرکز متوسط از نظر فعالیت مورد نظر است و دامنه فعالیت‌های آن دارای بعد ملی است.
محور درجه ۳: محوری که دامنه فعالیت‌های آن دارای برد منطقه‌ای و محلی است.

فعالیت‌های صنعتی با برد منطقه‌ای و محلی در پیوند صنعتی با این محدوده به مناطق دیگر برنامه‌ریزی استان با سلسله‌مراتب پایین‌تر واگذار خواهد شد.

- به لحاظ پیوندهای صنعتی، این محدوده محل استقرار صنایع بالادستی بزرگ‌مقیاس با فن‌آوری بالا خواهد بود که توانمندی بالایی جهت برقراری پیوند صنعتی قوی با بخش صنعت استان و کشور دارد، به‌گونه‌ای که با توجه به ارتباطات فعال این محور با مناطق توسعه‌یافته کلان‌شهری تهران، قزوین و تبریز در تقسیم‌کار فضای ملی، این محور قادر به توسعه صنعتی در برقراری پیوند صنعتی با بخش صنعت مناطق مذکور و پذیرش نقش‌های جدید و فعال صنعتی در کشور خواهد بود. از سوی دیگر برخی از صنایع پایین‌دستی قادر خواهند بود در فرایند برقراری پیوند با صنایع بالادستی در سلسله‌مراتب پایین‌تر توسعه صنعتی استقرار یابند.
- ضرورت دارد از استقرار صنایع متکی بر مزیت‌های نسبی مناطق حاشیه‌ای استان در این منطقه جلوگیری شود و ضمن هدایت این فعالیت‌ها به مناطق حاشیه‌ای به برقراری پیوند آن با صنایع بالادستی این منطقه تأکید شود.

• کانون‌های صنعتی

- با توجه به تعریف نقش‌های مهم صنعتی در این منطقه، مهم‌ترین کانون‌های صنعتی این منطقه به شرح زیر است، این کانون‌ها بخش‌های اصلی استقرار فعالیت‌های صنعتی منطقه خواهند بود:
- کانون صنعتی واقع در حوزه شهر زنجان متمرکزترین پهنه صنعتی استان است که واحدهای صنعتی منفرد و همچنین شهرک‌های صنعتی را در خود جای داده است.
 - کانون صنعتی شرق واقع در حدفاصل شهرهای ابهر و هیدج که واحدهای صنعتی منفرد و همچنین شهرک‌های صنعتی را شامل می‌شود.
 - کانون صنعتی ذاکر، بناب در ابتدای جاده طارم محل تمرکز کارگاه‌های صنعتی بزرگ‌مقیاس و سرمایه‌بر خواهد بود.
 - کانون صنعتی در حال شکل‌گیری در محدوده‌ی شهر سلطانیه که در پیوند با مناطق صنعتی ابهر، خرمدره، زنجان در محور اصلی توسعه‌ی استان قرار دارد.

• محور درجه ۱ خدماتی

منطقه‌ی برنامه ریزی زنجان، ابهر با توجه به موقعیت ممتاز جغرافیایی و ظرفیت بالا برای پذیرش کارکردهای ملی و فراملی، یکی از متمرکزترین محدوده‌ها برای استقرار فعالیت‌های خدماتی است، این منطقه به دلیل پیوندهای جغرافیایی قوی با دو منطقه‌ی کلان‌شهری تهران و تبریز، قرارگیری در مسیر کریدورهای بین‌المللی حمل‌ونقل و همچنین استقرار سکونتگاه‌های اصلی استان به‌عنوان محور درجه ۱ خدماتی استان تعیین می‌شود. به لحاظ برد فعالیت، استقرار خدمات با عملکرد ملی و بین‌المللی در این محور در اولویت نخست قرار دارد. با توجه به جایگاه این محور و نقش‌های تعریف شده برای آن در سازمان فضایی استان در زمینه‌های کشاورزی و صنعت و سکونت پذیری بالای شهری و روستایی مجموعه فعالیت‌های خدماتی ذیل جهت استقرار در این محور در اولویت خواهد بود:

- خدمات بازرگانی برتر و نوین همانند مؤسسات حمل و نقل ملی و بین‌المللی، شرکت‌های صادرات و واردات، بنگاه‌های بازاریابی، گمرک، نمایشگاه‌های دائمی و فصلی، بورس محصولات کشاورزی و صنعتی و معدنی، خدمات تجاری بزرگ‌مقیاس و در مجموع، بخش چهارم اقتصاد با کارکرد ملی و فراملی در این محدوده جای می‌گیرد. این خدمات با توجه به وجود زمین و دسترسی به زیرساخت‌های لازم می‌توانند درون یا پیرامون شهرهای اصلی استقرار یابند.

- استقرار مراکز ارائه‌ی خدمات حمل‌ونقل و انبارداری کالا با کارکرد ملی و فراملی نقش و کارکرد مهم دیگر این منطقه است. از آنجا که این فعالیت‌ها به اراضی وسیع نیاز دارند و همچنین با در نظر گرفتن محدودیت‌ها برای جانمایی این فعالیت‌ها در محدوده‌ی شهرها به دلیل ایجاد هم‌جواری‌های نامطلوب و ناسازگار این کاربری‌ها، ترجیح آن است که این فعالیت‌ها در خارج از محدوده شهرهای اصلی استقرار یابند. همچنین با هدف تسهیل دسترسی و جابه‌جایی‌ها توصیه می‌شود این خدمات در هم‌جواری با آزادراه زنجان، ابهر، قزوین استقرار یابند.

- خدمات پشتیبان گردشگری^۱ برتر در مقیاس کارکردی ملی و فراملی با اولویت استقرار در حدفصل شهر زنجان تا سلطانیه در مسافتی حدود ۴۰ کیلومتر، به‌عنوان منطقه کانونی و مرکز ثقل استقرار خدمات گردشگری تخصص مهم دیگر برای این منطقه است. این خدمات به‌تناسب امکان استقرار در محدوده و خارج از محدوده شهرهای اصلی منطقه، به‌ویژه شهر زنجان و سلطانیه خواهند داشت.
- توسعه‌ی خدمات حمل‌ونقل جاده‌ای بزرگ‌مقیاس شامل مجتمع‌های خدماتی، رفاهی و تیرپارک‌ها، مراکز پذیرایی و اقامتی، بازارچه‌های گردشگری با اولویت جانمایی در هم‌جواری با بزرگراه زنجان، ابهر، قزوین از دیگر اقدامات ضروری این محدوده است.
- خدمات مربوط به شبکه‌های مخابراتی و اطلاعاتی شامل مراکز دیتا، مراکز سرویس‌دهنده اینترنت با هدف ایجاد، توسعه و تقویت پیوندهای الکترونیک فرا استانی در مقیاس ملی و فراملی نیازمند توسعه در این محدوده است.
- توسعه‌ی پایانه‌ها و مراکز ارائه خدمات حمل‌ونقل مسافر اعم از زمینی، ریلی و هوایی در مقیاس فرااستانی و فراملی در شهرهای زنجان، ابهر، خرمدره سلطانیه.
- مراکز ارائه خدمات برتر مشاوره با هدف پشتیبانی علمی و فنی جهت استقرار فعالیت‌های صنعتی و کشاورزی بزرگ‌مقیاس و برتر با سطح فن‌آوری بالا و همچنین مراکز تحقیق و توسعه (R & D).

• محور گردشگری ممتاز (محور گردشگری درجه ۱ شمالی، جنوبی)

در بعد فرا استانی این محور پیوند دهنده دو منطقه گردشگری کشور یعنی منطقه ۲ (سبلان) و منطقه ۳ (غربی) است. این محور از شمال به جنوب استان امتداد دارد و از شمال با استان گیلان پیوند می‌خورد که از استان‌های مهم گردشگری پذیر در منطقه ۲ گردشگری کشور محسوب می‌شود. این محور از جنوب به استان همدان ختم

۱. بر اساس نظر سی‌سا (۱۹۸۳) خدمات پشتیبان گردشگری را می‌توان به شرح زیر تقسیم‌بندی کرد:

(الف) خدمات زیرساختی: شامل راه‌ها و محورهای ارتباطی، تسهیلات زیربنایی، امکانات ارتباط راه دور؛

(ب) خدمات اقامتی و پذیرایی: شامل هتل‌ها و مهمانپذیرها، راه‌سراها (متل‌ها)، مراکز عرضه خوراکی و نوشیدنی؛

(ج) خدمات سرگرمی و ورزش: امکانات تفریحی و فرهنگی و امکانات ورزشی؛

(د) خدمات واسطه‌ای: سفرگذاری‌ها، گشت‌پردازها، دفاتر تبلیغاتی، دفاتر اطلاع‌رسانی، بنگاه‌های اتومبیل‌کرایه و راهنماها.

می‌شود. بنابراین بخشی از این محور گردشگری در منطقه‌ی برنامه ریزی طارم، بخشی در منطقه‌ی برنامه ریزی زنجان و بخشی دیگر در منطقه‌ی خدابنده، ایجروود واقع شده است.

بخش جنوبی این محور شامل محور زنجان، سلطانیه، قیدار تا استان همدان پیشنهاد طرح جامع گردشگری کشور و همچنین طرح جامع توسعه‌ی گردشگری استان زنجان است که با عنوان کانال گردشگری درجه ۱ زنجان با عملکرد استانی و فرا استانی پیشنهاد شده است.

با توجه به اینکه یکی از برنامه‌های آینده‌ی استان در بخش راه، احداث راه ارتباطی زنجان، شمال می‌باشد از این رو با افتتاح این راه، محور گردشگری ممتاز استان به سمت شمال توسعه پیدا خواهد کرد و به‌عنوان اصلی‌ترین محور گردشگری در سازمان فضایی استان ایفای نقش خواهد نمود.

به لحاظ کارکردهای گردشگری این محور در طول مسیر خود منابع و فرصت‌های گردشگری متنوعی دارد که زمینه‌های متنوع برای توسعه‌ی گردشگری طبیعی، بوم گردی و ژئوتوریسم، گردشگری تاریخی و فرهنگی، گردشگری شهری و روستایی و همچنین گردشگری عبوری استان را در خود دارد.

لازم به ذکر است بخشی از منابع گردشگری مهم استان شامل شهر زنجان به‌عنوان مرکز استان و منابع گردشگری شهری آن و ارگ و گنبد سلطانیه به‌عنوان جاذبه‌های گردشگری با شهرت جهانی در این محور قرار گرفته است. لازم به ذکر است سایر محورهای گردشگری استان به‌نوعی از این محور منشعب می‌شود و در ارتباط متقابل با این محور ایفای نقش خواهند نمود.

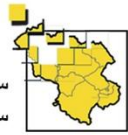
• محور گردشگری عبوری درجه ۱ استان (محور گردشگری درجه ۱ شرقی، غربی)

این محور بین دو منطقه کلان‌شهری تهران و تبریز (از مناطق اصلی گردشگر پذیر و گردشگر فرست کشور) قرار گرفته است و دو منطقه گردشگری کشور یعنی منطقه ۱ (موسوم به منطقه البرز) و منطقه ۲ (موسوم به منطقه سبلان) را به یکدیگر پیوند می‌دهد. این محور از شرق به غرب استان امتداد دارد و استان را به دو نیمه شمالی و جنوبی تقسیم می‌کند. این محور در طول مسیر در حفاصل سلطانیه تا شهر زنجان با محور گردشگری ممتاز شمالی، جنوبی استان تلاقی می‌کند. نکته‌ی مهم و اساسی فراروی در خصوص این محور و نقش آن در توسعه‌ی

گردشگری این است که ضمن افزایش ماندگاری گردشگران عبوری این محور میزان جذب گردشگران استان را نیز افزایش دهد. در حال حاضر با توجه به پیوند این محور با مناطق کلان‌شهری تهران و تبریز، این محور تجهیز یافته‌ترین بخش استان از نظر برخورداری از امکانات و خدمات زیرساختی و شبکه‌ای به‌ویژه راه‌های ارتباطی است، با این حال با توجه به عدم توسعه ظرفیت‌ها و فرصت‌های گردشگری استان و به‌طور خاص منابع گردشگری موجود در این محور، گردشگران در حال تردد از این محور، بیشتر شامل گردشگران عبوری با ضریب ماندگاری محدود هستند. بنابراین با توسعه ی امکانات و زیرساخت‌های گردشگری در این محور امکان جذب بیشتر گردشگران و افزایش مدت اقامت آنها در استان و استفاده ی بیشتر از منابع گردشگری فراهم می شود و در نهایت به توسعه ی گردشگری استان کمک شایانی خواهد نمود.

بخش غربی این محور در منطقه‌ی نیک‌پی واقع شده است و با توجه به افتتاح پروژه‌های راه ارتباطی در استان‌های اردبیل و آذربایجان غربی جهت پیوند با بزرگراه زنجان، تبریز پیش‌بینی می‌شود شمار گردشگران عبوری این محور افزایش قابل‌توجهی پیدا کند، راه‌های مذکور در منتهی‌الیه غرب استان واقع در منطقه سرچم به یکدیگر می‌پیوندند و به بزرگراه زنجان، تبریز متصل می‌شود؛ بنابراین یکی از سیاست‌های مهم گردشگری استان در سال‌های آتی تجهیز این محور به زیرساخت‌های گردشگری با هدف افزایش ضریب ماندگاری گردشگران ورودی به استان و در نتیجه توسعه ی بخش گردشگری استان خواهد بود، با در نظر داشتن سیاست فوق اهمیت این محور و نقش اساسی آن در استقرار فضایی فعالیت‌های مرتبط با گردشگری در این محدوده بیش از پیش آشکار خواهد شد. شایان ذکر است با تجهیز این محور به منابع و زیرساخت‌های گردشگری، جایگاه محور گردشگری ممتاز شمالی، جنوبی استان نیز ارتقاء می‌یابد و نقش آن در توسعه گردشگری استان تقویت خواهد شد.

• پهنه‌ی ثقل استقرار زیرساخت‌ها و خدمات گردشگری برتر استان (منطقه پیشاهنگی^۱ توسعه گردشگری استان)

توزیع محورهای گردشگری پیشنهادی استان در سازمان فضایی فعالیت های گردشگری استان در منطقه‌ای در حدفاصل شهر زنجان و سلطانیه به هم می‌رسند. در واقع به دلیل پوشش مشترک محور گردشگری درجه ۱ شمالی، جنوبی و محور شرقی، غربی استان در حدفاصل شهر سلطانیه تا شهر زنجان به فاصله تقریبی ۴۰ کیلومتر، با توجه به ضرورت‌ها و اهداف آمایشی این منطقه به‌عنوان منطقه ثقل استقرار زیرساخت‌ها و خدمات گردشگری برتر استان پیشنهاد می‌شود. از توانمندی‌های این محدوده در این زمینه موارد زیر حائز اهمیت است:

- این منطقه از لحاظ جغرافیایی بر مرکز دو محور درجه ۱ گردشگری استان (محور شمالی، جنوبی و شرقی و غربی) قرار دارد لذا با توجه به اینکه شمار گردشگران عبوری در این منطقه به حداکثر می‌رسد، لذا استقرار خدمات گردشگری برتر به‌ویژه در حوزه تبلیغات و اقامت و پذیرایی و دیگر فعالیت های وابسته به توسعه ی فعالیت های گردشگری استان کمک شایانی خواهد نمود.

- افزون بر دو محور اصلی یاد شده، دیگر محورهای گردشگری در سطوح و مراتب پایین‌تر نیز در این منطقه به محورهای درجه ۱ متصل می‌شوند، با توجه به اینکه هریک از این محورها در انتقال گردشگران عبوری به منطقه کانونی فوق نقش دارند، درنتیجه شمار گردشگران ورودی حاصل از محورهای گردشگری درجه ۲ و ۳ نیز به این منطقه افزایش می یابد به گونه ای که استقرار خدمات گردشگری برتر در این منطقه گردشگران بیشتری را تحت تأثیر قرار خواهد داد.

- مهمترین شهرهای گردشگری استان، شهر زنجان به‌عنوان مرکز استان با منابع گردشگری شناخته شده آن و شهر سلطانیه به‌عنوان محل استقرار گنبد سلطانیه در این منطقه قرار دارند، بنابراین تقویت زیرساخت‌های گردشگری این منطقه در جذب و هدایت گردشگران عبوری استان جهت بهره‌مندی بیشتر از منابع گردشگری این دو شهر تأثیر بسزایی خواهد داشت. این امر به نوبه خود عامل انگیزش و تحریک اقتصاد این شهرها شده و جایگاه اقتصادی این شهرها را ارتقا خواهد بخشید.

۱. منطقه پیشروی توسعه فعالیت‌های گردشگری که هدایت توسعه سایر محورها را بر عهده دارد.

- با توجه به اینکه محورهای گردشگری فرعی استان و مناطق گردشگری واقع در آنها توجیه لازم جهت استقرار برخی از خدمات گردشگری برتر به‌ویژه در زمینه ی اقامت و پذیرایی را ندارند بنابراین استقرار خدمات گردشگری برتر در این منطقه به‌ویژه در خصوص اطلاع رسانی منابع گردشگری و ارائه ی خدمات تورگردانی، ایجاد زیرساختها و تسهیلات اقامتی مدرن و همچنین استقرار تورگردان‌های کارآزموده، ضریب ماندگاری گردشگری استان را افزایش خواهد داد و انتظار می رود امکان استفاده و بهره‌مندی از منابع گردشگری به‌صورت رفت‌وآمد روزانه گردشگران بین این منطقه کانونی و منابع گردشگری محورهای پیرامونی فراهم گردد.

نقشه‌ی شماره‌ی ۹. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان، ابهر

۷.۲.۱.۲. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی طارم

با توجه به توان‌ها و ظرفیت‌های منطقه‌ی برنامه‌ریزی طارم و با در نظر گرفتن سناریوی مطلوب توسعه‌ی فضایی، مهمترین تخصص‌های این منطقه به شرح زیر است:

• محور اصلی توسعه کشاورزی

فعالیت‌های کشاورزی در دشت رودخانه‌ای طارم پیرامون رودخانه قزل‌اوزن و دره‌های رودخانه‌ای منتهی به آن از غرب تا شرق شهرستان طارم مهمترین قابلیت این پهنه از استان است که به دلیل شرایط خاص اقلیمی، تنوع محصولات کشاورزی و باغی و همچنین تولید محصولات خاص و استراتژیک کشاورزی در سطح استان و حتی شمال غرب منحصربه‌فرد است. از نگاه آمایش سرزمین به دلایل زیر این منطقه به‌عنوان یکی از محورهای اصلی توسعه کشاورزی استان پیشنهاد می‌گردد:

- شرایط مساعد طبیعی و اقلیمی و بالا بودن تعداد ماه‌های گرم و معتدل نسبت به ماه‌های سرد سال در مقایسه با سایر مناطق استان و در نتیجه تنوع زیاد محصولات کشاورزی از جمله محصولات تجاری و استراتژیک و همچنین نظام زراعی چند کشتی در بهره‌برداری از زمین بیانگر ظرفیت بالا برای توسعه‌ی کشاورزی مکانیزه و نوین در منطقه‌ی طارم می‌باشد، این امر ضرورت تحول در شیوه‌های کنونی برای دستیابی به توسعه‌ی پایدار بخش کشاورزی منطقه را نشان می‌دهد.
- به دلیل تنوع و تولید فراوان محصولات خاص کشاورزی و در کنار کشاورزی مدرن در این منطقه، ضرورت دارد تا صنایع غذایی، تبدیلی و بسته‌بندی وابسته به این فعالیت‌ها تقویت شود و توسعه یابد.
- نزدیکی به بازار مصرف بزرگ منطقه گیلان و در نتیجه امکان توسعه پیوندهای اقتصادی استان با منطقه گیلان ظرفیت دیگر منطقه‌ی طارم برای توسعه‌ی کشاورزی و فعالیت‌های وابسته به آن است.
- قرارگیری در پایاب رودخانه قزل‌اوزن و امکان بهره‌مندی از منابع آبی آن بیانگر ظرفیت پایدار برای انجام فعالیت‌های کشاورزی مشروط به بهره‌برداری بهینه و پایدار از منابع آبی است.

• محور درجه ۲ توسعه صنعتی

محور طارم شامل گیلوان تا چورزق با اولویت استقرار صنایع تبدیلی کشاورزی متکی بر مزیت نسبی برتر منطقه طارم در تولید محصولات استراتژیک کشاورزی و همچنین با اولویت صنایع دارای برد ملی و حتی فراملی پیشنهاد می‌شود. با توجه به اینکه منطقه طارم حوزه ویژه اکولوژیکی استان است محیط طبیعی آن جهت استقرار صنایع بالادستی بسیار آسیب پذیر است، بنابراین هرگونه توسعه صنعتی در این محور باید بر مبنای رعایت اصول توسعه پایدار باشد و توسعه صنعتی ضمن رعایت ملاحظات زیست‌محیطی در راستای تحریک و تقویت بخش کشاورزی منطقه صورت پذیرد. از این رو توصیه می‌شود طرح تعادل توسعه صنعتی و کشاورزی و منابع طبیعی به‌عنوان طرح پیش‌نیاز توسعه صنعتی این محور انجام پذیرد.

• محور درجه ۲ خدماتی زنجان، تهم، چورزق، گیلان

با توجه به اینکه منطقه ی طارم به‌عنوان محور درجه ۱ گردشگری استان تعریف شده است و این محور، در ادامه ی محور گردشگری زنجان، سلطانیه به سمت شمال و تا استان گیلان امتداد می‌یابد و به منطقه ی گردشگری شمال کشور می‌رسد، بنابراین در صورت تحقق نقش تعریف شده برای آن در سال‌های آینده استقرار خدمات پشتیبان گردشگری به‌ویژه در حوزه خدمات بین‌راهی و مراکز اقامت و پذیرایی به ویژه در کانون‌های پرجاذبه گردشگری روستایی در اولویت خواهد بود.

• محور درجه ۲ خدماتی پیرامون رودخانه قزل‌اوزن

این محور که به‌صورت شرقی، غربی در منطقه ی طارم و در طرفین رودخانه قزل‌اوزن گسترده شده است از شرق به گیلوان و سپس به شهرهای منجیل و رودبار در استان گیلان ختم می‌شود و از سمت غرب به درام و چورزق و در نهایت به راه در درست احداث تهم، چورزق، ماسوله و محور گردشگری درجه ۱ شمالی، جنوبی استان ختم می‌شود. باوجوداینکه این محور در محدوده یک شهرستان قرار دارد اما به دلیل شرایط مذکور و وجود زمینه‌های ایجاد ارتباط و پیوندهای فرا استانی و همچنین به دلیل مزیت نسبی شهرستان طارم در تولید محصولات استراتژیک باغی و کشاورزی این محور به‌عنوان محور درجه ۲ در سطح استان تعریف می‌شود که در افق طرح آمایش باید پذیرای

نقش‌های خدماتی متناسب با موقعیت این محدوده باشد. با توجه به جایگاه این محور و نقش‌های تعریف شده برای آن در سازمان فضایی فعالیت بخش کشاورزی، صنعت و گردشگری خدمات ذیل جهت استقرار در این محور دارای اولویت خواهند بود:

- ایجاد و توسعه ی مراکز خدمات پشتیبان کشاورزی بزرگ‌مقیاس با عملکرد استانی و ملی در زمینه ی فعالیت های انبارداری محصولات کشاورزی و باغی، ایجاد مراکز خدمات بازاریابی و خریدوفروش و حمل و نقل محصولات کشاورزی با اولویت استقرار در نقاط شهری و روستاهای مرکزی این منطقه.
- ایجاد مراکز آموزشی و پژوهشی کشاورزی با هدف توسعه ساختار کشاورزی منطقه، ارائه ی خدمات فنی و تخصصی بخش کشاورزی با تأکید بر سیستم‌های نوین آبیاری، اصلاح نباتات، دفع آفات و ...
- ایجاد و توسعه ی مراکز خدمات پشتیبانی گردشگری به‌ویژه در زمینه‌ی اقامت و پذیرایی و تورگردانی تخصصی با اولویت شهر چورزق و سایر خدمات گردشگری همانند خدمات بین‌راهی و همچنین ایجاد نمایشگاه های عرضه ی محصولات کشاورزی و باغی و صنایع دستی و بومی به‌ویژه در ایام گردشگر پذیر.

• محور گردشگری ممتاز (محور گردشگری درجه ۱ شمالی، جنوبی)

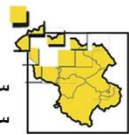
همان‌گونه که پیش‌تر اشاره شد بخش عمده ای از محور گردشگری درجه یک شمالی، جنوبی استان زنجان در منطقه‌ی طارم واقع شده است. قسمتی از این محور که امتداد آن به سمت شمال است، پس از عبور از شهر چورزق به منطقه گردشگری استان گیلان و شهر ماسوله ختم می‌شود. با احداث راه ارتباطی زنجان، شمال این محور به سمت شمال توسعه پیدا خواهد کرد، به ویژه اینکه این محور دارای کارکردهای گردشگری متنوعی شامل طبیعت گردی، اکوتوریسم، گردشگری تاریخی، فرهنگی و گردشگری روستایی می باشد. عمده‌ترین کارکرد بخش شمالی این محور که در منطقه‌ی طارم واقع شده است بوم گردی و در مرتبه‌های بعدی گردشگری تاریخی و فرهنگی و گردشگری روستایی است.

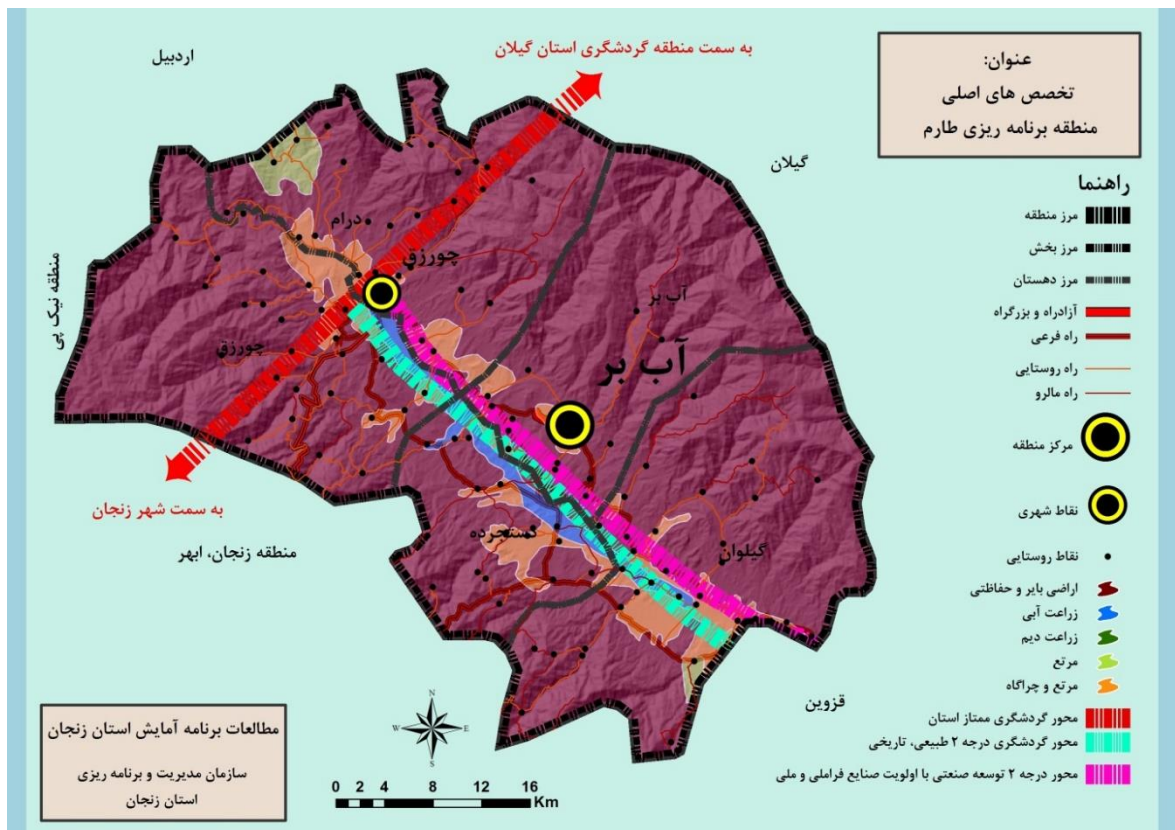
• محور گردشگری طبیعی، تاریخی منطقه طارم (محور گردشگری درجه ۲)

افزون بر قرارگیری این منطقه در محور گردشگری ممتاز استان، بخش‌های داخلی این منطقه نیز دارای توانمندی بالایی برای توسعه گردشگری است. از دیگر محدوده‌های گردشگری تعریف شده برای این محور می‌توان به محور شرقی، غربی در پیرامون رودخانه قزل‌اوزن اشاره کرد که از غرب به محور گردشگری ممتاز شمالی، جنوبی متصل می‌شود.

منطقه ی طارم باوجود برخورداری ظرفیت بالای گردشگری به‌ویژه در حوزه گردشگری طبیعی تاکنون به دلیل انزوای ارتباطی و ضعف زیرساخت‌ها و امکانات زیر بنایی از این ظرفیت به خوبی بهره‌مند نگردیده است؛ بنابراین در سال‌های آینده به‌شرط تحقق اقدامات یاد شده برای نیمه‌شمالی محور گردشگری ممتاز استان منتهی به استان گیلان، فرصت‌هایی ایجاد می‌گردد تا با انشعاب از این محور به داخل منطقه طارم ظرفیت‌های توسعه گردشگری این منطقه بهبود یابد. مهم اینکه این محور از شرق به استان گیلان منتهی می‌شود و در نتیجه ضمن توسعه گردشگری طارم، استان زنجان نیز از طریق دو محور با منطقه گردشگری استان‌های شمالی کشور (منطقه گردشگری البرز و سبلان) پیوند می‌خورد. همچنین با توجه به اینکه این محور در پیرامون شهر چورزق به محور گردشگری ممتاز شمالی، جنوبی استان متصل می‌شود لذا در آینده، کارکردهای گردشگری در شهر چورزق نیز ارتقاء خواهد یافت و لازم است تا در برنامه‌ریزی‌های توسعه آتی این شهر موارد یاد شده بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد.

نقشه‌ی شماره‌ی ۱۰. تخصیص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی طارم

۷.۲.۱.۳. تخصیص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی خدابنده، ایجرود

با توجه به توان‌ها و ظرفیت منطقه‌ی برنامه‌ریزی خدابنده، ایجرود و با در نظر گرفتن سناریوی مطلوب توسعه‌ی فضایی، مهمترین تخصیص‌های این منطقه به شرح زیر است:

• محدوده‌ی اصلی توسعه کشاورزی

محور U شکل گرماب - بزینرود - دوتپه‌سفلی - سجاس - زرین‌آباد - بوغداکندی به‌عنوان وسیع‌ترین و مهم‌ترین محور توسعه کشاورزی این منطقه پیشنهاد می‌گردد. این محور بخش‌هایی از دو شهرستان خدابنده و ایجرود و بخش کوچکی از شهرستان زنجان را در بر می‌گیرد و از اتصال و پیوند سه دشت مهم استان یعنی دشت گل‌تپه زرین‌آباد، دشت قیدار و دشت سجاس زرین‌آباد تشکیل می‌شود. این محدوده، بخش‌هایی از جنوب، شرق و شمال شهرستان خدابنده را شامل می‌شود که در اتصال با دشت زرین‌آباد واقع در شهرستان ایجرود و گوشه‌ای از جنوب

غربی شهرستان زنجان یک محور یکپارچه و به هم پیوسته را تشکیل می‌دهد. به دلایل زیر این گستره از این منطقه به عنوان مهم‌ترین محور توسعه کشاورزی استان پیشنهاد می‌گردد:

- انطباق این محور با محدوده ی سه دشت مهم و حاصلخیز استان شامل دشت‌های گل تپه زرین آباد، دشت قیدار و دشت سجاس زرین آباد؛
- همگنی این محور از لحاظ بنیان‌های مؤثر در کشاورزی همانند توپوگرافی، جنس خاک، اقلیم، نظام‌های زراعی، الگوی کشت و... با وجود قرارگیری در محدوده سه شهرستان و در نتیجه امکان گزینش برنامه‌های همگن و یکپارچه توسعه کشاورزی برای این محدوده؛
- قرارگیری این محور در مناطق حاشیه‌ای توسعه نیافته در مقایسه با محور اصلی توسعه یافته استان که در صورت تجهیز و بهره‌برداری از ظرفیت‌های آن به عنوان یکی از محورهای توسعه رقیب منطقه ی برنامه ریزی زنجان، ابهر عدم تعادل های موجود بین این مناطق را کاهش خواهد داد؛
- این محور متراکم‌ترین پهنه ی روستایی استان از لحاظ تعداد و جمعیت روستاها می‌باشد. از آنجاکه این تراکم در محدوده وسیعی از استان است بنابراین توسعه ی کشاورزی این محدوده با توجه به موارد فوق جمعیت بیشتری را تحت تأثیر قرار خواهد داد.
- این محدوده یکی از مناطق استقرار روستاهای بسیار بزرگ و پرجمعیت استان به عنوان مثل کهلا، حسام‌آباد، محمودآباد، دوتپه‌سفلی، جوقین، قلتوق و همچنین شهر قیدار و روستا شهرهای متعدد با نقش کشاورزی شامل گرماب، زرین‌رود، کرسف، سجاس، زرین‌آباد و نوربهار است که این سکونتگاهها موقعیت بسیار مناسبی جهت استقرار خدمات پشتیبان تولید بخش کشاورزی و فعالیت های وابسته در محدوده دارند.
- وجود ظرفیت‌های بدون استفاده برای فعالیت‌های کشاورزی به ویژه اراضی وسیع زراعت دیم با قابلیت تبدیل به زراعت آبی با استفاده از شیوه های نوین بهره برداری و استفاده ی بهینه از منابع آب. محور مذکور متشکل از سه دشت بزرگ استان در حال حاضر مهم‌ترین و بزرگ‌ترین پهنه زراعت دیم استان است.
- محل استقرار این محور از لحاظ آسیب‌پذیری در برابر فرسایش خاک در پهنه با قابلیت کم فرسایش قرار دارد. در واقع این محدوده وسیع‌ترین پهنه با فرسایش کم در استان به شمار می‌رود، این ویژگی در عین حال که

یک ظرفیت مناسب برای توسعه ی کشاورزی است نیازمند رعایت ملاحظات و موازین دقیق بهره برداری پایدار از منابع خاک است.

- توسعه کشاورزی یکپارچه این محور منجر به تقویت پیوندهای فضایی و کالبدی بین شهرستان خدابنده و ایجرود از طریق اتصال فضایی دو دشت سجاس و زرین‌آباد و تجهیز شبکه زیرساختی بین آن‌ها به‌ویژه شبکه ارتباطی خواهد شد.

• کانون های صنعتی پیشنهادی

از جمله تخصص‌های تعریف شده برای این منطقه استقرار دو کانون (شهرک) توسعه صنعتی در آن است. نخست کانون (شهرک) صنعتی زرین‌آباد در شهرستان ایجرود است که از ویژگی های مناسب زیر برای تعادل بخشی به ساختار فضایی کنونی این منطقه و استان برخوردار است:

- قرارگیری در ۳۵ کیلومتری شهر زنجان به‌عنوان کانون اصلی تمرکز فعالیت های صنعتی استان و امکان برقراری پیوندهای صنعتی با آن.

- تعیین محور زنجان، زرین‌آباد منتهی به استان کردستان به‌عنوان محور درجه ۲ صنعتی.

- احداث صنایع مادر و بزرگ‌مقیاس در منطقه، از جمله مجتمع پتروشیمی و شهرک صنعتی خصوصی مربوط به آن و کارخانه سیمان خمسه که با توجه به زمینه ایجاد زنجیره‌های صنعتی در ارتباط با مراکز صنعتی فوق، کانون (شهرک) صنعتی زرین‌آباد پیشنهاد می‌گردد.

- قرارگیری منطقه زرین‌آباد در انتهای محور اصلی توسعه کشاورزی استان، در محور U شکل گرماب، زرین رود، دو تپه، سجاس و زرین‌آباد که استقرار کانون (شهرک) صنعتی امکان استقرار صنایع و فعالیتهای مرتبط با بخش کشاورزی و فعالیت های پشتیبان این فعالیت ها شامل صنایع غذایی، فراوری، بسته بندی و مراکز انبار و سردخانه را فراهم خواهد نمود.

دومین کانون (شهرک) صنعتی پیشنهادی برای این منطقه، کانون صنعتی خمسه در منطقه بزینهرود با اولویت استقرار صنایع پشتیبان کشاورزی است. ضرورت‌های استقرار این کانون (شهرک) در بخش بزینهرود به شرح زیر است:

- قرارگیری در حد جنوبی استان زنجان به‌عنوان یکی از مناطق حاشیه‌ای استان با حداقل مراکز صنعتی و مراکز خدماتی پشتیبان تولید و در نتیجه تحریک توسعه صنعتی این منطقه.
- قرارگیری در محور توسعه کشاورزی پیشنهادی طرح آمایش و در نتیجه امکان برقراری پیوندهای صنعتی با بخش کشاورزی و ایجاد زمینه‌ی گسترش صنایع کشاورزی.
- مزیت نسبی منطقه بزینهرود و شهر زرین‌رود در زمینه‌ی تولید ماشین‌آلات و تجهیزات کشاورزی و صدور آن به استان‌های هم‌جوار و در نتیجه توان کانون صنعتی جدید جهت حمایت از تأسیس صنایع پشتیبان فعالیت‌های کشاورزی.
- از آنجا که انتزاع این منطقه از شهرستان خدابنده و تأسیس یک شهرستان مستقل در دستور کار مراجع ذی‌ربط قرار دارد بنابراین ضرورت برخورداری هر شهرستان از حداقل یک کانون (شهرک) صنعتی می‌تواند جنبه‌ی دیگری از اهمیت این موضوع باشد.

• محورهای توسعه صنعتی

- از دیگر تخصص‌های این منطقه می‌توان به تعیین دو محور درجه‌ی ۲، یک محور درجه‌ی ۳ و دو محور درجه‌ی ۴ توسعه صنعتی در آن به شرح زیر اشاره کرد:
- محور زنجان، زرین‌آباد منتهی به استان کردستان با قابلیت فراوان جهت پذیرش نقش‌های صنعتی شهر زنجان و تمرکززدایی صنعتی از آن با اولویت صنایع با برد ملی و منطقه‌ای و درون استانی به‌عنوان محور صنعتی درجه ۲ برای این منطقه پیشنهاد می‌شود.
 - محور سلطانیه، قیدار، زرین‌رود با اولویت استقرار صنایع وابسته یا پشتیبان کشاورزی با توجه به انطباق این محور با محدوده‌ی توسعه‌ی کشاورزی پیشنهادی طرح آمایش (محور U شکل گرماب، زرین‌رود، دو تپه،

سجاس، زرین‌آباد) با اولویت استقرار صنایع با بُرد منطقه‌ای و محلی دیگر محور صنعتی درجه‌ی ۲ تعریف شده برای این منطقه است.

- محور قیدار، ابهر به‌عنوان محور درجه ۳ جهت توسعه صنعتی در پیوند با بخش کشاورزی این منطقه پیشنهاد می‌شود. اولویت استقرار صنایع در این محور استقرار مراکز صنعتی با برد منطقه‌ای و محلی خواهد بود.
- محورهای درجه ۴ توصیه‌شده برای این منطقه شامل دو محور سجاس، زرین‌آباد و همچنین محور قیدار، خورخوره در شهرستان خداآبند است.

اولویت توسعه صنعتی این محورها صنایع متکی بر مزیت‌های نسبی این مناطق در بخش کشاورزی خواهد بود و برد فعالیت‌های صنعتی با اولویت منطقه‌ای و محلی پیشنهاد می‌شود.

محور نخست یعنی محور سجاس، زرین‌آباد به سبب قرارگیری در محدوده‌ی توسعه‌ی کشاورزی استان و همچنین به دلیل برقراری پیوند فضایی بین دو شهرستان خداآبند و ایجرود از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. شایان ذکر است این محور بخشی از شبکه آبیاری سد گلابر را پوشش می‌دهد و پیش‌بینی می‌شود در آینده فعالیت‌های صنعتی پشتیبان کشاورزی تا حد زیادی در این محدوده گسترش و توسعه یابد.

• **کانون توسعه صنعتی زرین‌آباد (واقع در محور درجه ۲ توسعه صنعتی)**

افزون بر محورهای صنعتی تعریف شده در این منطقه دو کانون صنعتی نیز برای این منطقه تعیین می‌گردد. کانون صنعتی زرین‌آباد، ایجرود که در حال حاضر یکی از مهم‌ترین کانون‌ها برای تمرکززایی صنعتی منطقه‌ی زنجان، ابهر محسوب می‌شود، این کانون با توجه به احداث مجتمع صنایع پتروشیمی و زنجیره‌های صنعتی وابسته به آن، مجتمع سیمان خمسه و همچنین مجتمع توسعه کارخانه فولاد در حال شکل‌گیری است و در آینده یکی از کانون‌های مهم توسعه صنعتی استان خواهد بود.

این کانون در محور درجه ۲ توسعه صنعتی در ۳۰ کیلومتری جنوب زنجان در محور زنجان، زرین‌آباد واقع شده است و با توجه به این همجواری‌ها دارای ارتباطات فعال و متقابل با کانون صنعتی شهر زنجان و همچنین محور اصلی توسعه صنعتی استان خواهد بود.

• کانون توسعه صنعتی شهر قیدار (واقع در محور درجه ۲ توسعه صنعتی)

با توجه به قرارگیری این کانون در مرکز محدوده ی توسعه ی کشاورزی پیشنهادی این طرح (محور U شکل گرماب، زرین‌رود، سجاس، زرین‌آباد) به‌عنوان کانون توسعه صنعتی با اولویت صنایع پشتیبان بخش کشاورزی و فعالیت های وابسته پیشنهاد می‌شود.

• محور درجه ۲ خدماتی سلطانیه، قیدار، زرین رود

این محور به‌عنوان محور درجه ۲ از محور خدماتی درجه ۱ استان در منطقه سلطانیه منشعب می‌شود و در جنوب استان به استان همدان ختم می‌شود. در سازمان فعالیت بخش کشاورزی بخش عمده‌ای از این محور در محدوده شهرستان خدابنده به‌عنوان محدوده ی درجه ۱ توسعه کشاورزی مطرح شد؛ بنابراین این محور از اولویت‌های آمایش در بخش خدمات می‌باشد. همچنین با توجه به قرارگیری تمامی این محور در محور و کریدور گردشگری ممتاز استان، استقرار خدمات پشتیبان گردشگری نیز از جمله اولویت‌های پیشنهادی برای استقرار خدمات در این محدوده می‌باشد. با توجه به جایگاه این محور و نقش‌های تعریف شده برای آن در سازمان فضایی فعالیت‌ها استقرار خدمات ذیل در این محور اولویت دارد:

- خدمات پشتیبان کشاورزی و فعالیت های وابسته در مقیاس بزرگ، برتر و مدرن با عملکرد ملی و استانی به‌ویژه شامل مراکز خدمات سردخانه ای، انبارداری و سیلو، مراکز خدمات پشتیبانی فنی و مهندسی بخش کشاورزی، ارائه ی خدمات به امور دام و دام‌پروری، خدمات بازاریابی، خریدوفروش و حمل و نقل محصولات کشاورزی با اولویت استقرار در شهر قیدار و خدمات فنی کشاورزی در بخش آبیاری نوین.
- خدمات پشتیبان گردشگری درجه ۲ برای گردشگران عبوری به‌ویژه در حوزه خدمات گردشگری بین‌راهی، اقامت و پذیرایی و برخی خدمات پشتیبان گردشگری تورگردانی و آژانس های مسافرتی و گردشگری با اولویت استقرار در نقاط شهری به‌ویژه شهر قیدار.
- ایجاد و توسعه ی مراکز و مؤسسات ارائه ی خدمات حمل‌ونقل کالا و جابه جایی مسافر در سطوح ملی و بین

المللی

• محور درجه ۲ خدماتی زنجان، بیجار

مهم‌ترین هدف در تعیین این محور به‌عنوان محور درجه ۲ صنعتی کاهش سطح تمرکز صنعتی از منطقه ی زنجان، ابهر و ایجاد تعادل نسبی در استقرار صنایع در مناطق حاشیه ای استان به نسبت محور متورم ابهر، زنجان می باشد. در سال‌های آینده با توجه به ضرورت تمرکززدایی از منطقه زنجان، ابهر جهت برقراری توازن‌های محیطی از یک سو و به منظور سرعت بخشیدن به فرایند نشت یا پخش توسعه به مناطق پیرامون، محور زنجان، بیجار به‌ویژه حفاصل شهر زنجان تا زرین‌آباد را می‌توان به‌عنوان محور اولویت‌دار جهت تحقق هدف یاد شده انتخاب کرد. توسعه صنعتی این محور از یک‌سو در فاصله ی مناسب از شهر زنجان قرار دارد و این موضوع سبب بهره‌مندی هم‌زمان از مزیت‌های نزدیکی به شهر زنجان خواهد شد. همچنین امکان استفاده از مزیت وجود اراضی بدون استفاده و ارزان و منابع آب و نیروی انسانی را فراهم خواهد نمود. در حال حاضر به دلیل برخورداری از این مزیت مجتمع صنایع پتروشیمی و شهرک صنعتی خصوصی وابسته به آن، مجتمع کارخانه سیمان خمسه و همچنین مجتمع صنایع فولاد در فاصله ۳۵-۳۰ کیلومتری از شهر زنجان در دست احداث یا بهره‌برداری است. بنابراین استقرار مراکز خدمات حمل‌ونقل کالا با عملکرد استانی و ملی جهت پشتیبانی از توسعه صنعتی محور مذکور به‌عنوان خدمات اولویت‌دار در این محور تعیین می‌گردد. استقرار این خدمات تا شعاع ۴۰ کیلومتری این محور از شهر زنجان به دلایل زیر از اولویت بیشتری برخوردار است:

- با توجه به پیش‌بینی افزایش جابجایی مسافر به‌ویژه نیروی کار شاغل در مراکز صنعتی بزرگ این محور به‌صورت روزانه یا هفتگی بین شهر زنجان و مراکز فعالیت‌های صنعتی، استقرار خدمات حمل‌ونقل مسافر در مقیاس منطقه‌ای اولویت دارد، ارجحیت مکانی استقرار این خدمات در شهر زرین‌آباد و در حوزه فراشهری آن است.

- با توجه به عبور این محور از محدوده ی کشاورزی زرین‌آباد، ایجود استقرار خدمات پشتیبان تولید کشاورزی در مقیاس منطقه‌ای و استانی در این محدوده توصیه می‌شود.

• محور گردشگری عبوری زنجان، ایجرود (محور گردشگری درجه ۲)

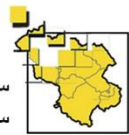
افزون بر محور توسعه ممتاز شمالی، جنوبی استان که بخش جنوبی آن در محدوده منطقه خدابنده، ایجرود قرار گرفته است یک محور گردشگری عبوری نیز برای این محدوده تعیین می‌گردد. این محور پیونددهنده محورهای گردشگری درجه ۱ استان زنجان به استان کردستان و آذربایجان غربی واقع در منطقه ۳ گردشگری کشور است. این محور از شهر زنجان آغاز می‌شود و به استان کردستان می‌رسد. با توجه به موقعیتی که این محور دارد از توان بالایی برای جذب گردشگران مناطق غربی کشور و هدایت آن به سمت استان زنجان و همچنین به منطقه گردشگری استان‌های شمالی کشور دارد و به نوبه خود سبب توسعه فعالیت‌های گردشگری در استان زنجان و استان‌های همجوار خواهد شد.

• محور گردشگری فرعی درجه ۳

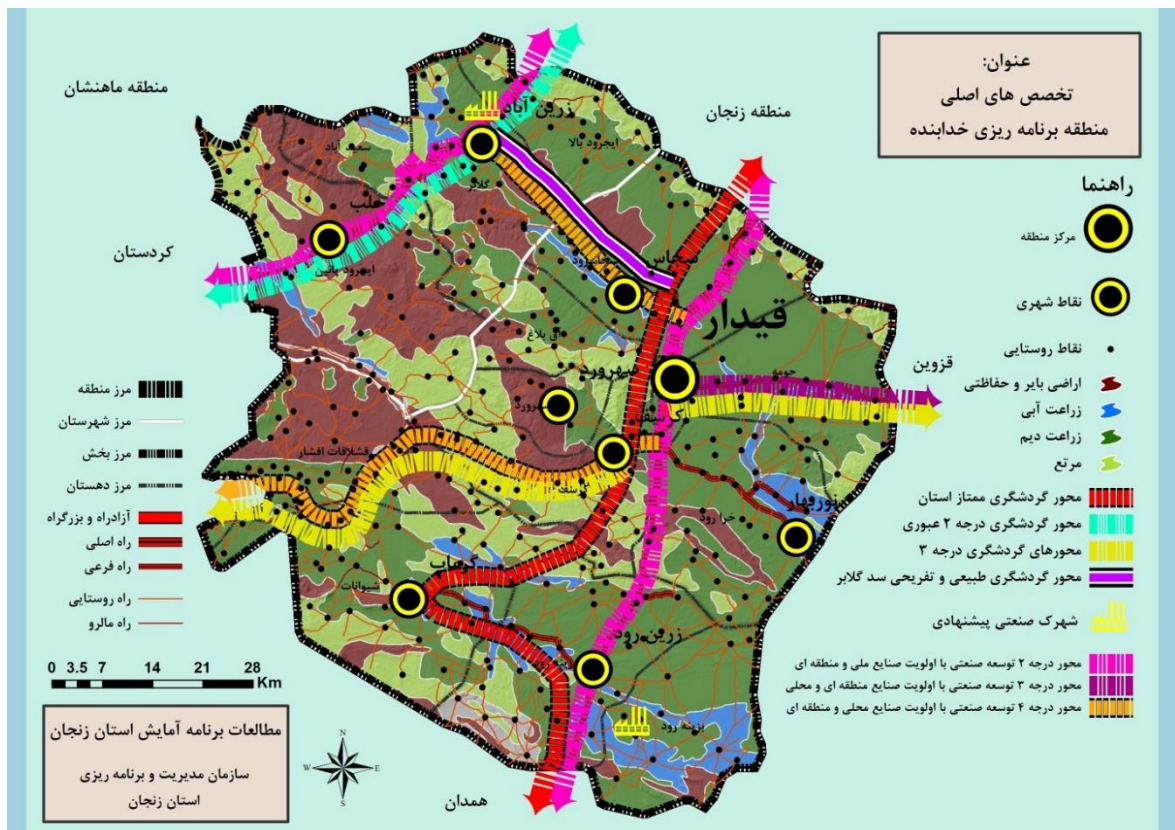
این محور گردشگری که در شرق شهرستان خدابنده واقع شده است، از شهر قیدار آغاز و به جاذبه‌های گردشگری استان قزوین پیوند می‌خورد. این محور از حمله انشعابات محور گردشگری ممتاز استان زنجان است.

• محور گردشگری تفریحی سد گلابر

سد مخزنی گلابر در استان زنجان در محدوده شهرستان ایجرود و بر روی رودخانه سجاس واقع شده است. این سد در ۱۲ کیلومتری جنوب شرقی زرین‌آباد مرکز شهرستان ایجرود و ۳ کیلومتری روستای گلابر ساخته شده است. این سد بزرگترین سد استان زنجان در حال حاضر است. دریاچه سد گلابر از جمله جاذبه‌های گردشگری منطقه به حساب می‌آید. دسترسی به این دریاچه زیبا از طریق جاده زنجان بیجار امکانپذیر است. این منطقه در تمام فصول بسیار زیباست و در پیوند با جاذبه‌های تاریخی و طبیعی روستای گلابر توانمندی فراوانی برای توسعه فعالیت‌های گردشگری دارد.

نقشه‌ی شماره‌ی ۱۱. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی خدابنده، ایجرود

۷.۲.۱.۴. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی ماهشان

با توجه به توان‌ها و ظرفیتهای منطقه‌ی برنامه‌ریزی ماهشان و با در نظر گرفتن سناریوی مطلوب توسعه‌ی فضایی استان، مهمترین تخصص‌های این منطقه به شرح زیر است:

• محور درجه ۲ توسعه صنعتی

محور زنجان، دندی با اولویت استقرار صنایع معدنی در پیوند با بخش معدن شهرستان ماهشان و صنایع بالادستی محور درجه ۱ توسعه‌ی صنعتی و همچنین با اولویت استقرار صنایع با برد ملی به‌ویژه در بخش صنایع وابسته به معدن به‌عنوان محور درجه‌ی ۲ توسعه‌ی صنعتی پیشنهاد می‌شود.

• محور درجه ۴ توسعه صنعتی

محور رودخانه قزل‌اوزن در شهرستان ماهنشان به‌عنوان یک محور درجه‌ی ۴ توسعه‌ی صنعتی پیشنهاد می‌شود. اولویت توسعه صنعتی این محور صنایع متکی بر مزیت‌های نسبی این منطقه در بخش کشاورزی و فعالیت‌های وابسته خواهد بود و برد فعالیت‌های صنعتی با اولویت منطقه‌ای و محلی پیشنهاد می‌شود.

• کانون توسعه‌ی صنعتی جنوب غرب منطقه‌ی زنجان، ابهر

با توجه به توسعه‌ی صنعتی شهر دندی، این کانون با توجه به هم‌جواری با پهنه‌های معدنی واقع در جنوب غرب شهرستان زنجان و جنوب شرق شهرستان ماهنشان با اولویت توسعه صنایع معدنی پیشنهاد می‌شود و در آینده نقش مهمی در برقراری پیوندهای فضایی این پهنه از استان خواهد داشت.

• محور درجه ۲ خدماتی زنجان، دندی

از آنجا که این محور نقش مهمی در توسعه‌ی صنایع معدنی ایفا خواهد نمود؛ بنابراین استقرار خدمات حمل‌ونقل کالا در مقیاس منطقه‌ای و ملی در این محدوده اولویت دارد. همچنین با توجه به قرارگیری این محدوده در محور گردشگری زنجان، تخت سلیمان، استقرار برخی از خدمات گردشگری به‌ویژه خدمات بین‌راهی، خدمات حمل و نقل و جابجایی مسافر، مراکز اقامت و گردشگری توصیه می‌شود که با توجه به ضرورت برقراری ایمنی عبور و مرور برای گردشگران در محور مذکور بسیار حائز اهمیت است. در حال حاضر با توجه به پیوندهای ضعیف استان با استان آذربایجان غربی از طریق این محور، این پهنه در انزوای ارتباطی قرار دارد، بنابراین افزایش خدمات جاده‌ای، تقویت شبکه‌های ارتباطی و تأمین ایمنی عبور و مرور سبب تقویت پیوندهای فضایی استان‌های زنجان و آذربایجان غربی خواهد شد.

• محور گردشگری زنجان، دندی، تخت سلیمان (محور گردشگری درجه ۲)

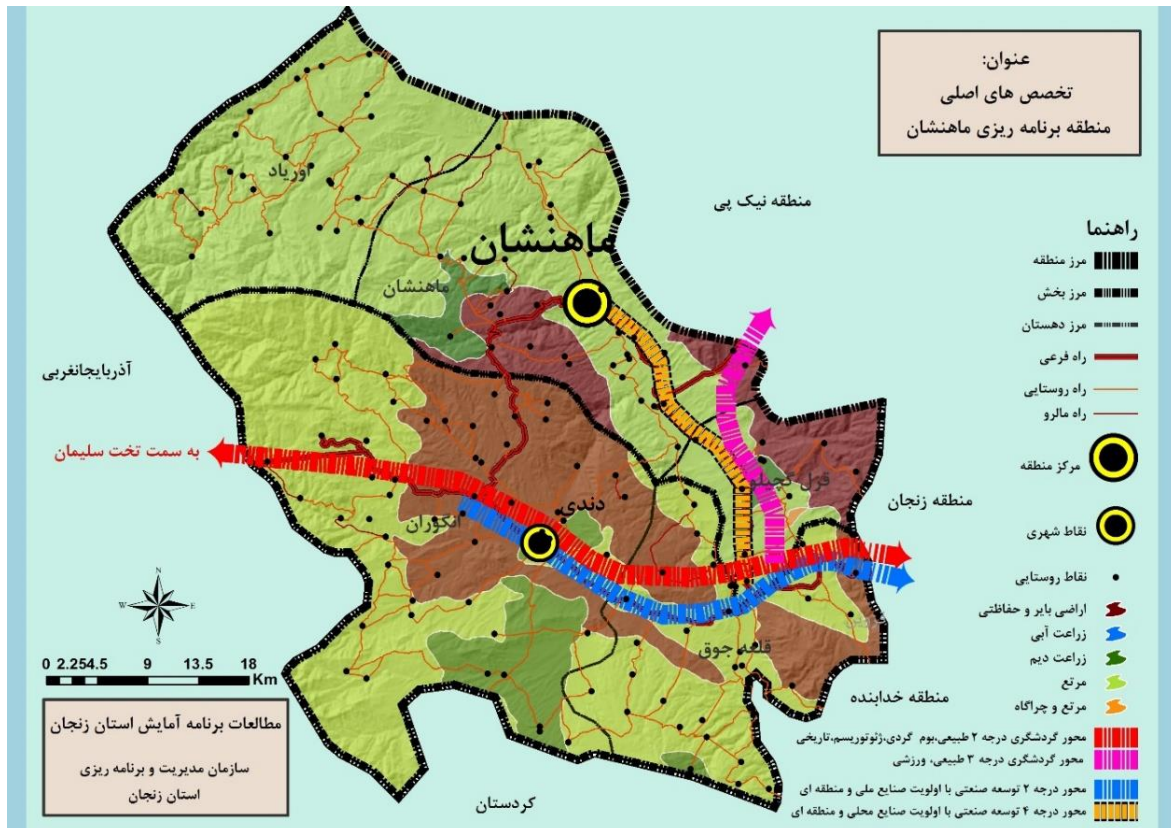
این محور از محورهای گردشگری درجه ۱ استان منشعب می‌شود و از سمت غرب به استان آذربایجان غربی منتهی می‌شود. مهم‌ترین نقش این محور پیوند محورهای گردشگری درجه ۱ استان با یکی از مناطق مهم گردشگری کشور واقع در استان آذربایجان غربی یعنی تخت سلیمان است. شروع این محور از شهر زنجان است و

افزون بر نقش فوق، توسعه ی گردشگری منطقه ماهنشان به‌عنوان یکی از مناطق حاشیه‌ای استان را با اتکا به منابع گردشگری طبیعی، بوم‌گردی و ژئوتوریسم و گردشگری تاریخی هدایت خواهد کرد. این محور در مسیر خود از مناطق حفاظت‌شده ماهنشان و انگوران عبور می‌کند، بنابراین از دیگر ظرفیت‌های مهم این محور توسعه ی گردشگری طبیعی و بوم‌گردی است.

• محور گردشگری درجه ۳

محور گردشگری ماهنشان از جمله محورهای درجه‌ی ۳ توسعه گردشگری استان است که در ۳۵ کیلومتری غرب زنجان از محور گردشگری درجه ۱ شرقی، غربی استان منشعب می‌شود و پس از عبور از ماهنشان به محور گردشگری درجه ۲ زنجان، دندی، تخت سلیمان ختم می‌گردد. ظرفیت‌های گردشگری این محور بیشتر بر پایه ی گردشگری طبیعی، ژئوتوریسم و گردشگری ورزشی استوار است. وجود صخره‌های طبیعی روستای اندآباد جهت صخره‌نوردی و همچنین دیگر جاذبه‌های گردشگری روستایی و طبیعی این منطقه از جمله مزیت‌های گردشگری قابل توجه و تأمل این محور است.

نقشه‌ی شماره‌ی ۱۲. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی ماهنشان

۷. ۲. ۱. ۵. تخصص های اصلی منطقه ی برنامه ریزی نیک پی

با توجه به توان ها و ظرفیتهای منطقه ی برنامه ریزی نیک پی و با در نظر گرفتن سناریوی مطلوب توسعه ی فضایی، مهمترین تخصص های این منطقه به شرح زیر است:

همان‌گونه که پیش‌تر اشاره شد محور توسعه اصلی و ممتاز استان دارای پیوند بسیار قوی با منطقه کلان‌شهری تهران و در عین حال پیوند فضایی ضعیف با منطقه کلان‌شهری تبریز است. با توجه به پیشنهاد محور درجه‌ی ۲ توسعه‌ی صنعتی در منطقه‌ی سرچم و با در نظر گرفتن پیوندهای برون‌استانی در منطقه سرچم با استان‌های همجوار و در نتیجه تقویت موقعیت فرا استانی این محدوده، این منطقه به‌عنوان کانون توسعه صنعتی جدید پیشنهاد می‌شود، همچنین قرارگیری این منطقه بین دو پهنه معدنی مهم استان، قابلیت‌های آن را جهت توسعه صنعت به‌ویژه صنایع وابسته به معادن برجسته می‌کند. همچنین با توجه به پروژه انتقال شرکت ملی سرب و روی ایران به

محل مذکور و احداث شهرک صنعتی خصوصی وابسته به آن، انتظار می‌رود زنجیره صنعتی سرب و روی در نزدیکی این کانون شکل گیرد که به تقویت این کانون در فرایند توسعه ی صنعتی استان کمک خواهد کرد.

• استقرار کانون توسعه صنعتی سرچم (غرب منطقه ی زنجان، ابهر)

منطقه ی برنامه ریزی زنجان، ابهر به سبب قرارگیری بین دو منطقه کلان‌شهری توسعه‌یافته منطقه تهران و تبریز، پیوند بسیار قوی با منطقه کلان‌شهری تهران دارد اما پیوندهای فضایی آن با منطقه کلان‌شهری تبریز بسیار ضعیف است. با توجه به ضرورت تقویت سازمان فضایی این محور از یک سو و همچنین تحولات ایجادشده در منتهی‌الیه غربی منطقه ی زنجان، ابهر شامل عبور بزرگراه زنجان، تبریز و همچنین پروژه‌های راه‌سازی فرا استانی (جاده اردبیل، میاندوآب و تقاطع آن با بزرگراه مذکور در منطقه سرچم)، همچنین با توجه به پیشنهاد محور درجه ی ۲ توسعه ی صنعتی در منطقه ی سرچم و با در نظر گرفتن پیوندهای برون‌استانی در این منطقه با استان های همجوار و درنتیجه تقویت موقعیت فرا استانی این محدوده، این منطقه به‌عنوان کانون توسعه صنعتی جدید پیشنهاد می‌شود. همچنین قرارگیری این منطقه بین دو پهنه معدنی مهم استان، قابلیت‌های آن را جهت توسعه صنعت به‌ویژه صنایع وابسته به معادن برجسته می‌کند. لازم به ذکر است در فرایند جابجایی کارخانه سرب و روی زنجان از محل فعلی آن واقع در شرق زنجان مقرر شد تا کارخانه مذکور به موقعیت مذکور منتقل گردد که عملیات اجرایی آن در دست انجام است، بنابراین انتقال این کارخانه به‌عنوان واحد صنعتی با مقیاس بزرگ و با قابلیت برقراری پیوندهای قوی با محدوده کانون صنعتی پیشنهادی این طرح، نقش مهمی در توسعه ی این محدوده خواهد داشت. همچنین با توجه به احداث شهرک صنعتی خصوصی وابسته به کارخانه سرب و روی، انتظار می‌رود زنجیره صنعتی سرب و روی در نزدیکی این کانون شکل گیرد که به تقویت این کانون در فرایند توسعه ی صنعتی استان کمک خواهد کرد. همچنین شهرک صنعتی سرچم نیز در انطباق با این کانون جدید پیشنهاد می‌شود.

• محور درجه ۲ توسعه صنعتی

محور درجه ی ۲ توسعه ی صنعتی در ادامه محور درجه ۱ توسعه صنعتی استان از شهر زنجان به سمت غرب منتهی به منطقه سرچم واقع در غرب استان واقع شده است. این محور در پیوند با منطقه توسعه‌یافته صنعتی کلان‌شهری

تبریز با اولویت صنایع با برد ملی و منطقه‌ای تعیین می‌گردد. استقرار صنایع معدنی در منتهی‌الیه این محور (منطقه سرچم) با توجه به قرارگیری بین دو پهنه معدنی مهم استان حائز اهمیت بسیار است.

• محور درجه‌ی ۱ خدماتی

بخش غربی محور درجه‌ی ۱ خدماتی استان که در مسیر کریدور بین‌المللی حمل‌ونقل قرار گرفته است بر منطقه‌ی نیک‌پی منطبق است. این محور دارای توان استقرار خدمات با عملکرد ملی و بین‌المللی است. با توجه به عملکردهای تعریف شده برای این محور در ضلع شرقی آن، استقرار مناطق ویژه‌ی اقتصادی و بازرگانی شامل مناطق آزاد تجاری و بازرگانی در مقیاس ملی و فراملی در ضلع غربی آن در منطقه‌ی سرچم زنجان پیشنهاد می‌گردد، چراکه این منطقه در آینده محل تقاطع راه‌های ارتباطی استان‌های اردبیل، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی خواهد بود که در این محدوده به بزرگراه زنجان تبریز متصل می‌شوند.

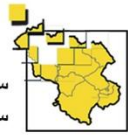
• محور گردشگری عبوری درجه ۱ استان (محور درجه ۱ شرقی، غربی)

بخش غربی محور گردشگری عبوری درجه ۱ استان (محور شرقی، غربی) در محدوده‌ی منطقه‌ی نیک‌پی واقع شده است. همان‌گونه که اشاره شد اهمیت این محور در توسعه‌ی گردشگری استان از طریق جذب و افزایش ماندگاری گردشگران عبوری این محور در استان زنجان است.

در حال حاضر این محور تجهیز یافته‌ترین بخش استان از لحاظ برخورداری از امکانات و خدمات زیرساختی و شبکه‌ای به‌ویژه راه‌های ارتباطی است، اما توسعه زیرساخت‌های گردشگری موجود در این محور با هدف افزایش ضریب ماندگاری گردشگران یک ضرورت محسوب می‌شود. ضمن اینکه به نظر می‌رسد با افتتاح مسیرهای ارتباطی استان‌های مجاور شمار گردشگران عبوری این محور افزایش قابل‌توجهی پیدا کند.

• محور گردشگری درجه ۳ استان

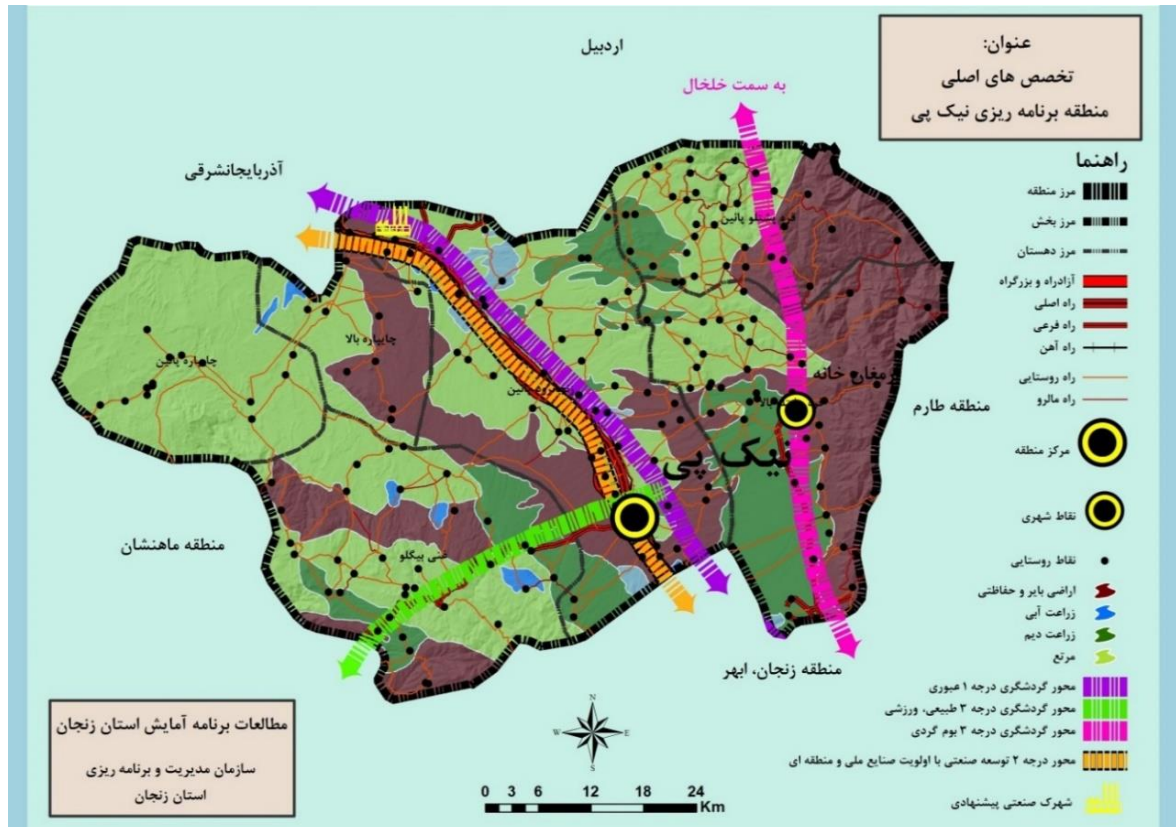
محور گردشگری منطقه سهرین که از شهر زنجان شروع و در امتداد کوهپایه‌ای ارتفاعات البرز جنوبی به شهرستان خلخال واقع در استان اردبیل ختم می‌شود، از دیگر محورهای پیشنهادی درجه ۳ استان است. این محور بیشتر گردشگری طبیعی و بوم‌گردی است، منابع گردشگری شاخص این محور منطقه حفاظت‌شده سهرین و دشت آهوان

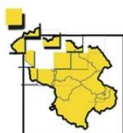

سهرین و بخشی از منطقه حفاظت‌شده سرخ‌آباد و همچنین ظرفیت‌های بوم گردی منطقه بر گردشگری کوهستان به‌ویژه در فصل تابستان است.

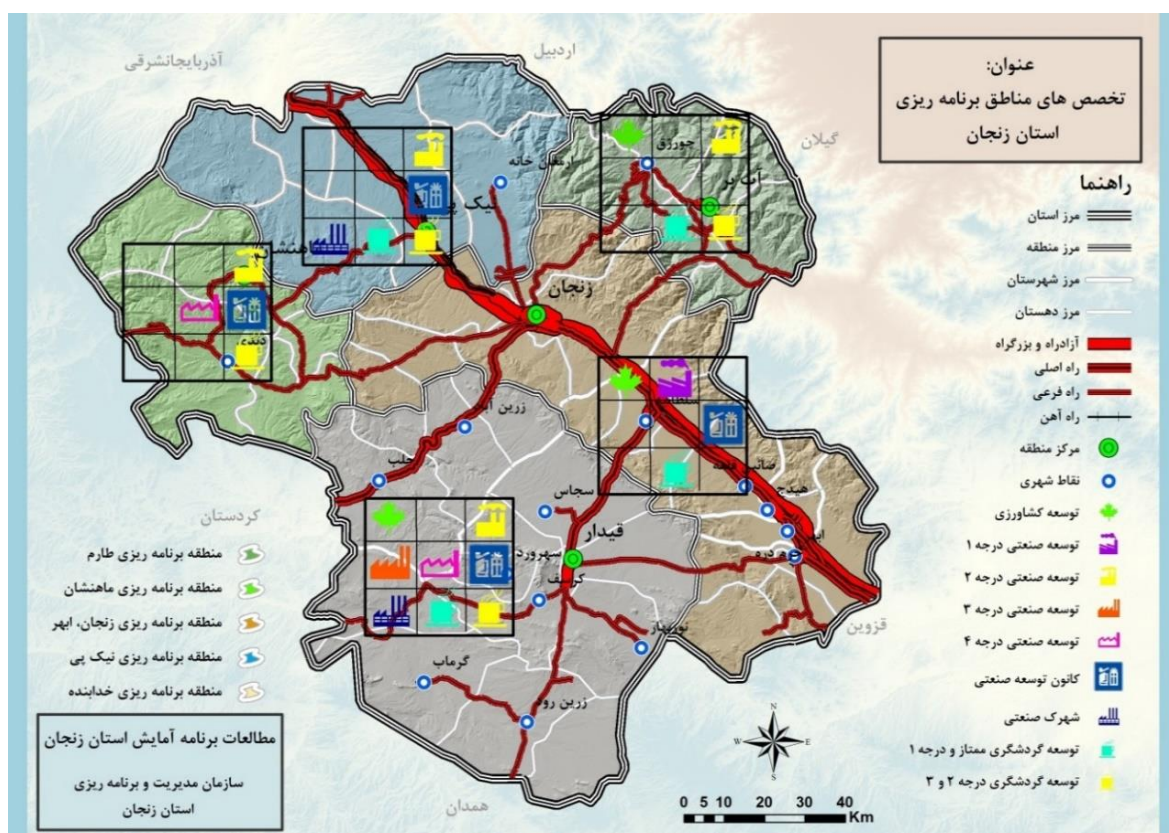
در نقشه شماره ۱۴ تخصص‌های پیشنهادی برای مناطق مختلف برنامه ریزی استان نشان داده شده است.

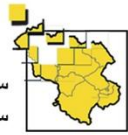
نقشه‌ی شماره‌ی ۱۳. تخصص‌های اصلی منطقه‌ی برنامه‌ریزی نیک‌پی

نقشه‌ی شماره‌ی ۱۴. تخصیص‌های مناطق برنامه‌ریزی استان زنجان

۲.۲.۷. تعیین شکل‌بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی (نظام

اسکان جمعیت)^۱

الگوی استقرار جمعیت و نظام سکونتگاهی استان روی دیگر سکه در تفضیلی کردن طرح پایه‌ی آمایش استان است، زیرا درحالی‌که تعیین تخصص‌های نواحی و قلمروهای اصلی فعالیت، بخشی از ارکان شکل‌بندی سازمان فضایی استان به حساب می‌آیند، تخصص‌های نواحی سکونتگاهی در نظام سلسله‌مراتبی اسکان جمعیت و ظرفیت‌های جمعیت‌پذیری سکونتگاه‌های استان روی دیگر این سکه را نشان خواهد داد. به عبارت دیگر سلسله‌مراتب نظام سکونتگاهی درحالی‌که از یک سو از الگوهای استقرار فعالیت تأثیر می‌پذیرد، از دیگر سو بر شکل‌بندی کلان سازمان فضایی فعالیت در استان تأثیر می‌گذارد؛ بنابراین در بسیاری از موارد تعیین شکل‌بندی نظام سکونتگاهی و شناسایی عملکردهای اصلی مراکز سکونتگاهی در نظام مذکور مقدم بر تعیین تخصص‌های مناطق و الگوهای استقرار فعالیت در استان تلقی می‌شود. به لحاظ سازوکار پیشبرد مطالعات برنامه‌ی آمایش استان این دو اقدام باید به‌طور توأمان صورت پذیرد و تأثیرات متقابل ساختاری و کارکردی این دو نظام کلان با یکدیگر همسازی شود.

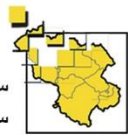
۱. در تعیین شکل‌بندی کل استقرار و نظام سلسله‌مراتبی مراکز سکونتگاهی استان، اسناد طرح جامع ناحیه‌ای ابهر و زنجان تهیه شده توسط اداره کل راه و شهرسازی استان زنجان ملاک عمل قرار گرفته است.

بر این اساس در این بخش در ابتدا به تعیین نظام سلسله‌مراتبی مراکز سکونتگاهی استان پرداخته می‌شود، سپس شهرهای جدید پیشنهادی بر اساس سناریوی مطلوب توسعه‌ی نظام سکونتگاهی معرفی می‌گردد و در نهایت سطح‌بندی جمعیتی نظام شهری پیشنهادی استان ارائه می‌گردد.

براساس الگوی پیشنهادی، سطح‌بندی فضا و مراکز جمعیت استان زنجان، الگوی استقرار مراکز سکونتگاهی شش سطح را دربرمی‌گیرد که ۳ سطح آن، مرکزیت‌های روستایی یا روستاشهری و بقیه کانون سکونتگاهی برتر شهری استان است. این سطوح، به ترتیب از فضاهای کلان و مرکزیت‌های برتر عبارتند از:

- سطح اول شهر زنجان به‌عنوان مرکز استان است که تمامی قلمرو استان را دربرمی‌گیرد.
- سطح دوم مراکز ناحیه‌ای، مشتمل بر ۲ مرکز عملکردی شامل دو شهر زنجان و ابهر است. شهر زنجان مرکز استان و مرکز ناحیه در قلمروهای شمالی و غربی استان است که عملکرد آن شهرستان‌های زنجان، ماهنشان، ایجرود و طارم را دربرمی‌گیرد. شهر ابهر، مرکزیت ناحیه‌ای در قلمرو شرقی و جنوبی است که عملکرد آن شهرستان‌های ابهر، خرمدره و خدابنده را در برمی‌گیرد؛
- سطح سوم مرکزیت‌های شهرستانی استان (بر اساس تقسیمات سال ۱۳۹۵) منطبق با قلمرو اداری، سیاسی شهرستان‌های کنونی است و شامل ۷ مرکزیت به شرح: زنجان، ماهنشان، ایجرود، طارم، ابهر، خرمدره، سلطانیه و خدابنده است.
- سطح چهارم مراکز منظومه‌های شهری و روستایی استان است که در مجموع ۲۰ کانون را در برمی‌گیرد که به تفکیک شهرستان عبارتند از:
 - شهرستان زنجان: قره‌بوطه، نیک‌پی، ارمغانخانه و زنجان؛
 - شهرستان ماهنشان: دندی و ماهنشان؛
 - شهرستان ایجرود: زرین‌آباد و حلب؛
 - شهرستان طارم: چورزق و آبیر؛
 - شهرستان ابهر: ابهر، هیدج، صائین قلعه و سلطانیه؛

● شهرستان خرمدره: خرمدره؛

● شهرستان خداآباد: گرماب، زرین‌رود، محمودآباد، قیدار و سجاس.

● سطح پنجم در برگرنده‌ی مجموعه‌های شهری و روستایی است که مشتمل بر ۳۹ مجموعه‌ی روستایی و ۲۱

مجموعه‌ی شهری است که تعدادی از آنها نیز به عنوان مرکز انتخاب شده است.

● سطح ششم نیز بر مراکز حوزه‌های روستایی انطباق دارد که خردترین سطح در سلسله مراتب مراکز روستایی به

شمار می‌آید. در مجموع استان زنجان دارای ۱۷۴ حوزه‌ی روستایی است.

پیش از پرداختن به سلسله مراتب نظام سکونتگاهی استان در این بخش تعریفی از سطوح این سلسله مراتب

ارائه می‌گردد:

ناحیه: بالاترین سطح سلسله مراتب سکونتگاهی در سطح استان که از ترکیب دو یا چند شهرستان ایجاد

می‌شود.

منظومه‌ی روستایی: از تجمع چند مجموعه‌ی روستایی یک منظومه‌ی روستایی شکل می‌گیرد و شامل

وسیع‌ترین قلمرو جغرافیایی برای عملکرد یکپارچه و پوشش خدماتی در محیط روستایی است که با مرکزیت حداقل

یک کانون شهری و یا روستایی بزرگ شکل گرفته است. جمعیت منظومه‌ی روستایی با توجه به شرایط مختلف،

بدون احتساب جمعیت شهری و مرکز منظومه بین ۲۰ تا ۴۰ هزار نفر می‌باشد (عظیمی، ۱۳۸۲).

مجموعه‌ی روستایی: تجمعی از چند حوزه‌ی روستایی است که به دلایلی به هم پیوسته یا وابسته‌اند و حوزه‌ی

نفوذ کنونی یا آتی یک مرکز برتر روستایی را تشکیل می‌دهند و جمعیتی حداکثر تا ۱۲ هزار نفر را در بر می‌گیرند

(عظیمی، ۱۳۸۲).

حوزه‌ی روستایی: اجتماعی از چند آبادی هم جوار و مرتبط در قلمرو جغرافیایی و فرهنگی همگن با

عملکردهای نسبتاً هم سان که یک کانون جمعیتی برتر را شامل می‌شود و جمعیت آن تا ۵ هزار نفر می‌رسد

(عظیمی، ۱۳۸۲).

آبادی اقماری: کوچکترین واحد سلسله مراتب سکونتگاهی که خدمات برتر را از سطوح بالاتر خود دریافت می‌کنند (شارمند، ۱۳۸۳).

روستای مستقل: روستاهای مستقل به دلیل وجود شرایطی چون فاصله زیاد با مراکز برتر خدماتی یا جمعیت نسبتاً قابل ملاحظه ساکن در آنها، نیازمند تقویت برخی خدمات متناسب با میزان جمعیت ساکن است (شارمند، ۱۳۸۳).

۱.۲.۲.۷. ناحیه‌ی زنجان

براساس نتایج تقسیمات سلسله مراتبی سطح‌بندی ناحیه زنجان، در این ناحیه چهار شهرستان زنجان، طارم، ايجرود، ماهنشان و ده منظومه‌ی شهری و روستایی در سطح برتر و کلان، وجود دارد، همچنین شهرهای زنجان، آببر، چورزق، زرین آباد، حلب، ماهنشان، دندی، ارمغانخانه و نیک‌پی از منظومه‌های شهری و روستای قره‌بوته از منظومه‌های روستایی این ناحیه هستند. در مراتب سطح خردتر از سطح‌بندی سلسله مراتبی این ناحیه در مجموع ۳۱ مجموعه، ۱۰۳ حوزه‌ی عمرانی روستایی، ۵۸ روستای مستقل و ۴۳۴ آبادی اقماری تحت پوشش خدمات رسانی این ناحیه است. این فضاها در یک نظام سلسله مراتبی در پوشش مراکز برتر عمل خواهند کرد.

وسعت این ناحیه معادل ۱۳۶۱۳ کیلومترمربع و جمعیت آن ۶۱۱۸۳۹ نفر، است. تعداد کانون‌های شهری این ناحیه ۹ شهر و تعداد آبادی‌های دارای سکنه ۳۸۵، آبادی است. تراکم کل جمعیت در این ناحیه ۴۲/۵ نفر در هر کیلومترمربع و همچنین تراکم جمعیت روستایی آن در حدود ۱۵/۵ نفر در کیلومترمربع است. در این ناحیه، شهر زنجان با جمعیتی برابر ۳۸۶۸۵۱ نفر، بزرگترین کانون جمعیتی است.

جدول شماره ۲. مشخصات ناحیه زنجان

سطح بندی فضاها	شهرستان	مساحت / کیلومتر مربع	کانون شهری	آبادی دارای سکنه	جمعیت ۱۳۹۰		
					کل	شهری	روستایی
ناحیه ی زنجان	زنجان	۶۷۶۳	۳	۲۸۱	۴۸۶۴۹۵	۳۸۸۷۹۶	۹۷۶۹۹
	طارم	۲۲۳۵	۲	۱۰۱	۴۶۶۱۶	۸۴۷۸	۳۸۱۳۸
	ماهنشان	۲۷۸۶	۲	۱۳۴	۴۰۳۱۲	۹۴۰۱	۳۰۹۱۱
	ایجرود	۱۸۲۹	۲	۷۹	۳۸۴۱۶	۳۵۶۰	۳۴۸۵۶
جمع کل		۱۳۶۱۳	۹	۶۰۲	۶۱۱۸۳۹	۴۱۰۲۳۵	۲۰۱۶۰۴

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰.

جدول شماره ۳. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در ناحیه ی زنجان

ردیف	عنوان	مساحت کل	مساحت مناطق روستایی	جمعیت ۱۳۹۰		تراکم		درصد جمعیت روستایی
				کل	روستایی	کل	روستایی	
۱	زنجان	۶۷۶۳	۶۷۱۱	۴۸۶۴۹۵	۹۷۶۹۹	۶۷/۲	۱۵/۶	۲۰/۱
۲	طارم	۲۲۳۵	۲۲۳۰/۶	۴۶۶۱۶	۳۸۱۳۸	۱۹/۷	۱۶/۶	۸۱/۱
۳	ماهنشان	۲۷۸۶	۲۷۸۱/۵	۴۰۳۱۲	۳۰۹۱۱	۱۵/۳	۱۲/۵	۷۶/۷
۴	ایجرود	۱۸۲۹	۱۸۲۵/۵	۳۸۴۱۶	۳۴۸۵۶	۲۰/۱	۱۸/۲	۹۰/۷
۵	ناحیه	۱۳۶۱۳	۱۳۵۴۸/۶	۶۱۱۸۳۹	۲۰۱۶۰۴	۴۲/۵	۱۵/۵	۳۲/۹

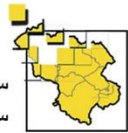
مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰.

جدول شماره ۴. نمای کلی سطح بندی مراکز روستایی ناحیه ی زنجان

شهرستان	منظومه	مجموعه	حوزه ی عمرانی روستایی	آبادی مستقل
زنجان	زنجان	۶	۲۰	۱۰
	نیک پی	۴	۱۵	۷
	ارمغانخانه	۳	۹	۴
	قره بوطه	۳	۹	۲
جمع		۱۶	۵۳	۲۳
طارم	آبیر	۳	۹	۵
	چورزق	۲	۷	۶
جمع		۵	۱۶	۱۱
ایجرود	زرین آباد	۴	۹	۹
	حلب	۱	۵	۴
جمع		۵	۱۴	۱۳
ماه نشان	ماه نشان	۳	۱۰	۸
	دندی	۲	۱۰	۳
جمع		۵	۲۰	۱۱
جمع کل		۳۱	۱۰۳	۵۸

مأخذ: اداره کل راه و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۵

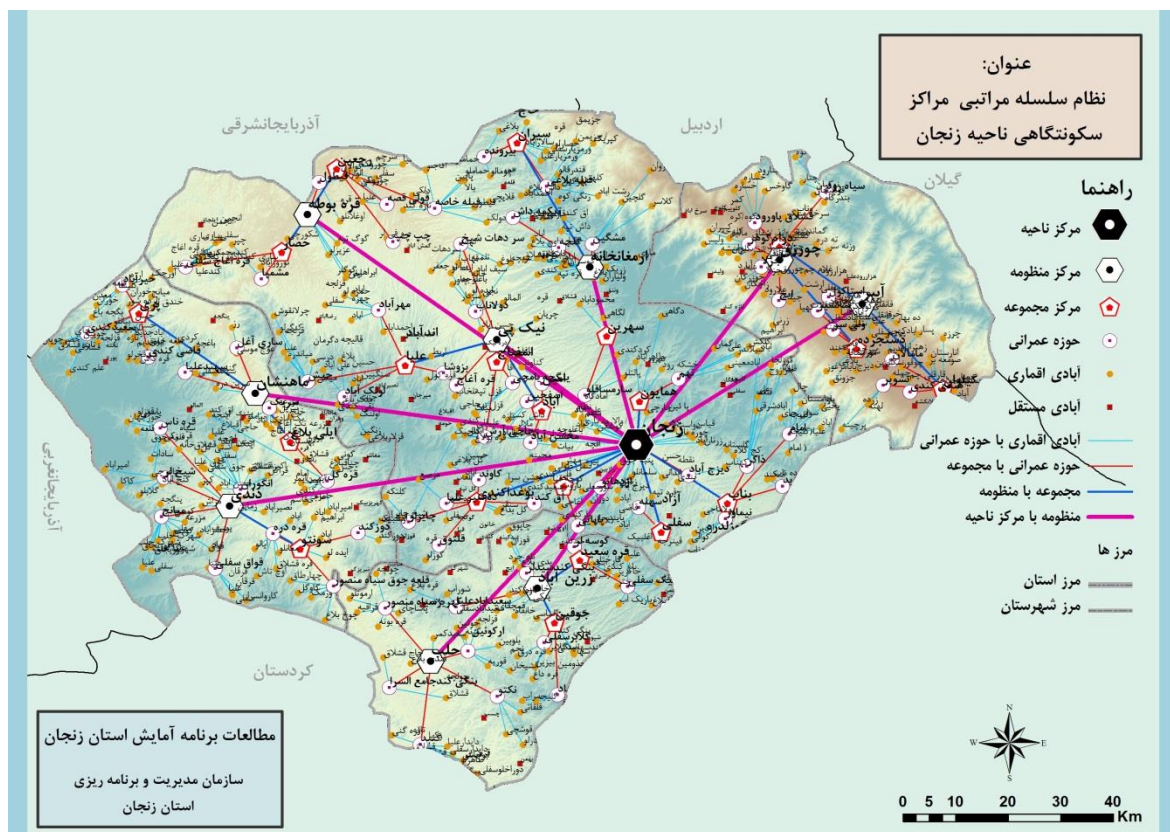

جدول شماره ۵. سطح‌بندی کانون‌های روستایی شهرستان زنجان

منظومه	مجموعه	حوزه‌ی عمرانی (روستایی)	روستای مستقل
زنجان	همایون	همایون، تهم	گلپرو، چلگان
	زنجان	زنجان، دیزج آباد، اژدهاتو	رازمین، گلیجه سفلی
	بناب	بناب، نیماور، مروارید، امام، ذاکر	-
	بوغداکندی	بوغداکندی، دهشیرعلیا، کاوند، آق کند، قلتوق، چایرلو	قوزلو، خاتون کندی، گل تپه، تلخاب، گوگجه قیا
	چورزق	چورزق، پاپایی	-
	آزاد سفلی	آزاد سفلی، سهله	رامین
نیک پی	نیک پی	نیک پی، دولاناب، قره آغاج، سردهات شیخ	دره لیک، کزبر
	اسفناج	یامچی، حاجی آرش	آقبلاغ حومه
	اند آباد علیا	اند آباد علیا، بزوشا، لولک آباد، حبش، مهرآباد	نصیرآباد، اندآباد سفلی، رضا آباد، میرجان
	امین آباد	امین آباد، محسن آباد، ینگجه و اسفجین	-
ارمغانخانه	حاج سیران	حاج سیران، بیرونده، قبله بلاغی	آقجه قلعه
	ارمغانخانه	ارمغانخانه، مشکین، گلجه، تیکمه داش	قشلاق، بهرام‌بیک،
	سهرین	سهرین، سارمساقلو	وننق
قره بوطه	حصار	حصار، مشمپا، قره آغاج	ایلجاق
	قره بوطه	قره بوطه، قیطول	-
	رجعین	رجعین، قولی قصه، چپ چپ، فیله خاصه	گمش آباد

مأخذ: اداره کل راه و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۵

نقشه‌ی شماره‌ی ۱۵. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی ناحیه زنجان

۷.۲.۲.۱. ۱. منظومه زنجان

این منظومه به مرکزیت شهر زنجان بر دهستان‌های تههم، بناب و بخشی از دهستان زنجانرود بالا از بخش مرکزی شهرستان زنجان انطباق دارد. جمعیت کل منظومه بالغ بر ۴۰۹ هزار نفر و تعداد آبادی‌های اقماری تحت پوشش معادل ۷۵ پارچه آبادی، است. کانون شهری زنجان با جمعیتی حدود ۳۸۶۸۵۱ نفر، مرکزیت این منظومه را عهده‌دار است. کاربری عمده‌ی اراضی این منظومه مشتمل بر مرتع، ترکیب مرتع و دیم در مجاورت رودخانه‌ها و ترکیب زراعت و باغ است. این منظومه متشکل از ۶ مجموعه، ۲۰ حوزه‌ی روستایی و ۱۰ آبادی مستقل، است و مراکز مجموعه‌ها در این منظومه عبارتند از: آبادی‌های همایون، بناب، چورزق، بوغداکندی، آزاد سفلی و شهر زنجان و حوزه‌های روستایی نیز شامل حوزه‌های همایون، تههم، زنجان، دیزج آباد، اژدهاتو، بناب، نیماور، مروارید، امام، ذاکر، بوغداکندی، دهشیرعلیا، کاوند، آق‌کند، قلتوق، جابرلو، چورزق، یایای، آزادسفلی و سهله است. آبادی‌های گلهرود،

چلگان، رازبین، گلیجه سفلی، قوزلو، خاتون‌کندی، گل تپه، تلخاب، گوگجه قیا و رامین نیز در این منظومه به عنوان آبادی مستقل شناسایی شده‌اند.

۲.۱.۲.۲.۷. منظومه‌ی نیک‌پی

این منظومه به مرکزیت شهر نیک‌پی، دربرگیرنده‌ی دهستان‌های زنجانرود بالا و بخشی از دهستان زنجانرود پایین از بخش زنجانرود و دهستان غنی بیگلو از شهرستان زنجان است. جمعیت منظومه‌ی نیک‌پی بالغ بر ۲۱ هزار نفر، است. مهم‌ترین جریان آب سطحی این منظومه را رودخانه زنجانرود، تشکیل می‌دهد. اراضی این منظومه عمدتاً دارای ارتفاع ۱۵۰۰ تا ۲۰۰ متر هستند و کاربری عمده‌ی اراضی این گستره کاربری مرتعی و در برخی بخش‌ها ترکیب مرتع و دیم، است. این منظومه متشکل از ۴ مجموعه به مرکزیت آبادی‌های نیک‌پی، اسفناج، امین آباد و اندآبادعلیا، ۱۵ حوزه‌ی روستایی و ۷ آبادی مستقل است. حوزه‌های روستایی این منظومه شامل حوزه‌های نیک‌پی، دولاناب، قره آغاج، سردهات شیخ، یامچی، حاجی آرش، اندآباد علیا، بزوشا، لولک آباد، حبش، مهرآباد، امین آباد، محسن آباد، ینگجه و اسفجین است. آبادی‌های دره لیک، کزبر، آقبلاغ حومه، نصیرآباد، اندآباد سفلی، میرجان و رضا آباد به عنوان آبادی مستقل در این منظومه، شناسایی شده‌اند.

۳.۱.۲.۲.۷. منظومه‌ی ارمغانخانه

این منظومه به مرکزیت شهر ارمغانخانه، منطبق بر دهستان‌های قره پشته‌لوی بالا و پایین از بخش مرکزی شهرستان زنجان است. جمعیت کل منظومه ارمغانخانه بالغ بر ۱۶ هزار نفر است و تعداد آبادی‌های اقماری تحت پوشش این منظومه معادل ۴۵ آبادی است. کاربری عمده‌ی مشاهده شده در اراضی این منظومه ترکیب مرتع و دیم است. مهم‌ترین منابع آب سطحی این منظومه مشتمل بر رودخانه‌های سهرین، سارمساقلو و قره‌چریان است. این منظومه دارای ۳ مجموعه، ۹ حوزه روستایی و ۴ آبادی مستقل است. مراکز مجموعه‌ها در این منظومه عبارتند از: شهر ارمغانخانه و آبادی‌های حاج سیران و سهرین و حوزه‌های روستایی نیز شامل حوزه‌های حاج سیران، بیرونده، قبله بلاغی، ارمغانخانه، مشکین، گلجه، تیکمه‌داش، سهرین و سارمساقلو است. آبادی‌های آقچه‌قلعه، قشلاق، بهرام بیگ و ونق به عنوان آبادی مستقل در این منظومه شناسایی شده‌اند.

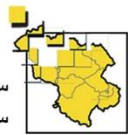
۴.۱.۲.۲.۷. منظومه قره بوطه

این منظومه به مرکزیت آبادی قره بوطه دربرگیرنده‌ی دهستان‌های چایپاره پایین، چایپاره بالا و بخشی از دهستان زنجانرود پایین از بخش زنجانرود شهرستان زنجان است. جمعیت منظومه‌ی قره‌بوطه بالغ بر ۱۴ هزار نفر است که این جمعیت ۳۰ آبادی اقماری را تحت پوشش دارد (۱۳۹۰). مهم‌ترین منبع آب سطحی این منظومه را رودخانه قزل‌اوزن تشکیل می‌دهد و اراضی این منظومه از ارتفاعی بین ۱۰۰۰ تا ۱۵۰۰ متر برخوردارند. کاربری عمده‌ی مشاهده شده در این منظومه مشتمل بر کاربری مرتع و در پاره‌ای از مناطق کاربری زراعی در قالب زراعت دیم است. این منظومه دارای ۳ مجموعه، ۹ حوزه‌ی روستایی و ۲ آبادی مستقل است. مراکز مجموعه‌ها در این منظومه عبارتند از: آبادی‌های قره‌بوطه، حصار و رجین و حوزه‌های روستایی نیز شامل حوزه‌های حصار، مشمپا، قره آغاج سفلی، قره‌بوطه، قیطول، رجین، قولی قصه، چپ‌چپ و فیله خاصه است. آبادی‌های ایلجاق و گمش آباد به عنوان آبادی مستقل در این منظومه شناسایی شده‌اند.

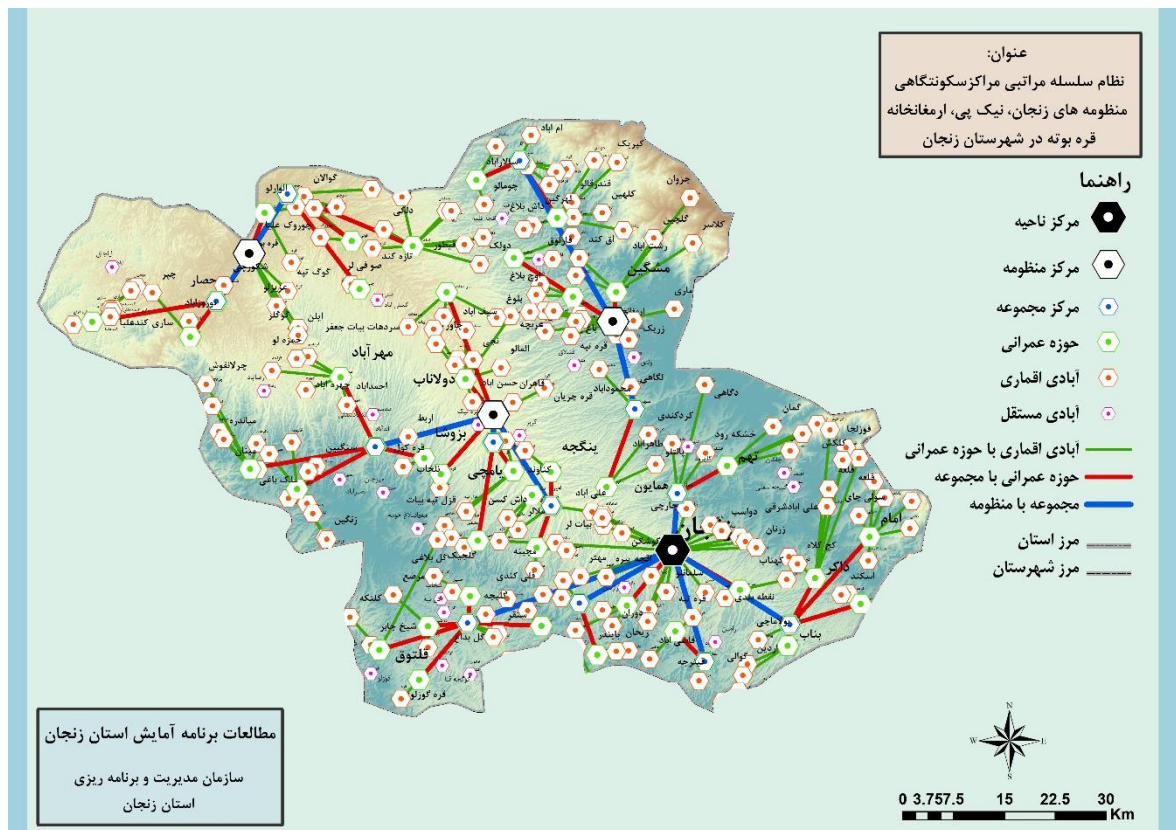
جدول شماره‌ی ۶. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در شهرستان زنجان

ردیف	عنوان	مساحت کل	مساحت مناطق روستایی	جمعیت ۱۳۹۰		تراکم کل جمعیت	تراکم جمعیت روستایی	درصد جمعیت روستایی
				کل	روستایی			
۱	زنجان	۶۷۶۳	۶۷۱۱	۴۸۶۴۹۵	۹۷۶۹۹	۶۷/۲	۱۵/۶	۲۰/۱
۲	ناحیه	۱۳۶۱۳	۱۳۵۴۸/۶	۶۱۱۸۳۹	۲۰۱۶۰۴	۴۲/۵	۱۵/۵	۳۲/۹
۳	درصد از ناحیه	۴۹/۶۸	۴۹/۵۳	۷۹/۵	۴۶/۲	سهم شهرستان از ناحیه‌ی زنجان		

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰.

نقشه‌ی شماره‌ی ۱۶. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی منظومه‌های شهرستان زنجان

۷. ۲. ۱. ۵. منظومه‌ی آبیر

منظومه‌ی آبیر به مرکزیت کانون شهری آبیر منطبق بر بخش مرکزی از شهرستان طارم و دربرگیرنده‌ی دهستان‌های گیلوان، درام و آبیر از این شهرستان است. شهر آبیر مرکز این منظومه دارای جمعیتی معادل ۶۷۲۵ نفر می‌باشد. جمعیت کل منظومه حدود ۲۶ هزار نفر و تعداد آبادی‌های اقماری تحت پوشش آن معادل ۴۶ آبادی است. این منظومه‌ی قلمرویی عمدتاً کوهستانی است که عرصه‌های مرتعی در تمامی پهنه‌های آن گسترده است و گاهی به صورت پراکنده در کنار منابع آب سطحی، اراضی آبی نیز مشاهده می‌شود. منظومه‌ی آبیر ۳ مجموعه، ۹ حوزه‌ی روستایی و ۵ آبادی مستقل را در برمی‌گیرد. مراکز مجموعه‌ها عبارتند از: آبادی‌های گیلوان و درام و کانون شهری آبیر و حوزه‌های روستایی نیز شامل حوزه‌های گیلوان، هندی‌کندی، ماملان، تشویر، آبیر، استاکول، درام،

سیاه رود و قشلاق پاورود است. آبادی‌های گیلانکشه، تسکین، ده‌بهار، هزاررود و کلوج به عنوان آبادی مستقل در این منظومه شناسایی شده‌اند.

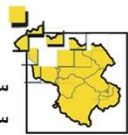
۶.۱.۲.۲.۷. منظومه‌ی چورزق

این منظومه در برگیرنده‌ی دهستان‌های چورزق و دستجرده از بخش چورزق شهرستان طارم است. مرکز این منظومه کانون شهری چورزق با ۱۷۵۳ نفر جمعیت می‌باشد. جمعیت کل منظومه بالغ بر ۱۸ هزار نفر و تعداد آبادی‌های اقماری تحت پوشش این منظومه معادل ۲۹ پارچه آبادی است. فضاهاى این منظومه را عمدتاً پهنه‌های کوهستانی و تپه‌ای تشکیل می‌دهند و کاربری مشاهده شده در این منظومه به صورت کاربری مرتعی است. مراکز مجموعه‌ها در این منظومه عبارتند از: کانون شهری چورزق و آبادی دستجرده و حوزه‌های روستایی شامل حوزه‌های چورزق، ایچ، جزلا، گوهر، دستجرده، ونی‌سر و سانسیر است. ۶ آبادی اندر، شیت، ولیدر، تازه کند، کلوئیم و سرخ‌آباد به عنوان آبادی مستقل در این منظومه شناسایی شده‌اند.

جدول شماره‌ی ۷. سطح‌بندی کانون‌های روستایی شهرستان طارم

منظومه	مجموعه	حوزه‌ی عمرانی (روستایی)	روستای مستقل
آبیر	گیلوان	گیلوان، هندی‌کندی، ماملان، تشویر	گیلانکشه، تسکین
	آبیر	آبیر، استاکول	ده‌بهار، هزاررود علیا
	درام	درام، سیاه رود، قشلاق پاورود	کلوج
چورزق	چورزق	چورزق، ایچ، جزلا، گوهر	اندر، ولیدر، شیت، تازه‌کند، سرخ‌آباد، کلوئیم
	دستجرده	دستجرده، ونی‌سر، سانسیر	—

مأخذ: اداره کل راه و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۵

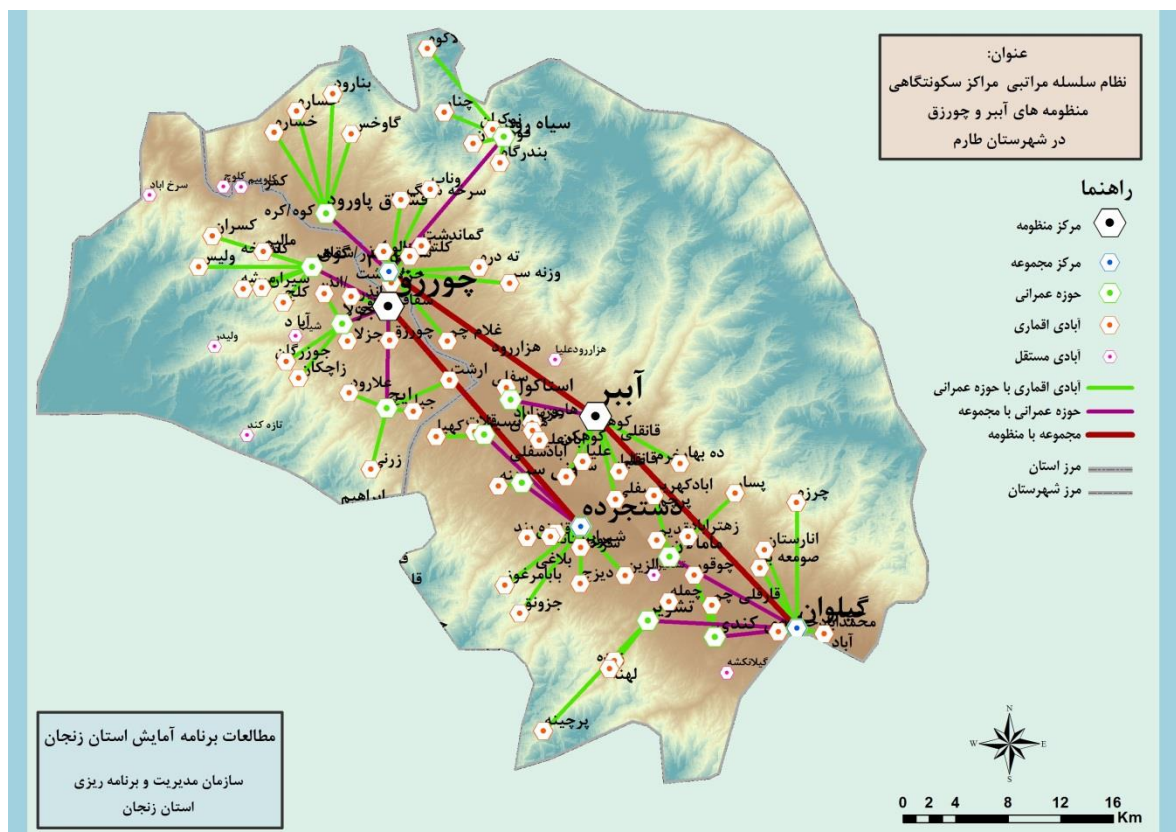

جدول شماره ۸. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در شهرستان طارم

ردیف	عنوان	مساحت کل	مساحت مناطق روستایی	جمعیت ۱۳۹۰		تراکم کل جمعیت	تراکم جمعیت روستایی	درصد جمعیت روستایی
				کل	روستایی			
۱	طارم	۲۲۳۵	۲۲۳۰/۶	۴۶۶۱۶	۳۸۱۳۸	۱۹/۷	۱۶/۶	۸۱/۱
۲	ناحیه	۱۳۶۱۳	۱۳۵۴۸/۶	۶۱۱۸۳۹	۲۰۱۶۰۴	۴۲/۵	۱۵/۵	۳۲/۹
۳	درصد از ناحیه	۱۶/۴	۱۶/۵	۷/۶	۱۸/۹	سهم شهرستان از ناحیه‌ی زنجان		

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰.

نقشه‌ی شماره ۱۷. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی منظومه های شهرستان طارم

۷.۲.۲.۱. منظومه‌ی زرین‌آباد

مرکز این منظومه، کانون شهری زرین‌آباد با ۲۴۷۱ نفر جمعیت است. جمعیت کل این منظومه حدود ۳۱ هزار نفر، است که این جمعیت ۲۷ آبادی اقماری را تحت پوشش دارد. کاربری عمده مشاهده شده در قلمرو جنوبی این منظومه مشتمل بر کاربری زراعی به صورت دیم است. در گستره‌های میانی و شمال شرقی عموماً مخلوط اراضی مرتعی و دیم‌زار و در گستره‌های شمال غربی شهرستان عمدتاً اراضی مرتعی مشاهده می‌شود.

این منظومه متشکل از ۴ مجموعه، ۹ حوزه‌ی روستایی و ۹ آبادی مستقل است. مراکز مجموعه‌ها در این منظومه عبارتند از: آبادی‌های قره‌سعید، جوقین و سعیدآباد علیا و کانون شهری زرین‌آباد و حوزه‌های روستایی نیز شامل حوزه‌های قره‌سعید، آغلبیک سفلی، کوسلر، زرین‌آباد، ینگه‌کند سیدلر، جوقین، گلابر سفلی، هلیل‌آباد و سعیدآباد علیا است. آبادی‌های احمدکندی، ملایپری، آلاچمن، اینچه‌رهبی، اوچ‌تپه، ایچ، بیدگینه، شیوه و شهرک به عنوان آبادی مستقل در این منظومه شناسایی شده‌اند.

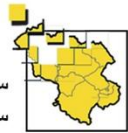
۷.۲.۲.۸. منظومه‌ی حلب

مرکز این منطقه کانون شهری حلب با ۱۰۸۹ نفر جمعیت است. جمعیت کل این منظومه حدود ۷ هزار نفر است که ۲۵ آبادی اقماری را تحت پوشش دارد. این منظومه متشکل از یک مجموعه، ۵ حوزه‌ی روستایی و ۴ آبادی مستقل است. حوزه‌های روستایی این مجموعه شامل حوزه‌های حلب، نکتو، ارکوئین، ینگه‌کند جامع‌السرا و کهریز سیاه منصور است. آبادی‌های بهمن، چسب، نجم‌الشیخان و صائین این منظومه به حساب می‌آیند.

جدول شماره‌ی ۹. سطح‌بندی کانون‌های روستایی شهرستان ایجرود

منظومه	مجموعه	حوزه‌ی عمرانی (روستایی)	روستای مستقل
حلب	حلب	حلب، نکتو، ارکوئین، ینگه‌کند جامع‌السرا، کهریز سیاه منصور	بهمن، چسب، صائین، نجم‌الشیخان
زرین‌آباد	زرین‌آباد	زرین‌آباد، ینگه‌کند سیدلر	ایچ، بیدگینه
	سعیدآباد علیا	سعیدآباد	شهرک، ملایپری
	جوقین	جوقین، گلابر سفلی، هلیل‌آباد	شیوه
	قره‌سعید	قره‌سعید، آغلبیک سفلی، کوسلر	آلاچمن، اینچه‌رهبی، اوچ‌تپه، احمدکندی

مأخذ: اداره کل راه و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۵

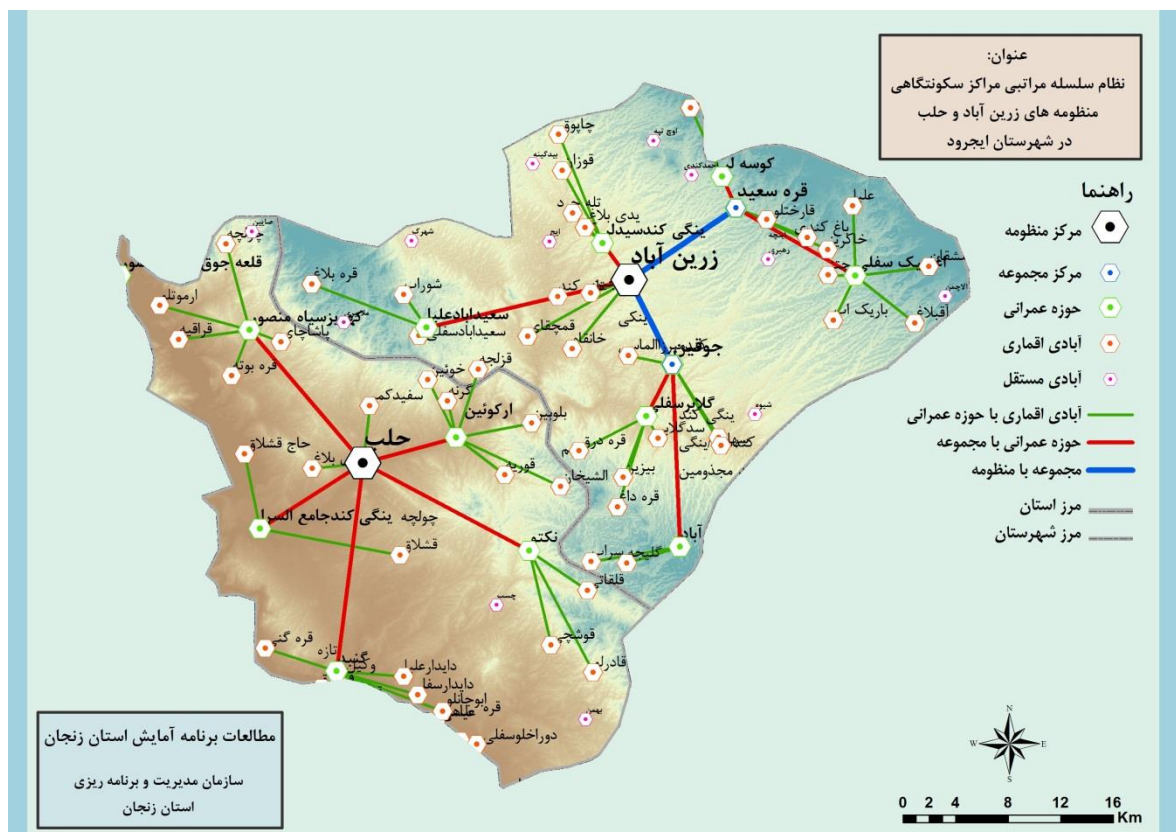

جدول شماره ۱۰. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در شهرستان ایجرود

ردیف	عنوان	مساحت کل	مساحت مناطق روستایی	جمعیت ۱۳۹۰		تراکم کل جمعیت	تراکم جمعیت روستایی	درصد جمعیت روستایی
				کل	روستایی			
۱	ایجرود	۱۸۲۹	۱۸۲۵/۵	۳۸۴۱۶	۳۴۸۵۶	۲۰/۱	۱۸/۲	۹۰/۷
۲	ناحیه	۱۳۶۱۳	۱۳۵۴۸/۶	۶۱۱۸۳۹	۲۰۱۶۰۴	۴۲/۵	۱۵/۵	۳۲/۹
۳	درصد از ناحیه	۱۳/۴	۱۳/۵	۸/۳	۱۷/۳	سهم شهرستان از ناحیه زنجان		

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰.

نقشه‌ی شماره ۱۸. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی منظومه های شهرستان ایجرود

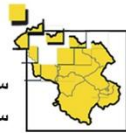

۹.۱.۲.۲.۷. منظومه‌ی ماهنشان

این منظومه، در برگیرنده‌ی دهستان‌های قزل گچیلو، ماهنشان و اوریاد از بخش مرکزی شهرستان ماهنشان است. مرکز این منظومه کانون شهری ماهنشان با ۵۴۳۹ نفر جمعیت است. جمعیت کل این منظومه بالغ بر ۲۳ هزار نفر است. کاربری عمده مشاهده شده در این منظومه عمدتاً مشتمل بر کاربری مرتعی و در برخی بخش‌ها کاربری دیم و ترکیب زراعت و باغ است. این منظومه ۳ مجموعه، ۱۰ حوزه‌ی روستایی و ۸ آبادی مستقل را دربرمی‌گیرد. مراکز مجموعه‌ها در این منظومه عبارتند از: آبادی‌های ایلی بلاغ و پری و کانون شهری ماهنشان و حوزه‌های روستایی نیز شامل حوزه‌های ایلی بلاغ، قره گل، ماهنشان، سربیک، ساری‌آغل، سهندعلیا، پری، سعید کندی، خیرآباد و قاضی کندی است. آبادی‌های مغانلو، وهران، مادآباد، قره باطلاق، پشتوک، آمالو، ینگجه و تخته یورد به عنوان آبادی مستقل در این منظومه شناسایی شده‌اند.

۱۰.۱.۲.۲.۷. منظومه‌ی دندی

این منظومه در برگیرنده‌ی دهستان‌های انگوران و قلعه جوق از بخش انگوران شهرستان ماهنشان است. مرکز این منظومه کانون شهری دندی با ۳۹۶۲ نفر جمعیت است. جمعیت کل این منظومه بالغ بر ۱۷ هزار نفر می‌باشد. کاربری عمده‌ی مشاهده شده در این منظومه عمدتاً مشتمل بر کاربری مرتعی، زراعت دیم و مجتمع‌های درختی و باغ‌ها است. منظومه‌ی دندی از ۲ مجموعه، ۱۰ حوزه‌ی روستایی و ۳ آبادی مستقل تشکیل شده است. مراکز حوزه‌ها نیز شامل، دندی، قواق سفلی، میانج، شیخ‌لر، قره ناس، انگوران، سونتو، قره‌دره، دوزکند و قلعه جوق سیاه منصور است. آبادی‌های کهریزبیک، بلند پرچین و تبریزک در این منظومه به عنوان آبادی مستقل شناسایی شده‌اند.

جدول شماره ۱۱. سطح بندی کانون های روستایی شهرستان ماهنشان

منظومه	مجموعه	حوزه ی عمرانی (روستایی)	روستای مستقل
ماهنشان	ماهنشان	ماهنشان، ساریک، ساری آغل، سهند علیا	پشتوک، آمالو، ینگجه
	ایلی بلاغ	ایلی بلاغ، قره گل	مغانلو، وهران، مادآباد، قره باطلاق
	پری	پری، خیرآباد، قاضی کندی، سعیدکندی	تخته یورد
دندی	دندی	دندی، قواق سفلی، میانج، شیخ لر، قره ناس، انگوران	بلندپرچین
	سونتو	سونتو، قره دره، دوزکند، قلعه جوق سیاه منصور	تبریزک، کهریزبیک

مأخذ: اداره کل راه و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۵

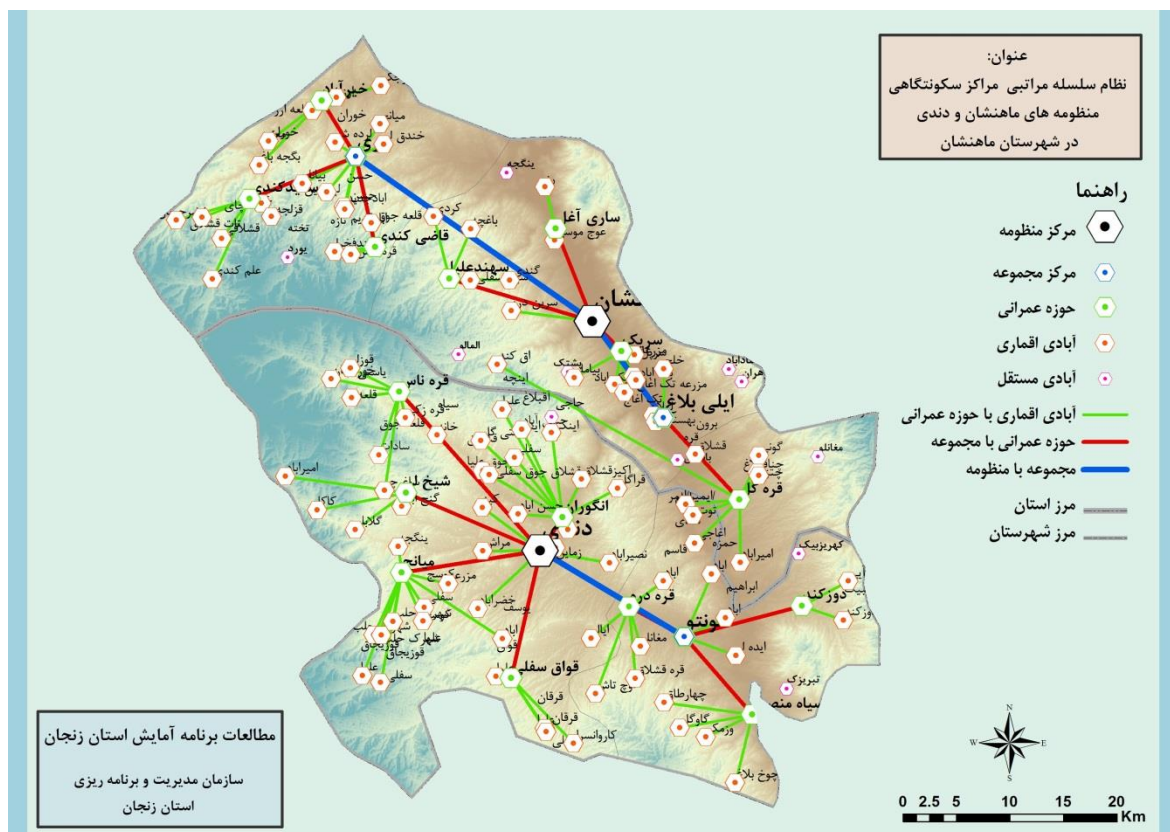
جدول شماره ۱۲. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در شهرستان ماهنشان

ردیف	عنوان	مساحت کل	مساحت مناطق روستایی	جمعیت ۱۳۹۰		تراکم کل جمعیت	تراکم جمعیت روستایی	درصد جمعیت روستایی
				کل	روستایی			
۱	ماهنشان	۲۷۸۶	۲۷۸۱/۵	۴۰۳۱۲	۳۰۹۱۱	۱۵,۳	۱۲,۵	۷۶/۷
۲	ناحیه	۱۳۶۱۳	۱۳۵۴۸/۶	۶۱۱۸۳۹	۲۰۱۶۰۴	۴۲,۵	۱۵,۵	۳۲/۹
۳	درصد از ناحیه	۲۰/۵	۲۰/۵	۶/۶	۱۵/۳	سهم شهرستان از ناحیه زنجان		

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰.

نقشه‌ی شماره‌ی ۱۹. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی منظومه‌های شهرستان ماهشان

۷.۲.۲. ناحیه‌ی ابهر

ناحیه‌ی ابهر متشکل از شهرستان‌های ابهر، خرمدره و خداوند است. مرکز این ناحیه «شهر ابهر» و وسعت این ناحیه معادل ۸۵۵۱ کیلومترمربع و جمعیت آن حدود ۴۰۳۸۹۵ نفر است. کانون‌های شهری ابهر، خرمدره و قیدار به عنوان مراکز شهرستان‌های سه گانه این ناحیه به شمار می‌آیند. از کل جمعیت ساکن در این ناحیه، حدود ۵۵/۶ درصد شهرنشین و ۴۴/۴ درصد روستائین است.

همچنین شهرهای ابهر، هیدج، صائین قلعه، سلطانیه، خرمدره، گرماب، زرین رود، قیدار و سجاس از منظومه‌های شهری و روستای محمودآباد از منظومه‌های روستایی این ناحیه می‌باشد. در مراتب سطح خردتر از سطح‌بندی سلسله مراتبی این ناحیه در مجموع ۲۹ مجموعه، ۷۱ حوزه‌ی عمرانی روستایی، ۳۵ روستای مستقل و ۲۵۱ آبادی اقماری شناسایی شده که همگی تحت پوشش خدمات‌رسانی مراکز منظومه‌ها قرار دارند. تراکم کل جمعیت در این

ناحیه ۴۵/۲ نفر در هر کیلومتر مربع و همچنین تراکم جمعیت روستایی آن در حدود معادل ۲۳ نفر در کیلومتر مربع، است.

جدول شماره ۱۳. مشخصات ناحیه ابهر

۱۳۹۰			تعداد آبادی دارای سکنه	تعداد کانون شهری	مساحت کیلومتر مربع	شهرستان	سطح بندی
روستایی	شهری	کل					فضاها
۴۹۷۲۲	۱۱۹۴۵۴	۱۶۹۱۷۶	۱۱۸	۴	۲۹۹۳	ابهر و سلطانیه	ناحیه ی ابهر
۱۱۶۹۸۱	۵۲۵۷۲	۱۶۹۵۵۳	۲۶۶	۴	۵۱۵۱	خدابنده	
۱۲۶۱۸	۵۲۵۴۸	۶۵۱۶۶	۱۸	۱	۴۰۷	خرمدره	
۱۷۹۳۲۱	۲۲۴۵۷۴	۴۰۳۸۹۵	۴۰۲	۹	۸۵۵۱	جمع کل	

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰.

جدول شماره ۱۴. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در ناحیه ی ابهر

ردیف	عنوان	مساحت کل	مساحت مناطق روستایی	جمعیت ۱۳۹۰		تراکم کل جمعیت	تراکم جمعیت روستایی	درصد جمعیت روستایی
				کل	روستایی			
۱	ابهر و سلطانیه	۲۹۹۳	۲۹۵۸/۵	۱۶۹۱۷۶	۴۹۷۲۲	۵۳/۹	۲۰	۲۹/۴
۲	خدابنده	۵۱۵۱	۵۱۳۵/۹	۱۶۹۵۵۳	۱۱۶۹۸۱	۳۲	۲۴	۶۹
۳	خرمدره	۴۰۷	۳۹۴/۵	۶۵۱۶۶	۱۲۶۱۸	۱۴۸/۶	۳۰,۷	۱۹/۴
۵	ناحیه	۸۵۵۱	۸۴۸۸/۹	۴۰۳۸۹۵	۱۷۹۳۲۱	۴۵/۲	۲۳/۰	۴۴/۵

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰.

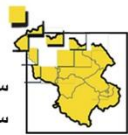
جدول شماره ۱۵. نمای کلی سطح بندی مراکز روستایی در ناحیه ابهر

شهرستان	منظومه	مجموعه	حوزه ی عمرانی (روستایی)	روستای مستقل
ابهر	ابهر	۴	۱۲	۸
	هیدج	۴	۶	۱
	صائین قلعه	۲	۳	۵
جمع				۱۱
سلطانیه	سلطانیه	۴	۹	۴
	جمع	۴	۹	۴
خرمدره	خرمدره	۱	۲	۱
	جمع	۱	۲	۱
خدابنده	گرماب	۲	۱۰	۱
	زرین رود	۳	۱۱	۹
	محمود آباد	۲	۷	۳
	قیدار	۵	۱۷	۴
	سجاس	۲	۸	۲
جمع				۱۹
جمع کل				۳۵

مأخذ: اداره کل راه و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۵

جدول شماره ۱۶. سطح بندی کانون های روستایی شهرستانهای ابهر و خرمدره

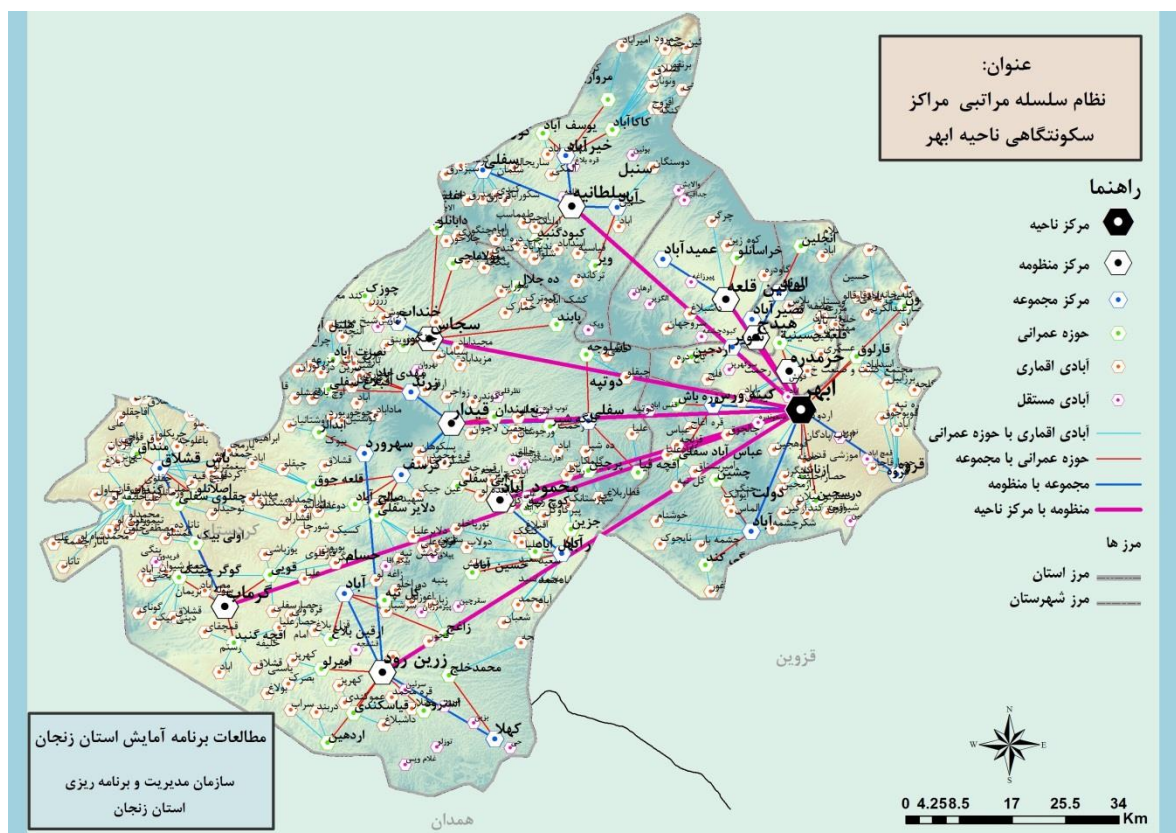
منظومه	مجموعه	حوزه ی عمرانی (روستایی)	روستای مستقل
صائین قلعه	عمید آباد	عمید آباد	پیرزاغه، الگزیر، ارهان، جداقیه، والایش
	صائین قلعه	صائین قلعه، خراسانلو	—
هیدج	هیدج	هیدج	—
	شویر	اردجین، شویر	کبود چشمه
	نصیرآباد	نصیرآباد	—
	الوند	الوند، انجلین	—
ابهر	دولت آباد	دولت آباد، ینگى کند، چشین	ایوانک
	کینه ورس	کینه ورس، عباس آباد سفلی، زره باش	قفس آباد
	قروه	قروه	حصار قاجار، قمچ آباد
	ابهر	ابهر، درسجین، ازنا، قارلوق، بیلاق مرشون	توده بین، نورین، میمون دره، فونش آباد
سلطانیه	خیرآباد	خیر آباد، یوسف آباد، کاکاآباد	—

منظومه	مجموعه	حوزه‌ی عمرانی (روستایی)	روستای مستقل
	سلطانیه	سلطانیه، کیود گنبد، سرخه دیزج	قلعه، قره بلاغ
	گوزل دره سفلی	گوزل دره سفلی	-
	سنبل آباد	سنبل آباد، ویر	ویک، بوبین
خرمدره	خرمدره	قلعه حسینییه، خرمدره	سوکهریز

مأخذ: اداره کل راه و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۵

نقشه‌ی شماره‌ی ۲۰. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی ناحیه ابهر

۱.۲.۲.۲.۷. منظومه ابهر

این منظومه دربرگیرنده دهستان‌های دولت آباد، ابهرود، حومه و درسجین از بخش مرکزی شهرستان ابهر است. مرکز این منظومه کانون شهری ابهر با ۸۷۳۹۶ نفر جمعیت است. جمعیت کل منظومه قریب ۱۰۳ هزار نفر است. کاربری اراضی قلمرو جنوبی منظومه، مشتمل بر کاربری زراعی به صورت زراعت دیم، در گستره‌های میانی

فضاهای مرتعی که در بعضی قسمت‌ها با اراضی زراعی دیم مخلوط شده‌اند و در کنار منابع آب سطحی ترکیب زراعت و باغ مشاهده می‌شود. قلمرو شمالی این منظومه را عمدتاً فضاهای مرتعی در برگرفته است.

این منظومه متشکل از ۴ مجموعه، ۱۲ حوزه روستایی و ۸ آبادی مستقل است. مراکز مجموعه‌ها در این منظومه عبارتند از: آبادی‌های دولت‌آباد، قروه، کینه‌ورس و کانون شهری ابهر و حوزه‌های روستایی نیز شامل، حوزه‌های دولت‌آباد، ینگ‌کند، چشین، کینه‌ورس، عباس آباد سفلی، زره‌باش، قروه، ابهر، درسجین، ازنا، قارلوق و بیلاق مرشون است. آبادی‌های قفس‌آباد، حصارقاجار، قمچ‌آباد، توده‌بین، نورین، میموندره و فونش آباد، به عنوان آبادی مستقل در این منظومه، شناسایی شده‌اند.

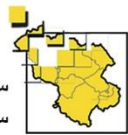
۲.۲.۲.۲.۷. منظومه‌ی هیدج

این منظومه در بخش مرکزی شهرستان ابهر واقع است. مرکز این منظومه کانون شهری هیدج با ۱۳۰۰۳ نفر جمعیت است. جمعیت کل منظومه برابر ۲۰ هزار نفر و تعداد آبادی‌های اقماری تحت پوشش این منظومه معادل ۵ آبادی است. قلمرو این منظومه را عمدتاً ترکیب اراضی زراعی آبی و دیم فرا گرفته است. در کنار منابع آب سطحی در این منظومه ترکیب زراعت و باغ به صورت پراکنده قابل مشاهده است.

این منظومه متشکل از ۴ مجموعه، ۶ حوزه روستایی و ۱ آبادی مستقل است. مراکز مجموعه‌ها در این منظومه عبارتند از: روستاهای نصیرآباد، الوند، شویر و شهر هیدج است که شامل حوزه‌های هیدج، الوند، انجلین، شویر، نصیرآباد و اردجین است. آبادی کبود چشمه به عنوان آبادی مستقل در این منظومه شناسایی شده‌است.

۳.۲.۲.۲.۷. منظومه‌ی صائین‌قلعه

این منظومه منطبق بر دهستان صائین‌قلعه از بخش مرکزی شهرستان ابهر است. مرکز این منظومه کانون شهری صائین‌قلعه با ۱۱۹۳۹ نفر جمعیت است. جمعیت کل منظومه قریب ۲۳ هزار نفر و تعداد آبادی‌های اقماری تحت پوشش این منظومه شامل ۴ پارچه آبادی است. قلمرو این منظومه را عمدتاً ترکیب اراضی مرتع و دیم فرا گرفته است. در کنار منابع آب سطحی در این منظومه ترکیب زراعت و باغ به صورت پراکنده قابل مشاهده است.

این منظومه متشکل از ۲ مجموعه، ۳ حوزه روستایی و ۵ آبادی مستقل است. مراکز مجموعه‌ها در این منظومه عبارتند از: کانون شهری صائین قلعه و آبادی عمیدآباد و حوزه‌های روستایی آن شامل شهر صائین قلعه و آبادی‌های عمیدآباد و خراسانلو است. آبادی‌های پیرزاغه، الگزیر، ارهان جداقیه و ولایش به عنوان آبادی مستقل در این منظومه شناسایی شده‌اند.

۷.۲.۲.۴. منظومه‌ی سلطانیه

این منظومه منطبق بر شهرستان سلطانیه و در برگرفته‌ی دهستان‌های سلطانیه، سنبل‌آباد و گوزلدره است. مرکز این منظومه شهر سلطانیه با ۷۱۱۶ نفر جمعیت است. جمعیت کل منظومه بالغ بر ۲۹ هزار نفر و این جمعیت ۲۸ آبادی اقماری را تحت پوشش دارد. قلمرو این منظومه را عمدتاً اراضی مرتع و دیم فرا گرفته است و ترکیب زراعت و باغداری در کنار منابع آب سطحی به صورت پراکنده مشاهده می‌شود.

این منظومه متشکل از ۴ مجموعه، ۹ حوزه روستایی و ۴ آبادی مستقل است. مراکز مجموعه‌ها در این منظومه عبارتند از: خیرآباد، سلطانیه، سنبل‌آباد و گوزل دره سفلی و حوزه‌های روستایی نیز شامل حوزه‌های خیرآباد، یوسف‌آباد، کاکاآباد، سلطانیه، سرخه دیزج، کبود گنبد، گوزل دره سفلی، سنبل‌آباد و ویر است. آبادی‌های بوبین، قلعه، ویک و قره بلاغ به عنوان آبادی مستقل در این منظومه شناسایی شده‌اند.

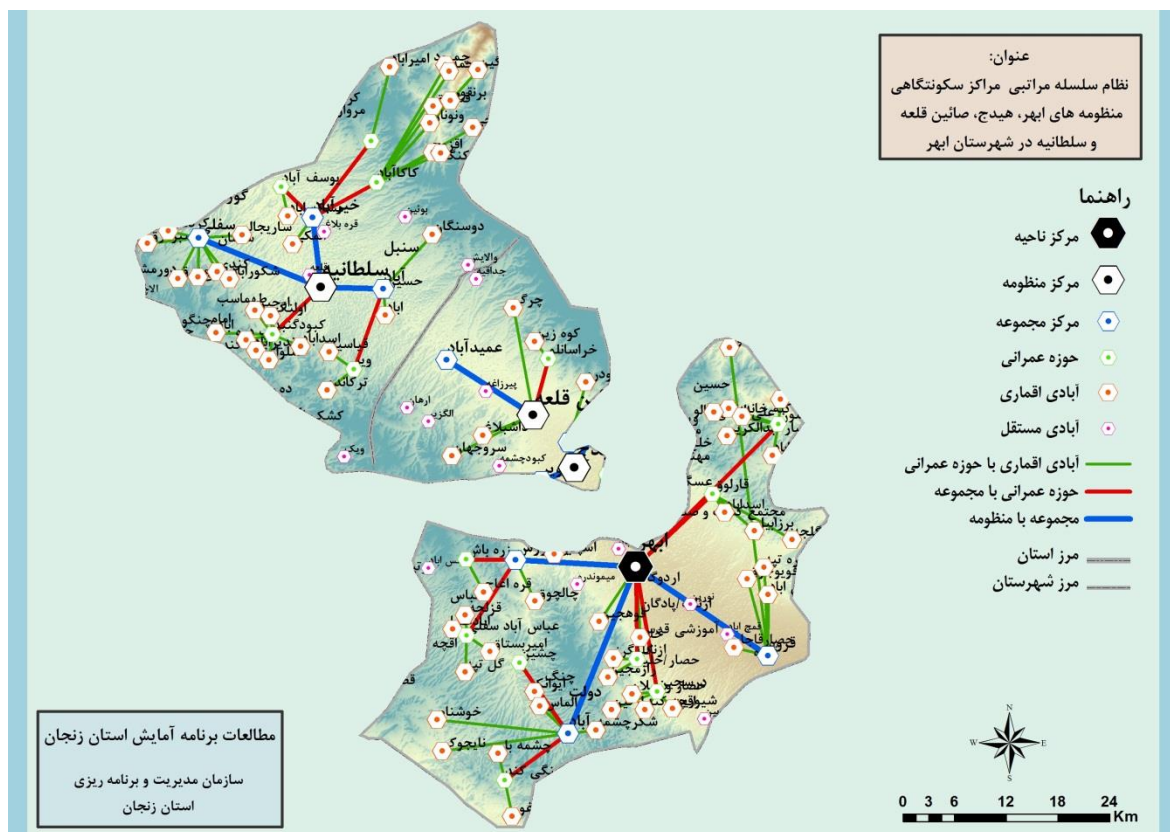
جدول شماره‌ی ۱۷. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در شهرستان‌های سلطانیه و ابهر

ردیف	عنوان	مساحت کل	مساحت مناطق روستایی	جمعیت ۱۳۹۰		تراکم کل	تراکم جمعیت روستایی	درصد جمعیت روستایی
				کل	روستایی			
۱	ابهر و سلطانیه	۲۹۹۳	۲۹۵۸,۵	۱۶۹۱۷۶	۴۹۷۲۲	۵۳۰۹	۲۰	۲۹/۴
۲	ناحیه	۸۵۵۱	۸۴۸۸,۹	۴۰۳۸۹۵	۱۷۹۳۲۱	۴۵,۲	۲۳	۴۴/۵
۳	درصد از ناحیه	۳۵	۳۴,۸۵	۴۱/۹	۲۷/۷	سهم شهرستان از ناحیه		

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰.

نقشه‌ی شماره‌ی ۲۱. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی منظومه‌های شهرستانهای ابهر و سلطانیه

۷.۲.۲.۵. منظومه‌ی خرمدره

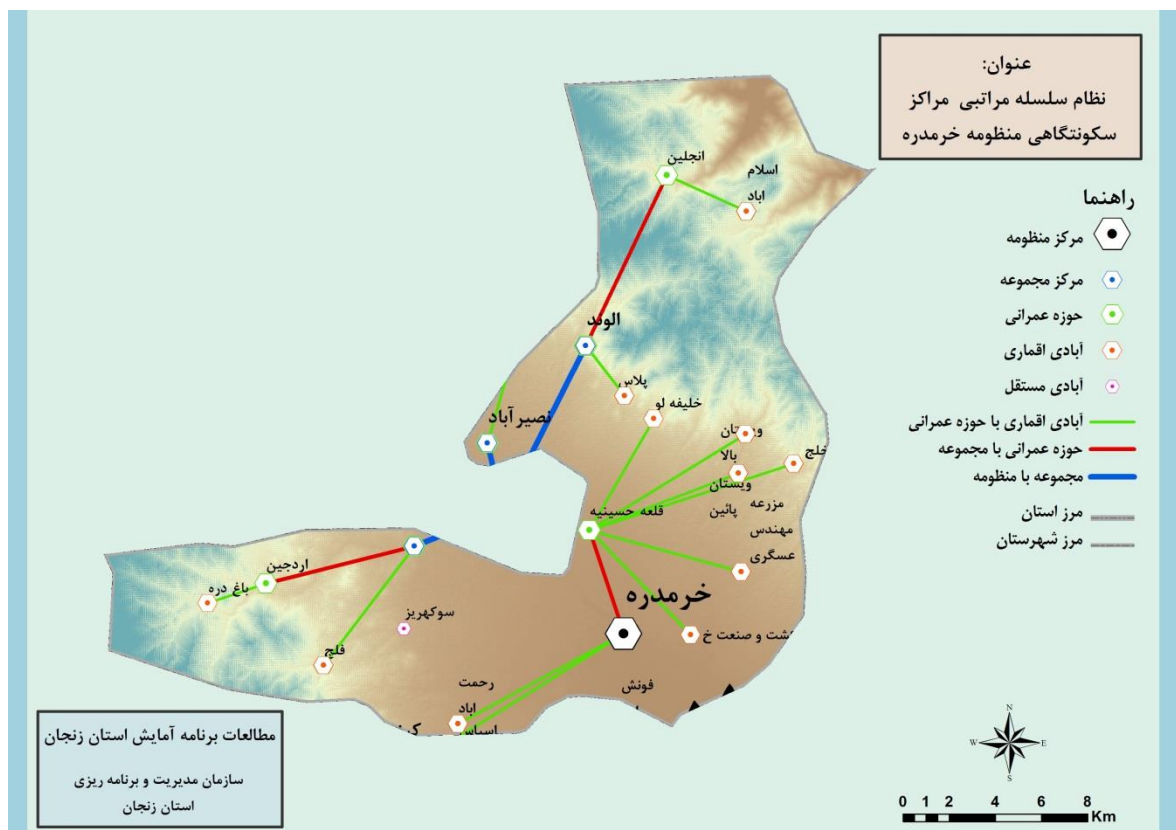
مرکز این منظومه کانون شهری خرمدره با جمعیت ۵۲۵۴۸ نفر است. جمعیت کل منظومه بالغ بر ۵۸ هزار نفر و تعداد آبادی‌های اقماری تحت پوشش این منظومه معادل ۹ پارچه آبادی است. کاربری عمده‌ی مشاهده شده در این منظومه شامل ترکیب کاربری اراضی زراعی آبی، مرتع و دیم و در کنار رودخانه‌ها به صورت پراکنده ترکیب زراعت و باغ نیز مشاهده می‌شود. این منظومه متشکل از ۱ مجموعه و ۲ حوزه‌ی روستایی است. مرکز مجموعه در این منظومه شهر خرمدره و حوزه‌های روستایی نیز شامل خرمدره و قلعه حسینیّه است. در این منظومه یک آبادی مستقل به نام سوکهریز شناسایی شده است.

جدول شماره ۱۸. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در شهرستان خرمدره

ردیف	عنوان	مساحت کل	مساحت مناطق روستایی	جمعیت ۱۳۹۰		تراکم کل جمعیت	تراکم جمعیت روستایی	درصد جمعیت روستایی از کل
				کل	روستایی			
۱	خرمدره	۴۰۷	۳۹۴/۵	۶۵۱۶۶	۱۲۶۱۸	۱۴۸/۶	۳۰/۷	۱۹/۴
۲	ناحیه	۸۵۵۱	۸۴۸۸/۹	۴۰۳۸۹۵	۱۷۹۳۲۱	۴۵/۲	۲۳	۴۴/۵
۳	درصد از ناحیه	۴/۷۶	۴/۶۵	۱۵/۶۵	۶/۲	سهم شهرستان از ناحیه		

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰.

نقشه‌ی شماره ۲۲. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی منظومه شهرستان خرمدره

۶.۲.۲.۲.۷. منظومه ی قیدار

مرکز این منظومه کانون شهری قیدار با ۳۰۲۵۱ نفر جمعیت است. جمعیت کل منظومه بالغ بر ۷۴ هزار نفر است و این جمعیت معادل ۴۷ آبادی اقماری را تحت پوشش دارد. کاربری عمده‌ی مشاهده شده در این منظومه، مشتمل بر زراعت دیم و ترکیب مرتع و زراعت دیم است. در قسمت‌هایی از این منظومه و در مجاورت منابع آب سطحی، ترکیب زراعت آبی و باغ نیز به صورت پراکنده مشاهده می‌شود.

این منظومه متشکل از ۵ مجموعه، ۱۷ حوزه‌ی روستایی و ۴ آبادی مستقل است. مراکز مجموعه‌ها در این منظومه عبارتند از: کانون‌های شهری قیدار، سهرورد، کرسف و آبادی‌های زرنده و دوتپه سفلی و حوزه‌های روستایی نیز شامل حوزه‌های قیدار، نعلبندان، زرنده، آقبالغ سفلی، مهدی‌آباد، نصرت‌آباد، دوتپه سفلی، پرچین، داشلوجه، آقچه قیا، سهرورد، ابدالر، کرسف، دلایر سفلی، صالح آباد، قلعه جوق و بلگه‌شیر است. آبادی‌های گویجه ییلاق، بیگم آقا، نظرقلی و توپ قره به عنوان آبادی مستقل در این منظومه شناسایی شده‌اند.

۷.۲.۲.۲.۷. منظومه ی محمودآباد

مرکز این منظومه آبادی محمودآباد با ۲۹۰۶ نفر جمعیت است. جمعیت کل منظومه حدود ۲۰ هزار نفر و این منظومه معادل ۲۱ آبادی اقماری را تحت پوشش دارد. کاربری اراضی این منظومه را عمدتاً اراضی زراعی دیم و در برخی قسمت‌ها ترکیب زراعت و باغ تشکیل می‌دهد.

این منظومه متشکل از ۲ مجموعه، ۷ حوزه‌ی روستایی و ۳ آبادی مستقل است. مراکز مجموعه‌ها در این منظومه عبارتند از: شهر نوربهار و روستای محمودآباد و حوزه‌های روستایی نیز شامل حوزه‌های نوربهار، حسین آباد، جزین، کهل‌آباد، محمودآباد، کوچ تپه و آبی سفلی است. آبادی‌های قوشه کند، علی آباد و آهار مشکین به عنوان آبادی مستقل در این منظومه شناسایی شده‌اند.

۸.۲.۲.۲.۷. منظومه زرین‌رود

این منظومه منطبق بر بخش بزینه رود از شهرستان خداآبند و در برگیرنده دهستان‌های زرینه‌رود و بزینه رود از این شهرستان است. مرکز این منظومه کانون شهری زرین رود با ۵۵۳۰ نفر جمعیت است. جمعیت کل منظومه بالغ بر

۳۳ هزار نفر و این جمعیت معادل ۲۰ پارچه آبادی اقماری را تحت پوشش دارد. قلمرو این منظومه را عمدتاً فضاهای کوهستانی و تپه‌ای فراگرفته است که کاربری آنها عموماً به صورت اراضی مرتعی و اراضی زراعی دیم است. این منظومه متشکل از ۳ مجموعه، ۱۱ حوزه روستایی و ۹ آبادی مستقل است. مجموعه زرین‌رود به مرکزیت کانون شهری زرین‌آباد قلمرو جنوبی دهستان زرینه رود را در بر گرفته است. این مجموعه مشتمل بر حوزه‌های زرین‌رود، استرود، قیاس‌کندی، اردهین، زاغ و امیرلو است. مجموعه حسام‌آباد به مرکزیت آبادی حسام‌آباد منطبق بر قلمرو شمالی دهستان زرینه رود است. این مجموعه شامل حوزه‌های حسام‌آباد، گل تپه و ارقین بلاغ است. مجموعه‌ی کهلا به مرکزیت آبادی کهلا و در برگیرنده‌ی دهستان بزینه رود متشکل از ۲ حوزه روستایی کهلا و محمدخلج است. آبادی‌های قشقجه، سرئین، سقرچین، پیرمرزبان، بزین، حی، توزلو، غلام‌ویس و شرور به عنوان آبادی مستقل در این منظومه شناسایی شده‌اند.

۷.۲.۲.۹. منظومه‌ی گرماب

این منظومه منطبق بر بخش افشار از شهرستان خداپنده و در برگیرنده دهستان‌های شیوانات و قشلاقات افشار از این شهرستان است. مرکز این منظومه کانون شهری گرماب با ۴۰۲۱ نفر جمعیت است. جمعیت کل منظومه حدود ۱۴ هزار نفر است که این جمعیت ۵۷ آبادی اقماری را تحت پوشش دارد. قلمرو این منظومه را عمدتاً فضاهای کوهستانی فرا گرفته است که کاربری آنها به صورت اراضی مرتعی و اراضی زراعی دیم و در برخی قسمت‌ها ترکیب زراعت و باغ است.

این منظومه متشکل از ۲ مجموعه، ۱۰ حوزه روستایی و ۱ آبادی مستقل است. مراکز مجموعه‌ها در این منظومه عبارتند از: کانون شهری گرماب و آبادی باش قشلاق و حوزه‌های روستایی نیز شامل حوزه‌های گرماب، آقچه گنبد، قویی، گوگرچینک، اولی بیگ، باش قشلاق، اصلانلو، چقلوی سفلی، گنداب و منداق است. آبادی فریدون به عنوان آبادی مستقل در این منظومه شناسایی شده است.

۱۰.۲.۲.۲.۷. منطقه‌ی سجاس

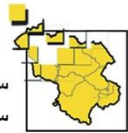
مرکز این منطقه کانون شهری سجاس با ۶۶۶۶ نفر جمعیت است. جمعیت کل منطقه بالغ بر ۲۰ هزار نفر و این جمعیت معادل ۱۸ آبادی اقماری را تحت پوشش دارد. کاربری اراضی این منطقه به صورت ترکیب مرتع و دیم و در برخی قسمت‌ها ترکیب زراعت و باغ است.

این منطقه متشکل از ۲ مجموعه، ۸ حوزه‌ی روستایی و ۲ آبادی مستقل است. مراکز مجموعه‌ها در این منطقه عبارتند از سجاس و خنداب و حوزه‌های روستایی نیز شامل سجاس، چنگور، پابند، ده جلال، بولاماجی، دابانلو، خنداب و جوزک است. دو آبادی نهروان و نهاویس به صورت آبادی مستقل در این منطقه شناسایی شده‌اند.

جدول شماره‌ی ۱۹. سطح‌بندی کانون‌های روستایی شهرستان خدابنده

منطقه	تعداد مجموعه	تعداد حوزه‌ی روستایی	تعداد آبادی مستقل
قیدار	قیدار	قیدار، نعلبندان	نظرقلی
	زرنند	زرنند، آق‌بلاغ سفلی، مهدی آباد، نصرت آباد	-
	دوتپه سفلی	دوتپه سفلی، پرچین، داشلوچه، آقچه قیا، بلکه شیر	توپ قره
	سهرورد	سهرورد، ابدالر	-
	کرسف	کرسف، دلایر سفلی، صالح آباد، قلعه جوق	گوگجه بیلاق، بیگم آقا
سجاس	سجاس	سجاس، چنگور، پابند، ده جلال، بولاماجی، دابانلو	نهروان
	خنداب	خنداب، جوزک	نهاویس
محمود آباد	نوربهار	نوربهار، حسین آباد، جزین، کهل آباد	-
	محمود آباد	محمود آباد، کوچ تپه، آبی سفلی	قوشه کند، علی آباد، آهار مشکن
زرین رود	زرین رود	زرین رود، قیاس کندی، اردهین، زاعج، امیر لو، استرود	قشقجه، سرئین، سقرچین، غلام ویس، توزلو
	حسام اباد	حسام آباد، گل تپه، ارقین بلاغ	پیر مرزبان
	کهلا	کهلا، محمد خلج	بزین، حی، شرور
گرماب	گرماب	گرماب، آقچه گنبد، قویی، گوگرچینک، اولی بیک	فریدون
	باش قشلاق	باش قشلاق، اصلانلو، چقلوی سفلی، گنداب، منداق	-

مأخذ: اداره کل راه و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۸۵

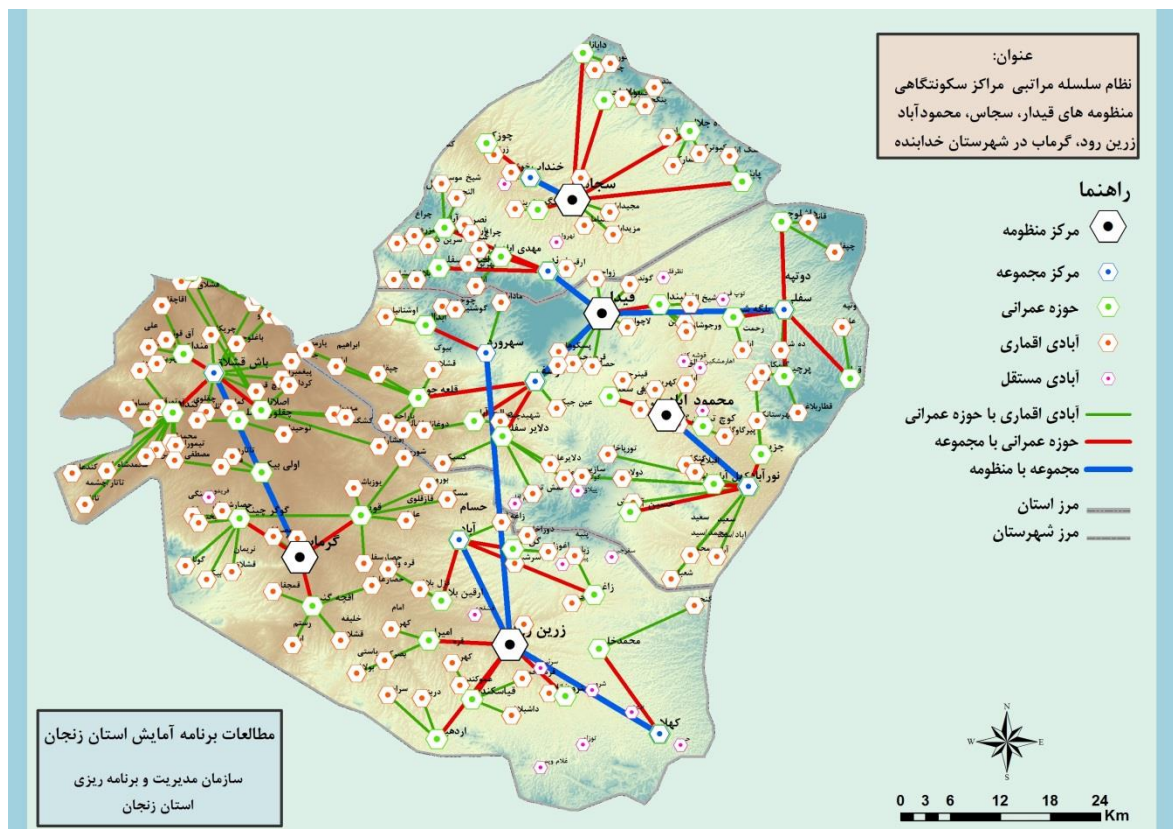

جدول شماره‌ی ۲۰. جمعیت، نسبت، سهم جمعیت و تراکم نسبی جمعیت در شهرستان خداپنده

ردیف	عنوان	مساحت کل	مساحت مناطق روستایی	جمعیت ۱۳۹۰		تراکم کل جمعیت	تراکم جمعیت روستایی	درصد جمعیت روستایی
				کل	روستایی			
۱	خداپنده	۵۱۵۱	۵۱۳۵/۹	۱۶۹۵۵۳	۱۱۶۹۸۱	۳۲	۲۴/۱	۶۹
۲	ناحیه	۸۵۵۱	۸۴۸۸/۹	۴۰۳۸۹۵	۱۷۹۳۲۱	۴۵/۲	۲۳	۴۴/۵
۳	درصد از ناحیه	۶۰/۲۴	۶۰/۵	۴۲	۶۵/۲	سهم شهرستان از ناحیه		

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰.

نقشه‌ی شماره‌ی ۲۳. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی منظومه شهرستان خداپنده

۳.۲.۲.۷. شهرهای جدید پیشنهادی

براساس سناریوی مطلوب توسعه فضایی استان و با هدف تقویت نظام خدمات رسانی به سکونتگاههای روستایی و همچنین کاهش عدم تعادل‌های نظام شهری استان زنجان، تعداد شهرهای استان در افق ۱۴۰۴ با اولویت مناطق حاشیه‌ای به تعداد ۳۱ شهر افزایش می‌یابد، به گونه‌ای که به ازای هر ۴۰ سکونتگاه روستایی یک مکان مرکزی با عملکرد شهری وجود خواهد داشت. ایجاد شهرهای جدید در مناطق حاشیه‌ای استان از لحاظ گونه‌شناسی عمدتاً بر پایه تبدیل روستاهای مرکزی دارای قابلیت و توان به نقاط شهری انجام خواهد شد. در حال حاضر نظام سکونتگاههای شهری استان متشکل از ۲۱ نقطه شهری است که ۱۰ شهر جدید در افق طرح اهداف سناریوی مطلوب توسعه فضایی استان را تأمین خواهد کرد. در انتخاب این سکونتگاههای شهری جدید در قالب تبدیل روستاهای مرکزی به نقطه شهری اصول و معیارهای ذیل مورد نظر قرار دارد که این معیارها از سازمان فضایی نظام سکونتگاهی استان و سناریوی مطلوب استخراج گردیده است:

الف) پرکردن خلا دسترسی مطلوب به نقاط شهری به ویژه در مناطق حاشیه‌ای استان نخستین معیار در این زمینه است. اگر حداقل شعاع دسترسی مطلوب به یک سکونتگاه شهری در قالب آمد و شد روزمره یا حوزه نفوذ مستقیم ۱۵ کیلومتر در نظر گرفته شود بر این مبنا نقشه ی شماره ی ۲۴ که محدوده ی دسترسی مطلوب مناطق پیرامونی شهرهای موجود را نشان می‌دهد مبین آن است که محدوده‌های ذیل دچار کمبود سکونتگاههای شهری هستند:

- مناطق مرکزی، شمالی، شمال‌غربی، غربی و جنوب‌غربی شهرستان زنجان از جمله ی این محدوده ها است. این محدوده بیش از حد به شهر زنجان به دلیل تمرکزگرایی مرکز استان وابسته است؛

- مناطق شمالی و غربی شهرستان ماهنشان؛

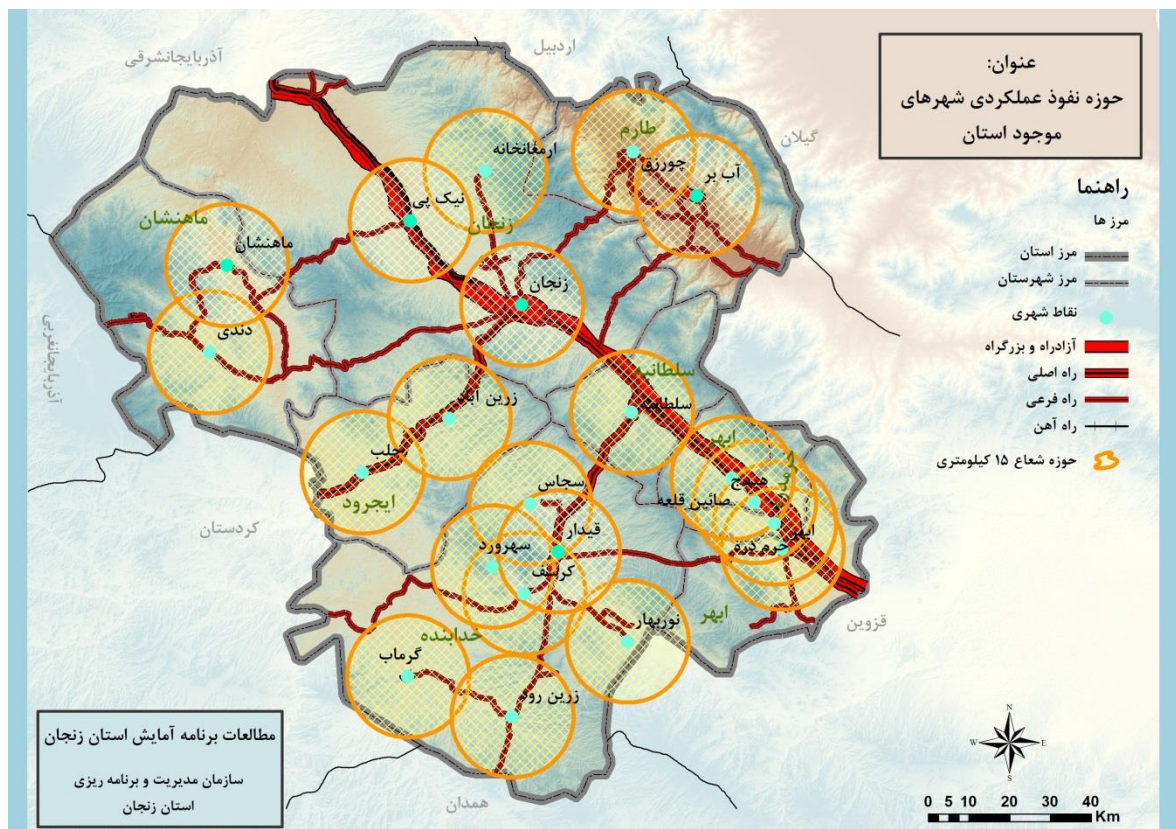
- مناطق شرقی و جنوب شرقی شهرستان خداآبند؛

- مناطق جنوبی و جنوب‌غربی شهرستان طارم.

ب) روستاهای مرکزی و پرجمعیت واقع در یک پهنه مستعد کشاورزی (به ویژه دشتهای استان) و ضرورت بهره‌مندی از توانمندی روستاهای مذکور به عنوان مکان مرکزی از طریق تبدیل به یک سکونتگاه شهری با هدف

تحقق توسعه ی یکپارچه ی روستایی در دشتهای استان زمینه ی گسترش خدمات پشتیبان تولید کشاورزی را فراهم خواهیم ساخت.

نقشه‌ی شماره‌ی ۲۴. حوزه ی نفوذ عملکردی سکونتگاههای شهری استان بر مبنای شعاع دسترسی

ج) از آنجا که در یک وضعیت متعادل و متوازن، ساختار شبکه‌های زیربنایی ارتباطی بیشتر با ساختار نظام سکونتگاه شهری (تعداد و توزیع شهرها) انطباق دارد بنابراین تعادل بخشی به ساختار کنونی نظام سکونتگاهی و شبکه‌های زیربنایی استان نیازمند ایجاد شبکه ی ارتباطی منسجم و متعادل در کل پهنه استان با ضریب پیوستگی بالا خواهد بود، از این رو در انتخاب سکونتگاههای شهری جدید به گونه‌ای باید عمل شود که پیوندهای فضایی بین شهرستان‌ها از طریق افزایش ضریب پیوستگی شبکه ارتباطی تقویت شود و ساختار آن از شبکه ارتباطی شعاعی و متحدالمرکز با مرکزیت زنجان به یک ساختار کهکشانی تغییر یابد. بدین منظور و با هدف تقویت پیوندهای فضایی

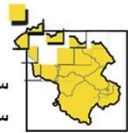
بین مناطق استان، ضرورت دارد تا نقاط سکونتگاهی مناسب که قابلیت افزایش پیوستگی نظام شهری را با مناطق و استان‌های هم‌جوار داشته باشد به عنوان سکونتگاه شهری جدید در نظر گرفته شوند.

د) علاوه بر موارد فوق، شرایط خاص جغرافیایی در انتخاب نقطه جدید سکونتگاه شهری بسیار تعیین کننده است، از جمله اینکه ضرورت دارد مناطق نمونه ی گردشگری استان از حداقل یک نقطه شهری برای پشتیبانی خدماتی این فعالیت و در نتیجه افزایش ظرفیت گردشگری این مناطق برخوردار باشند یا اینکه توان و قابلیت‌های کانونی چون تعداد جمعیت کافی، مرکزیت بازرگانی و وجود مراکز خرید و فروش محصولات کشاورزی (به ویژه در منطقه طارم) داشته باشند.

ه) از دیگر معیارهای انتخاب سکونتگاههای شهری جدید برخورداری از مرکزیت خدماتی روستاها به عنوان مرکز منظومه است که در طرح‌های توسعه و عمران جامع ناحیه‌ای برای آن تعیین سطح گردیده است. بر مبنای عوامل و زمینه‌های فوق سکونتگاههای شهری جدید استان حاصل از تبدیل روستاها به شهرها به تفکیک شهرستان تعیین گردیده است که مشخصات آنها به شرح جداول شماره ۲۱ تا ۲۵ آورده شده است.

جدول شماره ۲۱. مشخصات سکونتگاههای شهری جدید در افق طرح (شهرستان زنجان)

نام شهرستان	سکونتگاههای شهری موجود	سکونتگاههای شهری جدید	توان و قابلیت‌های سکونتگاه شهری جدید
زنجان	زنجان، ارمغانخانه، نیک‌پی	قره بوطه	• پر کردن خلا نظام شهری شمال غرب شهرستان و استان زنجان. • ضرورت برخورداری منطقه کشاورزی قره‌بوطه، مشمپا (حوزه کشاورزی رودخانه قزل‌اوزن) از یک نقطه شهری یا مکان مرکزی خدمات‌رسان با هدف تحقق بخشی اهداف توسعه یکپارچه در دشت‌های کشاورزی استان (سناریوی نظام فعالیت). • توان و ظرفیت مناسب جمعیتی قره‌بوطه به عنوان پرجمعیت‌ترین روستای منطقه (حدود ۳ هزار نفر). • مزیت نسبی قره‌بوطه و منطقه در تولید برنج رودخانه‌ای و ضرورت افزایش انباشت درآمدهای حاصل از فعالیت.

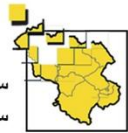

نام شهرستان	سکونتگاههای شهری موجود	سکونتگاههای شهری جدید	توان و قابلیت‌های سکونتگاه شهری جدید
			کشاورزی منطقه با اتکا به ایجاد یک نقطه شهری جدید نقش تعریف شده برای قره‌بوطة در طرح مصوب ناحیه زنجان به عنوان مرکز منظومه روستایی.
		قالتوق	- پر کردن خلا نظام شهری حوزه جنوب غرب شهرستان زنجان. - برقراری و تقویت پیوند فضایی شهرستان ایجرود و زنجان از طریق اتصال محور زنجان، دندی به محور زنجان، حلب به واسطه شهر قالتوق و در نتیجه افزایش ضریب پیوستگی با شهرستان ایجرود. - احیای مرکزیت تاریخی روستای قالتوق که از گذشته به عنوان کانون مرکزی منطقه روستایی پیرامون بوده است (نام یکی از دروازه‌های تاریخی شهر زنجان به نام دروازه قالتوق از این مرکزیت ناشی شد). - نقش تعریف شده برای قالتوق در طرح مصوب ناحیه زنجان به عنوان مرکز منظومه ی روستایی.
		اندآباد علیا	- پر کردن خلا نظام شهری حوزه جنوب غرب شهرستان زنجان. - تعیین نقش مرکزی منظومه روستایی برای اندآبادعلیا در طرح مصوب ناحیه زنجان. - ارتقای ظرفیت‌های گردشگری طبیعی و ورزشی (صخره‌نوردی) اندآباد علیا. - فراهم شدن زمینه ی برقراری شبکه ی ارتباطی بین این شهر با شهر تازه تأسیس قره‌بوطة به موازات جاده ترانزیت و آزادراه زنجان، تبریز و رفع انزوای ارتباطی حوزه غرب و شمال غرب شهرستان زنجان. - افزایش ضریب پیوستگی بین شهرهای موجود و تازه تأسیس در شهرستان زنجان.

جدول شماره‌ی ۲۲. مشخصات سکونتگاه‌های شهری جدید در افق طرح (شهرستان خدابنده)

نام شهرستان	سکونتگاه‌های شهری موجود	سکونتگاه‌های شهری جدید	توان و قابلیت‌های سکونتگاه شهری جدید
خدابنده	قیدار، سجاس، زرین‌رود، گرماب، سهرورد	دوتپه سفلی	• رفع خلأ نظام شهری حوزه شمالی شرقی شهرستان خدابنده. • افزایش پیوند فضایی شهرستان خدابنده و شهرستان ابهر. • ضرورت برخورداری دشت قیدار، دوتپه از یک نقطه شهری یا مکان مرکزی. • امکان بهتر خدمات‌رسانی با هدف تحقق بخشی اهداف توسعه‌ی یکپارچه‌ی روستایی در دشت‌های کشاورزی مهم این منطقه (سناریوی نظام فعالیت). • ظرفیت بالای جمعیتی دو تپه‌سفلی به عنوان یکی از روستاهای بزرگ منطقه خدابنده و استان. • مزیت نسبی دشت دوتپه در تولید چغندر قند در سطح استان و ضرورت افزایش انباشت درآمدهای حاصل از فعالیت کشاورزی منطقه با اتکا به ایجاد یک نقطه شهری جدید. • مرکزیت هندسی روستای دوتپه سفلی در دشت دوتپه و دسترسی مناسب روستاها به آن.
		محمودآباد	• رفع خلأ دسترسی به نظام شهری برای منطقه روستایی پرجمعیت دشت قیدار. • تحقق اهداف توسعه‌ی یکپارچه‌ی روستایی دشت قیدار نورآباد از طریق ایجاد یک مکان مرکزی قومی در بخش خدمات قوی. • ظرفیت بالا جمعیتی محمودآباد به عنوان یکی از روستاهای بزرگ منطقه خدابنده. • قرارگیری محمودآباد در مرکزیت طولی دشت قیدار، نورآباد و با ضریب دسترسی بالا.

نام شهرستان	سکونتگاههای شهری موجود	سکونتگاههای شهری جدید	توان و قابلیت‌های سکونتگاه شهری جدید
			توان و قابلیت‌های مناسب محمود آباد برای تبدیل شدن به نقطه شهری.
		کها	- رفع خلأ دسترسی به نظام شهری برای منطقه روستایی جنوب شرق شهرستان خدابنده. - تحقق اهداف توسعه ی یکپارچه ی روستایی در جنوب شرق شهرستان خدابنده از طریق ایجاد یک مکان مرکزی قومی. - ظرفیت بالا جمعیتی کها به عنوان یکی از روستاهای بزرگ منطقه خدابنده. - توان و قابلیت‌های مناسب کها برای تبدیل شدن به نقطه شهری.

جدول شماره‌ی ۲۳. مشخصات سکونتگاههای شهری جدید در افق طرح (شهرستان ماهنشان)

نام شهرستان	سکونتگاههای شهری موجود	سکونتگاههای شهری جدید	توان و قابلیت‌های سکونتگاه شهری جدید
ماهنشان	ماهنشان، دندی	پری	- رفع خلأ شدید نظام شهری در حوزه شمالی غربی شهرستان ماهنشان. - برقراری پیوند فضایی مناطق شمالی شهرستان ماهنشان با مناطق شمال غربی شهرستان زنجان و در نتیجه تقویت شبکه ارتباطی ضعیف مناطق روستایی فوق از طریق اتصال شهر پری به شهر تازه تأسیس. قره‌بوته واقع در منتهی‌الیه شمال غربی شهرستان زنجان - تحقق هدف توسعه ی یکپارچه ی روستایی دشت رودخانه‌ای ماهنشان، انگوران در همیاری با شهر قره‌بوته از شهرستان زنجان.

نام شهرستان	سکونتگاههای شهری موجود	سکونتگاههای شهری جدید	توان و قابلیت های سکونتگاه شهری جدید
			• شکل گیری محور شهری در شمال غرب استان زنجان (شامل ماهنشان، پری، قره بوته) در انطباق با محور کشاورزی دشت ماهنشان، انگوران در سطح دو شهرستان مذکور. • پری تنها نقطه روستایی بالای ۱۰۰۰ نفر جمعیت در حوزه شمال و شمال غرب شهرستان ماهنشان است. • تعیین نقش مرکز منظومه خدماتی برای روستای پری در طرح مصوب ناحیه زنجان. • وجود گرایش اداری، سیاسی به ایجاد بخش پری به مرکزیت پری. • قرارگیری پری در پهنه ی دارای توان بالا برای توسعه فعالیت های معدنی و امکان بهره مندی از فرصت های شغلی آن جهت پی ریزی اقتصاد شهری غیر کشاورزی در شهر تازه تأسیس پری.

جدول شماره ی ۲۴. مشخصات سکونتگاههای شهری جدید در افق طرح (شهرستان ایجرود)

نام شهرستان	سکونتگاههای شهری موجود	سکونتگاههای شهری جدید	توان و قابلیت های سکونتگاه شهری جدید
ایجرود	زرین آباد، حلب	جوقین	• تعیین نقش مرکز منظومه خدماتی برای روستای جوقین در طرح مصوب ناحیه زنجان. • قرارگیری در دشت زرین آباد با قابلیت بسیار زیاد برای اجرای طرح توسعه یکپارچه روستایی به دلیل واقع شدن در شبکه آبیاری اراضی زیر سد گلابر که در این صورت تبدیل روستای جوقین به نقطه شهری بخش مهمی از اهداف توسعه ی یکپارچه ی روستایی منطقه را پوشش خواهد داد (مکان مرکزی جهت استقرار

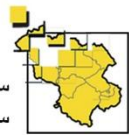
نام شهرستان	سکونتگاههای شهری موجود	سکونتگاههای شهری جدید	توان و قابلیت‌های سکونتگاه شهری جدید
			خدمات پشتیبان تولید). • قرارگیری در محدوده ی منطقه ی نمونه گردشگری سد گلابر و روستای گلابر و افزایش ظرفیت گردشگری منطقه از طریق ایجاد شهر جوقین برای ارائه حداقل خدمات پشتیبان گردشگری. • وزن جمعیتی روستا به عنوان یکی از روستاهای بزرگ و پرجمعیت شهرستان ایجرود. • برقراری پیوند فضایی شهرستان ایجرود با خدابنده از طریق ایجاد شهر جدید جوقین و برقراری ارتباط آن با شهر سجاس واقع در شهرستان خدابنده. این دو شهر با وجود قرارگیری در محدوده سیاسی دو شهرستان که در دشت سجاس، حلب واقع شده‌اند و ایجاد محور شهری سجاس، جوقین و زرین‌آباد و به تبع آن ایجاد شبکه ارتباطی و و زیرساختی روستایی در دشت مذکور به عنوان یکی از محورهای مهم توسعه ی کشاورزی ظرفیت‌های توسعه یکپارچه این محدوده را ارتقاء خواهد بخشید.

جدول شماره‌ی ۲۵. مشخصات سکونتگاههای شهری جدید در افق طرح (شهرستان طارم)

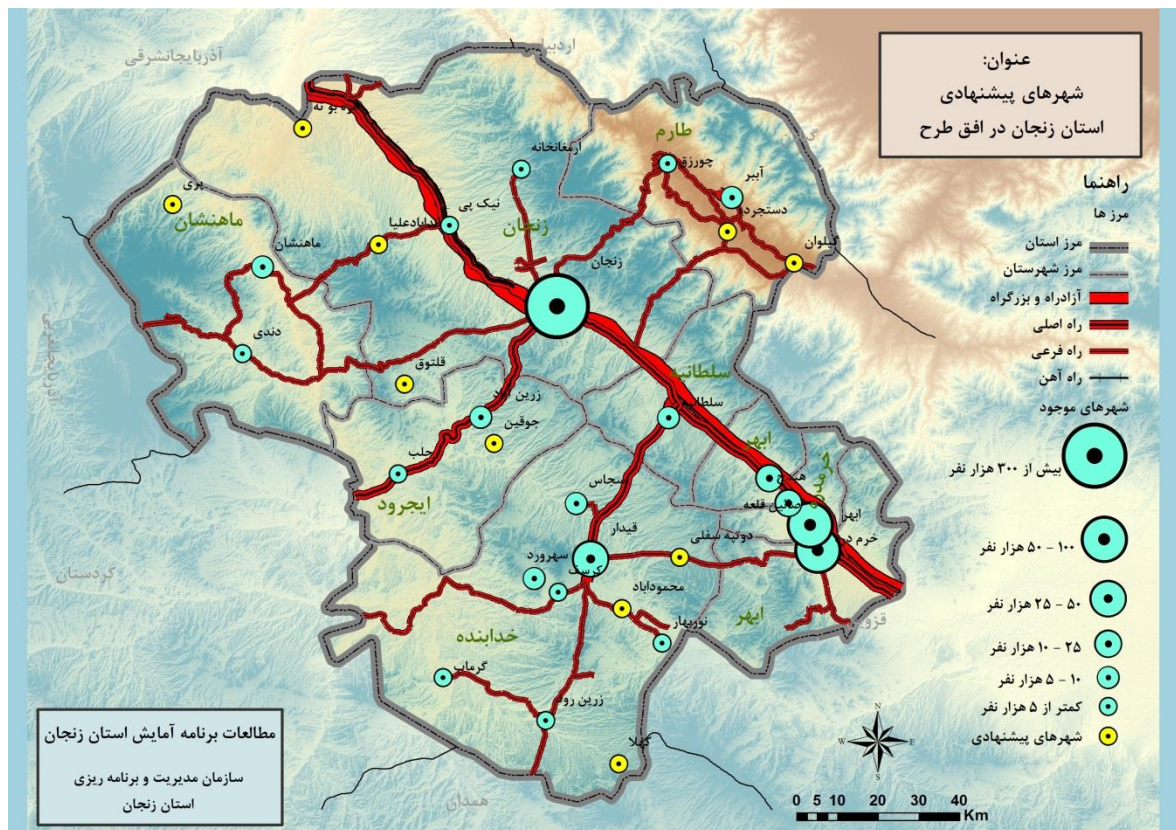
نام شهرستان	سکونتگاههای شهری موجود	سکونتگاههای شهری جدید	توان و قابلیت‌های سکونتگاه شهری جدید
طارم	آب‌بر، چورزق	دستجرده	• مرکزیت بازاری برای خرید و عرضه عمده محصولات کشاورزی استراتژیک حوزه مرکز و غرب شهرستان طارم در وضع موجود که ایجاد شهر دستجرده سبب افزایش انباشت درآمدهای حاصل از فعالیت بازرگانی محصولات کشاورزی در منطقه خواهد شد. • مزیت نسبی دستجرده در تولید محصولات عمده

نام شهرستان	سکونتگاههای شهری موجود	سکونتگاههای شهری جدید	توان و قابلیت های سکونتگاه شهری جدید
			کشاورزی منطقه ی طارم به ویژه تولید سیر. • پر کردن خلأ نظام شهری حوزه جنوبی رودخانه قزل اوزن در شهرستان طارم که به دلیل انفصال فضایی نیمه شمالی و جنوبی شهرستان طارم به دلیل عبور رودخانه قزل اوزن ضرورت دارد. (با توجه به قرارگیری شهر آببر در شمال رودخانه قزل اوزن). • قرارگیری در محدوده ی محور گردشگری تاریخی و طبیعی شهرستان طارم. • تعیین نقش مرکز منظومه خدماتی در طرح مصوب ناحیه زنجان.
		گیلوان	• پر کردن خلأ نظام شهری حوزه شرقی شهرستان طارم. • ایجاد مرکز مهم خرید محصولات کشاورزی مهم منطقه طارم و عرضه آن به بازار مصرف عمده شهرهای استان گیلان. • قرارگیری در پایاب رودخانه قزل اوزن و منتهی الیه شرق محور گردشگری تاریخی، طبیعی منطقه طارم و وجود زمینه برای پذیرش نقش خدمات پشتیبان گردشگری با توجه به قرارگیری آن بین این محور و منطقه گردشگری گیلان. • برقراری پیوند فضایی بین استان زنجان، شهرستان طارم و استان گیلان. • تقویت اقتصاد شهری به مدد بازرگانی محصولات کشاورزی و امکان برخورداری از زمینه های درآمدی و اقتصادی پویا. • وجود گرایش سیاسی، اداری برای ایجاد بخش گیلوان به مرکزیت شهر گیلوان

نقشه‌ی شماره‌ی ۲۵. سکونتگاه‌های شهری جدید استان زنجان در افق طرح

۷.۲.۲.۴. سطح‌بندی نظام سکونتگاه‌های شهری استان زنجان در افق طرح (۱۴۰۴)

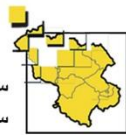
بر پایه طبقه‌بندی مورد عمل طرح پایه آمایش سرزمین جمهوری اسلامی ایران سطح‌بندی نظام شهری پیشنهادی استان در پایان افق طرح آمایش به شرح جدول ذیل خواهد بود:

جدول شماره‌ی ۲۶. سطح‌بندی جمعیتی نظام سکونتگاهی شهرهای استان زنجان

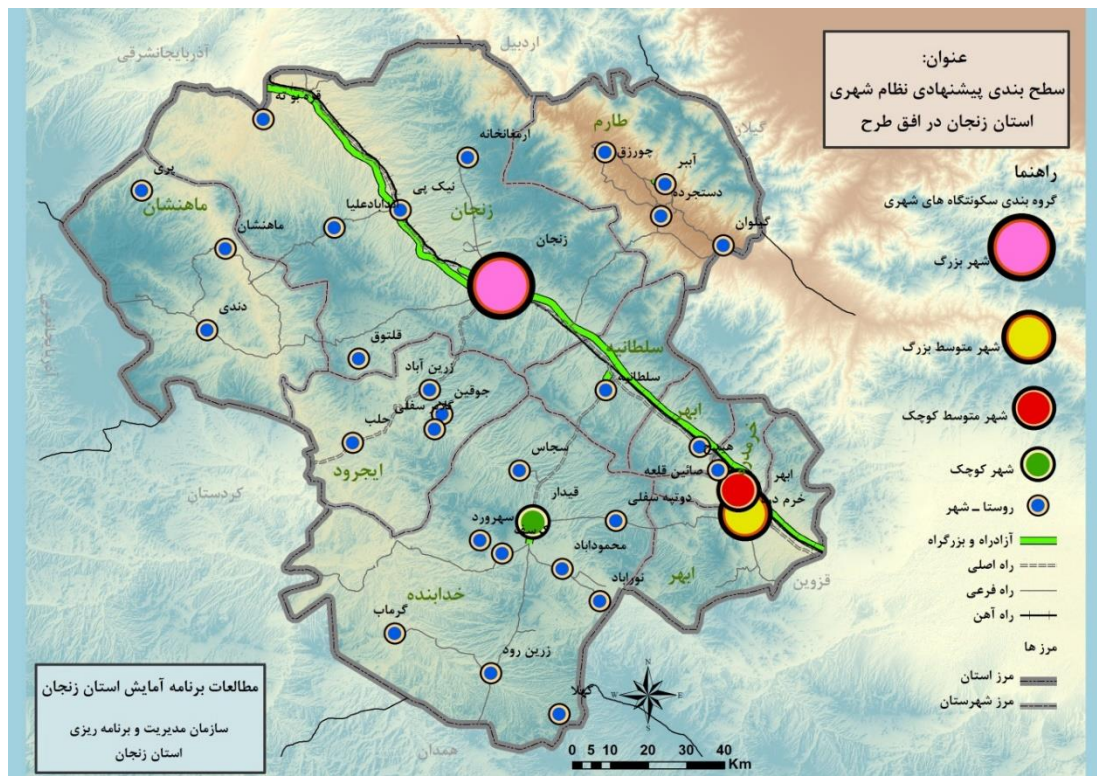
طبقه	گروه	طبقه جمعیتی	نام شهر	جمعیت افق طرح
شهر بزرگ	شهر اصلی بسیار بزرگ	بیشتر از ۱۰۰۰۰۰ نفر	-	-
	شهر بزرگ	۱۰۰۰ - ۵۰۰ هزار نفر	زنجان	۵۵۰ - ۶۰۰ هزار نفر
	شهر بزرگ میانی	۵۰۰ - ۲۵۰ هزار نفر	-	-
شهر متوسط	شهر متوسط بزرگ	۲۵۰ - ۱۰۰ هزار نفر	ابهر	۱۶۰ - ۱۸۰ هزار نفر
	شهر متوسط کوچک	۱۰۰ - ۵۰ هزار نفر	خرم‌دره	۸۰ - ۹۰ هزار نفر

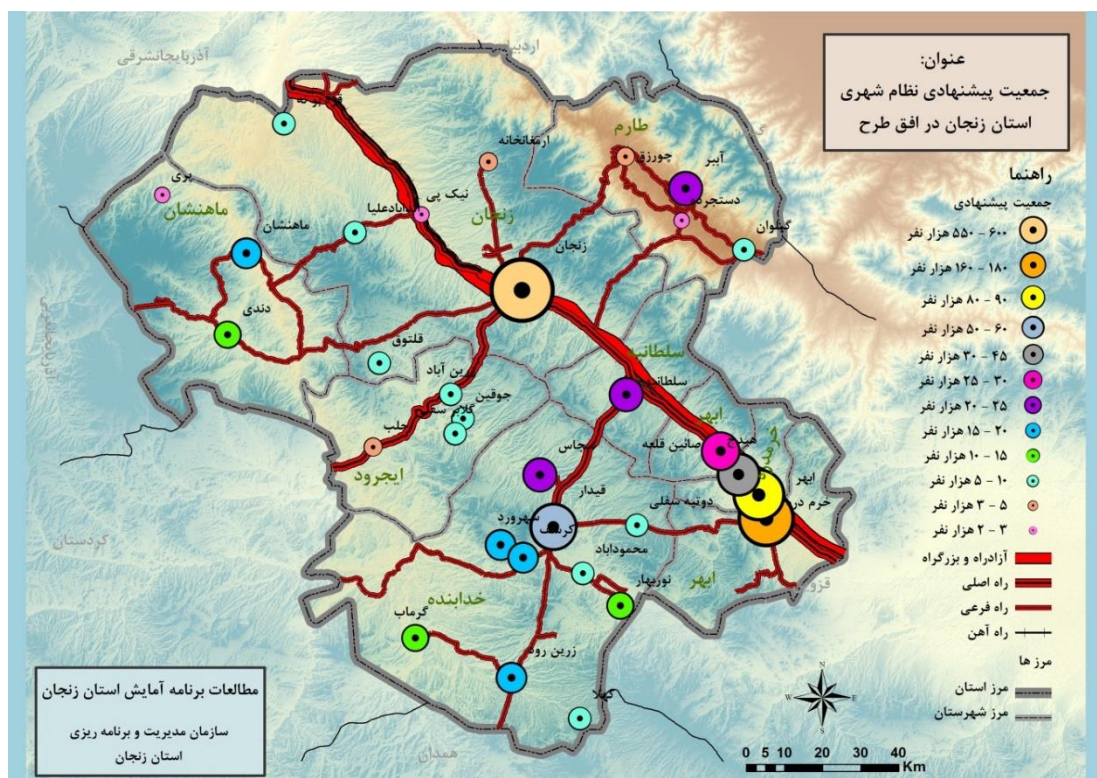
طبقه	گروه	طبقه جمعیتی	نام شهر	جمعیت افق طرح
			قیدار	۵۰-۶۰ هزار نفر
شهر کوچک	شهر کوچک	۲۵-۵۰ هزار نفر	هیدج	۳۰-۴۵ هزار نفر
			صائین قلعه	۲۵-۳۰ هزار نفر
روستا - شهر	روستا - شهر	کمتر از ۲۵ هزار نفر	سلطانیه	۲۰-۲۵ هزار نفر
			آب‌بر	۲۰-۲۵ هزار نفر
			سجاس	۲۰-۲۵ هزار نفر
			سهرورد	۱۵-۲۰ هزار نفر
			زرین‌رود	۱۵-۲۰ هزار نفر
			ماهنشان	۱۵-۲۰ هزار نفر
			کرسف	۱۵-۲۰ هزار نفر
			گرماب	۱۰-۱۵ هزار نفر
			دندی	۱۰-۱۵ هزار نفر
			نوربهار	۱۰-۱۵ هزار نفر
			زرین‌آباد	۵-۱۰ هزار نفر
			ارمغانخانه	۳-۵ هزار نفر
			چورزق	۳-۵ هزار نفر
			حلب	۳-۵ هزار نفر
			نیک‌پی	۲-۳ هزار نفر
			دوتپه سفلی	حدود ۶ هزار نفر
			قره‌بوطه	حدود ۵ هزار نفر
			محمودآباد	حدود ۵ هزار نفر
			جوقین	حدود ۵ هزار نفر
			گیلوان	حدود ۵ هزار نفر
			دستجرده	حدود ۲ تا ۳ هزار نفر
			پری	حدود ۲ تا ۳ هزار نفر
			کهلا	حدود ۵ هزار نفر
			قلتوق	حدود ۵ هزار نفر
			اندآباد علیا	حدود ۵ هزار نفر

نقشه‌ی شماره‌ی ۲۶. سطح بندی نوین نظام سکونتگاه‌های شهری استان زنجان در افق طرح

نقشه‌ی شماره‌ی ۲۷. میزان جمعیت سکونتگاه‌های شهری استان زنجان در افق طرح

۷.۲.۳. تبیین الگوی توزیع خدمات اجتماعی (آموزش، سلامت، تأمین اجتماعی و...) در

سطح مناطق

تعیین الگوی توزیع خدمات اجتماعی در استان زنجان شامل خدمات آموزشی، بهداشت و درمان و سلامت و تأمین اجتماعی در تطابق با سلسله‌مراتب سکونتگاهی و تعیین سطح خدمات مورد نیاز در مراکز سکونتگاهی متناسب با محدوده‌ی تحت پوشش در مناطق پنج‌گانه‌ی برنامه‌ریزی استان از جمله موضوعات مهم تدوین طرح آمایش استان است.

معیار تعیین الگوی توزیع خدمات یادشده در سطح مناطق برنامه‌ریزی، الگوی شکل‌بندی استقرار و نظام سلسله‌مراتب مراکز سکونتگاهی (نظام اسکان جمعیت) در بخش پیشین و همچنین نحوه‌ی توزیع خدمات و وجود کارکردها و نظام خدمات‌رسانی موجود در مجموعه سکونتگاه‌های استان است.

از عناصر مهم ساماندهی نظام سکونت و فعالیت در نواحی مختلف استان، آرایه موزون و متناسب خدمات اجتماعی است که در شرایط آرمانی الگوی توزیع آن‌ها و سرانه‌ی دسترسی به این خدمات در تمام نواحی متعادل است و دسترسی به این خدمات بر اساس پیش‌بینی الگوی توزیع جمعیت در نواحی مختلف استان است تا عدالت فضایی برای دسترسی به این خدمات در تمام نواحی برقرار شود، هرچند بر اساس اصل کارایی و بازدهی اقتصادی

دسترسی به خدمات به‌ویژه در حوزه‌ی سلامت و آموزش عالی باید به‌گونه‌ای باشد که ضمن دسترسی به سطح استاندارد از این خدمات برای تمامی ساکنین، نظام سلسله‌مراتبی توزیع خدمات تخصصی و غیرعمومی نیز رعایت شود.

به‌طورکلی خدمات رسانی ساختار و سازمانی سلسله‌مراتبی دارد، بدین معنی که خدمات کمیاب و برتر و خدماتی که آستانه‌ی جمعیتی بالاتری دارند در سطوح بالاتر شبکه‌ی سلسله‌مراتب و خدمات با آستانه‌ی پایین‌تر در سطوح پایین‌تر سکونتگاه‌ها جای می‌گیرند. به تجربه و در مطالعات گوناگون سراسر جهان و در ایران دیده شده است که بیشتر خدمات در سطوح فوقانی شبکه‌ی سکونتگاه‌ها تنوع و کیفیت بالاتری دارند، این درحالی است که این تنوع و کیفیت در سطوح پایین‌تر شبکه، پایین است، همچنین خدماتی که در سطوح پایین‌تر شبکه سکونتگاه‌ها دیده می‌شود، در سطوح بالاتر نیز وجود دارد، در نقطه مقابل بسیاری از خدمات در سطوح بالاتر در سطوح پایین‌تر وجود ندارد. این واقعیت به عامل آستانه مربوط می‌شود، زیرا ارائه‌ی خدمات با آستانه‌ی پایین در جایی که آستانه‌ی لازم برای خدمات کمیاب‌تر وجود دارد، اقتصادی است، حال آنکه این واقعیت در شرایط عکس صادق نیست، بنابراین یک سلسله‌مراتب عمودی در نظام سلسله‌مراتب خدمات وجود دارد.

نکته‌ی حائز اهمیت در تعیین الگوی توزیع نظام خدمات اجتماعی در سطح استان زنجان تأثیر دگرگونی‌های ناشی از انقلاب فناوری ارتباطات و اطلاعات و به‌ویژه دسترسی‌های از راه دور می‌باشد که تا حد زیادی مفهوم آستانه و برد کالا و خدمات را تغییر داده است، همین امر باعث شده است تا مفهوم مکان مرکزی در سلسله‌مراتب خدمات رسانی کارکرد سابق خود را از دست بدهد و الگوی سازمان‌یابی سکونتگاه‌ها و به تبع آن الگوی ارائه‌ی خدمات نیز از این تغییرات تأثیر پذیرد. افزون بر این، فرایند جهانی شدن و همگرایی جهانی محرک‌های نوینی خلق کرده است که در گذشته وجود نداشته است و پیش‌بینی می‌شود در آینده نیز تأثیر این محرک‌ها بیش از گذشته باشد و چه‌بسا تأثیرات فراملی، ملی و منطقه‌ای نیز داشته باشد. با توجه به این اوصاف، همچنان عامل فاصله، زمان و هزینه‌ی سفر از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده‌ی سطوح خدمات‌رسانی در الگوی سلسله‌مراتب مکان‌های مرکزی است (عظیمی، ۱۳۸۲).

بنا به مراتب فوق در این بخش الگوی توزیع خدمات اجتماعی در سطح مناطق مختلف استان بر مبنای مراکز سکونتگاه‌های شهری شامل خدمات آموزشی، تأسیسات و تسهیلات و امکانات شهری، امکانات حمل و نقل شهری، مراکز خدمات شهری، امکانات بهداشتی درمانی، امکانات فرهنگی و هنری، آژانس‌های مسافرتی و معاملاتی، اقامتگاه‌های شهری، مراکز انتشاراتی، فنی و فرهنگی و خدمات بازرگانی تبیین شده است.

۱.۳.۲.۷. سطح‌بندی الگوی کنونی توزیع خدمات اجتماعی در استان

برای سطح‌بندی مراکز ارائه‌ی خدمات اجتماعی (آموزش، سلامت، تأمین اجتماعی و...) بر پایه گزارش‌های پیشین از مجموعه این مطالعات، سنجه‌های گوناگون از جمله ارزش مرکزیت، شاخص مرکزیت خدمات و تعداد شاغلین در بخش خدمات در مراکز شهری و نحوه‌ی توزیع خدمات گوناگون مدنظر قرار گرفته است، بر این اساس سازمان‌دهی آینده‌ی شبکه‌ی خدمات اجتماعی صورت پذیرفته است. در جدول شماره ۲۷ سطح‌بندی بخش‌ها و زیر بخش‌های خدمات اجتماعی در استان زنجان ارائه شده است:

جدول شماره‌ی ۲۷. مجموعه بخش‌ها و زیر بخش‌های خدمات اجتماعی

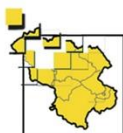
بخش	زیر بخش‌ها	بخش	زیر بخش‌ها
خدمات آموزشی	مهد کودک	امکانات بهداشتی درمانی	بیمارستان
	آمادگی		درمانگاه
	دبستان		کلینیک خصوصی
	راهنمایی		رادیولوژی
	دبیرستان		اورژانس
	پیش دانشگاهی		آزمایشگاه
	فنی و حرفه‌ای و کار و دانش		داروخانه
	مراکز آموزش عالی		مطب پزشک
تأسیسات و تسهیلات و امکانات شهری	گاز شهری	امکانات فرهنگی و هنری	کتابخانه عمومی
	مراکز تلفن شهری		سالن تئاتر
	تلفن همگانی		مجتمع فرهنگی

بخش	زیر بخش‌ها	بخش	زیر بخش‌ها
	صندوق پستی	آژانس‌های مسافرتی و معاملاتی	سینما
	دفتر پستی و مخابراتی		آژانس مسافرتی
	بانک		تاکسی تلفنی
امکانات حمل و نقل شهری	پمپ بنزین	اقامتگاه‌های شهری	هتل
	ترمینال مسافری		مسافر خانه
	گاراژ مسافری		مهمان سرا
مراکز خدمات شهری	اتحادیه‌ی صنفی، توزیعی و خدماتی	مراکز انتشاراتی، فنی و فرهنگی	چاپخانه
	کشتارگاه		آموزشگاه علمی
	ایستگاه آتش نشانی		آموزشگاه رانندگی
خدمات بازرگانی	میادین میوه و تره بار		آموزشگاه رایانه
	مراکز عمده فروشی		روزنامه فروشی

سطح‌بندی سکونتگاه‌های شهری استان بر اساس شاخص مرکزیت خدمات بیانگر نقش برتر شهر زنجان نسبت به دیگر شهرهای استان است. شهر زنجان بالاترین رتبه را در سلسله مراتب خدمات رسانی استان داراست و در مرتبه‌ی بعد و با فاصله‌ای قابل توجه از این نظر، شهر ابهر و سپس شهرهای خرمدره و قیدار قرار گرفته‌اند. سایر سکونتگاه‌های شهری استان در رده های بعدی سلسله مراتب خدمات رسانی به شرح جدول شماره ۲۸ قرار گرفته‌اند.

جدول شماره‌ی ۲۸. سطح بندی سکونتگاه‌های شهری استان بر مبنای شاخص مرکزیت خدمات

سطح	نام شهر	شاخص مرکزیت خدماتی	رتبه
سطح اول	زنجان	بیش‌تر از ۱۰۰۰	۱
سطح دوم	ابهر	۵۰۰-۱۰۰۰	۲
سطح سوم	خرمدره	۳۰۰-۵۰۰	۳
	قیدار		۴
سطح چهارم	آبیر	۱۰۰-۳۰۰	۵
	سلطانیه		۶

رتبه	شاخص مرکزیت خدماتی	نام شهر	سطح
۷		هیدج	
۸	۴۰-۱۰۰	ماه‌نشان	سطح پنجم
۹		صایین قلعه	
۱۰		گرماب	
۱۱		سجاس	
۱۲		زرین آباد	
۱۳	کمتر از ۴۰	دندی	سطح ششم
۱۴		زرین رود	
۱۵		چورزق	
۱۶		حلب	
۱۷		ارمغانخانه	
۱۸		سهرورد	
۱۹		کرسف	
۲۰		نوریهار	
۲۱		نیک پی	

بررسی سطح بندی سکونتگاه‌های شهری استان با در نظر گرفتن مجموع انواع خدمات و کارکردها نشان می‌دهد در بین شهرهای استان، شهر زنجان با داشتن بیشترین نوع کارکرد در رتبه نخست قرار دارد. در سطح دوم شهرهای ابهر، خرمدره و قیدار به عنوان پرجمعیت‌ترین شهرهای استان پس از زنجان در رتبه‌های دوم تا چهارم قرار دارند. در سطح سوم شهرهای آب بر و ماهنشان قرار گرفته‌اند و سطوح چهارم و پنجم نیز به سایر شهرهای استان یا به عبارتی روستاها شهرهای استان تعلق دارد.

بنا به مراتب فوق و با در نظر گرفتن شاخص‌هایی چون تعداد انواع خدمات، تعداد شاغلین در بخش خدمات و مرکزیت خدمات می‌توان سکونتگاه‌های شهری استان را بر اساس جدول شماره ۲۹ در سه سطح کلان، میانی و خرد سطح بندی کرد.

بر اساس مقادیر به دست آمده برای هر شاخص، شهر زنجان با کسب بالاترین رتبه و امتیاز در سطح کلان سطوح خدماتی استان قرار دارد. سه شهر ابهر، خرمدره و قیدار در رده‌ی دوم این سطح‌بندی یا سطح میانی قرار گرفته‌اند و سایر شهرهای کوچک اندام و روستا شهرهای استان در رده‌ی سوم یا سطح خرد دسته‌بندی می‌شوند.^۱

جدول شماره‌ی ۲۹. سطح‌بندی شهرهای استان از نظر فعالیت‌های بخش خدمات

ردیف	سطوح	نام شهر
۱	کلان	زنجان
۲	میانی	ابهر، خرمدره، قیدار
۳	خرد	آبهر، سلطانیه، هیدج، ماهنشان، صابین قلعه، گرماب، سجاس، زرین‌آباد، دندی، زرین رود، چورزق، حلب، ارمغانخانه، نیک پی، کرسف، سهرورد، نوربهار

۷.۲.۳.۲. تعیین الگوی توزیع خدمات اجتماعی در سطح مناطق

بر اساس سطح بندی سطوح و الگوی توزیع خدمات اجتماعی در سطح استان، در این بخش سطح کنونی و سطح مورد انتظار الگوی توزیع خدمات اجتماعی در مناطق مختلف استان به شرح جدول شماره ۳۰ خواهد بود.

جدول شماره‌ی ۳۰. الگوی توزیع خدمات اجتماعی در سکونتگاههای شهری استان زنجان در سطح کنونی و

سطح مورد انتظار

ردیف	نام سکونتگاههای مرکز خدمات رسانی	نام منطقه برنامه ریزی	سطح خدمات اجتماعی	
			موجود	مورد انتظار
۱	زنجان	زنجان، ابهر	۱	۱
۲	ابهر	زنجان، ابهر	۲	۱
۳	خرمدره	زنجان، ابهر	۳	۲
۴	قیدار	خدابنده، ایجرود	۳	۲
۵	آبهر	طارم	۴	۲

۱. برای اطلاع بیشتر به گزارش ۶-۳-۶ از جلد شانزدهم از همین مجموعه مراجعه شود.

ردیف	نام سکونتگاههای مرکز خدمات رسانی	نام منطقه برنامه ریزی	سطح خدمات اجتماعی	
			موجود	مورد انتظار
۶	سلطانیه	زنجان، ابهر	۴	۳
۷	هیدج	زنجان، ابهر	۴	۳
۸	ماهنشان	ماهنشان	۵	۲
۹	صائین قلعه	زنجان، ابهر	۵	۳
۱۰	گرماب	خدابنده، ایجرود	۵	۴
۱۱	سجاس	خدابنده، ایجرود	۵	۴
۱۲	زرین‌آباد	خدابنده، ایجرود	۵	۳
۱۳	دندی	ماهنشان	۶	۵
۱۴	زرین رود	خدابنده، ایجرود	۶	۵
۱۵	چورزق	طارم	۶	۵
۱۶	حلب	خدابنده، ایجرود	۶	۵
۱۷	سهرورد	خدابنده، ایجرود	۶	۶
۱۸	کرسف	خدابنده، ایجرود	۶	۶
۱۹	ارمغانخانه	نیک پی	۶	۶
۲۰	نیک پی	نیک پی	۶	۴
۲۱	نوربهار	خدابنده، ایجرود	۶	۵

همان‌گونه که ملاحظه می‌گردد و پیش‌تر نیز اشاره شد شهر زنجان در سطح یک یا سطح برتر ارائه‌ی خدمات در استان زنجان قرار دارد. شهر ابهر تنها شهر قرار گرفته در سطح دوم ارائه‌ی خدمات اجتماعی در استان است که انتظار می‌رود با افزایش تعداد و سطح خدمات در این سکونتگاه، این شهر به سطح اول خدمات‌رسانی در استان ارتقاء یابد. شهرهای خرمدره و قیدار در سطح سوم سکونتگاه‌های استان از نظر ارائه خدمات اجتماعی قرار دارند که در افق طرح انتظار می‌رود به سطح دوم این رده‌بندی انتقال یابند. شهرهای آب‌بر، سلطانیه و هیدج از جمله شهرهای استان هستند که در رده‌ی چهارم سطح‌بندی مذکور قرار می‌گیرند، با توجه به تعریف شهر آب‌بر به‌عنوان مرکز منطقه‌ی برنامه‌ریزی طارم انتظار می‌رود تا این شهر به رده‌ی دوم این سطح‌بندی ارتقا یابد و دو شهر دیگر به رده‌ی سوم این سطح‌بندی منتقل می‌شوند. شهرهای ماهنشان، صائین قلعه، گرماب، سجاس و زرین‌آباد سکونتگاه‌های شهری واقع

در رده‌ی پنجم سطح‌بندی سکونتگاه‌های شهر استان قرار گرفته‌اند که انتظار می‌رود شهر ماهشان به عنوان مرکز منطقه به رده‌ی دوم، شهرهای صائین قلعه و زرین‌آباد به رده‌ی سوم و شهرهای گرماب و سجاس به رده‌ی چهارم ارتقا یابند، سایر سکونتگاه‌های شهری استان در رده‌ی پنجم سطح‌بندی مذکور قرار گرفته‌اند که از میان آن‌ها انتظار می‌رود تا شهر نیک‌پی به دلیل معرفی به عنوان مرکز منطقه‌ی نیک‌پی به سطح چهارم و شهرهای دندی، زرین رود، چورزق، حلب و نور بهار به رده‌ی پنجم ارتقا یابند و شهرهای سهرورد، کرسف و ارمغانخانه نیز در رده‌ی ششم این رده‌بندی ابقا می‌شوند.

۴.۲.۷. سطح بندی نظام خدمات برتر با توجه به قلمروها و مراکز زیست و فعالیت

برخلاف خدمات اجتماعی که لازم است سرانه‌ی دسترسی به آن‌ها در تمام نواحی استان به یک میزان باشد، نظام خدمات برتر از الگوی توزیعی یکنواختی تبعیت نمی‌کند. خدمات برتر ضمن آنکه نقش مؤثری در پیشبرد و موفقیت طرح‌های توسعه‌ی فعالیت در عرصه‌های مختلف استان دارد، لازم است متناسب با ظرفیت‌های تولیدی و جمعیتی قلمروها و مراکز زیست و فعالیت در استان چه به لحاظ حجم و اندازه و چه به لحاظ نوع و کارکرد توزیع شود. بر این اساس ضرورت دارد تا خدمات برتر بر اساس سازوکارهای ناظر بر استفاده از صرفه‌های ناشی از هم‌جواری و مقیاس و متناسب با نقش و عملکرد مراکز اصلی زیست و فعالیت در پهنه‌ی استان توزیع شود.

• مهمترین خدمات برتر در نظام خدمات رسانی با توجه به قلمروها و مراکز زیست و فعالیت در استان شامل

موارد زیر است:

- خدمات برتر در حوزه آموزش عالی و پژوهش
- خدمات برتر در حوزه بهداشت و درمان
- خدمات برتر در حوزه فرهنگ و ورزش
- خدمات برتر در حوزه اداری، سیاسی، نظامی، انتظامی

- خدمات برتر در حوزه مالی، اعتباری، بانکی و گمرک
- خدمات برتر در حوزه حمل‌ونقل و ارتباطات
- خدمات برتر در حوزه مهمانپذیری و گردشگری
- خدمات برتر در حوزه خدمات تخصصی پشتیبان

سطح بندی خدمات برتر با توجه به قلمروها و مراکز زیست و فعالیت استان به شرح جدول زیر است:

جدول شماره‌ی ۳۱. سطح‌بندی مراکز استقرار خدمات برتر در نظام سکونتگاهی استان

نوع خدمات برتر	سطح خدمات	حداقل تعداد	مراکز سکونتگاهی ارائه‌دهنده‌ی خدمات	نوع اقدام
خدمات آموزش عالی	مراکز آموزش عالی فراملی	۱	زنجان	ترمیم و ارتقا
	مراکز آموزش عالی ملی	۲	زنجان، ابهر	ایجاد و توسعه
	مراکز آموزش عالی استانی	۴	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار	پالایش و ارتقا
	مراکز آموزش عالی ناحیه‌ای	۸	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار، آب‌بر، ماهنشان، سلطانیه، زرین‌آباد	ایجاد و توسعه
خدمات پژوهشی	مرکز R & D با رویکرد فراملی	۱	زنجان	ایجاد
	پارک علم و فناوری	۲	زنجان، ابهر	ایجاد
	مرکز رشد	۴	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار	ایجاد و توسعه
	کریدور علم و فناوری	۸	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار، آب‌بر، ماهنشان، سلطانیه، زرین‌آباد	ایجاد و توسعه
خدمات بهداشتی و درمانی	بیمارستان قطبی	۱	زنجان	ایجاد
	بیمارستان منطقه‌ای	۲	زنجان، ابهر	ایجاد و توسعه
	بیمارستان ناحیه‌ای	۵	زنجان، ابهر، قیدار، آب‌بر، ماهنشان	ایجاد و توسعه
	بیمارستان شهرستانی	۸	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار، آب‌بر، ماهنشان، سلطانیه، زرین‌آباد	ایجاد و توسعه
خدمات	فرهنگسرا و سالن‌های اجرای هنری	۸	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار، آب‌بر، ماهنشان، سلطانیه، زرین‌آباد	ایجاد و توسعه

نوع خدمات برتر	سطح خدمات	حداقل تعداد	مراکز سکونتگاهی ارائه‌دهنده خدمات	نوع اقدام
فرهنگی و ورزشی	تئاتر و سینما	۲۱	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار، هیدج، صائین قلعه، سلطانیه، سجاس، آب بر، زرین رود، ماه نشان، گرماب، زرین آباد، دندی، چورزق، حلب، ارمغانخانه، سهرورد، نوربهار، نیک پی، کرسف	ایجاد و توسعه
	چاپخانه و صنوف وابسته	۸	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار، آب بر، ماهنشان، سلطانیه، زرین آباد	ایجاد و توسعه
	مجتمع ورزشی	۵	زنجان، ابهر، قیدار، آب بر، ماهنشان	پالایش و ارتقا
	ورزشگاه (استادیوم)	۸	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار، آب بر، ماهنشان، سلطانیه، زرین آباد	ایجاد و توسعه
خدمات اداری، سیاسی، نظامی، انتظامی	سطح فرا استانی و استانی	۱	زنجان	تثبیت و نگهداشت
	سطح شهرستان	۸	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار، آب بر، ماهنشان، سلطانیه، زرین آباد	تثبیت و نگهداشت
خدمات مالی، اعتباری، بانکی و گمرک	سطح فراملی و ملی	۳	زنجان، ابهر، خرمدره	ترمیم و ارتقا
	سطح استانی	۵	زنجان، ابهر، قیدار، آب بر، ماهنشان	ایجاد و توسعه
	سطح شهرستانی	۸	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار، آب بر، ماهنشان، سلطانیه، زرین آباد	ایجاد و توسعه
	نقطه آمادی کشور		زنجان	ایجاد و توسعه
حمل و نقل و ارتباطات و نقطه آمادی	شرکت حمل و نقل بین‌المللی بار و مسافر (هوایی، زمینی، ریلی)	۲	زنجان، ابهر	ترمیم و ارتقا
	شرکت حمل و نقل ملی بار و مسافر (هوایی، زمینی، ریلی)	۵	زنجان، ابهر، قیدار، آب بر، ماهنشان	ایجاد و توسعه
	شرکت حمل و نقل درون استانی بار و مسافر (زمینی و ریلی)	۸	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار، آب بر، ماهنشان، سلطانیه، زرین آباد	ایجاد و توسعه
	مؤسسه گردشگری فراملی	۳	زنجان، سلطانیه، ماهنشان	ایجاد و توسعه
خدمات مهمان	مؤسسه گردشگری ملی	۶	زنجان، سلطانیه، ماهنشان، آب بر، قیدار، گرماب	ایجاد و توسعه

نوع خدمات برتر	سطح خدمات	حداقل تعداد	مراکز سکونتگاهی ارائه دهنده خدمات	نوع اقدام
پذیری و گردشگری	مؤسسه گردشگری استانی	۸	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار، آببر، ماهنشان، سلطانیه، زرین آباد	ایجاد و توسعه
خدمات تخصصی پشتیبان	خدمات فنی و مهندسی	۵	زنجان، ابهر، قیدار، آببر، ماهنشان	ایجاد و توسعه
	خدمات تخصصی حوزه‌ی اجتماعی و حقوقی	۵	زنجان، ابهر، قیدار، آببر، ماهنشان	ایجاد و توسعه
	خدمات IT	۸	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار، آببر، ماهنشان، سلطانیه، زرین آباد	ایجاد و توسعه
	بورس مالی	۱	زنجان	ترمیم و ارتقا
	بیمه‌ی سرمایه‌گذاری	۸	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار، آببر، ماهنشان، سلطانیه، زرین آباد	ایجاد و توسعه
	مؤسسه بازاریابی	۸	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار، آببر، ماهنشان، سلطانیه، زرین آباد	ایجاد و توسعه
	مرکز آزمایشگاهی پزشکی	۸	زنجان، ابهر، خرمدره، قیدار، آببر، ماهنشان، سلطانیه، زرین آباد	ایجاد و توسعه

مأخذ: عظیمی، ۱۳۸۲، یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۵

با توجه به سطح‌بندی مجموعه خدمات برتر و تخصصی در حوزه‌های آموزش عالی، پژوهش، بهداشت و درمان، فرهنگ و ورزش، اداری، سیاسی، نظامی، انتظامی و خدمات تخصصی پشتیبان، این خدمات به شرح زیر است:

۷.۲.۴. ۱. خدمات برتر در حوزه آموزش عالی و پژوهش

آموزش عالی به‌عنوان بالاترین سطح آموزشی جامعه اهمیت قابل‌ملاحظه‌ای دارد، چراکه نقش اساسی در رشد و توسعه‌ی جامعه در ابعاد مختلف فناوری، علمی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی ایفا می‌کند و حاصل کلیه‌ی فعالیت‌ها و تلاش‌های نظام آموزشی در آن منعکس می‌شود، به‌عبارت‌دیگر بازده کل آموزشی در آموزش عالی نمود می‌یابد. دوره‌های آموزش عالی در ارتقای کیفیت بخش‌های مختلف جامعه نقش مهمی ایفا می‌کند (صباغیان،

۱۳۸۳). اهداف و رسالت‌های مختلفی برای نظام آموزش عالی دارد که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به افزایش درک بین‌المللی، بهبود کل نظام آموزشی، ایجاد نگرش و آمادگی در افراد برای کسب آموزش مداوم، تشویق پژوهش در بالاترین سطح، پرورش مهارت‌های استدلال انتقادی، تشویق برابری اجتماعی، حفظ آزادی اعضای هیئت‌علمی و... دارد. از این رو، نظام مذکور به عنوان منشأ تغییرات و هدایت آن‌ها در جهت تعالی جامعه، باید در راستای تحقق کامل مأموریت، اهداف و وظایف تعیین شده از کارایی و اثربخشی لازم برخوردار باشد؛ بنابراین حفظ بهبود و ارتقای کیفیت این نظام از جمله عواملی است که باید در اولویت اقدامات و برنامه‌های آن قرار گیرد (ابطحی و ترابیان، ۱۳۸۹).

بخش آموزش عالی در برگرفته‌ی مجموعه فعالیت‌هایی است که با هدف تولید علم و تشکیل سرمایه‌ی انسانی انجام می‌شود. وظایف کلی بخش آموزش عالی در کشور عبارت است از:

- توسعه و ارتقای علوم و معارف؛
 - تربیت و تأمین نیروی انسانی متخصص موردنیاز؛
 - زمینه‌سازی برای ایجاد بسترهای لازم و محیط‌های مشوق نوآوری و خلاقیت؛
 - شناسایی و هدایت نیروهای مستعد و خلاق به سمت رفع نیازهای جامعه؛
 - فراهم آوردن زمینه‌های لازم برای افزایش دانش عمومی در سطح جامعه؛
 - نوسازی بخش آموزش عالی با توجه به تحولات جهانی در عرصه‌های علمی و فناوری؛
 - مشاوره و فرهنگ‌سازی در جامعه (ابطحی و ترابیان، ۱۳۸۹).
- بنا به مراتب فوق مهمترین سطوح گونه بندی خدمات برتر در حوزه آموزش عالی به شرح زیر است:
- مرکز آموزش عالی فراملی (دارای رشته، دانشجو و اساتید بین‌المللی، دارای بیش از ۵ دانشکده و مقاطع ارشد و دکتری تخصصی)
 - مرکز آموزش عالی ملی (با ۳ دانشکده و دارای مقاطع دکتری تخصصی و ارشد)
 - مرکز آموزش عالی استانی (مجمع آموزش عالی با یک تا دو دانشکده در مقطع کارشناسی)

• مرکز آموزش عالی ناحیه‌ای (موسسه آموزش عالی پایین‌تر از مقطع کارشناسی)

همچنین مهم‌ترین سطوح خدمات برتر در حوزه‌ی پژوهش به شرح زیر است:

• مرکز R&D با رویکرد فراملی؛

• پارک علم و فناوری؛

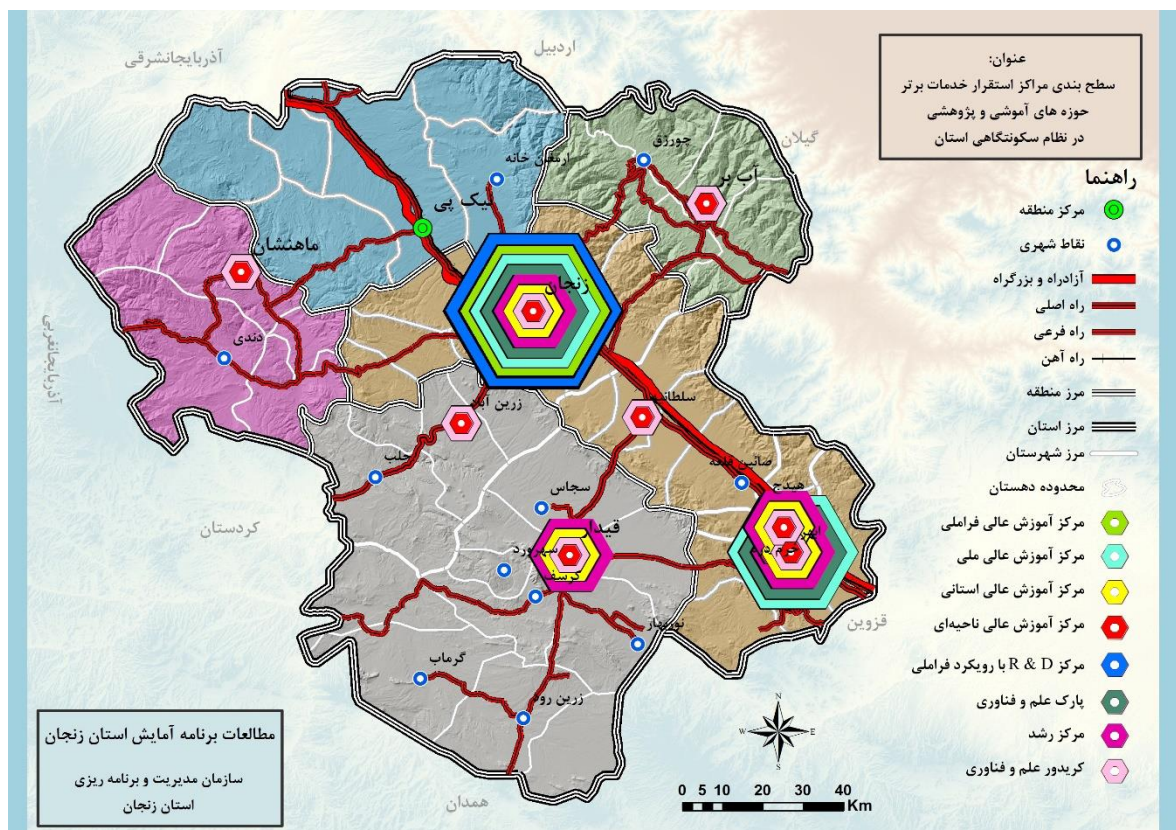
• مرکز رشد؛

• کریدور علم و فناوری.

در نقشه شماره ۲۸ سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در حوزه های آموزشی و پژوهشی در نظام

سکونتگاهی استان به تصویر کشیده شده است.

نقشه‌ی شماره‌ی ۲۸. سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در حوزه های آموزشی و پژوهشی

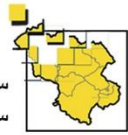

۲.۴.۲.۷. خدمات برتر در حوزه بهداشت و درمان

سلامت ابعاد گسترده‌ای دارد و تنها نداشتن بیماری و معلولیت نیست بلکه رفاه کامل جسمی، روحی، اجتماعی و معنوی را نیز در برمی‌گیرد. در همه کشورها بدون توجه به وسعت یا ثروت آن‌ها، سلامت مردم و شیوه‌ی ارائه مراقبت‌های بهداشتی و درمانی موضوع مهمی است و دست اندرکاران در ارائه مراقبت‌های بهداشتی درمانی می‌کوشند تا در حیطه‌ی منابع موجود، بالاترین مراقبت کیفی را ارائه کنند، بنابراین مأموریت اصلی بخش بهداشت و درمان فراهم آوردن موجبات تأمین بهداشت و درمان کلیه افراد کشور از طریق تعمیم و گسترش خدمات بهداشتی، درمانی و آموزشی است. ازجمله مسائل مهم در تبیین الگوی توزیع خدمات برتر دستیابی به سطح تعادل مناسب برای دسترسی عادلانه‌ی مردم به خدمات بهداشتی و درمانی با تأکید بر کاهش سهم خانوارهای کم‌درآمد و آسیب‌پذیر از هزینه‌های بهداشتی و درمانی است، به‌گونه‌ای که توزیع منابع و امکانات و مراکز ارائه خدمات برتر بهداشتی و درمانی به نحوی صورت گیرد که با حداقل هزینه‌ی مالی و زمانی امکان برخورداری از این امکانات را در مناطق مختلف استان با توجه به سطح نیاز تخصصی داشته باشد. نکته‌ی مهم دیگر در بحث بهداشت و درمان جنبه‌ی اقتصادی این موضوع است تا با به حداکثر رساندن بازده هزینه‌های بهداشتی و درمانی سلامتی و رفاه افراد جامعه تأمین شود، چراکه سلامتی توانایی‌های افراد را افزایش می‌دهد و ازجمله اساسی‌ترین نیازهای یک جامعه‌ی توسعه یافته است و تأمین بهداشت و ایجاد شبکه‌ی گسترده‌ی درمان از طریق پیشگیری از بروز انواع بیماری‌ها و جلوگیری از مرگ و میرهای نابهنگام ارتباط مستقیمی با کارایی مردم یک کشور دارد.

از مهم‌ترین مشکلات بخش بهداشت و درمان در کشور، توزیع نامتناسب نیروی انسانی ماهر و تأسیسات لازم است به‌نحوی که بسیاری از مردم در بخش‌های دورافتاده و حاشیه‌ای، با کمبود خدمات بهداشتی و درمانی مواجه هستند. از این‌رو مهم‌ترین اهداف ارائه خدمات بهداشتی و درمانی موارد زیر را در برمی‌گیرد:

- ارتقاء سطح خدمات بهداشتی؛
- توسعه اقدامات پیشگیری از بروز معلولیت‌های جسمی و روانی؛
- افزایش خدمات قابل ارائه در نظام شبکه‌های سلامت؛
- توسعه و تشدید کنترل بهداشتی اماکن عمومی و مراکز تهیه و توزیع و فروش و نگهداری مواد غذایی؛

- توسعه‌ی عملیات بهداشت محیط در روستاها و شهرها؛
 - توسعه‌ی فعالیت‌های مربوط به تأمین آب آشامیدنی سالم در روستاها و شهرها؛
 - توسعه‌ی خدمات دندانپزشکی در مناطق شهری و روستایی؛
 - بهبود تغذیه مادران باردار و زنان شیرده و کنترل رشد کودکان؛
 - ارتقاء کیفیت تغذیه ای و افزایش موجبات دستیابی جامعه به امکانات درمانی؛
 - ایجاد تناسب در سطوح خدمات درمان عمومی، تخصصی و فوق تخصصی؛
 - جلوگیری از مصرف بی رویه دارو؛
 - تأمین موجبات ارتقاء سطح علمی و تخصص پزشکان و بازآموزی جامعه پزشکی؛
 - افزایش کارایی مراکز درمان شیری و استفاده بهینه از ظرفیت ها و منابع انسانی؛
 - ایجاد زمینه‌های مشارکت و فعالیت بخش غیردولتی در سرمایه گذاری ها؛
- بنا به مراتب فوق مهمترین سطوح گونه بندی خدمات برتر در حوزه‌ی بهداشت و درمان مطابق سطح‌بندی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به شرح زیر است (عظیمی، ۱۳۸۲):
- بیمارستان قطبی؛
 - بیمارستان منطقه‌ای؛
 - بیمارستان ناحیه‌ای؛
 - بیمارستان شهرستانی.

۷.۲.۴.۳. خدمات برتر در حوزه فرهنگ و ورزش

الگوی متناسب توزیع خدمات برتر فرهنگی ضمن آنکه موجب توسعه و اعتلای سطح فرهنگی جامعه می‌گردد، به رونق اقتصاد، فرهنگ، افزایش فرصت‌های اشتغال و توزیع عادلانه‌ی خدمات و محصولات فرهنگی منجر خواهد

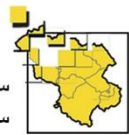
شد و فرصتی فراهم می‌کند تا محصولات فرهنگی به شکل بهتری ارائه شود و سبب خلق منابع جدید و توزیع عادلانه‌ی محصولات و خدمات فرهنگی در سطح استان شود.

خدمات فرهنگی برتر در این مطالعه شامل خدمات ارائه‌شده توسط فرهنگسراها و سالن‌های اجرای هنری، سالن‌های سینما و تئاتر، چاپخانه و صنوف وابسته است. بررسی چگونگی توزیع مراکز ارائه خدمات فرهنگی در سطح استان نشان می‌دهد این استان از این نظر، شاخص‌های بالایی ندارد و سهم فعالیت‌ها فرهنگی در شهرهای کوچک اندام بسیار اندک است، بنابراین در تعیین الگوی مراکز ارائه خدمات برتر به ارائه‌ی این خدمات در شهرهای کوچک استان توجه ویژه‌ای شده است.

نکته‌ی حائز اهمیت در ایجاد مراکز ارائه‌ی خدمات برتر ورزشی ایجاد بستر رشد و تعالی، نشاط و سلامت در بین افراد جامعه به‌ویژه نسل جوان است، به‌گونه‌ای که زمینه‌های مناسب جهت گسترش ورزش و فعالیت‌های ورزشی و تفریحی سالم در سطح مناطق استان به‌ویژه مناطق حاشیه‌ای (طارم، ماهنشان، نیک‌پی و خداآبده) فراهم شود. درعین حال امکان برنامه‌ریزی بهتر برای دستیابی به اهداف ورزش‌های قهرمانی و حرفه‌ای حاصل شود. این موضوعی است که ضمن ایجاد عدالت فضایی در حوزه‌ی ورزش و بهبود عملکرد هیئت‌های ورزشی، اجرای برنامه‌های کلان و خرد در سطح استان فراهم شود. با ایجاد امکانات و استقرار مراکز خدمات برتر ورزشی سطح عملکرد فعالیت‌های ورزشی استان ارتقاء خواهد یافت. به‌ویژه اینکه فعالیت‌های فراغتی نسل جوان متناسب با مقتضیات سنی آن‌ها بهبود خواهد یافت و در نهایت اینکه ورزش در سطح استان چه در جامعه‌ی شهری و چه روستایی همگانی خواهد شد.

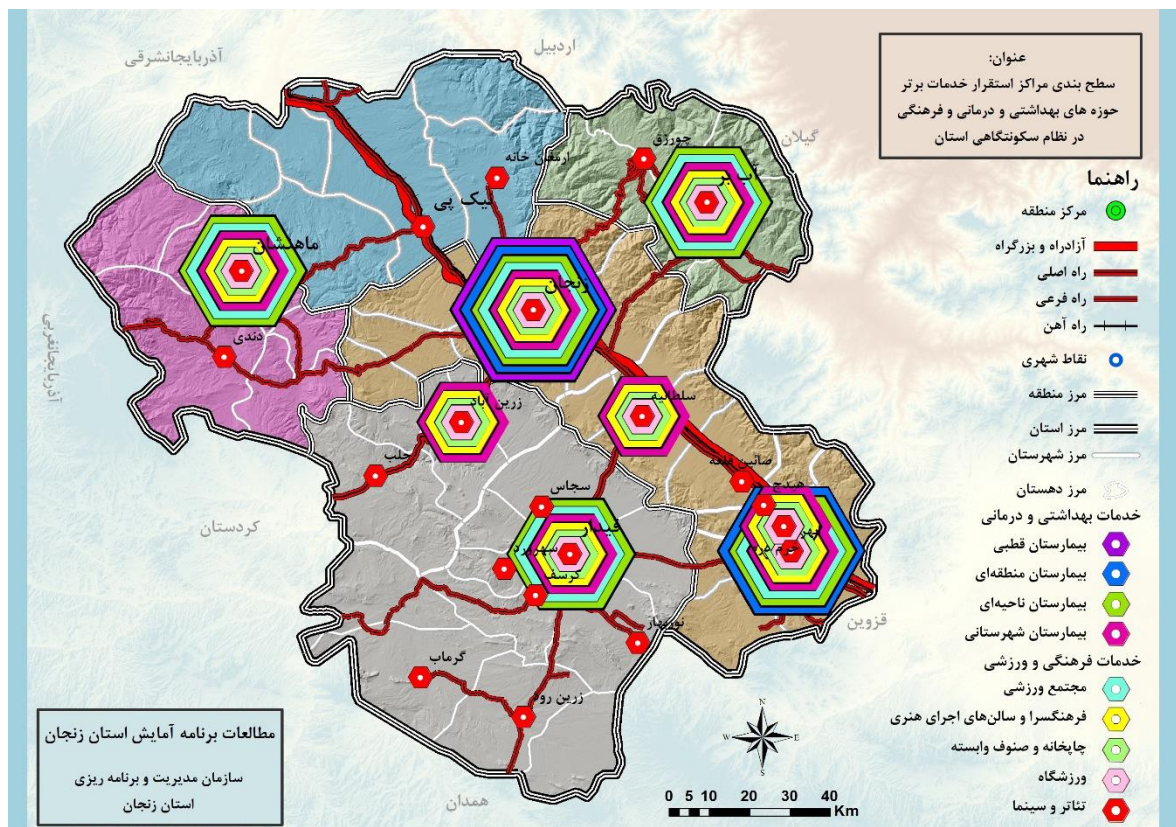
بنا به مراتب فوق مهمترین سطوح خدمات برتر در حوزه فرهنگ و ورزش به شرح زیر است:

- فرهنگسرا و سالن اجرای هنری؛
- تئاتر و سینما؛
- چاپخانه و صنوف وابسته؛
- مجتمع ورزشی؛
- ورزشگاه (استادیوم).

در نقشه شماره ۲۹ سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در حوزه های بهداشتی و درمانی و فرهنگی در نظام سکونتگاهی استان به تصویر کشیده شده است.

نقشه‌ی شماره‌ی ۲۹. سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در حوزه های بهداشتی و درمانی و فرهنگی

۷.۲.۴. خدمات برتر در حوزه اداری، سیاسی، نظامی، انتظامی

مراکز اداری، سیاسی، نظامی و انتظامی جزء کلیدی‌ترین مراکز ارائه‌ی خدمات در سطح استان است. مراکز خدمات اداری، سیاسی، نظامی و انتظامی به کلیه‌ی نهادها و فعالیت‌هایی اطلاق می‌شود که از سوی حاکمیت در سطح ملی، منطقه‌ای و محلی در جهت راهبری، هدایت و کنترل و پایش برنامه‌های توسعه بخشی و سرزمینی انجام می‌گیرد. از سوی دیگر این مراکز سازمان سیاسی و اداری استان را تشکیل می‌دهد و در یک نظام سلسله مراتبی چارچوب روابط دولت و مردم را تبیین می‌کند و مدیریت سیاسی، اداری، اعمال قانون و برقراری نظم و امنیت و حفاظت از منابع طبیعی و انسانی به عهده‌ی آن‌هاست، به کمک مراکز یادشده مناسبات درونی و بیرونی استان و روابط

منطقه‌ای و درون منطقه‌ای و ارتباطات بخش خصوصی و عمومی، شهری و روستایی و بخش‌های مختلف اقتصاد، فرهنگ و جامعه انتظام می‌یابد. هدف این مراکز نظارت به اقدامات و برنامه‌هاست. این مراکز در اعمال قدرت مشروع خود اراده‌ی شهروندان را در نظر می‌گیرند و در جهت تأمین اهداف مشترک ملی و مردمی در جهت تأمین رفاه عموم و توسعه گام برمی‌دارند. به عبارت دیگر این مراکز در سطح استان بخشی از فضای سرزمینی حکومت محلی محسوب می‌شوند که وظیفه‌ی برقراری هماهنگی و تعادل میان منافع و روابط نیروهای مرتبط سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای، محلی و اداره‌ی پهنه‌ی استان از منظر سیاسی و اداری را به عهده دارند و نقش سلسله‌مراتبی آن‌ها تسهیل‌کننده توزیع خدمات فضایی در پهنه استان و ارتباط میان حاکمیت و مردم است.

بنا به مراتب فوق مهمترین سطوح گونه بندی خدمات برتر در حوزه اداری، سیاسی، نظامی، انتظامی به شرح زیر است:

- سطح فرا استانی و استانی؛
- سطح شهرستانی.

۷.۲.۴.۵. خدمات برتر در حوزه‌ی مالی، اعتباری، بانکی و گمرک

خدمات برتر مالی و اعتباری و بانکی، خدمات ارائه‌شده توسط بانک‌ها، مؤسسات مالی و اعتباری غیربانکی نظیر مؤسسات اعتباری و شرکت‌های سرمایه‌گذاری را شامل می‌شود و مجموعه فعالیت‌های این مراکز در امر واسطه‌گری مالی بین عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان پول و سرمایه را در برمی‌گیرد. عملیات بانکی شامل فعالیت کلیه بانک‌ها اعم از بانک‌های تجاری و تخصصی است.

مهم‌ترین وظیفه‌ی مراکز ارائه خدمات مالی، اعتباری و بانکی، انجام امور مالی و تسهیل این اقدامات در حوزه‌های تخصصی، ارائه شیوه‌های نوین تأمین مالی و اخذ تسهیلات، تأمین مالی از طریق بازارهای سرمایه، ارائه مشاوره برای تشخیص مناسب‌ترین شیوه‌های تأمین مالی، گواهی سپرده، صکوک، تقویت سرمایه‌گذاری‌ها، اعطای تسهیلات، انجام خدمات بانکی در سطوح بین‌المللی، ملی و محلی و ارائه خدمات گمرک با هدف توسعه صادرات و واردات است. ارائه خدمات ارزی، ارسال حواله‌های ارزی، خریدوفروش مسکوکات طلا و اسکناس‌های رایج خارجی،

صدور انواع ضمانت‌نامه، گشایش اعتبارات اسنادی داخلی و خارجی، پرداخت تسهیلات ارزی، مشارکت در سرمایه‌گذاری‌های بخش‌های مختلف اقتصاد و مسکن و ارائه خدمات و تسهیلات خاص به کارآفرینان از دیگر وظایف این مراکز خدمات می‌باشد.

بنا به مراتب فوق مهمترین سطوح گونه بندی خدمات برتر در حوزه مالی، اعتباری، بانکی و گمرک به شرح زیر است:

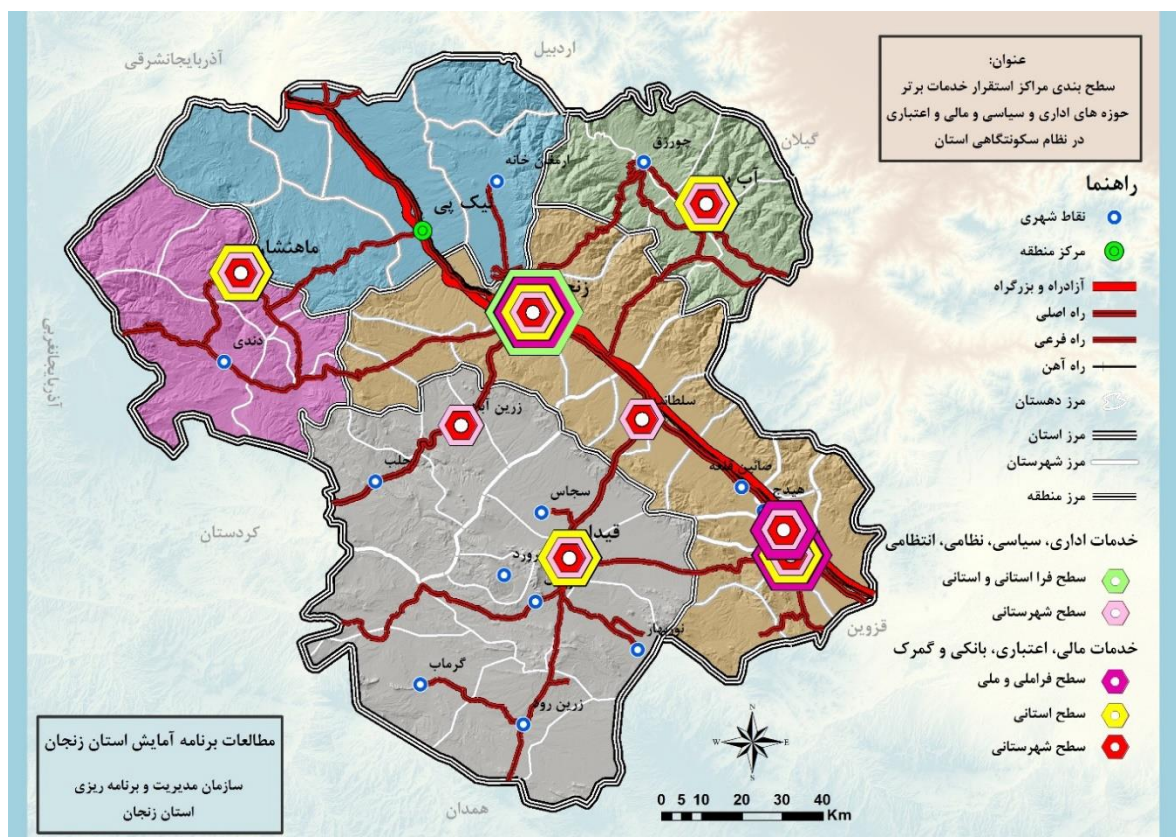
• سطح فراملی و ملی؛

• سطح استانی؛

• سطح شهرستانی.

در نقشه شماره ۳۰ سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در حوزه های اداری و سیاسی و مالی و اعتباری در نظام سکونتگاهی استان به تصویر کشیده شده است.

نقشه‌ی شماره‌ی ۳۰. سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در حوزه های اداری و سیاسی و مالی و اعتباری

۶.۴.۲.۷. خدمات برتر در حوزه حمل‌ونقل و ارتباطات

ارائه خدمات حمل‌ونقل از مهم‌ترین ارکان کسب‌وکار و مبادله انسانی، اجتماعی و اقتصادی است، با توجه به شبکه‌ای شدن اقتصاد و گسترش زنجیره‌های تأمین و مصرف، نظام حمل‌ونقل و ارتباطات جایگاهی بسیار ارزشمندتر از گذشته پیدا کرده است. مهم‌تر این‌که شبکه خدمات حمل‌ونقل و ارتباطات توسعه یافته، روند توسعه کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی را در مناطق مختلف استان تسهیل خواهد نمود. وظیفه اصلی این مراکز برقراری پیوند ارتباطی بین مراکز سکونت و فعالیت، جابجایی و آمدوشد بار و مسافر در سطح مناطق مختلف استان خواهد بود. با توجه به جایگاه ویژه استان زنجان در شمال غرب کشور به‌عنوان پل ارتباطی مرکز با شمال، غرب و شمال غرب کشور توسعه خدمات حمل‌ونقل بین‌المللی بار و مسافر نقش تعیین‌کننده‌ای در سرعت بخشی به فرآیند توسعه استان در زمینه‌های مختلف اجتماعی و کالبدی خواهد داشت.

قرارگیری شهرهای مهم استان (زنجان، ابهر، خرمدره) در حاشیه محور ترانزیت و آزادراه تهران، تبریز به‌عنوان مهم‌ترین شریان ارتباطی شمال غرب کشور، اهمیت وجود مراکز برتر حمل‌ونقل بار و مسافر در سطوح ملی و فراملی را بیش‌ازپیش آشکار می‌سازد.

بنا به مراتب فوق مهم‌ترین سطوح گونه بندی خدمات برتر در حوزه حمل‌ونقل و ارتباطات به شرح زیر است:

- شرکت حمل‌ونقل بین‌المللی بار و مسافر (هوایی، زمینی، ریلی)؛
- شرکت حمل‌ونقل ملی بار و مسافر (هوایی، زمینی، ریلی)؛
- شرکت حمل‌ونقل درون استانی بار و مسافر (زمینی و ریلی).

۷.۴.۲.۷. خدمات برتر در حوزه مهمانپذیری و گردشگری

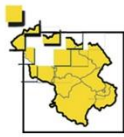
از دیگر حوزه‌های ارائه خدمات برتر در سطح استان زنجان، خدمات مهمان‌پذیری و گردشگری است. با توجه به جایگاه ارزشمند بخش گردشگری به‌عنوان یکی از ارکان اصلی توسعه استان به‌ویژه در مناطق حاشیه‌ای طارم، ماهنشان و خداآبند، با در نظر گرفتن تعداد جاذبه‌ها و ارزش بالای منابع گردشگری این مناطق توسعه مراکز ارائه

خدمات مهمان‌پذیری و گردشگری، عامل مهم توسعه این بخش خواهد بود. مهم‌ترین هدف استقرار مراکز خدمات برتر مهمان‌پذیری و گردشگری در سطح استان موارد زیر است:

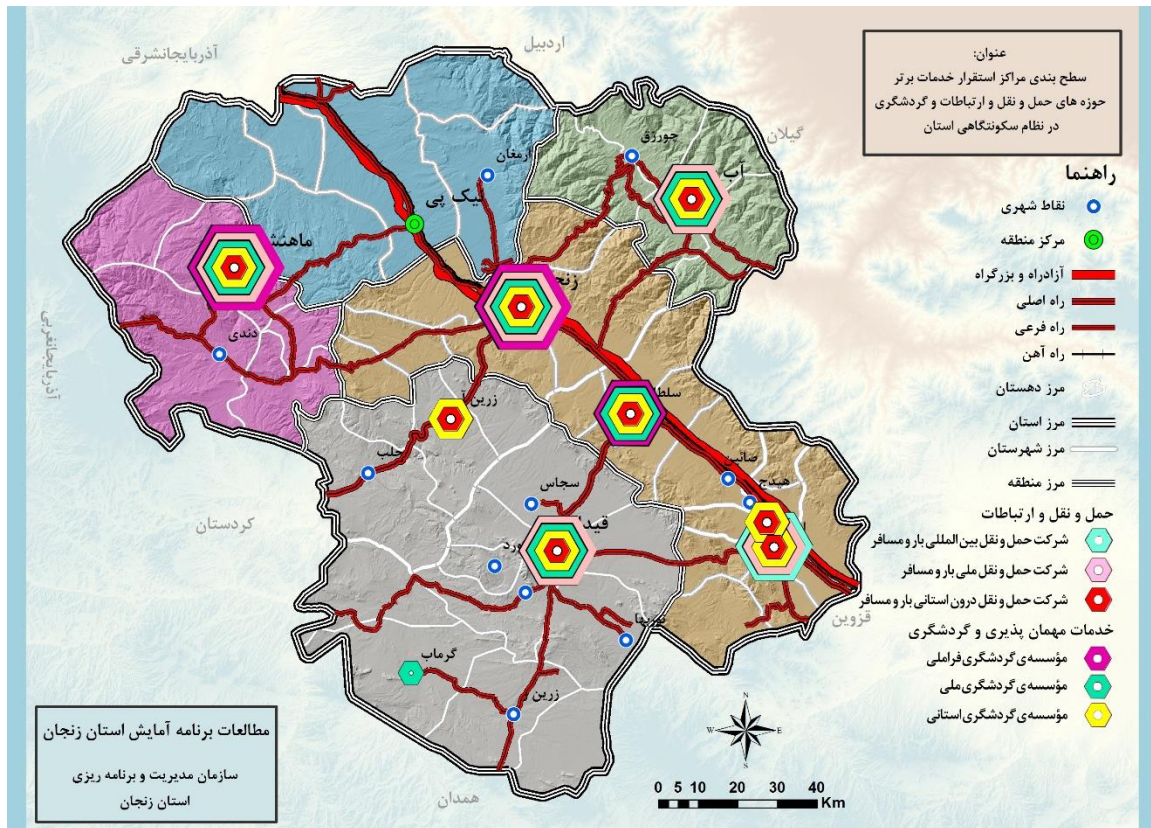
- توسعه توان بخش خصوصی در انجام فعالیت مرتبط با گردشگری و ارائه خدمات تخصصی گردشگری.
- توسعه فعالیت‌های گردشگری از طریق به‌کارگیری فناوری‌های نوین در حوزه‌های تخصصی خدمات گردشگری.

- تقویت بخش گردشگری طبیعت محور استان و ارتقای جایگاه آن در سطح ملی و بین‌المللی.
 - تهیه و تنظیم بسته‌های استاندارد و کیفی در حوزه ارائه خدمات گردشگری
 - فراهم‌سازی بستر جذب گردشگران و سرمایه‌گذاران بخش گردشگری در سطوح استانی، ملی و فراملی
 - بهبود سطح ارائه خدمات و تسهیلات گردشگری در مناطق مختلف استان
- بنا به مراتب فوق مهمترین سطوح گونه بندی خدمات برتر در حوزه‌ی مهمانپذیری و گردشگری به شرح زیر است:

- مؤسسه گردشگری فراملی؛
 - مؤسسه گردشگری ملی؛
 - مؤسسه گردشگری استانی.
- در نقشه شماره ۳۱ سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در حوزه های حمل و نقل و ارتباطات و گردشگری در نظام سکونتگاهی استان به تصویر کشیده شده است.

نقشه‌ی شماره‌ی ۳۱. سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در حوزه های حمل و نقل و ارتباطات و گردشگری

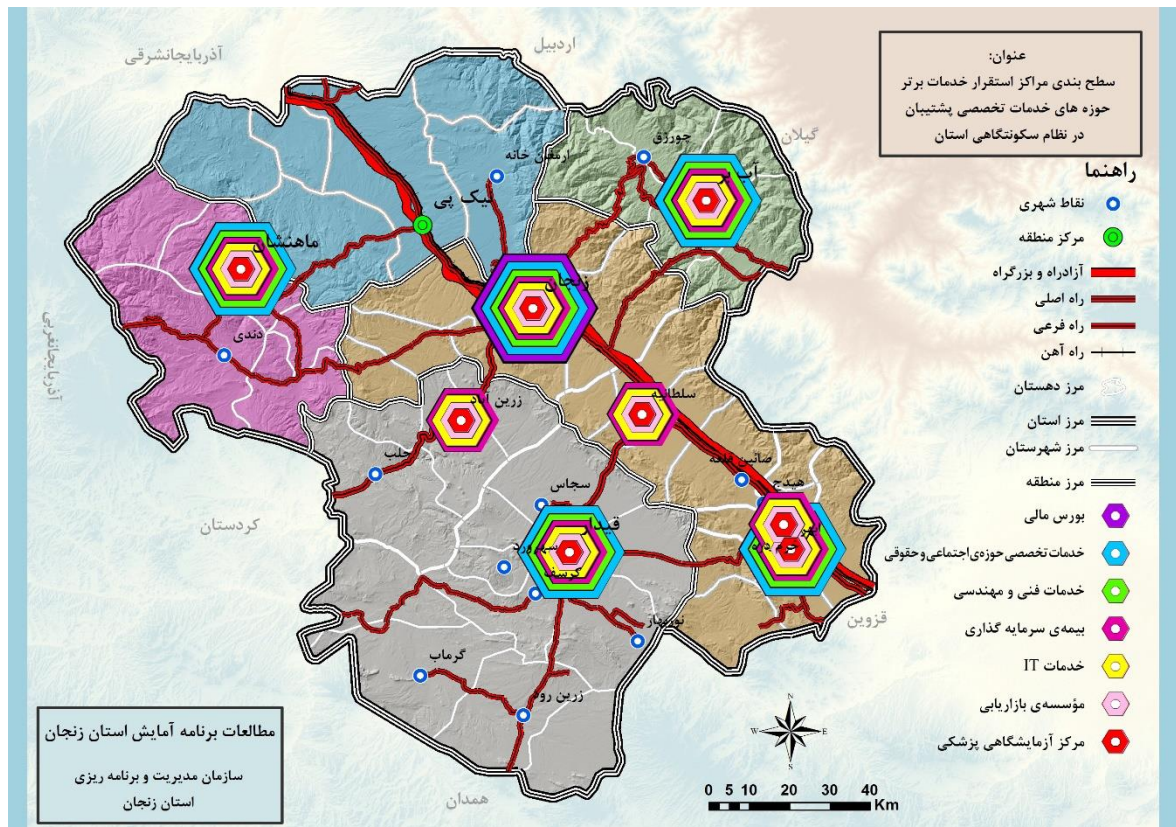
۷.۲.۴.۸. خدمات برتر در حوزه‌ی خدمات تخصصی پشتیبان

مهمترین سطوح گونه بندی خدمات برتر در حوزه‌ی خدمات تخصصی پشتیبان به شرح زیر است:

- خدمات فنی و مهندسی؛
- خدمات تخصصی حوزه‌ی اجتماعی و حقوقی؛
- خدمات IT؛
- بورس مالی؛
- بیمه‌ی سرمایه‌گذاری؛
- مؤسسه بازاریابی؛
- مرکز آزمایشگاهی پزشکی.

در نقشه شماره ۳۲ سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در حوزه های خدمات تخصصی پشتیبان در نظام سکونتگاهی استان به تصویر کشیده شده است.

نقشه‌ی شماره‌ی ۳۲. سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در حوزه های خدمات تخصصی پشتیبان

همان‌گونه که پیش‌تر اشاره شد، خدمات برتر برخلاف خدمات اجتماعی از الگوی توزیعی یکنواختی تبعیت نمی‌کند و همان‌گونه که در بخش پیشین ملاحظه گردید، سطح‌بندی ارائه شده برای نظام خدمات برتر در استان لزوماً از الگوی سلسله‌مراتبی تبعیت نمی‌کند بلکه این خدمات متناسب با ظرفیت‌های تولیدی و جمعیتی قلمروها و مراکز زیست‌فعالیت در استان توزیع شده‌اند، همچنین در توزیع این خدمات تلاش شده تا با تأکید بر ایجاد مراکز ارائه‌ی خدمات برتر در مناطق حاشیه‌ای، این نظام به سمت ایجاد تعادل حرکت کند. در ارائه‌ی الگوی استقرار خدمات برتر در استان پهنه‌های مناطق برنامه‌ریزی مبنا قرار گرفته است و لازم است تا برخی از آنها در مراکز سکونتگاهی ارائه‌دهنده‌ی خدمات ایجاد شود، برخی تثبیت، برخی توسعه و برخی دیگر پالایش، ترمیم و ارتقا یابد.

۷.۲.۵. طراحی شبکه‌های اصلی زیربنایی با توجه به ساختار فضایی قلمروها و مراکز

زیست و فعالیت

شبکه‌های زیربنایی ستون فقرات توسعه و تضمین‌کننده‌ی موفقیت طرح‌های توسعه‌ی فضایی هستند. در این بخش متناسب با نقش و عملکرد مراکز سکونتگاهی و قطب‌ها و محورهای اصلی توسعه‌ی فعالیت در استان، الگوی دسترسی به خدمات زیربنایی تنظیم شده است.

حمل‌ونقل از ارکان اصلی کسب‌وکار و مبادلات تجاری و اقتصادی و فرهنگی است. در اقتصاد نوین، نظام حمل‌ونقل از ویژگی‌های منحصربه‌فردی برخوردار است و با توجه به شبکه‌ای شدن اقتصاد و گسترش زنجیره‌های تأمین و مصرف، اصول ویژه‌ای بر آن حاکم است.

از گذشته تاکنون شبکه حمل‌ونقل در روند توسعه‌ی اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بوده است و راه به‌عنوان شریان ارتباطی مراکز سکونتگاهی نقش جابه‌جایی و آمدو شد و تعامل متقابل زندگی و فعالیت‌های انسانی را در پهنه‌ی سرزمین ایفا کرده است.

استان زنجان به دلیل موقعیت خاص خود در منطقه شمال غربی کشور و به دلیل نقش توقفگاهی و منزلگاهی بسیار مناسب، همواره از شبکه‌های ارتباطی توانمند برخوردار بوده است. قرارگیری در مسیر مهم‌ترین دالان

بین‌المللی شرق به غرب کشور، فرصت‌های فراوانی برای استان زنجان از نظر پیوندهای فیزیکی فراملی ایجاد کرده است. کریدور حمل‌ونقل آلتید، کریدور جاده‌ی ابریشم و بزرگراه‌های آسیایی از مهم‌ترین کریدورهای بین‌المللی هستند که شهرها و بخش‌های مهمی از استان زنجان در مسیر عبور آن‌ها قرار گرفته است.

موقعیت استان زنجان به دلیل عبور شریان اصلی پیوند فیزیکی تهران، تبریز همچنین اهمیت بین‌المللی راه‌های استان موجب شده است تا این استان در مقایسه با دیگر استان‌های کشور در زمینه ی برخی شاخص‌های پیوند فیزیکی، جایگاه منحصربه‌فرد، ویژه و ممتازی داشته باشد، بر این اساس حدود ۲۰۰ کیلومتر از مسیر بین‌المللی تهران، شمال غرب، اروپا از استان زنجان عبور می‌کند که این امر در شکل‌گیری الگوهای سکونت و فعالیت در استان تأثیر ویژه‌ای داشته است و در صورت اتصال و تکمیل بزرگراه‌های کشور (تبریز، مرز بازرگان) ارتباط مرکز استان از طریق آزادراه با کشورهای اروپایی و آسیایی میانه مطابق با استانداردهای بین‌المللی امکان‌پذیر خواهد بود.

موقعیت جغرافیایی استان زنجان در زمینه پیوندهای فراملی حمل‌ونقل ریلی نیز حائز اهمیت بالایی است و یکی از مسیرهای ترانزیت مستقیم از طریق راه‌آهن از این استان می‌گذرد، چراکه استان زنجان در مسیر کریدور بین‌المللی رازی، سرخس و جلفا، سرخس قرار گرفته است.

استان زنجان در منطقه‌ی شمال غرب کشور با هفت استان دیگر همسایه و هم‌جوار است. استان‌های گیلان، اردبیل، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، همدان و قزوین استان‌های هم‌جوار استان زنجان هستند. این استان از نظر پیوندهای منطقه‌ای شبکه‌ی حمل‌ونقل نیز وضعیت ممتازی دارد و ارتباطات آن با استان‌های مجاور خود در سطح مطلوبی ارزیابی می‌شود. بر این اساس و بر پایه ی نیازهای توسعه ای استان در سالهای آینده مسیرهای ارتباطی و زیربنایی استان نیازمند دگرگونی‌هایی است، صرف نظر از برخی مسیرهای اصلی که در حال حاضر در جایگاه مطلوبی از نظر زیرساخت و امکانات هستند سایر مسیرها نیازمند ارتقای سطح و تقویت هستند. در جدول شماره ۳۲ چگونگی تعامل و پیوند فیزیکی استان زنجان با استان‌های هم‌جوار آورده شده است. همچنین در شکل‌های شماره‌ی ۱ و ۲ الگوی تجریدی نوع و سطح پیوند ارتباطی استان زنجان با استانهای هم‌جوار و در داخل استان به تصویر کشیده شده است.

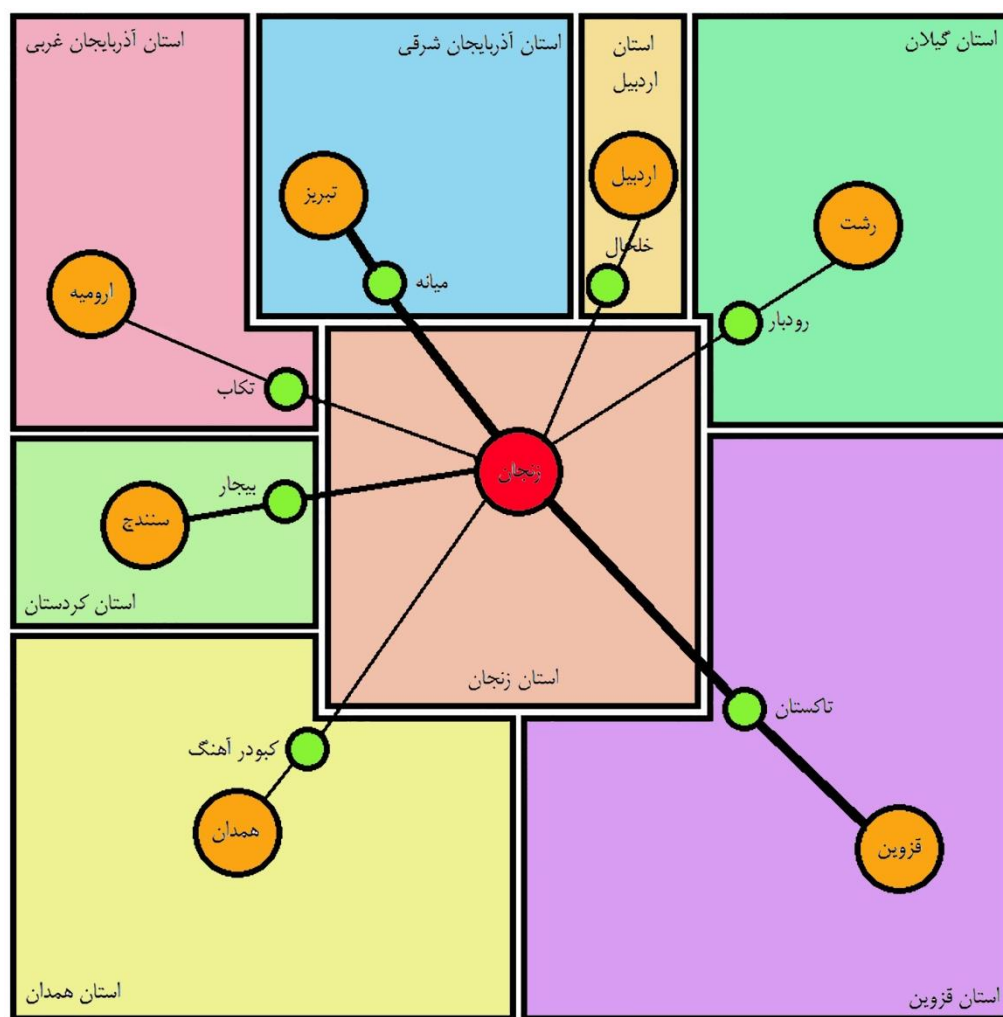

جدول شماره‌ی ۳۲. چگونگی تعامل و پیوند کالبدی و ارتباطی استان زنجان با هفت استان هم‌جوار

ردیف	استان‌های هم‌جوار	نوع راه ارتباطی	مسیر ارتباطی	نوع دسترسی	سطح دسترسی	سطح مورد انتظار	نوع اقدام
۱	گیلان	آزادراه و راه اصلی (ترانزیت)	زنجان، قزوین، رشت	غیرمستقیم	درجه ۱	درجه ۱	حفظ و نگهداشت
		راه اصلی و راه فرعی	زنجان، گیلان، رودبار، رشت	مستقیم	درجه ۳	درجه ۲	تقویت، بهبود و ارتقا
۲	اردبیل	راه اصلی	زنجان، سرچم، فیروزآباد، اردبیل	مستقیم	درجه ۳	درجه ۲	تقویت، بهبود و ارتقا
		راه اصلی	زنجان، میانه، بستان‌آباد، سراب، اردبیل	غیرمستقیم	درجه ۲	درجه ۲	حفظ و نگهداشت
۳	آذربایجان شرقی	آزادراه	زنجان، تبریز	مستقیم	درجه ۱	درجه ۱	حفظ و نگهداشت
		راه اصلی (ترانزیت)	زنجان، میانه، بستان‌آباد، تبریز	مستقیم	درجه ۲	درجه ۲	حفظ و نگهداشت
		راه آهن	زنجان، میانه، مراغه، آذرشهر، تبریز	مستقیم	درجه ۲	درجه ۱	تقویت، بهبود و ارتقا
۴	آذربایجان غربی	آزادراه و ترانزیت	زنجان، تبریز، ارومیه	غیرمستقیم	درجه ۲	درجه ۲	حفظ و نگهداشت
		جاده ترانزیت و راه اصلی	زنجان، میانه، مراغه، ارومیه	غیرمستقیم	درجه ۲	درجه ۲	حفظ و نگهداشت
		راه فرعی	زنجان، دندی، تکاب، ارومیه	مستقیم	درجه ۳	درجه ۲	تقویت، بهبود و ارتقا
۵	کردستان	راه اصلی	زنجان، بیجار، سنندج	مستقیم	درجه ۲	درجه ۱	تقویت، بهبود و ارتقا
۶	همدان	راه اصلی و ترانزیت و آزادراه	زنجان، تاکستان، همدان	غیرمستقیم	درجه ۲	درجه ۲	حفظ و نگهداشت
		راه اصلی و راه فرعی	زنجان، خدابنده، همدان	مستقیم	درجه ۳	درجه ۱	تقویت، بهبود و ارتقا
۷	قزوین	آزادراه	زنجان، قزوین	مستقیم	درجه ۱	درجه ۱	حفظ و نگهداشت
		جاده ترانزیت	زنجان، ابهر، قزوین	مستقیم	درجه ۲	درجه ۲	حفظ و نگهداشت

ردیف	استان‌های همجوار	نوع راه ارتباطی	مسیر ارتباطی	نوع دسترسی	سطح دسترسی	سطح مورد انتظار	نوع اقدام
		راه آهن	زنجان، قزوین	مستقیم	درجه ۲	درجه ۱	تقویت، بهبود و ارتقا
							نگهداشت

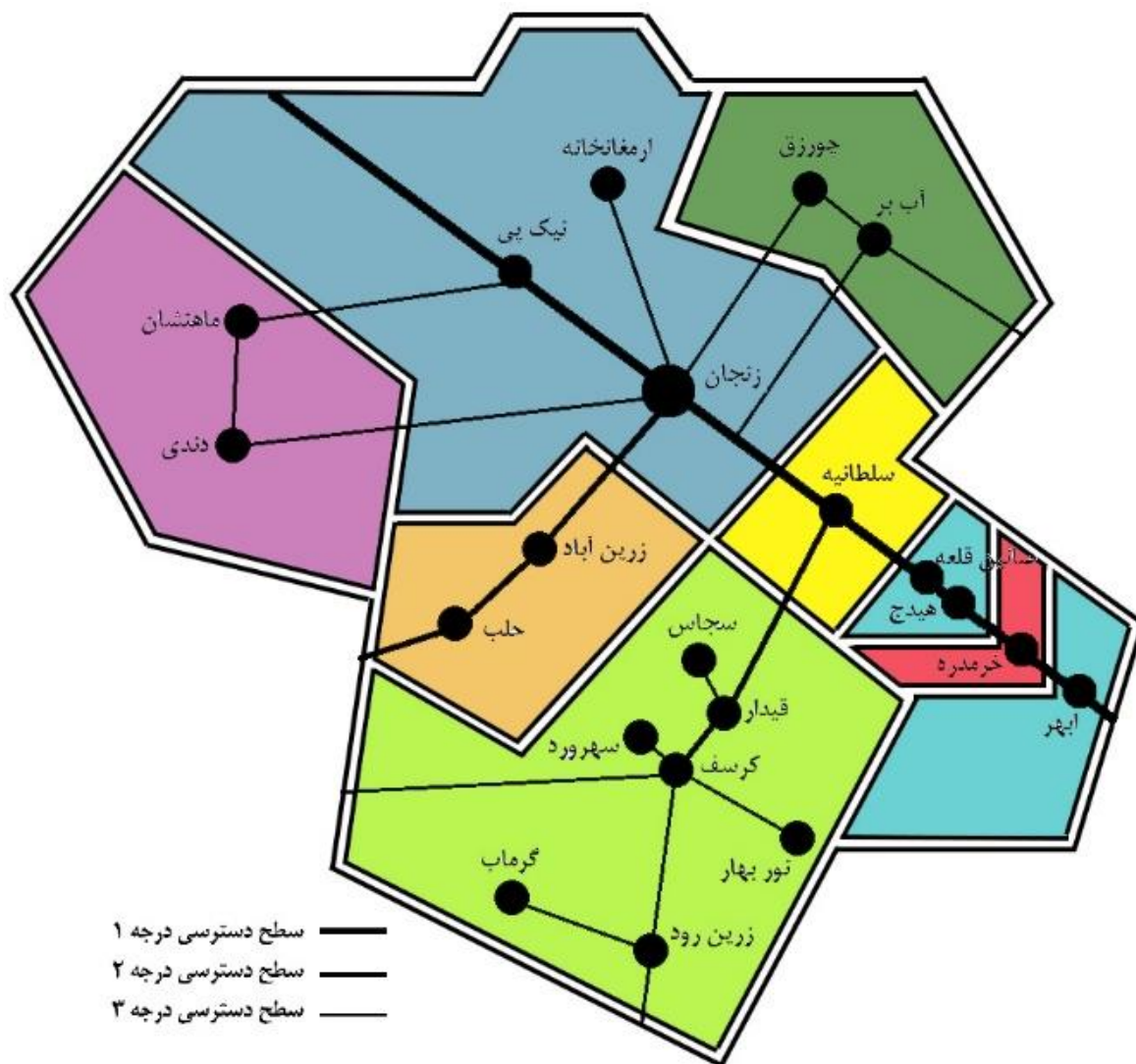
شکل شماره ۱. الگوی تجریدی نوع و سطح پیوند ارتباطی موجود استان زنجان با استانهای همجوار

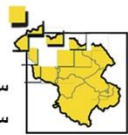
سطح دسترسی درجه ۱ —————
 سطح دسترسی درجه ۲ —————
 سطح دسترسی درجه ۳ —————

شکل شماره ۲. الگوی تجریدی نوع و سطح پیوند ارتباطی موجود درون استانی

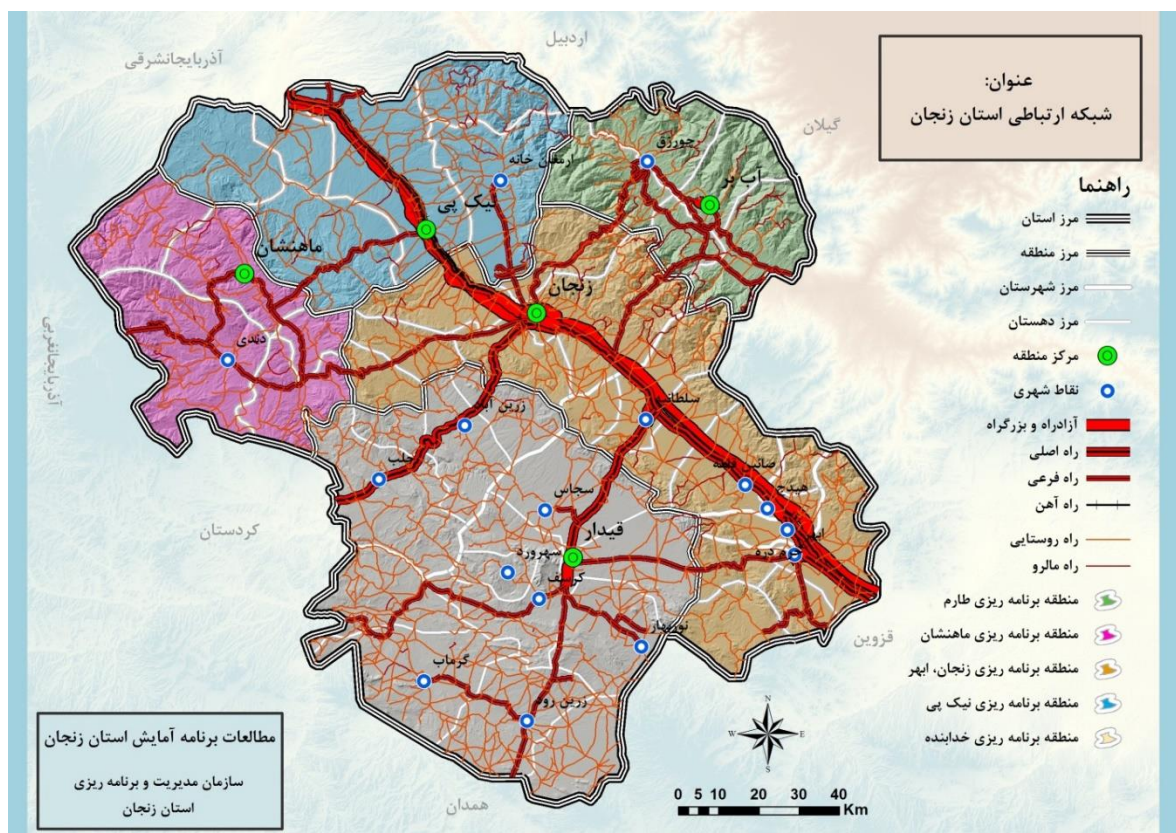

مطابق مفاد جدول شماره ۳۲ ملاحظه می‌گردد، پیوند ارتباطی فیزیکی استان زنجان با استان‌های شرقی و غربی آن به واسطه‌ی وجود آزادراه و جاده ترانزیت بین‌المللی و راه آهن بسیار مناسب است لیکن پیوند ارتباطی استان زنجان با همسایگان شمالی و جنوبی آن ضعیف است. از سوی دیگر از آنجا که الگوی کلان شبکه ارتباطی و تأسیسات زیربنایی استان تحت تأثیر برنامه‌های ملی شکلی خطی دارد و این موضوع تا حد زیادی به عدم تعادل و توازن در استقرار این شبکه در استان منجر شده است و مناطق داخلی و حاشیه‌ای استان در مقایسه با محور خطی قزوین، ابهر، زنجان، میانه با کمبود امکانات زیربنایی و ضعف زیرساخت‌ها مواجه هستند، بر پایه‌ی سناریوی

مطلوب توسعه‌ی استان لازم است تا با تقویت شبکه ارتباطی و تأسیسات زیربنایی در شبکه‌های فرعی منشعب از محور خطی یاد شده ضمن حل مشکل ضعف دسترسی بخش‌های حاشیه‌ای استان به این امکانات و زیرساختها، ضریب پیوستگی پایین در شبکه‌ی ارتباطی استان با استان‌های هم‌جوار شمالی و جنوبی از طریق شهرستان‌های حاشیه‌ای استان افزایش یابد. نقشه‌ی شماره‌ی ۳۳ شبکه‌ی ارتباطی استان زنجان نمایش داده شده است.

نقشه‌ی شماره‌ی ۳۳. شبکه‌ی ارتباطی موجود استان زنجان

در حال حاضر بیشترین ارتباطات استان زنجان با استان‌های هم‌جوار هفت گانه با همسایه شرقی آن یعنی استان قزوین است. ارتباط بین شهر زنجان با شهر قزوین از طریق سه مسیر ارتباطی شامل آزاد راه زنجان، قزوین، جاده‌ی ترانزیت و راه‌آهن انجام می‌گیرد. بررسی ارتباطات بین این دو مرکز استان نشان می‌دهد بیش از نیمی از سفرهای استان زنجان به مقصد استان قزوین انجام می‌گیرد که یکی از دلایل حجم وسیع تبادلات به ارتباطات مطلوب و ایمن فیزیکی بین دو شهر مربوط می‌شود. با توجه به سطح مطلوب دسترسی به شبکه‌ی ارتباطی در این محور و

برخورداری سکونتگاه‌های واقع در این مسیر از امکانات مطلوب ارتباطی و زیربنایی اقدام مناسب برای این محور در سالهای آینده حفظ و نگهداشت این شبکه در سطح مطلوب کنونی است.

آذربایجان شرقی دیگر استان دارای قوی ترین امکانات دسترسی به استان زنجان است. ارتباط استان زنجان با استان آذربایجان شرقی نیز به سه طریق امکان‌پذیر است. آزادراه زنجان، تبریز، جاده‌ی ترانزیت زنجان، میانه، بستان‌آباد، تبریز و راه‌آهن شمال غرب کشور. آزادراه زنجان، تبریز دارای سطح دسترسی درجه ۱ و دو مسیر دیگر دارای سطح دسترسی درجه‌ی ۲ هستند، با توجه به سطح دسترسی مناسب این دو مرکز استان، برای این محور نیز اقدام موردنیاز در سالهای آینده تثبیت و نگهداشت است.

ارتباط استان زنجان با استان گیلان از دو طریق برقرار می‌شود، نخست مسیر ارتباطی زنجان، قزوین، رشت و دوم مسیر زنجان، گیلان، رودبار، رشت. ارتباط مستقیم استان زنجان با استان گیلان و مرکز آن شهر رشت از طریق منطقه‌ی برنامه ریزی طارم و شهرهای گیلان و رودبار برقرار می‌شود. این مسیر که بخشی از آن از نوع راه اصلی و بخش دیگری از آن از طریق راه فرعی برقرار می‌شود، دارای سطح دسترسی درجه ۳ است. این مسیر از جمله مسیرهای استان است که ارتقای آن باید در اولویت قرار گیرد، چراکه ارتقای این مسیر نه تنها باعث افزایش پیوندهای استان زنجان و استان گیلان می‌شود بلکه منجر به تقویت ارتباطات منطقه‌ی طارم با سایر بخش‌های استان زنجان نیز خواهد شد، زیرا همان‌گونه که در مبحث تعیین تخصص‌های اصلی منطقه‌ی طارم شرح داده شد، منطقه‌ی طارم به‌عنوان یکی از محورهای اصلی توسعه‌ی کشاورزی، یک محور درجه‌ی ۲ توسعه‌ی صنعتی با اولویت استقرار صنایع متکی بر بخش کشاورزی، یک محور درجه‌ی ۲ خدماتی و همچنین یک محور گردشگری ممتاز تعریف شده است و برای ایفای تخصص‌های تعریف شده برای این منطقه لازم است تا مسیرهای ارتباطی این منطقه با سایر مناطق استان تقویت شود و دسترسی منطقه‌ی طارم به محور اصلی ارتباطی استان تسهیل گردد. بنابراین اقدام ضروری برای این محور ارتباطی تقویت و ارتقا می‌باشد به ویژه در خصوص مسیر زنجان، چورزق، آبر نیز به دلیل مشکلات کنونی این مسیر دسترسی نیاز به ارتقای سطح و تقویت مسیر از نظر شرایط و امکانات و تسهیلات دارد.

ارتباط استان زنجان با استان اردبیل از دو طریق امکانپذیر است. نخست مسیر زنجان، میانه، بستان‌آباد، سراب، اردبیل و دیگری مسیر زنجان، سرچم، فیروزآباد، اردبیل. ارتباط مستقیم استان زنجان با استان اردبیل از طریق جاده‌ی زنجان، سرچم، فیروزآباد، اردبیل امکان‌پذیر است، این مسیر که به‌تازگی مورد بهره‌برداری قرار گرفته است، از نوع راه‌های اصلی است و دارای سطح دسترسی درجه‌ی ۳ است. برای تقویت پیوندهای فیزیکی میان استان زنجان و استان اردبیل لازم است تا این مسیر ارتباطی نیز بهبود و ارتقا یابد. بخشی از این محور که در استان زنجان قرار گرفته دارای سطح دسترسی مناسب است و اقدام موردنیاز در مورد این مسیر حفظ و نگهداری است و بخش عمده‌ی این مسیر که نیاز به ارتقا دارد در محدوده‌ی استان اردبیل واقع شده است. ارتقای این مسیر امکان برقراری ارتباط مستقیم بین شهرهای استان اردبیل با آزادراه تبریز، زنجان، تهران را تسهیل می‌کند و استان اردبیل از طریق مسیرهای استان زنجان به استان تهران متصل می‌شود.

ارتباط استان زنجان با استان آذربایجان غربی از دو طریق میسر است، مسیر اول از طریق آزادراه زنجان تبریز و راه ترانزیت تبریز، ارومیه امکان‌پذیر است و مسیر دوم شامل جاده‌ی ترانزیت زنجان، میانه و راه اصلی مراغه، ارومیه است. هر دو مسیر دارای سطح دسترسی درجه ۲ هستند و برای افزایش پیوندهای فیزیکی و ارتباطی استان زنجان با استان آذربایجان غربی به‌عنوان یکی از استان‌های مرزی کشور لازم است تا این مسیرها نیز ارتقا یابد، هرچند راه‌های موجود در محدوده‌ی استان زنجان دارای کیفیت مناسبی است و مسیرهای نیاز به ارتقا در محدوده‌ی استان‌های همسایه واقع شده است.

به‌منظور برقراری ارتباط مستقیم با مرکز استان آذربایجان غربی لازم است تا مسیرهای ارتباطی شهرستان ماهنشان در بخش غربی استان تقویت شود. با تقویت جاده‌ی ارتباطی زنجان، دندی و دندی، تکاب امکان تقویت پیوندهای فیزیکی با سکونتگاه‌های شهری و روستایی استان آذربایجان غربی فراهم می‌شود، چراکه شهرستان تکاب از گذشته تاکنون پیوندهای اقتصادی مستحکمی با استان زنجان و به‌ویژه با شهر زنجان داشته است، به گونه‌ای که شهر زنجان مهم‌ترین مرکز خرید کالاهای تخصصی و خدمات پزشکی و پیراپزشکی برای ساکنان شهر تکاب محسوب می‌شود، همچنین بازار زنجان اصلی‌ترین مرکز خرید و فروش صنایع‌دستی شهر تکاب و روستاهای هم‌جوار آن است، فرش دستبافت تکاب که با نام فرش افشار شهرت ملی و حتی جهانی دارد، در بازار شهر زنجان دادوستد

می‌شود، بنابراین تقویت ارتباطات فیزیکی در این منطقه از استان نه تنها سبب تقویت ارتباطات با خارج از استان می‌شود بلکه شهرستان ماهشان را نیز از حالت انزوا خارج می‌سازد.

با توجه به تعیین تخصص‌های منطقه‌ای ماهشان، که این منطقه به دلیل توانمندی بالا در فعالیت‌های بخش معدن به عنوان منطقه‌ای اولویت‌دار استقرار صنایع معدنی و محور توسعه‌ی خدمات حمل‌ونقل کالا در مقیاس منطقه‌ای و حتی ملی تعریف شده است. همچنین به دلیل توان بالای گردشگری این منطقه، محور گردشگری زنجان، دندی، تخت سلیمان به عنوان یک محور گردشگری درجه‌ی ۲ برای افزایش پیوند میان محدوده‌های گردشگری استان زنجان با استان آذربایجان غربی تعیین شده است، بنابراین برای ایفای این نقش لازم است تا افزون بر ارتقای راه‌های ارتباطی، خدمات جاده‌ای آن برای تأمین ایمنی عبور و مرور و خدمات بین‌راهی آن برای رفاه بیشتر گردشگران تقویت شود، چراکه ارتباط شهر زنجان با مرکز استان آذربایجان غربی از طریق جاده‌ی مرند و خوی بیش از ۶۰۰ کیلومتر و از طریق دریاچه بیش از ۴۵۰ کیلومتر است، این در صورتی است که ارتباط بین شهر تکاب و شهر زنجان از طریق جاده‌ی بیجار ۲۳۰ کیلومتر و از طریق جاده‌ی دندی ۲۱۰ کیلومتر است.

استان کردستان از جمله استان‌های هم‌جوار است که مسیر دسترسی به آن نیاز به تقویت، بهبود و ارتقا دارد. پیوند فیزیکی استان زنجان با استان کردستان از طریق جاده‌ی اصلی زنجان، زرین‌آباد، بیجار، سنندج فراهم می‌شود، با توجه به اهمیت این مسیر برای برقراری پیوند میان استان زنجان با استان کردستان به عنوان یک استان مرزی لازم است تا این راه ارتباطی ارتقا یابد و نقاط پرحادثه‌ی آن اصلاح شود. از سوی دیگر این محور از جمله محورهای شعاعی استان است که به دلیل قرارگیری در منطقه‌ی حاشیه‌ای استان زنجان از مواهب توسعه محروم بوده است. از جمله تخصص‌ها و نقش‌های تعریف شده برای این منطقه استقرار کانون (شهرک) صنعتی زرین‌آباد و استقرار محور صنعتی درجه‌ی ۲ زنجان، زرین‌آباد منتهی به استان کردستان است، همچنین با توجه به تعریف استقرار صنایع با برد ملی و منطقه‌ای برای این محور، همچنین توانمندی‌های این منطقه برای استقرار خدمات حمل‌ونقل کالا، برای فراهم ساختن بستر استقرار این فعالیت‌ها و پشتیبانی از آن‌ها لازم است تا راه‌های ارتباطی موجود در این منطقه تقویت و بهسازی شود.

همان‌گونه که پیش‌تر اشاره شده، ویژگی اصلی شبکه‌های ارتباطی و همچنین شبکه‌های زیربنایی در استان زنجان رشد خطی آن‌ها در امتداد جاده‌ی ترانزیت تهران اروپا بوده است و خطوط شعاعی منشعب از این محور از نظر کمیت و کیفیت به‌هیچ‌وجه قابل‌مقایسه با محورهای ارتباطی اهر، زنجان، میانه نیست. از جمله محورهای منشعب از محور اصلی استان محور ارتباطی پیونددهنده استان زنجان با استان همدان در جنوب استان است. محل انشعاب این محور از جاده‌ی ترانزیت استان در محل شهر سلطانیه است که پس از عبور از شهرهای قیدار و زرین رود در جنوب استان به شهرهای شیرین سو و کبودآهنگ در استان همدان منتهی می‌شود. بخشی از این مسیر ارتباطی تا شهر قیدار راه اصلی و مابقی مسیر از جمله راههای فرعی به شمار می‌آیند، بنابراین این محور از جمله مسیرهای دارای اولویت ارتقا و بهسازی در استان زنجان است، زیرا افزون بر پیوند فیزیکی ضعیف استان با همسایه‌ی جنوبی خود، سکونتگاه‌های واقع در این محور نیز از کیفیت دسترسی بسیار ضعیفی با مرکز استان زنجان برخوردار هستند. بنابراین با توجه به تخصص‌ها و نقش‌های تعریف شده برای این محور شامل محور درجه ۱ توسعه‌ی کشاورزی، محور درجه‌ی ۲ توسعه‌ی صنعتی برای پشتیبانی از فعالیتهای پرونق کشاورزی در این محدوده و محور درجه‌ی ۲ خدماتی برای استقرار خدمات پشتیبان کشاورزی بزرگ‌مقیاس و با عملکرد ملی و استانی لازم است تا مسیرهای ارتباطی و شبکه‌های زیربنایی این منطقه تقویت شود. از سوی دیگر به دلیل توانمندی‌های ارزشمند منطقه‌ی خدابنده، ایجرود در بخش گردشگری این منطقه بخشی از محور درجه‌ی یک گردشگری شمال به جنوب برای پیوند جاذبه‌های گردشگری موجود در این منطقه با جاذبه‌های گردشگری استان همدان تعریف شده است که این کانال و کریدور توریستی با عملکرد استانی و فرا استانی پیشنهاد شده است، بنابراین برای پذیرفتن نقش‌های مذکور لازم است تا مسیرهای ارتباطی، خدمات زیربنایی و خدمات بین‌راهی این منطقه تقویت شود.

مسیر دیگر ارتباط بین شهر زنجان و همدان از طریق سهراهی تاکستان و آوج صورت می‌گیرد، طول این مسیر ۳۳۹ کیلومتر است، با وجود بالا بودن کیفیت دسترسی در این محور، طول مسیر جاده‌ی زنجان، خدابنده، کبودآهنگ، همدان کوتاه‌تر از جاده‌ی فوق و در حدود ۲۷۰ کیلومتر است، بنابراین با ارتقای مسیرهای ارتباطی شهرستان قیدار علاوه بر برخورداری سکونتگاه‌های شهری و روستایی استان از این امکانات، زمان پیمودن این

مسیر تا شهر همدان نیز کاهش خواهد یافت و بدین ترتیب پیوندهای استان زنجان با همسایه‌ی جنوبی آن تقویت خواهد شد.

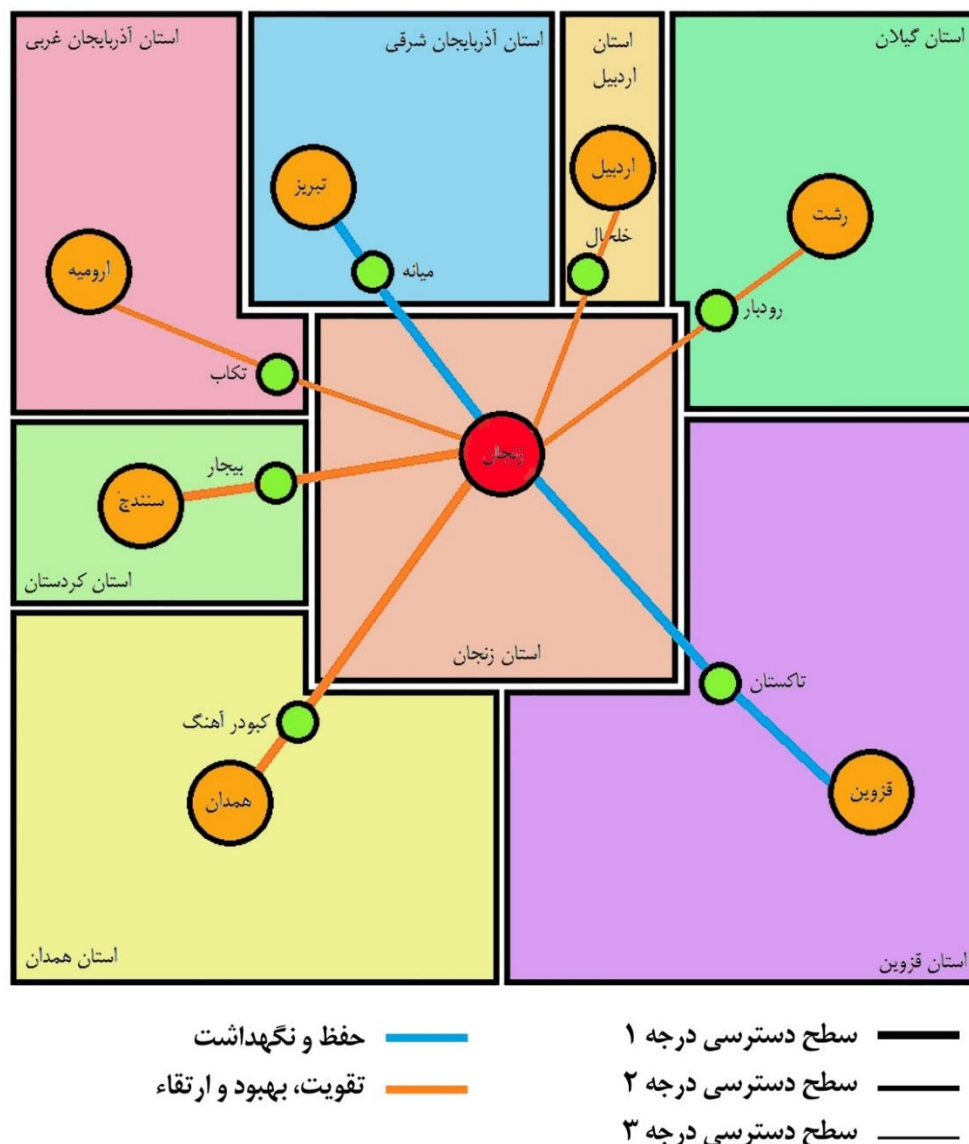
استان زنجان دارای ۱۹۳ کیلومتر، خط آهن است، که با توجه به وسعت استان زنجان دارای تراکمی برابر با ۸/۷۱ کیلومتر در هزار کیلومترمربع، می‌باشد. در بین استان‌های همجوار استان آذربایجان شرقی با ۶۹۲ کیلومتر، راه آهن رتبه‌ی اول را از نظر طول و تراکم خطوط ریلی به خود اختصاص داده است. با توجه به مساحت استان میزان تراکم آن ۱۵/۲ کیلومتر در هزار کیلومترمربع، است. استان قزوین با ۱۳۰ کیلومتر راه آهن و با تراکم ۶/۹۱ کیلومتر در هزار کیلومترمربع، رتبه‌ی سوم منطقه را داراست. استان آذربایجان غربی با ۱۰۲ کیلومتر راه آهن و با وسعتی نزدیک به آذربایجان شرقی، با تراکم ۲/۳۳ کیلومتر در هزار کیلومترمربع رتبه‌ی چهارم منطقه را به خود اختصاص داده است.

از مجموع ۱۱۱۷ کیلومتر راه آهن احداث شده در منطقه‌ی شمال غرب؛ ۱۷/۱۸ درصد آن در استان زنجان احداث گردیده که پس از آذربایجان شرقی (۶۱/۹۰ درصد)، در جایگاه سوم قرار دارد.

از مجموع استانهای همجوار استان زنجان، استان‌های اردبیل، کردستان، گیلان و همدان، فاقد خطوط ریلی هستند و از این نظر امکان ارتباط و حمل بار و مسافر استان زنجان از طریق راه آهن به این استان‌ها وجود ندارد. با توجه به این که حمل و نقل ریلی از شاخص‌های اساسی توسعه یافتگی مناطق محسوب می‌شود، لزوم احداث راه آهن در استان‌های همدان، گیلان، کردستان و اردبیل جهت ارتقاء کمی و کیفی پیوندهای فیزیکی استان با استان‌های همجوار ضرورتی اجتناب‌ناپذیر در سالهای آینده است. از جهت دیگر تراکم راه آهن در استان زنجان و استان‌های همجوار که دارای خطوط ریلی هستند، ناچیز است و تنها در یک مسیر و به صورت یک خطه می‌باشد. از این جهت شبکه‌ی حمل و نقل ریلی استان با شاخص‌های جهانی فاصله‌ی زیادی دارد. توجه به این نکته که راه آهن قادر است بار و مسافر را ارزان‌تر و با ایمنی بیش‌تری حمل نماید، لزوم توجه به آن را بیش از پیش ضروری می‌نماید. رقم بالای تصادفات جاده‌ای در ایران توجه به حمل و نقل ریلی و راه آهن به ویژه جهت حمل مسافر را بیش از پیش آشکار می‌سازد. مهم‌تر این که استان و منطقه‌ی غرب-شمال غرب از نظر اقلیمی جزء محدوده‌های اقلیمی سرد می‌باشد و در فصول سرد سال، بسیاری از بخش‌های کوهستانی این محدوده‌ها برف‌گیر و حمل و نقل

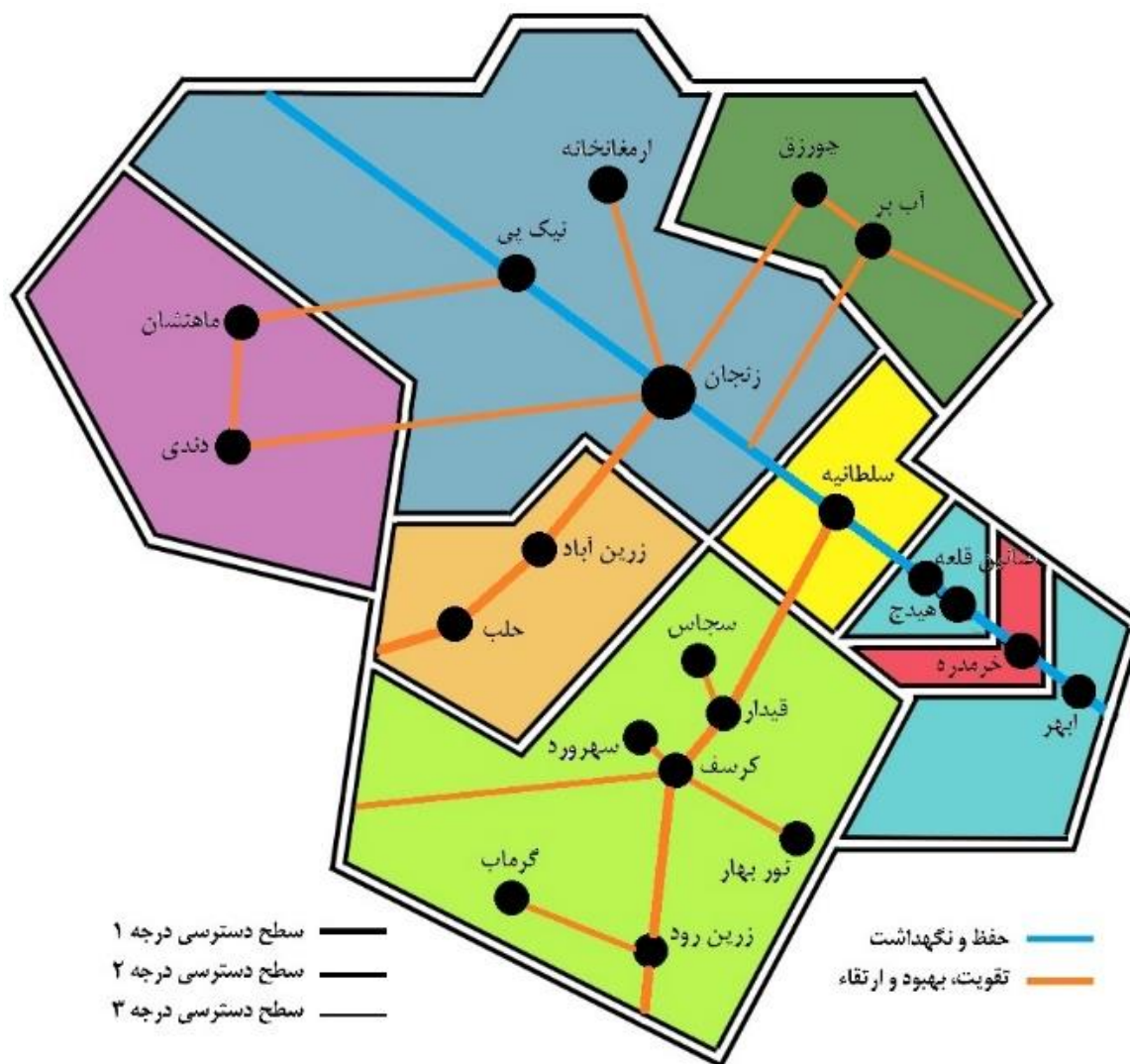
با مشکلات زیادی همراه است. به نظر می‌رسد، توسعه‌ی خطوط ریلی جهت حمل بار و مسافر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و موجب ارتقاء شاخص‌های توسعه یافتگی استان و منطقه خواهد بود. در شکل‌های شماره ۳ و ۴ الگوی تجریدی نوع و سطح پیوند ارتباطی پیشنهادی استان زنجان با استانهای همجوار و در داخل استان نمایش داده شده است.

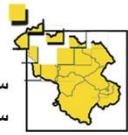
شکل شماره ۳. الگوی تجریدی نوع و سطح پیوند ارتباطی پیشنهادی استان زنجان با استانهای همجوار در افق طرح

شکل شماره ۴. الگوی تجریدی نوع و سطح پیوند ارتباطی پیشنهادی درون استانی در افق طرح

۷.۲.۶. جمع بندی: تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی

گام ششم تدوین طرح آمایش استان زنجان، ارایه تصویر سازمان فضایی استان در افق توسعه یافتگی است. با روی هم گذاری لایه‌های مختلف شکل‌بندی الگوی کاربری های طبیعی، الگوی استقرار فعالیت‌ها، الگوی نظام سکونتگاهی، الگوی نظام خدمات اجتماعی، الگوی نظام خدمات برتر و الگوی شبکه‌های زیربنایی همراه با لایه‌های تقسیمات کشوری تصویر شکل‌بندی سازمان فضایی استان به شرح زیر حاصل می‌شود:

۷.۲.۶.۱. سازمان فضایی کاربری طبیعی زمین

۷.۲.۶.۱.۱. پوشش گیاهی و مراتع

وسعت کل پوشش گیاهی طبیعی و مراتع استان زنجان ۱۳۳۰۵۳۲ هکتار است که ۶۰ درصد از کل مساحت استان را پوشش می‌دهد. در این میان مراتع متراکم، نیمه متراکم و کم تراکم به ترتیب با مساحت ۷۴۵۵۳۸ هکتار برابر ۵۶ درصد، ۵۰۴۷۴۳ هکتار برابر ۳۸ درصد و ۸۰۲۵۱ هکتار برابر ۶ درصد کل عرصه‌های مرتعی استان را شامل می‌شود. با توجه به کوهستانی بودن اکثر کاربری های طبیعی زمین، مرتع چهره غالب پوشش طبیعی استان است که با در نظر گرفتن وسعت آن تأثیر بسزایی در برقراری تعادل های اکولوژیکی دارد، بنابراین حفاظت و تثبیت و

همچنین ارتقای درجه پهنه‌های مرتعی استان یکی از اولویتهای اصلی سازمان فضایی منابع طبیعی استان است، هرچند براساس یافته‌های مطالعات حاضر ۸۶ درصد از مراتع استان دارای گرایش منفی می‌باشد. بنابراین بر مبنای سناریوی مطلوب پیشنهادی در بخش محیط طبیعی ضمن تأکید بر حفاظت و جلوگیری از تخریب عرصه‌های مرتعی متراکم، نیمه‌تراکم و کم‌تراکم ضرورت دارد تا با انجام طرح‌های مرتعداری پهنه‌های مرتعی کم تراکم با قابلیت، تا حد امکان به مراتع نیمه‌متراکم ارتقاء وضعیت یابند و همچنین پهنه‌های مرتعی نیمه‌متراکم دارای قابلیت، به مراتع متراکم ارتقای وضعیت یابد. بر این مبنا الگوی استقرار پهنه‌های مرتعی استان در افق طرح مطابق جدول شماره ۳۳ و نقشه شماره ۳۴ خواهد بود.

جدول شماره ۳۳. وضعیت کمی سازمان فضایی آینده پوشش مرتعی استان به تفکیک پهنه‌های کم تراکم،

نیمه متراکم و متراکم

شرح	وضعیت در افق طرح			وضعیت موجود		نوع پوشش گیاهی و مراتع
	میزان تغییرات	درصد از کل مراتع	وسعت	درصد	وسعت (هکتار)	
۲۵۵۸۶۷ هکتار از مراتع کم‌تراکم به حالت نیمه‌متراکم تغییر وضعیت می‌یابد.	-۲۵۵۸۶۷	۳۶/۸	۴۸۹۶۷۱	۵۶	۷۴۵۵۳۸	کم تراکم
در افق طرح ۲۵۵۸۶۷ هکتار از مراتع کم‌تراکم به نیمه‌متراکم و ۱۴۶۱۸۸ هکتار از مراتع نیمه‌متراکم به متراکم تبدیل خواهد شد. با اینحال حاصل این تغییرات بازهم افزایش مراتع نیمه متراکم در افق طرح به میزان ۱۰۹۶۷۹ هکتار خواهد بود.	+۱۰۹۶۷۹	۴۶/۲	۶۱۴۴۲۲	۳۸	۵۰۴۷۴۳	نیمه متراکم
در افق طرح ۴۶۱۸۸ هکتار از مراتع نیمه‌متراکم به متراکم تبدیل خواهد شد	+۱۴۶۱۸۸	۱۷	۲۲۶۴۳۹	۶	۸۰۲۵۱	متراکم
-	۱۰۰	۱۰۰	۱۳۳۰۵۳۲	۱۰۰	۱۳۳۰۵۳۲	مجموع

سازمان فضایی وضعیت آینده مراتع استان که براساس تغییرات مندرج در جدول فوق و نقشه شماره ۳۴ می‌باشد نشان می‌دهد که در وضع آتی با تغییرات عمده و چشمگیر نسبت به وضع موجود، ارتقای مراتع کم‌تراکم به نیمه‌متراکم اتفاق خواهد افتاد. به طوری که معادل ۲۵۵۸۶۷ هکتار از مراتع کم‌تراکم به مراتع نیمه‌متراکم تغییر وضعیت می‌یابد. پراکندگی فضایی مراتع کم‌تراکم دارای قابلیت جهت ارتقای وضعیت به درجه نیمه متراکم نشان می‌دهد که غالباً این پهنه‌ها در ارتفاعات پیرامون شبکه آبهای سطحی مهم استان به ویژه رودخانه قزل اوزن و شاخه‌های فرعی مهم آن قرار دارد لذا ارتقای وضعیت آن علاوه بر برقراری تعادل‌های اکولوژیک نقش مهمی در کاهش فرسایش خاک‌های سطحی و در نتیجه کاهش بار معلق رودخانه قزل‌اوزن استان خواهد داشت.

نتایج مطالعات آمایش استان زنجان در بخش نخست نشان می‌دهد که مناطق پیرامون رودخانه قزل‌اوزن، اصلی‌ترین جریان سطحی استان دارای بالاترین میزان فرسایش خاک می‌باشد،^۱ بنابراین ارتقای وضعیت مراتع کم‌تراکم و نیمه‌متراکم و تحقق آن در پایان افق طرح آمایش از مهمترین راهبردهای سازماندهی فضایی استان در بخش منابع طبیعی استان خواهد بود.

در سازمان فضایی آینده استان پوششهای گیاهی طبیعی و مراتع به عنوان کاربری طبیعی زمین^۲ ایفای نقش خواهد نمود با این حال در راستای راهبرد توسعه ی کارکردهای منابع طبیعی می‌توان از این عرصه‌ها جهت حمایت از تولید صنعتی گیاهان دارویی و صنعتی بهره‌برداری نمود و این فعالیت را جایگزین بهره‌برداری سنتی از این مراتع به عنوان چراگاه دام نمود، فعالیتی که یکی از عوامل اصلی تخریب پوششهای گیاهی طبیعی و مراتع استان است. مراتع استان با توجه به حجم و وسعت قابل توجه، بستری مناسب جهت توسعه یکی از فعالیت‌های اقتصادی دارای مزیت یعنی تولید گیاهان دارویی و صنعتی ایجاد کرده است، هرچند که در بهره‌برداری از این مراتع جهت فعالیت مذکور نیز باید اصل پایداری مراتع با هدف جلوگیری از برهم خوردن تعادل‌های بوم شناختی مدنظر قرار گیرد. جهت تحقق این اصل اولویت با کشت و پرورش گیاهان دارویی و صنعتی در مراتع کم‌تراکم به جای بهره‌برداری مستقیم

۱. برای آگاهی بیشتر رجوع شود به گزارش ۴، ۲، ۱ از مجموعه مطالعات حاضر.

از گونه‌های گیاهی طبیعی موجود در مراتع متراکم و نیمه متراکم است. در نتیجه عرصه‌های مرتعی کم‌تراکم به عنوان فضاهای اولویت‌دار استان برای استقرار و توسعه فعالیت‌های مذکور پیشنهاد می‌شود.

۲.۱.۶.۲.۷. پوشش جنگلی طبیعی

از مجموع مساحت استان ۹۷۳۵۵/۳ هکتار دارای پوشش جنگلی طبیعی است که ۴/۴ درصد از کل مساحت استان را دربرمی‌گیرد. توزیع فضایی این عرصه طبیعی بیشتر در ارتفاعات شمالی و جنوبی رود قزل‌اوزن در شهرستان طارم، ارتفاعات شمال غربی شهرستان زنجان، ارتفاعات شمال شرقی شهرستان ماهنشان و ارتفاعات شمال شرقی شهرستان‌های ابهر و خرم‌دره دیده می‌شود. مطالعات نشان می‌دهد پوشش جنگلی طبیعی استان قابلیت برداشت اقتصادی ندارد و توان اکولوژیکی آن‌ها به عنوان پارک طبیعی و ذخیره‌گاه جنگلی تنها حالت حفاظتی دارد و در این اقدامات حفاظتی، حمایت از نمونه‌های در حال انقراض، نادر، مورد تهدید، گونه‌های جنگلی بومی با ارزش ژنتیکی برتر بسیار حائز اهمیت می‌باشد.

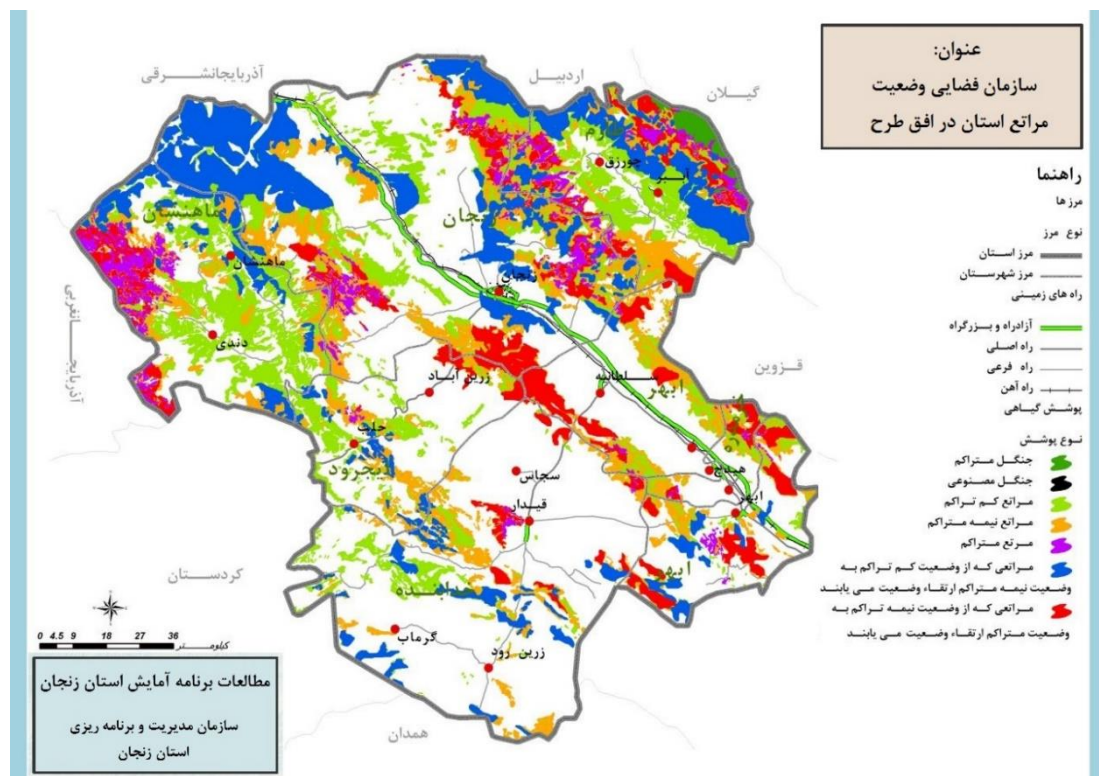
در سازمان فضایی آبی استان پوشش جنگلی موجود در موقعیت‌های جغرافیایی مذکور با توان اکولوژیکی حفاظتی تثبیت خواهد شد و توسعه کارکردهای آن ضمن احیای عرصه‌های جنگلی مخروبه می‌تواند توسعه اکوتوریسم با رعایت اصول گردشگری پایدار را در برگیرد. لازم به ذکر است سازمان فضایی پوشش جنگلی طبیعی مورد اشاره در این بند سطوح جنگل‌های دست کاشت را در بر نمی‌گیرد.

افزون بر پوشش جنگل طبیعی، استان زنجان از جمله مناطق مستعد برای تولید چوب است. این استان پس از استانهای گیلان و آذربایجان غربی بیشترین تولید چوب کشور را داراست. طبق آمار اداره کل منابع طبیعی استان (۱۳۹۵)، در حال حاضر ۱۷ هزار و ۵۰۰ هکتار از اراضی استان زنجان به کشت صنوبر اختصاص دارد و سالیانه ۴۰۰ تا ۴۵۰ هکتار نیز به زیر کشت صنوبر می‌رود. توسعه زراعت چوب بیشتر در شهرستان‌های ماهنشان، ابهر، طارم و زنجان است چراکه وجود رودهای انگوران، ابهرود و قزل‌اوزن سبب شده تا امکان آبیاری درختان فراهم شود. سالیانه بیش از ۳۲۰ هزار مترمکعب چوب در استان تولید می‌شود و زنجان علاوه بر دارا بودن ۱۸ هزار هکتار صنوبر ظرفیت افزایش تا ۱۰ هزار هکتار دیگر را دارد.

استان زنجان با توجه به موقعیت اقلیمی و توان موجود می‌تواند در کاشت درختان صنوبر در راستای تامین چوب مورد نیاز صنایع چوب کشور نقش تاثیرگذاری داشته باشد. در حال حاضر این درخت یکی از منابع مهم تولید چوب کشور است و در صنایع کاغذسازی، ساختمان‌سازی، کبریت‌سازی، نئوپان و سلولزی کاربرد دارد و به جهت دارا بودن این اهمیت در چند سال گذشته در استان مورد کشت قرار گرفته است (آقاجانلو، ۱۳۹۵).

با توجه به بحران کم آبی طی سالهای اخیر استفاده از آب فاضلاب و آب های غیرمتمعارف برای توسعه کشت صنوبر در دستور کار قرار گرفته است و این طرح تاکنون در ۱۲ هکتار محوطه کشتارگاه ابهر و در شهرک صنعتی شماره یک زنجان اجرا شده است تا هم صنوبرکاری و جنگل کاری رشد یابد و هم به جای آب روان و چاه از آب فاضلاب استفاده شود. آب های غیرمتمعارف با هزینه کم و با عبور از فیلتر اولیه وارد اراضی می شود باتوجه به اینکه این آبها تنها برای آبیاری درختان غیربارده مثل صنوبر استفاده می شود نیاز به آزمایش دقیق و پاکسازی آزمایشگاهی ندارد. این طرح در صورت موفقیت سال های آتی در کنار واحدهای مرغداری، گاوداری و شهرک های صنعتی دیگر هم قابل اجراست.

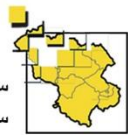
نقشه‌ی شماره‌ی ۳۴. تصویر سازمان فضایی وضعیت مراتع استان زنجان در افق طرح

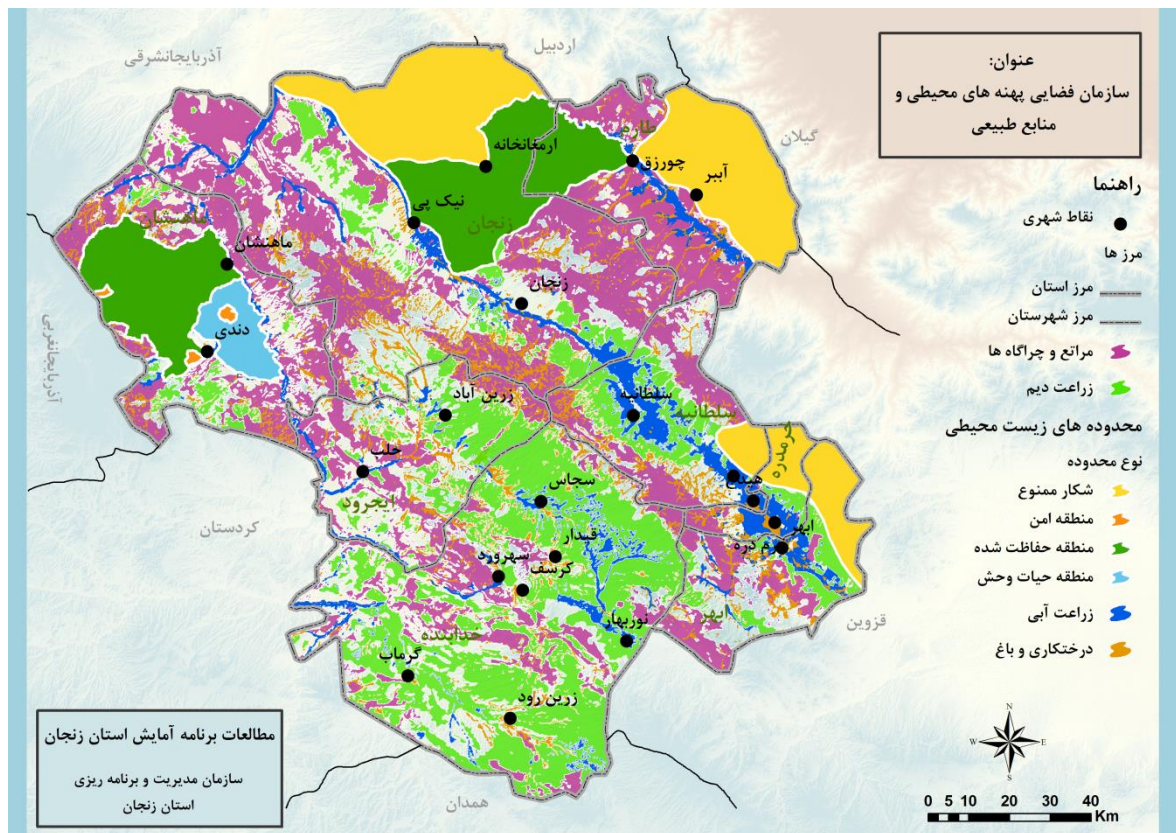

۳.۱.۶.۲.۷. سازمان فضایی مناطق زیست‌محیطی

جهت حفاظت از اکوسیستم‌های طبیعی استان مناطقی در قالب عناوین قانونی شامل منطقه حفاظت شده، پناهگاه حیات وحش و منطقه شکار ممنوع تحت مدیریت و مراقبت قرار گرفته‌اند که این عرصه‌ها با مجموع مساحت ۵۰۳۳۲۲ هکتار معادل ۲۲/۷۱ درصد از مساحت استان است. این مناطق شامل منطقه حفاظت شده انگوران، پناهگاه حیات‌وحش انگوران، منطقه حفاظت شده سرخ‌آباد، منطقه شکار ممنوع خراسانلو، منطقه شکار ممنوع خرمنه‌سر و منطقه شکار ممنوع فیله‌خاصه با توجه به اختصاص سهم بالایی از وسعت استان به عنوان یکی از اجزای اصلی و تأثیرگذار سازمان فضایی استان است، بنابراین وجود شرایط پایدار این عرصه‌ها در ارتباط با سایر اجزای سازمان فضایی استان از مهمترین اقدامات برنامه آمایش استان است، به گونه ای که با رویکرد پایداری نه تنها جنبه حفاظتی این مناطق به عنوان اکوسیستم‌های طبیعی استان مدنظر قرار می‌گیرد بلکه با توسعه کارکردهای آن بدون آسیب‌رسانی به نظام طبیعی آن (ارتقای کارکردهای اکوتوریستی آنها در مقیاس منطقه‌ای و ملی) اقتصاد مناطق در برگیرنده این عرصه‌ها متحول و تحریک خواهد شد. بنابراین محدوده مصوب این عرصه‌ها در سازمان فضایی آتی استان نیز تثبیت خواهد گردید و هرگونه اعمال تغییر در محدوده‌های مورد عمل آنها تابع ضوابط و مقررات و تصویب در مراجع زیست‌محیطی استان و کشور خواهد بود. در همین راستا یادآور می‌شود که طی سالهای اخیر در خصوص تجدیدنظر در مرز محدوده این مناطق به ویژه خارج کردن محدوده‌های مصوب برخی از شهرهای موجود و تازه تأسیس در پیرامون این مناطق در دستور کار سازمان حفاظت محیط‌زیست قرار گرفته است.

نقشه شماره ۳۵. سازمان فضایی پهنه‌های طبیعی و منابع محیطی

۷.۲.۶.۲. سازمان فضایی فعالیت

۷.۲.۶.۲.۱. سازمان فضایی بخش کشاورزی

• سازمان فضایی زراعت

سازمان فضایی بخش زراعت پهنه‌های توصیه شده برای زراعت آبی و زراعت دیم را دربرمی‌گیرد. نقشه شماره ۳۵ که اولویت‌های کاربری اراضی یا بهترین کاربری پیشنهادی برای زمین‌های استان را نشان می‌دهد، بیانگر سازمان فضایی بخش زراعت می‌باشد. بر مبنای داده‌های استخراج شده از نقشه مذکور که با تلفیق لایه‌های مختلف مربوط به قابلیت اراضی تهیه شده است پهنه‌های مناسب برای زراعت آبی در کل استان با مجموع مساحت ۱۳۰۷۷۵ هکتار تنها ۶ درصد مساحت کل استان و ۱۸ درصد مساحت اراضی قابل کشت استان را شامل می‌شود که از لحاظ اقتصاد

کشاورزی میزان بسیار کمی را شامل می‌شود. چنین سهمی از زمین‌های زراعی استان نشان می‌دهد که مدیریت منابع آب استان از لحاظ تأمین بهینه و پایدار آب مورد نیاز کشاورزی با هدف تبدیل زمین‌های دیم به آبی از راهبردهای اصلی توسعه کشاورزی استان است.

توزیع فضایی زمین‌های توصیه شده برای زراعت آبی نیز نشان می‌دهد که غالب این اراضی به صورت نوار باریکی پیرامون آب‌های سطحی گسترده شده است و مهمترین پهنه ی مؤثر و وسیع آن اراضی واقع در پیرامون ابهرود و زنجان‌رود است که به صورت طولی و با عرض نسبتاً زیاد در محدوده دو دشت ابهر و زنجان قرار دارد و با توجه به اینکه پهنه مذکور منطبق با اصلی‌ترین محور توسعه غیرکشاورزی یعنی کانونهای استقرار واحدهای متعدد صنعتی، سکونتگاههای شهری و سایر مراکز خدماتی استان می‌باشد، لذا حفظ و حراست از این پهنه و جلوگیری از تغییر کاربری زراعی آن در مقابل تقاضا برای استقرار فعالیت‌های صنعتی و خدماتی ضرورتی راهبردی برای توسعه کشاورزی استان از نظر آمایش می‌باشد.

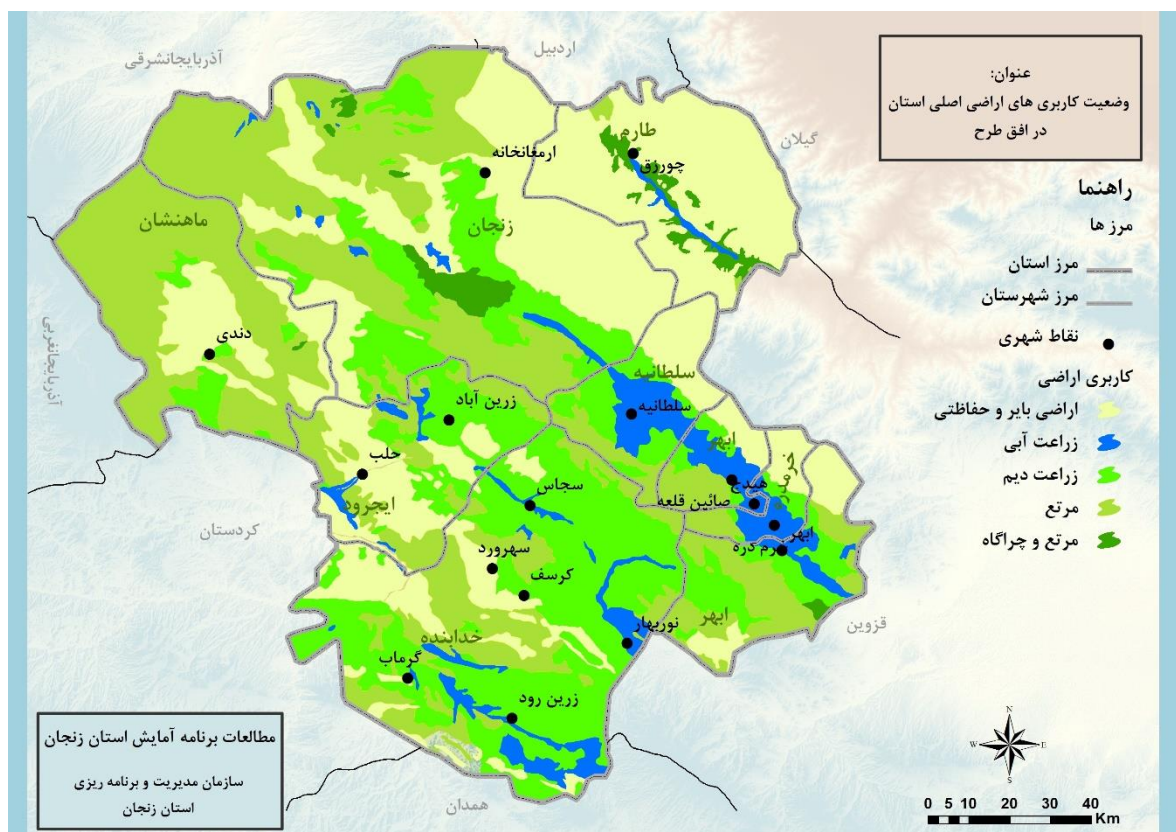
پهنه مهم دیگر اراضی پیرامون رودخانه بزینه‌رود واقع در جنوب شهرستان خدابنده است که وجود روستاهای پرجمعیت و بزرگ در این پهنه ناشی از اقتصاد متکی بر زراعت آبی می‌باشد. از پهنه‌های عمده دیگر می‌توان به نوارهای خطی پیرامون رودخانه خرارود، سجاس‌رود و قزل‌اوزن در منطقه طارم اشاره کرد.

سازمان فضایی الگوی استقرار زمین مناسب زراعت دیم نیز طبق داده‌های نقشه مذکور قابل بررسی می‌باشد. پهنه‌های مناسب زراعت دیم در گستره‌ای به مساحت ۵۶۸۸۵۵ هکتار در سطح استان پراکنده شده است که ۲۵ درصد کل مساحت استان و ۸۱/۳ درصد اراضی قابل کشت را شامل می‌شود. چنین سهمی از اراضی استان نشان می‌دهد که در سازمان فضایی آبی استان زراعت دیم سیمای غالب زراعی استان را تشکیل خواهد داد و ضروری است برنامه توسعه زمین‌های زراعی دیم از طریق افزایش ظرفیت بهره‌برداری از منابع آب‌های بالقوه استان و گسترش زمین‌های زراعی آبی مورد پیگیری و اقدام قرار گیرد. وسیع‌ترین حوزه توصیه شده برای زراعت دیم استان با تناسب بالا زمین‌های زراعی واقع در ۳ دشت زرین‌آباد، گرماب، دشت قیدار و دشت سجاس است که در سند سازمان فضایی استان به عنوان محور اصلی توسعه کشاورزی استان ایفای نقش خواهد نمود. موقعیت سایر پهنه‌های توصیه شده برای زراعت دیم نیز در نقشه شماره ۳۶ نشان داده شده است.

• سازمان فضایی باغداری

محدوده‌های توصیه شده برای درخت‌کاری و ایجاد باغات در نقشه شماره ۳۶ مشخص شده است. داده‌های نقشه نشان می‌دهد مهمترین پهنه باغداری با درجه نسبتاً متناسب، زمین‌های پیرامون ابهررود در شهرستان ابهر و خرمدره می‌باشد. بنابراین متناسب‌ترین حوزه برای این فعالیت لکه کوچکی پیرامون رودخانه ابهررود می‌باشد که با توجه به قرارگیری آن در محور اصلی توسعه استان از لحاظ صنعتی و خدماتی حفظ کاربری باغات موجود در آن و جلوگیری از تغییر کاربری به فعالیت‌های غیرکشاورزی ضرورتی راهبردی به شمار می‌آید.

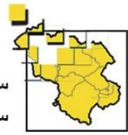
نقشه‌ی شماره‌ی ۳۶. وضعیت کاربری‌های اراضی اصلی استان در افق طرح

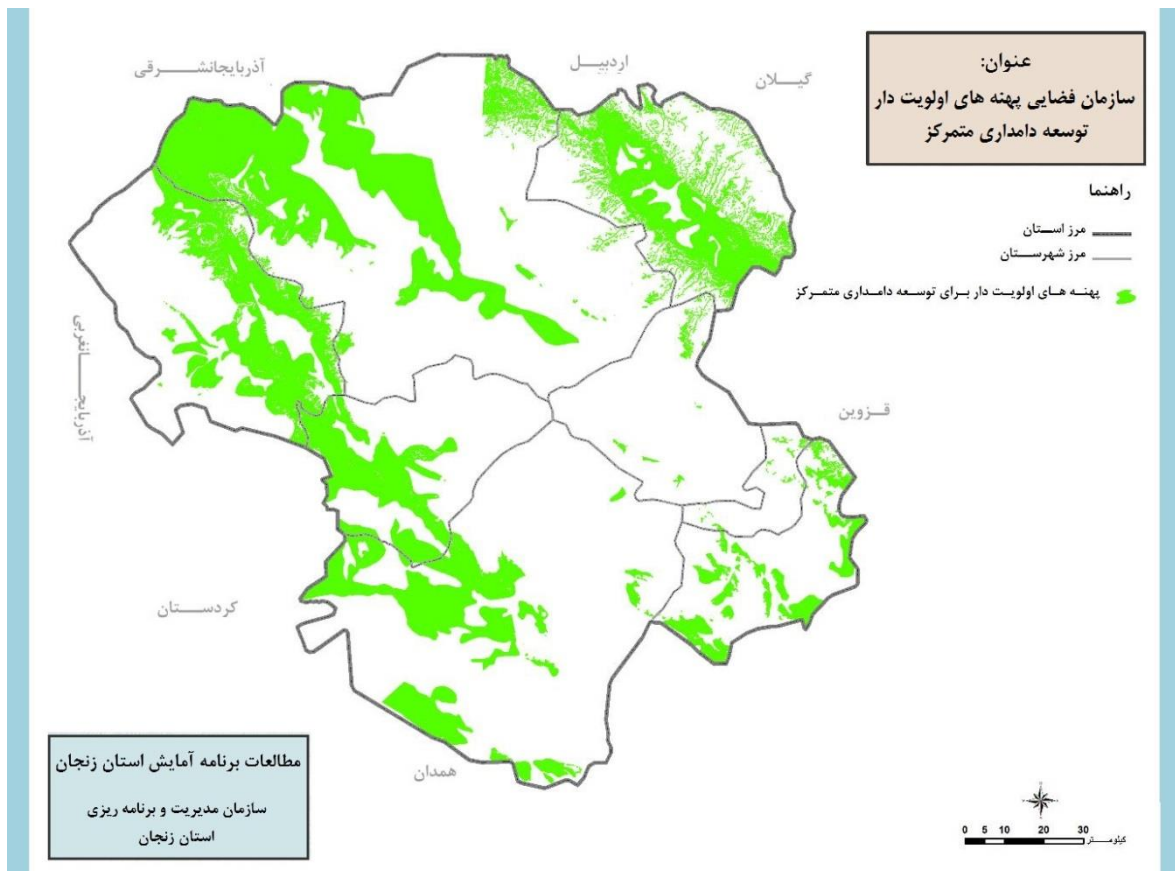

• سازمان فضایی دامداری

سازمان فضایی برای زیربخش دامداری فقط برای دامدارای متمرکز پیشنهاد گردیده است. هرچند دامداری متمرکز جهت استقرار در فضا تغییر مکانی زیادی ندارد و شرایط مکانی آن عمدتاً شامل دسترسی‌ها به شبکه ارتباطی و انرژی و یا نزدیکی به بازارهای تأمین مواد اولیه و عرضه محصولات دامداری می‌باشد. ولی در طرح آمایش استان صرف‌نظر از عوامل فوق اولویت‌های توصیه شده برای استقرار دامداری متمرکز را در ارتباط با یکی از هدف‌های اصلی حمایت از توسعه این فعالیت یعنی جلوگیری از تخریب مراتع از طریق دامداری سنتی مورد بررسی قرار دادیم. به طوری که اگر قرار بر اعمال سیاست‌های تشویقی برای گسترش این فعالیت باشد به اولویت مکانی توصیه شده این مطالعه رجوع شود. با در نظر گرفتن موقعیت مراتع دارای گرایش منفی شدید و اعمال لایه ارتفاع و شیب مناسب برای استقرار دامداری متمرکز نقشه شماره ۳۷ اولویت مکان استقرار برای توسعه این فعالیت را مشخص نموده است. همان‌طور که ذکر گردید فضاها مشخص شده بر روی این نقشه عمدتاً با هدف توسعه دامداری متمرکز در عرصه‌های مرتعی دارای گرایش منفی پیشنهاد گردیده و استقرار دامدارایها الزاماً محدود به این فضا نخواهد بود بلکه سیاست‌های حمایتی و تشویقی و تسهیل‌گر دولت جهت توسعه دامدارای‌های متمرکز در این پهنه از اولویت برخوردار خواهد بود. طبق داده‌های نقشه مذکور کل مساحت زمین‌های اولویت‌دار برای تشویق این فعالیت معادل ۵۱۴۴۳۳ هکتار می‌باشد که ۲۳ درصد کل مساحت استان را پوشش می‌دهد. فضاها اولویت‌دار مشخص شده برای نقشه تقریباً در کل شهرستان‌ها توزیع شده بنابراین کل پهنه استان به نوعی می‌تواند از سیاست‌های تشویقی برای گسترش این فعالیت بهره‌مند شود. با این حال تمرکز و گستردگی این فضاها در شهرستان‌های طارم، زنجان، ماهنشان و ایجرود بیشتر بوده و در درجه بعدی شهرستان‌های خدابنده، ابهر و خرم‌دره قرار دارد.

نقشه‌ی شماره‌ی ۳۷. سازمان فضایی پهنه‌های اولویت‌دار برای توسعه فعالیت دامداری متمرکز

۲.۲.۶.۲.۷. سازمان فضایی فعالیت بخش صنعت و معدن

• سازمان فضایی صنعت

سازماندهی فضای استان برای استقرار صنعت با توجه به بهره‌جستن از ظرفیت شهرک‌های صنعتی استان، تعیین محورهای اصلی توسعه صنعتی استان با درجه بندی عملکرد محور از لحاظ برد فعالیت‌های صنعتی و پیوندهای صنعتی و تعیین کانون‌های توسعه صنعتی پیشنهادی به شرح زیر انجام شده است:

الف) شهرک‌های صنعتی اولویت اول استقرار صنعت در سازمان فضایی استان

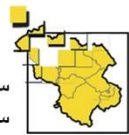
در افق طرح آمایش تکمیل ظرفیت شهرک‌های صنعتی موجود اولویت اول در الگوی استقرار صنایع استان خواهد بود. از آنجاکه توزیع جغرافیایی تمامی شهرک‌های صنعتی استان در انطباق با نظام شهری استان یا به عبارتی مکان

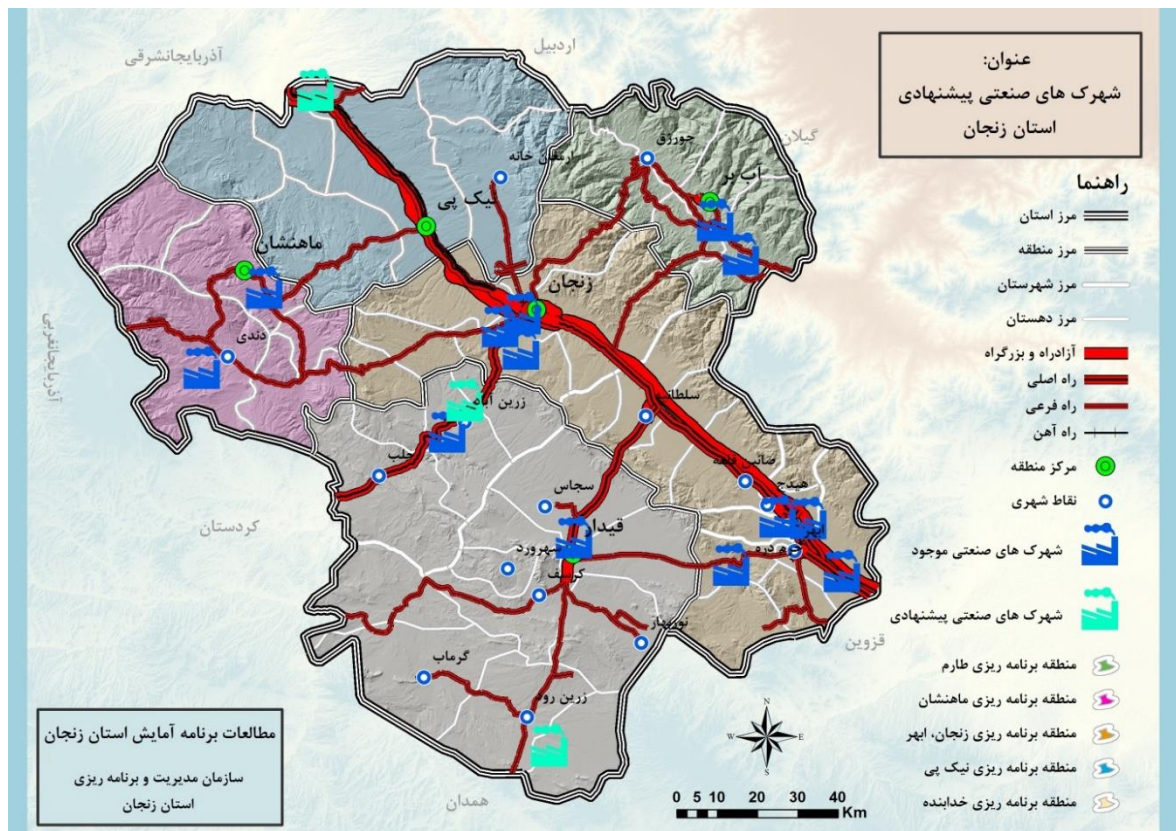
شهرهای استان صورت پذیرفته است، بنابراین با در نظر گرفتن ضرورت نزدیکی مکان کار و فعالیت با مراکز سکونتی اصلی استان، این اولویت به عنوان الگوهای بهینه استقرار صنایع در سازمان فضایی استان پیشنهاد می‌گردد.

با وجود ظرفیت خالی اکثر شهرک‌های صنعتی موجود استان در افق طرح جهت بسترسازی مکانی، به منظور استقرار و توزیع الگوی متمرکز صنعت (توزیع متعادل تمرکزهای صنعتی در قالب شهرک‌های صنعتی) موقعیت‌های ذیل به عنوان مکان شهرک‌های صنعتی جدید پیشنهاد می‌شود:

- شهرک صنعتی سرچم واقع در منتهی الیه غربی محور اصلی توسعه استان با قابلیت برقراری پیوندهای قوی در غرب استان؛
 - شهرک صنعتی زرین آباد واقع در شهرستان ایجرود با امکان استقرار صنایع و فعالیتهای مرتبط با بخش کشاورزی؛
 - شهرک صنعتی خمسه واقع در منطقه بزینه‌رود با اولویت استقرار صنایع پشتیبان کشاورزی.
- در نقشه شماره ۳۸ شهرک‌های صنعتی پیشنهادی در سازمان فضایی استان به تصویر کشیده شده است.

نقشه‌ی شماره‌ی ۳۸. شهرک‌های صنعتی پیشنهادی در سازمان فضایی استان

ب) محورهای اصلی توسعه صنعتی استان زنجان

بر مبنای یافته‌های مطالعات حاضر، محورهای اصلی توسعه صنعتی در سازمان فضایی آتی استان به شرح زیر خواهد بود:

- محور زنجان - ابهر به عنوان محور درجه ۱ توسعه صنعتی با اولویت استقرار صنایع بالادستی بزرگ‌مقیاس با

فن‌آوری بالا؛

- محورهای درجه ۲ توسعه صنعتی شامل:

- ادامه محور درجه ۱ توسعه صنعتی استان از شهر زنجان به سمت غرب منتهی به منطقه سرچم با اولویت

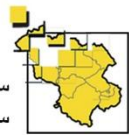
استقرار صنایع با برد ملی و منطقه‌ای؛

- محور زنجان، زرین‌آباد منتهی به استان کردستان جهت پذیرش نقش‌های صنعتی شهر زنجان و

تمرکززدایی صنعتی از آن با اولویت استقرار صنایع با برد ملی و منطقه‌ای و درون استانی؛

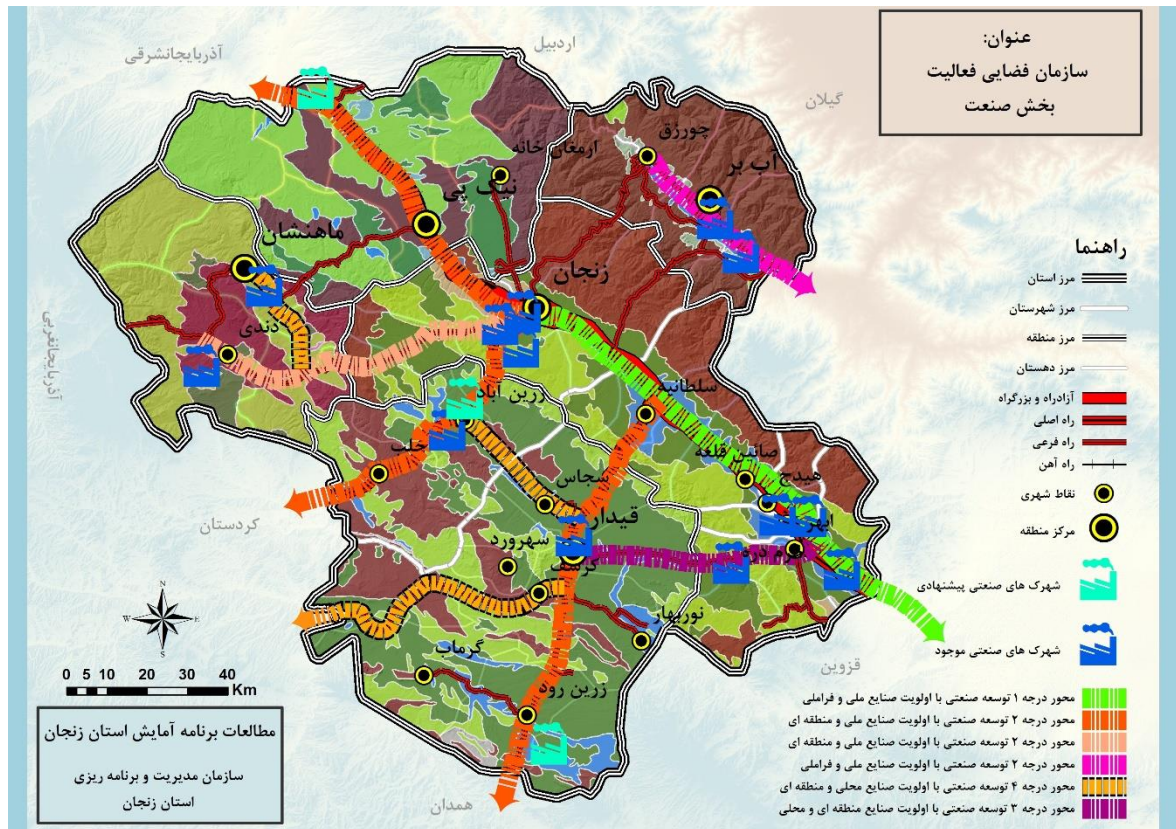

- محور سلطانیه، قیدار، زرین‌رود با اولویت استقرار صنایع وابسته یا پشتیبان کشاورزی با بُرد منطقه‌ای و محلی؛
 - محور زنجان، دندی با اولویت استقرار صنایع معدنی با برد ملی در پیوند با بخش معدن شهرستان ماهنشان و صنایع بالادستی محور درجه ۱ توسعه‌ی صنعتی؛
 - محور طارم با اولویت استقرار صنایع دارای برد ملی و حتی فراملی در بخش کشاورزی متکی بر مزیت نسبی برتر منطقه طارم در تولید محصولات استراتژیک کشاورزی؛
 - محور درجه ۳ توسعه صنعتی قیدار، ابهر در پیوند با بخش کشاورزی منطقه و با اولویت استقرار صنایع با برد منطقه‌ای و محلی؛
 - محورهای درجه ۴ توسعه صنعتی شامل:
 - محور سجاس، زرین آباد با اتکا بر مزیت‌های نسبی این مناطق در بخش کشاورزی و صنایع با برد منطقه‌ای و محلی؛
 - محور رودخانه قزل‌اوزن در شهرستان ماهنشان با اولویت توسعه صنایع کشاورزی و در مقیاس منطقه‌ای و محلی؛
 - محور قیدار، خورخوره در شهرستان خدابنده با اولویت استقرار صنایع وابسته بخش کشاورزی با بُرد منطقه‌ای و محلی؛
- در نقشه شماره ۳۹ سازمان فضایی محورهای اصلی توسعه صنعتی استان به تفکیک نوع و درجه پیوند صنعتی و مقیاس فعالیت به تصویر کشیده شده است.

نقشه‌ی شماره‌ی ۳۹. سازمان فضایی محورهای اصلی توسعه صنعتی استان به تفکیک نوع و درجه پیوند

صنعتی

ج) کانونهای توسعه صنعتی پیشنهادی

با وجود ارائه سازمان فضایی صنعت در قالب محورهای صنعتی می‌توان کانونهای توسعه صنعتی را به عنوان بخشی از اجزای محورهای صنعتی مورد مطالعه قرار داد. کانونهای توسعه صنعتی که در داخل محورهای صنعتی قرار دارند بخش کانونی محور مورد اشاره را شامل می‌شوند که با داشتن دارای شرایطی ویژه و منحصر بفرد بیشترین تمرکز واحدهای صنعتی را به خود اختصاص داده اند. مهمترین کانونهای صنعتی پیشنهادی استان زنجان به شرح زیر است:

- کانون توسعه صنعتی سرچم واقع در منتهی‌الیه غرب محور اصلی توسعه استان زنجان با امکان تشکیل زنجیره

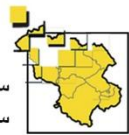
صنعتی سرب و روی در نزدیکی این کانون؛

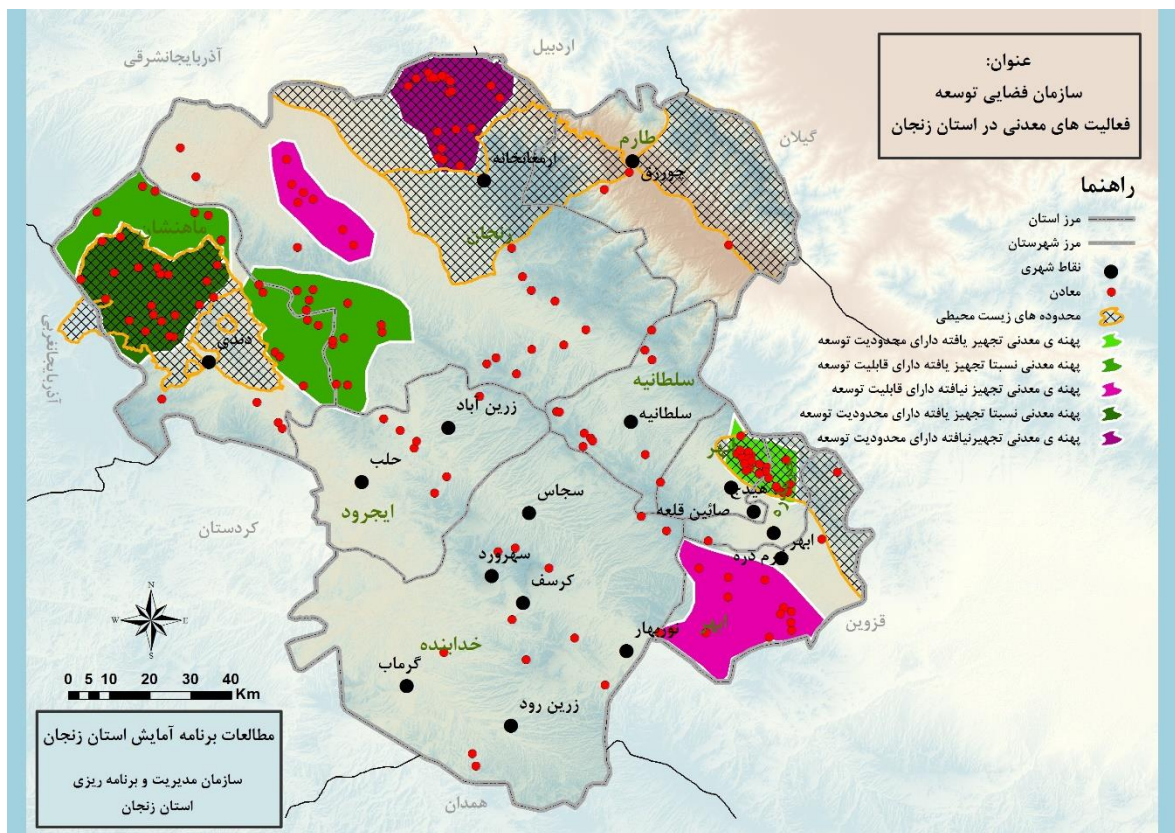
- کانون توسعه صنعتی زرین‌آباد واقع در محور درجه ۲ توسعه صنعتی با توجه به احداث مجتمع صنایع پتروشیمی و زنجیره‌های صنعتی وابسته به آن، مجتمع سیمان خمسه و همچنین مجتمع توسعه کارخانه فولاد؛
- کانون توسعه صنعتی شهر قیدار واقع در محور درجه ۲ توسعه صنعتی با اولویت صنایع پشتیبان بخش کشاورزی و فعالیت‌های وابسته؛
- کانون توسعه صنعتی جنوب غرب شهرستان زنجان در مسیر جاده زنجان، دندی واقع در محور درجه ۲ توسعه صنعتی با اولویت توسعه صنایع معدنی.

• سازمان فضایی زیر بخش معدن

سازمان فضایی زیر بخش فعالیت‌های معدنی مطابق نقشه شماره ۴۰ است که در آن توزیع فضایی پهنه‌های اولویت دار برای توسعه فعالیت‌های معدنی استان به تفکیک مناطق تجهیز یافته، نسبتاً تجهیز یافته و تجهیز نیافته به دلیل برخورداری از زیرساخت‌های توسعه پشتیبان فعالیت‌های معدنی تعیین گردیده است. همچنین در این نقشه محدوده‌های زسیت محیطی استان زنجان نیز به تصویر کشیده شده است. همان گونه که ملاحظه می‌گردد برخی از محدوده‌های معدنی استان در پهنه محدوده‌های زسیت محیطی استان واقع شده‌اند که به دلیل ضوابط خاص حاکم بر این محدوده‌های زسیت محیطی این پهنه‌ها دارای محدودیت بهره‌برداری و توسعه فعالیت‌های معدنی هستند.

نقشه‌ی شماره‌ی ۴۰. سازمان فضایی پهنه‌های توسعه فعالیت‌های معدنی در استان زنجان

۷.۲.۶.۲.۳. سازمان فضایی بخش خدمات

با توجه به اینکه بخش خدمات پشتیبانی‌کننده فعالیت‌های سایر بخش‌های خدماتی می‌باشد، لذا محورهای عمده خدماتی استان از لحاظ نوع، مقیاس و برد خدمات با محورهای عمده تعیین شده در سازمان فضایی فعالیت‌های بخش کشاورزی، صنعت و گردشگری تعریف و تعیین گردیده است. مهمترین محورهای عمده خدماتی استان به شرح زیر است:

- محور درجه ۱ خدماتی زنجان، ابهر با اولویت استقرار خدمات با عملکرد ملی و بین‌المللی؛
- محور درجه‌ی ۱ خدماتی منطقه نیک‌پی دارای توان استقرار خدمات با عملکرد ملی و بین‌المللی و استقرار مناطق ویژه‌ی اقتصادی و بازرگانی شامل مناطق آزاد تجاری و بازرگانی در مقیاس ملی و فراملی؛

- محور درجه ۲ خدماتی زنجان، تهم، چورزق، گیلان با اولویت استقرار خدمات پشتیبان گردشگری در حوزه خدمات بین‌راهی و مراکز اقامت و پذیرایی به ویژه در کانون های پرجاذبه گردشگری روستایی؛
 - محور درجه ۲ خدماتی منطقه ی طارم در طرفین رودخانه قزل‌اوزن با اولویت ایجاد و توسعه ی مراکز خدمات پشتیبان کشاورزی بزرگ‌مقیاس با عملکرد استانی و ملی؛
 - محور درجه ۲ خدماتی سلطانیه، قیدار، زرین رود برای ارائه خدمات پشتیبان کشاورزی و فعالیت های وابسته در مقیاس بزرگ، برتر و مدرن با عملکرد ملی و استانی و خدمات پشتیبان گردشگری درجه ۲ برای گردشگران عبوری به‌ویژه در حوزه خدمات گردشگری بین‌راهی، اقامت و پذیرایی و ایجاد و توسعه ی مراکز و مؤسسات ارائه ی خدمات حمل‌ونقل کالا و جابه جایی مسافر در سطوح ملی و بین المللی؛
 - محور درجه ۲ خدماتی زنجان، بیجار با هدف کاهش سطح تمرکز صنعتی از منطقه ی زنجان، ابهر و ایجاد تعادل نسبی در استقرار صنایع در مناطق حاشیه ای استان؛
 - محور درجه ۲ خدماتی زنجان، دندی با اولویت استقرار خدمات حمل‌ونقل کالا در مقیاس منطقه‌ای و ملی و همچنین استقرار برخی از خدمات گردشگری به‌ویژه خدمات بین‌راهی، حمل و نقل و جابجایی مسافر و مراکز اقامت.
- در نقشه‌ی شماره‌ی ۴۱ سطح بندی مراکز استقرار خدمات برتر در نظام سکونتگاهی استان زنجان به تصویر کشیده شده است.

اردبیل
آذربایجان شرقی

عنوان:
سطح بندی مراکز استقرار خدمات یوتو
در نظام سکونتگاهی استان زنجان

گیلان
چورزی
ارومیه خانه
نیک بی
زنجان
سلطان
سایه قلعه
خندج
کرج
قزوین
کودستان
زنجان
زین آباد
حلب
سجاس
قزوین
گرماپ
زین رود
همدان

مطالعات برنامه آمایش استان زنجان
سازمان مدیریت و برنامه ریزی
استان زنجان

0 5 10 20 30 40 Km

خدمات فرهنگی و ورزشی	حمل و نقل و ارتباطات	خدمات مالی	خدمات پژهشی
فرهنگسرا و سالن های اجرای هنر	شرکت حمل و نقل بین المللی بار و مسافر	بورس مالی	مرکز R&D با رویکرد فراملی
تئاتر و سینما	شرکت حمل و نقل ملی بار و مسافر	بیمه سرمایه گذاری	پارک علم و فناوری
چایخانه و صوف وابسته	شرکت حمل و نقل درون استانی بار و مسافر	مؤسسه بازاریابی	مرکز رشد
مجتمع ورزشی	خدمات تخصصی پشتیبان	مرکز آزمایشگاهی پزشکی	کریدور علم و فناوری
ورزشگاه	خدمات فنی و مهندسی	خدمات اداری، سیاسی، نظامی، انتظامی	
خدمات مهمان پذیری و گردشگری	خدمات تخصصی حوزه ی اجتماعی و حقوقی	سطح فرا استانی و استانی	
مؤسسه گردشگری فراملی	خدمات IT	سطح شهرستان	
مؤسسه گردشگری ملی			
مؤسسه گردشگری استانی			
خدمات آموزش عالی			
مرکز آموزش عالی فراملی			
مرکز آموزش عالی ملی			
مرکز آموزش عالی استانی			
مرکز آموزش عالی ناحیه ا			

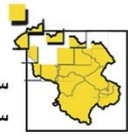

۴.۲.۶.۲.۷. سازمان فضایی فعالیت بخش گردشگری

در مقیاس مطالعاتی طرح آمایش سازمان فضایی بخش گردشگری در قالب محورهای گردشگری عمده قابل بررسی و پیشنهاد است. در تعیین محورهای گردشگری استان موارد و ضرورت‌های ذیل لحاظ گردیده است:

- فرصت‌های گردشگری متکی به منابع اصلی گردشگری موجود استان و نحوه توزیع جغرافیایی آن.
- محورهای اصلی ارتباطی استان و نحوه توزیع منابع اصلی گردشگری در ارتباط با آن بویژه مناطق نمونه گردشگری مصوب.
- موقعیت فرمانطقه‌ای استان زنجان در ارتباط با مناطق مصوب گردشگری کشور مطابق طرح جامع توسعه گردشگری کشور^۱
- نظام شهری استان و موقعیت جغرافیایی آن در ارتباط با تعیین محورهای گردشگری
- برنامه‌های آتی مصوب استان در ارتباط با پروژه‌های زیرساختی بویژه راه‌های ارتباطی مصوب یا در دست اقدام با توجه به موارد فوق
- در سازمان فضایی آتی استان محورهای گردشگری زیر ایفای نقش خواهند نمود:
- محور گردشگری ممتاز شمالی، جنوبی پیوند دهنده دو منطقه گردشگری کشور؛
- محور گردشگری درجه ۱ عبوری شرقی، غربی استان حفاصل دو منطقه کلان‌شهری تهران و تبریز و پیوند دهنده دو منطقه گردشگری کشور؛
- منطقه پیشاهنگی توسعه گردشگری استان در حفاصل شهر زنجان و سلطانیه به‌عنوان منطقه ثقل استقرار زیرساخت‌ها و خدمات گردشگری برتر استان؛

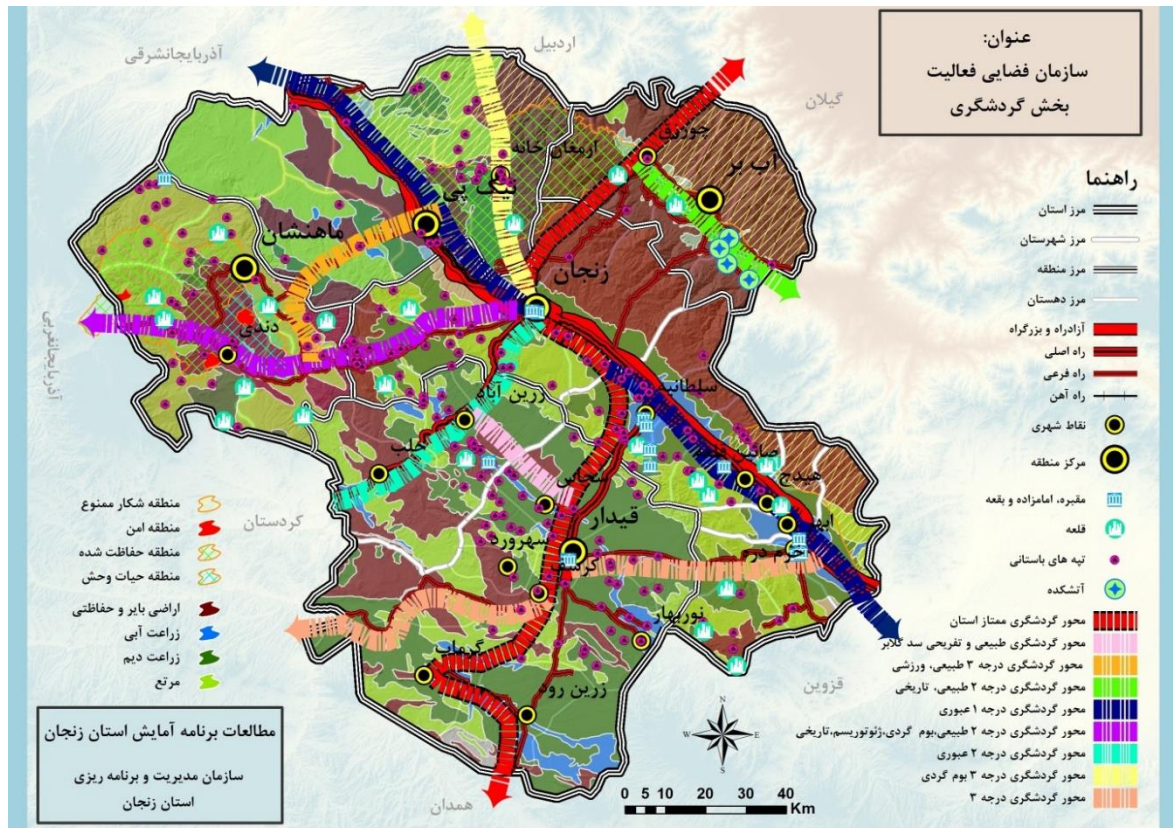
۱. در طرح جامع توسعه گردشگری کشور گستره ایران به ۷ منطقه گردشگری به شرح ذیل تقسیم شده است:
منطقه ۱ بنام منطقه البرز شامل استانهای ساحلی مازندران و گلستان، تهران، سمنان، قم، قزوین و مرکزی.
منطقه ۲ بنام منطقه سبلان شامل استانهای گیلان، اردبیل، آذربایجان شرقی و زنجان.
منطقه ۳ بنام منطقه غربی شامل استانهای همدان، آذربایجان غربی، کردستان، ایلام، کرمانشاه و لرستان.
منطقه ۴ بنام منطقه پایتخت باستانی شامل استانهای خوزستان و منطقه کوهستانی چهارمحال بختیاری.
منطقه ۵ بنام منطقه قلب ایران (پرشیا) شامل استانهای اصفهان، فارس، کهگیلویه و بویراحمد و بوشهر.
منطقه ۶ بنام منطقه کاروان جنوبی شامل استانهای یزد، کرمان و هرمزگان.
منطقه ۷ بنام منطقه شرقی شامل استانهای خراسان رضوی، خراسان شمالی، خراسان جنوبی و سیستان بلوچستان.

- محور گردشگری درجه ۲ طبیعی، تاریخی منطقه طارم در پیرامون رودخانه قزل‌اوزن؛
 - محور گردشگری درجه ۲ عبوری زنجان، ایجرود برای پیوند محورهای گردشگری درجه ۱ استان زنجان به استان کردستان و آذربایجان غربی واقع در منطقه ۳ گردشگری کشور؛
 - محور گردشگری درجه ۲ زنجان، دندی، تخت سلیمان با هدف پیوند محورهای گردشگری درجه ۱ استان با منطقه گردشگری تخت سلیمان در استان آذربایجان غربی؛
 - محور گردشگری فرعی درجه ۳ شرق شهرستان خدابنده؛
 - محور گردشگری درجه ۳ ماهنشان با اولویت گردشگری طبیعی، ژئوتوریسم و گردشگری ورزشی؛
 - محور گردشگری تفریحی سد گلابر؛
 - محور گردشگری درجه ۳ منطقه سهرین با اولویت گردشگری طبیعی و بوم‌گردی در منطقه حفاظت‌شده و دشت آهوان سهرین؛
- در نقشه‌ی شماره‌ی ۴۲ تصویر سازمان فضایی فعالیت بخش گردشگری در استان ارائه شده است.

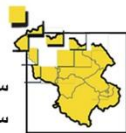

نقشه‌ی شماره‌ی ۴۲. سازمان فضایی فعالیت بخش گردشگری

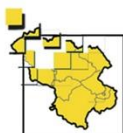
۷.۲.۶.۳. سازمان فضایی استقرار جمعیت

براساس الگوی پیشنهادی، سطح‌بندی فضا و مراکز جمعیت استان زنجان، الگوی استقرار مراکز سکونتگاهی شش سطح را دربرمی‌گیرد که ۳ سطح آن، مرکزیت‌های روستایی یا روستاشهری و بقیه کانون سکونتگاهی برتر شهری استان است. این سطوح، به ترتیب از فضاهای کلان و مرکزیت‌های برتر به شرح جدول شماره ۳۴ است. در نقشه شماره ۴۳ نظام سلسله مراتبی سکونتگاه‌های استان نشان داده شده است.

جدول شماره‌ی ۳۴. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی استان زنجان

ردیف	سطح	سلسله مراتب سکونتگاهی	نام سکونتگاه	قلمرو
۱	سطح اول	مرکز استان	شهر زنجان	کل استان
۲	سطح دوم	مرکز ناحیه در قلمروهای شمالی و غربی استان	شهر زنجان	شهرستان‌های زنجان، ماهنشان، ایجرود و طارم
		مرکزیت ناحیه‌ای در قلمرو شرقی و جنوبی	شهر ابهر	شهرستان‌های ابهر، خرمدره و خداپنده
۳	سطح سوم	مرکزیت‌های شهرستانی	شهرهای زنجان، ماهنشان، زرین آباد، طارم، ابهر، خرمدره، قیدار	منطبق با قلمرو اداری، سیاسی شهرستان‌های کنونی
۴	سطح چهارم	مراکز منظومه‌ها	قره‌بوته، نیک پی، ارمغانخانه و زنجان	شهرستان زنجان
			دندی و ماهنشان	شهرستان ماهنشان
			زرین آباد و حلب	شهرستان ایجرود
			چورزق و آبیر	شهرستان طارم
			ابهر، هیدج، صائین قلعه و سلطانیه	شهرستان ابهر
			گرماب، زرین‌آباد، محمود آباد، خداپنده و سجاس	شهرستان خداپنده
۵	سطح پنجم	مراکز حوزه‌های روستایی	۱۸۸ حوزه‌ی روستایی	خردترین سطح در سلسله مراتب مراکز روستایی

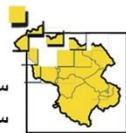
نقشه‌ی شماره‌ی ۴۳. نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی استان زنجان

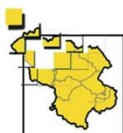
همچنین سطح‌بندی نظام شهری پیشنهادی استان در افق طرح آمایش به شرح جدول شماره ۳۵ و نقشه‌های شماره ۴۴ و ۴۵ خواهد بود.

جدول شماره‌ی ۳۵. سطح بندی جمعیتی نظام سکونتگاهی شهرهای استان زنجان

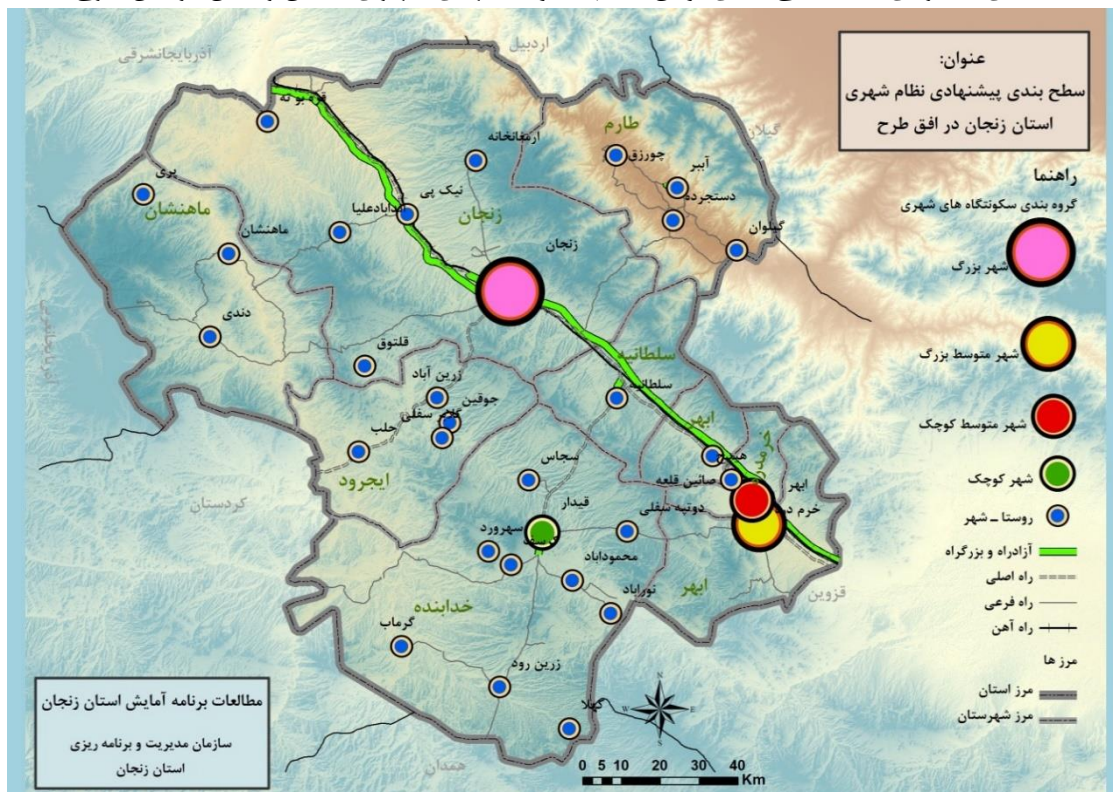
طبقه	گروه	طبقه جمعیتی	نام شهر	جمعیت افق طرح
شهر بزرگ	شهر اصلی بسیار بزرگ	بیشتر از ۱۰۰۰۰۰۰ نفر	—	—
	شهر بزرگ	۵۰۰-۱۰۰۰ هزار نفر	زنجان	۵۵۰-۶۰۰ هزار نفر
	شهر بزرگ میانی	۲۵۰-۵۰۰ هزار نفر	—	—
شهر متوسط	شهر متوسط بزرگ	۱۰۰-۲۵۰ هزار نفر	ابهر	۱۶۰-۱۸۰ هزار نفر
	شهر متوسط کوچک	۵۰-۱۰۰ هزار نفر	خرم‌دره	۸۰-۹۰ هزار نفر
			قیدار	۵۰-۶۰ هزار نفر
شهر کوچک	شهر کوچک	۲۵-۵۰ هزار نفر	هیدج	۳۰-۴۵ هزار نفر
			صائین قلعه	۲۵-۳۰ هزار نفر

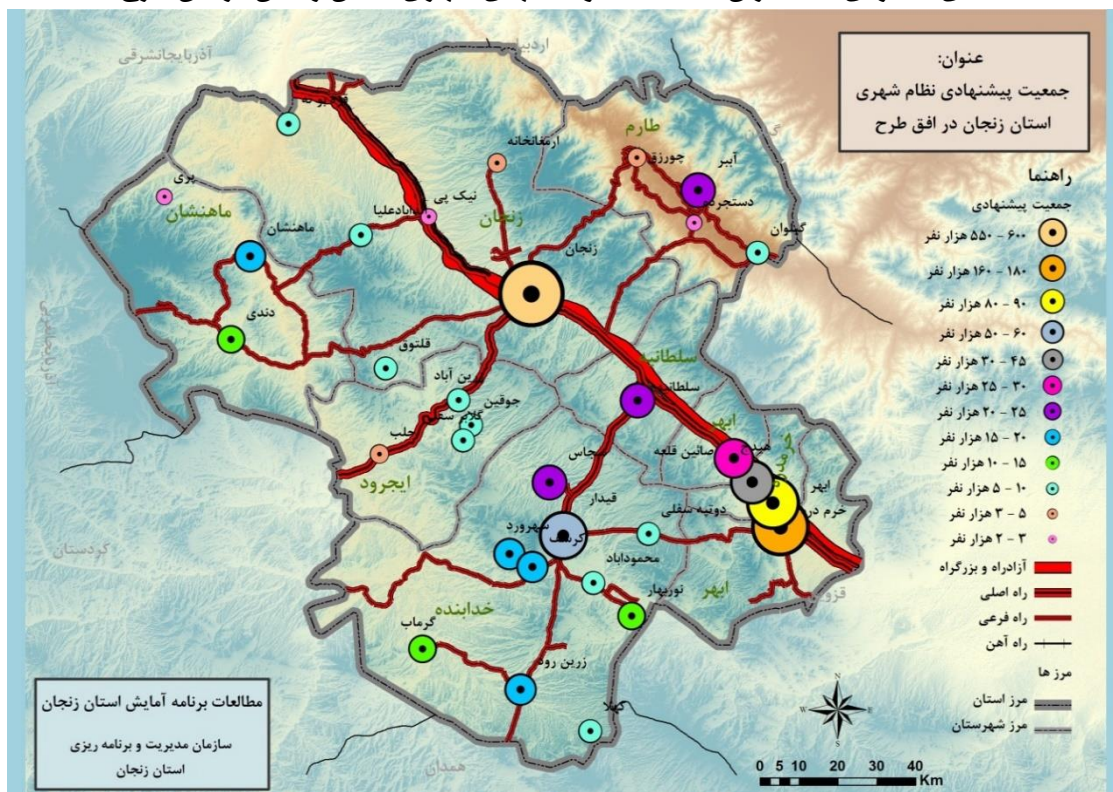
طبقه	گروه	طبقه جمعیتی	نام شهر	جمعیت افق طرح
روستا - شهر	روستا - شهر	کمتر از ۲۵ هزار نفر	سلطانیه	۲۵-۲۰ هزار نفر
			آب بر	۲۵-۲۰ هزار نفر
			سجاس	۲۵-۲۰ هزار نفر
			سهرورد	۲۰-۱۵ هزار نفر
			زرین رود	۲۰-۱۵ هزار نفر
			ماه نشان	۲۰-۱۵ هزار نفر
			کرسف	۲۰-۱۵ هزار نفر
			گرماب	۱۵-۱۰ هزار نفر
			دندی	۱۵-۱۰ هزار نفر
			نوربهار	۱۵-۱۰ هزار نفر
			زرین آباد	۱۰-۵ هزار نفر
			ارمغانخانه	۵-۳ هزار نفر
			چورزق	۵-۳ هزار نفر
			حلب	۵-۳ هزار نفر
			نیک پی	۳-۲ هزار نفر
			دوتپه سفلی	حدود ۶ هزار نفر
			قره بوطه	حدود ۵ هزار نفر
			محمودآباد	حدود ۵ هزار نفر
			جوقین	حدود ۵ هزار نفر
			گیلوان	حدود ۵ هزار نفر
			دستجرده	حدود ۲ تا ۳ هزار نفر
			پری	حدود ۲ تا ۳ هزار نفر
			کها	حدود ۵ هزار نفر
			قلتوق	حدود ۵ هزار نفر
			اندآباد علیا	حدود ۵ هزار نفر

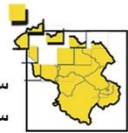

نقشه‌ی شماره‌ی ۴۴. سطح بندی نوین نظام سکونتگاه‌های شهری استان زنجان در افق طرح

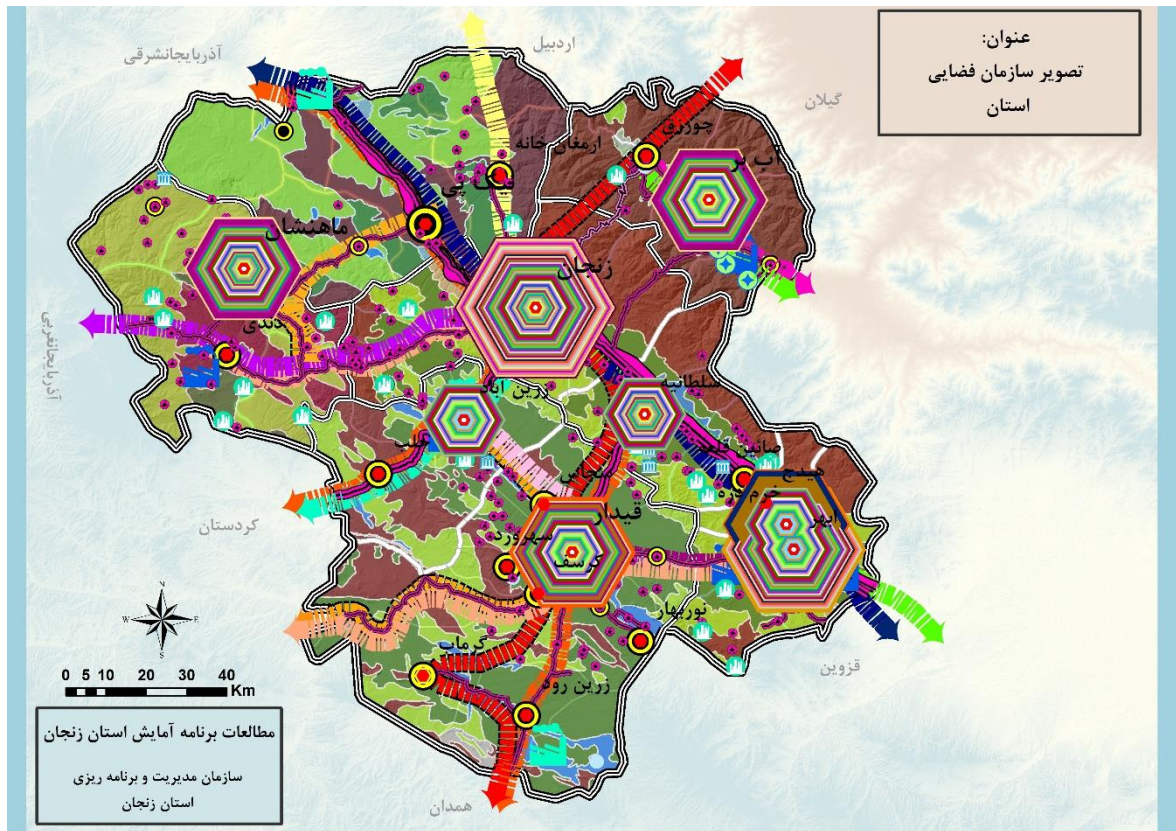

نقشه‌ی شماره‌ی ۴۵. میزان جمعیت سکونتگاه‌های شهری استان زنجان در افق طرح

نقشه‌ی شماره‌ی ۴۶. تصویر سازمان فضایی استان در افق طرح

راهنما

خدمات مالی، اعتباری، بانکی و گمرک سطح فراملی ملی سطح استانی سطح شهرستانی بیمارستان قلبی بیمارستان منطقه‌ای بیمارستان ناحیه‌ای بیمارستان شهرستانی خدمات مهمان‌پذیری و گردشگری مؤسسه گردشگری فراملی مؤسسه گردشگری ملی مؤسسه گردشگری استانی	خدمات آموزش عالی مرکز آموزش عالی فراملی مرکز آموزش عالی ملی مرکز آموزش عالی استانی مرکز آموزش عالی ناحیه‌ای حمل و نقل و ارتباطات شرکت حمل و نقل بین‌المللی بار و مسافر شرکت حمل و نقل ملی بار و مسافر شرکت حمل و نقل درون‌استانی بار و مسافر خدمات تخصصی پشتیبان خدمات فنی و مهندسی خدمات تخصصی حوزه‌ی اجتماعی و حقوقی خدمات IT بورس مالی بیمه سرمایه‌گذاری مؤسسه بازاریابی مرکز آزمایشگاهی پزشکی خدمات اداری، سیاسی، نظامی، انتظامی سلاح فرا استانی و استانی سلاح شهرستان خدمات پژوهشی مرکز R&D با رویکرد فراملی پارک علم و فناوری مرکز رشد کریدور علم و فناوری	محورهای توسعه گردشگری محور گردشگری ممتاز استان محور گردشگری طبیعی و تفریحی سد گلایر محور گردشگری درجه ۲ طبیعی، ورزشی محور گردشگری درجه ۲ طبیعی، تاریخی محور گردشگری درجه ۱ عبوری محور گردشگری درجه ۲ طبیعی، بوم گردی، ژئوتوریسم، تاریخی محور گردشگری درجه ۲ عبوری محور گردشگری درجه ۳ بوم گردی محور گردشگری درجه ۳ محورهای توسعه صنعتی محور درجه ۱ توسعه صنعتی با اولویت صنایع ملی و فراملی محور درجه ۲ توسعه صنعتی با اولویت صنایع ملی و منطقه‌ای محور درجه ۳ توسعه صنعتی با اولویت صنایع ملی و منطقه‌ای محور درجه ۴ توسعه صنعتی با اولویت صنایع ملی و منطقه‌ای محور درجه ۵ توسعه صنعتی با اولویت صنایع محلی و منطقه‌ای محور درجه ۶ توسعه صنعتی با اولویت صنایع منطقه‌ای و محلی سازمان فضایی فعالیت بخش کشاورزی اراضی بایر و حفاظتی زراعت آبی زراعت دیم مرتع خدمات فرهنگی و ورزشی فرهنگسرا و سالن‌های اجرای هنر ناتاز و سینما جایگاه و صنوف وابسته مجمع ورزشی ورزشگاه	مرز استان مرز شهرستان مرز منطقه مرز دهستان آزادراه و بزرگراه راه اصلی راه فرعی راه آهن مرکز منطقه نقاط شهری شهرهای جدید پیشنهادی عشیره، امانزاده و بنه قلعه تپه‌های باستانی آتشکده شهرک‌های صنعتی پیشنهادی شهرک‌های صنعتی موجود شهر بزرگ میانی شهر متوسط بزرگ شهر متوسط کوچک شهر کوچک روستا - شهر

• جمع بندی

در بخش پیشین مطالعات حاضر با عنوان بهینه‌سازی مناطق برنامه‌ریزی در استان، پهنه‌ی استان بر اساس الگوهای هم پیوندی کارکردی و طبیعی به پنج منطقه‌ی برنامه‌ریزی زنجان اهر، خدابنده ایجرود، ماهنشان، طارم و نیک‌پی تقسیم شد و پس از بررسی ویژگی‌های مناطق پنج‌گانه، مهم‌ترین توان‌ها و چالش‌های این مناطق بیان گردید، سپس مهم‌ترین اولویت‌های توسعه‌ی هر منطقه احصا گردید. در بخش حاضر به تدوین طرح آمایش پرداخته شد. در تدوین طرح آمایش استان زنجان در ابتدا تخصص‌های اصلی مناطق به تفکیک فعالیت‌های بخش کشاورزی، صنعت، معدن، خدمات و گردشگری تعیین گردید و الگوی استقرار این فعالیت‌ها بیان شد، سپس به تعیین شکل‌بندی کلی استقرار جمعیت در استان پرداخته شد. در تعیین شکل‌بندی کلی استقرار جمعیت، نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی به تفکیک مرکز ناحیه، مرکز منظومه، مرکز مجموعه، حوزه‌ی عمران روستایی، آبادی مستقل و آبادی اقماری تعیین گردید. بدین ترتیب پس از تعیین الگوی استقرار فعالیت‌ها، در این بخش به تعیین الگوی نظام اسکان جمعیت پرداخته شد. در بخش دیگری از مباحث این فصل به تبیین الگوی توزیع خدمات اجتماعی در سطح مناطق پرداخته شد و سپس نظام خدمات برتر با توجه به قلمروها و مراکز زیست و فعالیت سطح‌بندی گردید. بخش دیگر تدوین طرح آمایش به طراحی شبکه‌های اصلی زیربنایی در استان اختصاص داشت و بر اساس ساختار فضایی قلمروها و مراکز زیست و فعالیت شبکه‌های اصلی زیربنایی استان طراحی گردید و در نهایت در بخش پایانی فصل حاضر به ارائه تصویر سازمان فضایی استان پرداخته شد و سازمان فضایی استان در افق طراحی به تفکیک سازمان فضایی کاربری طبیعی زمین، سازمان فضایی فعالیت در بخش‌های کشاورزی، صنعت، خدمات و گردشگری، سازمان فضایی استقرار جمعیت و سازمان فضایی شبکه‌های زیر بنایی به تصویر کشیده شد. بخش بعدی مطالعات حاضر به تدوین برنامه آمایش استان اختصاص دارد که در آن بر اساس طرح ارائه شده در این بخش، به تعیین عناوین پروگرام‌های اجرایی، تعیین طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار، تدوین برنامه عملیاتی پروگرام‌های اجرایی و تدوین برنامه و نظام تجهیز مالی موردنیاز پروژه‌ها پرداخته خواهد شد و در نهایت برنامه‌های بخشی توسعه‌ی استان و برنامه‌های توسعه‌ی نواحی استان تعیین و ارائه خواهد شد.

فهرست منابع

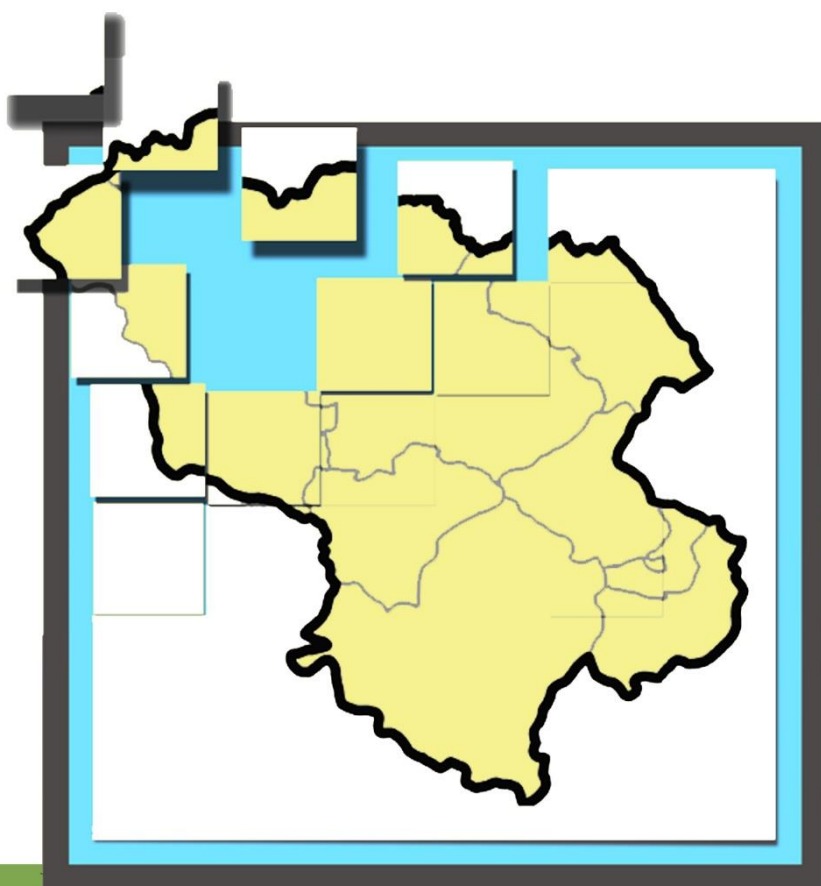
۱. ابطحی، سید حسین، ترابیان، محسن (۱۳۹۸)، بررسی تحقق اهداف آموزش عالی بر اساس سند چشم انداز بیست ساله کشور با روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)، پژوهش در نظام های آموزشی، دوره ۴، شماره ۸: از صفحه ۳۱ تا ۶۰.
۲. آقاجانلو، خلیل (۱۳۹۵)، کشت گونه سریع‌الرشد صنوبر و اکالیپتوس با هدف توسعه زراعت چوب، خبرگذاری دانشجویان ایران (ایسنا)، ۳۱ مرداد ۱۳۹۵.
۳. دفتر برنامه‌ریزی منطقه‌ای معاونت امور مناطق وزارت برنامه و بودجه (۱۳۶۴)، طرح پایه آمایش سرزمین اسلامی ایران، تهران، وزارت برنامه و بودجه.
۴. صباغیان، زهرا (۱۳۸۳)، اصول مدیریت کلاسی در آموزش عالی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید بهشتی، مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، میزگرد بررسی ارتقای کیفیت آموزشهای دانشگاههای تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
۵. عظیمی دوبخشری، ناصر (۱۳۸۲)، روش شناسی شبکه سکونتگاهها در طرح های کالبدی منطقه ای، تهران، انتشارات مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران.
۶. عظیمی، ناصر (۱۳۹۳)، برنامه ریزی کاربری زمین در مطالعات منطقه ای، تهران، نشر ژرف.
۷. مرکز آمار ایران (۱۳۹۰)، نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن استان زنجان، وبگاه مرکز آمار ایران.

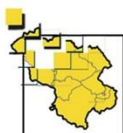
۸. مهندسین مشاور شارمند (۱۳۸۳)، بازنگری در مطالعات طرح جامع ناحیه زنجان، وزارت مسکن و شهرسازی،

سازمان مسکن و شهرسازی استان زنجان

9. Sessa, A. (1983), Elements of Tourism Economics, Rome: Catal.

پپوست

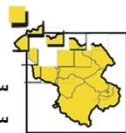

پیوست: سطح بندی کانونهای روستایی استان به تفکیک منظومه

جدول شماره‌ی ۳۶. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه زنجان

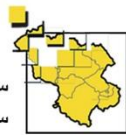
تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
زنجان	زنجان	چورزق	چورزق	۱۵۷۴	گوگجه قیا	۴۷۲	
					سقل طولی	۸۴	
					قلی کندی	۱۸۵	
		پاپایی		۶۳۴	بایندر	—	
					ریحان	۱۶۸	
	آزاد سفلی	آزاد سفلی		۱۰۸۵	قینرجه	۳۳۷	رامین
					آزاد علیا	۴۱۴	
		سهله		۱۰۴۵	قره تپه	۳۴۷	
					قاضی آباد	۵۴	
	بوغدا کندی	قلتوق		۱۱۹۷	قره قزلو	۳۴۹	گوگجه قیا
							خاتون کندی
							۷۲۸
		چایرلو		۷۱۲	حاجی کندی	۸۰	قوزلو
					کلتکه	۴۶	
					شیخ جابر	۲۷۲	
		بوغدا کندی		۱۱۴۵	سنقر	۱۴۰	گل تپه
					گل بداغ	۱۲۹	تلخاب
					گلیجه	۱۲۷	
		دهشیر علیا		۷۸۲	دهشیر سفلی	۴۳	
					مرصع	۵۲۱	
	آق کند	کاوند		۸۵۱	حسین آباد	۲۵۷	
					گل بلاغی	۶۱۹	
				۱۷۸۵	سعید کندی	۲۰۲	
					جشن سرا	۸۲	

تابعیت فضایی			حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل		
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام	جمعیت	
		زنجان	ازدهاتو	۱۴۰۷	قهوه خانه	۴۰	رازبین	۱۲۵۸	
					سورمه‌لی				
					دوران	۲۴۳			
			باروت آغاجی	۵۷۶					
				آمادگاه میثم	۱۰۴۸				
				پادگان ولیعصر	–				
				ایران ترانسفو	–				
				حسن ابدالی	۳۰۰				
				دیزج بالا	۵۵۴				
				سلمانلو	۱۱۱				
				قیاس آباد	–				
				پنبه جوق	۲۹۷				
				چوره ناب	۲۱۰				
				دو اسب	۱۴۹۶				
				زنجان	۳۸۶۸۵۱	پایین کوه	۱۲۵۴		
						امند تازه کند	–		
						جارچی	۳۸		
						مهتر	۲۰۴		
						زنگل آباد	۱۶۸		
						آقچه پیره	۶۸		
						هنرستان	۱۵		
						کشاورزی			
						دانشگاه	۲۲۲۹		
زنجان									
والارود/باری	۴۷۲								
نظام آباد	۶۳								

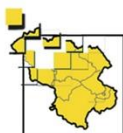
تابعیت فضایی		حوزه		آبادی های اقماری		آبادی های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
					زرنان	۳۶۸	
					کوشکن	۴۷۶	
					ایستگاه کوشکن	-	
			دیزج آباد	۴۳۲۶	نقطه بندی	۷۵	گلپچه سفلی
					کهناب	۵۰	
			همایون	۸۵۵	خشکه رود	۲۱۰	گلهرود
					دگاهی	۱۶۳	
					طاهر آباد	۷۵	
			تهم	۱۲۱۴	گمان	-	چلگان
					کلکش	۱۷۳	
					شیلاندر	-	
					علی آباد معینی	-	
			بناب	۶۳۳	بولاماجی	۳۸۷	
					اردین	۱۳۸	
				۱۲۰۵	گوالی	۹۶	
					کرده ناب	۶۸	
				۵۵۰	اسکند	۲۹۱	
					لار	۲۲۹	
				۴۶۷	یحیی آباد	۶۰	
					گلیجه علیا	۷۸	
					سولی چای	۸۱	
					بادامستان	۹۷	
					چال	-	
				۵۷۷	کج کلاه	۲۴	

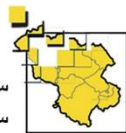
آبادی های مستقل		آبادی های اقماری		حوزه		تابعیت فضایی		
جمعیت	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام	مجموعه	منظومه	شهرستان
		۴۷	گلستانه					
		۶۱	علی آباد شرقی					
		۱۰۹	طرازوج					
		۱۶۱	ابراهیم آباد					
		۲۲۳	قلعه					
		۳۹	قوزلجا					

جدول شماره ۳۷. سطح بندی کانون های روستایی منظومه نیک پی

آبادی‌های مستقل		آبادی‌های اقماری		حوزه		تابعیت فضایی		
جمعیت	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام	مجموعه	منظومه	شهرستان
۷۳۸	اندآباد سفلی	۱۲۶	اربط	۶۷۱	اندآباد علیا	اندآباد علیا	نیک پی	زنجان
۶۸۰	نصیرآباد							
۱۲۶۸	میرجان							
		۳۰۶	قره کول	۷۱۶	بزوشا			
		۳۶	قزلار بلاغی	۱۹۵	لولک آباد			
		۶۴	سنگبین					
		۱۹۴	زنگین					
		۰	قاضی کندی					
		۱۵	جنت اولنگ					
		۸۷	حسین آباد					
		۱۷۴	تقی کندی					
		۲۰۳	علی آباد					
		۲۰۲	ملک باغی					
		۱۶	قالیچه بلاغ					
		۲۴۵	دگرمان درسی	۱۰۹	حبش			
		۱۲۶	مینان					

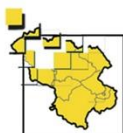
تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
					میاندر ده	۹۸	
					قزلجه علیا	۲۴۲	
					کنگرلو	-	
					چرلان قوش	۱۸۳	
			مهرآباد	۶۵۰	احمد آباد	-	رضاآباد
					قزلجه سفلی	۷۳	
					حمزه لو	۲۷	
					چهره آباد	۳۰۶	
					ابراهیم آباد	۱۴۰	
		امین آباد	امین آباد	۱۱۷۸	چپر	۵۵۰	
					ملالر	۶۴۹	
			محسن آباد	۱۹۸	بیاتلر	-	
					مجینه	۳۳۳	
					باغلوچه بیات	۹۴	
			ینگجه	۱۰۹۲	کناوند	۵۲۸	
			اسفجین	۱۰۲۶	داش کسن	۱۵۶	
					تازه کند ضیاآباد	۱۵۷	
	اسفناج	یامچی	۱۱۸۵		قزل تپه علیقلی	۴۲۵	کزبر
					باغلوچه آقا	۱۷۲	
					قزل تپه بیات	۲۱۷	
		حاج آرش	۴۳۸		قره بلاغ	۱۰۸	آقبلاغ حومه
					ابدال	-	
					حاجی کندی	۸۰	
					گلجیک	۳۲	
	نیک پی	نیک پی	۴۷۴		قاهران	۲۳۶	دره لیک
					قره جریان	۴۰۷	
		سردهات شیخ	۱۴۳		کهاب قهاب	۲۰۷	
					سردهات بیات	۱۷۶	
					بلوغ	۳۵	

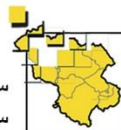
تابعیت فضایی		حوزه		آبادی های اقماری		آبادی های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
			دولاناب	۶۳۰	عربچه	۴۱	
					المالو	۷۷	
					سیف آباد	۹۴	
					حسن آباد تازه	۴۰	
					نجی	-	
					باغلوچه سردار	۱۶۴	
					چاور	۱۷	
					تلمبه خانه ایده لو	۸۷	
			قره آغاج	۵۱	تلخاب	۳۷۶	

جدول شماره ی ۳۸. سطح بندی کانون های روستایی منظومه ارمغانخانه

تابعیت فضایی		حوزه		آبادی های اقماری		آبادی های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
زنجان	ارمغانخانه	ارمغانخانه	ارمغانخانه	۱۹۴۵	ماری	۲۹۲	قشلاق
					ولیاران	۶۴۶	
					اورتابلاغ	۲۷۳	
					قره تپه	۶۵۰	
					جوره کندی	۳۹۲	
					باغ	۳۲۳	
					دوسران	۱۳۲	
					جلیل آباد	۲۹۷	
					اوراچی	۲۹	
					قاشقا تپه	۵۸	
					کرد قشلاق	۵۲	
					زریک	۳۲	
			مشگین	۱۲۸۰	پازوکی	-	
					کلاسار	۴۰	
					گلچین	۱۱۹	

تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
					طاق کندي	۱۲	
					داش تپه	۲۴۱	
					آق کندي	۱۲۷	
					جزوان	۱۰۴	
			گلجه	۲۳۷	اسلام آباد	۵۳	
					اوجبلاغ	۲۳۰	
		تیکمه داش	۳۸۵		زنگی کوه	۱۳۱	بهرام بیگ
					قارلوق	۱۱۵	
	حاج سیران		حاج سیران	۳۱۸	ام آباد	–	
					قره حصارلو	۹۰	
					ورمزیار علیا	۲۴۹	
					ورمزیار سفلی	۸۸	
					سالار آباد	۱۸	
					طبرستان	–	
		بیرونده		۲۱۶	سلیمان بلاغی	۳۳	
					چومالو	۲۸۲	
					باش سیز	–	
		قبله بلاغی		۲۹۷	جزیمق	۲۲۴	آقجه قلعه
					کپرک	–	
					رشت آباد	۵۵	
					کلپین	۹۲	
					معدن رشیدآباد	–	
					قندرقالو	۲۴۴	
					داش بلاغ	۷۲	
					احمد آباد	–	
					لهرکین	۵۳	

تابعیت فضایی		حوزه		آبادی های اقماری		آبادی های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	نام	جمعیت
		سهرین	سهرین	۳۳۹۰	لگاهی	ونق	۸۶۲
					محمود آباد		۲۵۹
			سارمساقلو	۵۶۵	کردکندی		۲۸۵
					پالتلو		۵۵

جدول شماره ی ۳۹. سطح بندی کانون های روستایی منظومه قره بوطه

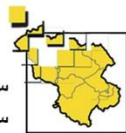
تابعیت فضایی		حوزه		آبادی های اقماری		آبادی های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	نام	جمعیت
زنجان	قره بوطه	قره بوطه	قره بوطه	۲۹۶۱	گوگ تپه		۳۲۵
					عزیزلو		۱۱
					گوگلر		۴۵
					ایلن		۹۸
		قیطول	قره اوغلانلو	۳۱۵	قره اوغلانلو		۴۱۶
					الوارلو		۶۹
	قره بوطه	حصار	حصار	۶۵۱	شکورچی		۱۹۱
					نوروز آباد		-
					چیر		۷۷
		قره آغاج سفلی	قره آغاج سفلی	۲۹۵	قره آغاج علیا	ایلجاق	۵۶۹
					ساری کندی کابلی		۱۰۱
					ساری کندی محمدرضا		۲۳
					ساری کندی داش بیک		۲۳۳
					ساری کند علیا		۱۲۲
					انجمن سفلی		۲۹۸
	رجعین	رجعین	رجعین	۱۶۰۳	انجمن علیا		۲۳۵
					سرچم علیا		۱۷
					سرچم سفلی		۲۰۵

آبادی‌های مستقل		آبادی‌های اقماری		حوزه		تابعیت فضایی		
جمعیت	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام	مجموعه	منظومه	شهرستان
		۳۲۹	گوالان					
		۲۶۱	چوروک علیا	۶۸۰	قولی قصه			
		۲۲۳۳	چوروک سفلی					
۸۵۵	گمش آباد	–	صوفیلر	۷۱۰	چپ چپ			
		۲۰	تازه کند	۸۶	فيله خاصه			
		۱۱۰	دلکی					
		۵۱	قره آقاجلو					
		۱۲۱	قیطور					
		۴۹	دولک					
		۹۳	قلایچی					
		۲۲	حماملو بالا					
		۸۴	حماملو پایین					

جدول شماره‌ی ۴۰. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه آبیر

آبادی های مستقل		آبادی های اقماری		حوزه		تابعیت فضایی		
جمعیت	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام	مجموعه	منظومه	شهرستان
۷۲۹	ده بهار	۳۹	چی ینی	۶۷۲۵	آبیر	آبیر	آبیر	طارم
		۱۹۲	قانقلی علیا					
		۲۲۷	قانقلی سفلی					
		۱۵۸	کوهکن سفلی					
		۴۱۰	کوهکن علیا					
۱۱۹۱	هزاررودعلیا	۶۰۰	هارون آباد سفلی	۸۸۱	استاکول			
		۴۷۷	هارون آباد علیا					
		۷۵	عزیزآباد					
		۶۱۷	گچی قشلاق					

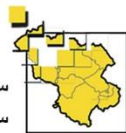
تابعیت فضایی		حوزه		آبادی های اقماری		آبادی های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
		درام	درام	۱۸۵۹	وزنه سر	۵۵	
					ته دره	۱۷۷	
					غلام چم	۹۹	
					جزلانداشت	۴۳۸	
					میرزاخانلو	۱۹۷	
					کلتان	۱۱۹	
					گماندشت	۸۷	
					وناب	-	
					سرخه سنگ	۱۵۷	
					قشلاق درگه دره	-	
		درام	سیاه رود	۱۳۸	بالاکوه	۲۶	
					میناب	-	
					چنار	۲۵	
					قوهیجان	-	
					نوکیان	۵۶	
					بندرگاه	۲۷	
		درام	قشلاق پاورود	۶۴	بنارود	۳۲	کلوچ ۴۰۹
					گاوخس	۱۱۰	
					قشلاق خساره	۳۱	
					خساره	۳۳	
		گیلوان	گیلوان	۲۴۲۶	قشلاق بنارود	-	
					حصارآباد	۶۴	گیلانکشه ۱۵۶۶
					صومعه بر	۱۱۳	
					انارستان	۱۵۴	
					چرزه	۲۹	
					محمد آباد خواجه	۱۱۴	

آبادی های مستقل		آبادی های اقماری		حوزه		تابعیت فضایی		
جمعیت	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام	مجموعه	منظومه	شهرستان
			بیگلو					
		۶۸۵	قارقلی چم	۲۵۶	هندی کندی			
		—	قمشک					
		۶	چوقور					
		۵۴۸	خرم آباد کهریز	۴۲۱	مامالان			
		۵۵۴	زهتر آباد					
		۱۲۶	پیرچم قدیم					
		۱۹۴	پسار					
۸۶۳	تسکین	۲۳۲	چمله	۱۲۵۵	تشویر			
		۱۱۲	زرده					
		۱۰	لهنه					
		۵۲	پرچینه					

جدول شماره ی ۴۱. سطح بندی کانون های روستایی منظومه چورزق

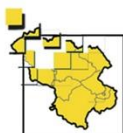
آبادی‌های مستقل		آبادی‌های اقماری		حوزه		تابعیت فضایی		
جمعیت	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام	مجموعه	منظومه	شهرستان
۶۰۳	انذر	۱۱۶	شقایق چورزق	۱۷۵۳	چورزق	چورزق	چورزق	طارم
		۵۷۱	ارشت	۶۴۶	ایچ			
		۶۲۷	جیا					
		۱۸۵	علا رود					
		۱۳۵	زرنی					
۸۹۹	شیت	۱۹۳	زاچکان	۷۵۲	جزلا			
۱۵۸	تازه کند	۷۵	جوزرگان					
۷۲۹	ولیدر	۵۶۳	شقایق جزلا					
		۳۲۲	شقایق انذر					
		۱۸۵	کلوج آباد					

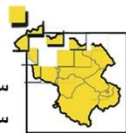
آبادی های مستقل		آبادی های اقماری		حوزه		تابعیت فضایی		
جمعیت	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام	مجموعه	منظومه	شهرستان
۴۸۱	کلویییم	۲۷۴	کره مالیم	۶۷۵	گوهر			
۲۵۵	سرخ آباد	۲۱۷	کسران					
		۴۵۴	ولیس					
		۳۲۱	سرخه میشه					
		۱۲۰	کله سیران					
		۳۵	شیراب	۱۰۱۴	دستجرده	دستجرده		
		۲۳۳	مورستانه					
		۴۲۹	قاضی بلاغی					
		۶۱۳	زره بند					
		۴۵۲	الزین					
		۳۱۴	سرخه دیزج					
		۴۱	جزونق					
		-	بابامرغوز					
		-	زاچکان					
		-	کویان					
		۶۲۶	کھیا	۹۸۷	سانسبز			
		۵۸۰	قلات					
		۷۲۶	دهنه	۱۲۵۹	ونی سر			
		-	شورازگاه					

جدول شماره ۴۲. سطح بندی کانون های روستایی منظومه زرین آباد

آبادی های مستقل		آبادی های اقماری		حوزه		تابعیت فضایی		
جمعیت	نام		نام	جمعیت	نام	مجموعه	منظومه	شهرستان
		۵۴۳	خانجین	۲۴۷۱	زرین آباد	زرین آباد	زرین آباد	ایجرود
		۶۱	تازه کند					
		۳۳۱۸	خانقاه					

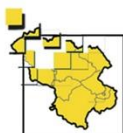

تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	نام	جمعیت
			ینگى کند سیدلر	۱۵۸۲	قمچقای	۴۵۹	
					یدی بلاغ	۷۳	۸۰۷
					تله جرد	۷۳۱	۱۰۸۹
					قوزان	۵۹۵	
					چایوق	۶۵۰	
	جوقین	جوقین	۲۸۵۴		سها	—	۱۴۱۸
					ینگى کند میرزاالماسی	۱۷۰	
					ینكى کند سها	۶۳	
		گلابر سفلى	۲۳۸۸		گلابر علیا	۲۳	
					بیزین	—	
					قره داغ	۱۱۳	
		هلیل آباد	۷۱۷		سراب	۴۸	
					گلیجه	۲۰	
	قره سعید	قره سعید	۱۰۱۸		قارختلو	۶۲۸	۷۴۳
					باغ کندی	۲۶۸	
					خاکریز	۱۲۷	
		کوسلر	۶۲۹		یارکندی	۶۷	۹۲۵
		آغلبیک سفلى	۱۱۰۱		آق‌بلاغ	۷۸۳	۷۰۵
					دورمشقان	۵۲	۱۰۴۸
					چتر	۹۱۵	
	سعیدآباد علیا	سعیدآباد علیا	۱۲۸۰		باریک آب	۸۱۸	
					شوراب	۱۰۰	۸۹۳
					سعید آباد سفلى	۲۲۲	۱۰۲۰
					قره بلاغ	۵۶	

جدول شماره ۴۳. سطح بندی کانون های روستایی منظومه حلب

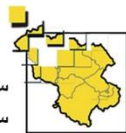
تابعیت فضایی		حوزه		آبادی های اقماری		آبادی های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	نام	جمعیت
ایجرود	حلب	حلب	نکتو	۶۷۲	قنبرلک	بهمن	۸۷
					سفیدکمر	چسب	۵۱۶
					قندی بلاغ		
					قلقاتی		
					قوشچی		
					قادرلو		
			حلب	۱۰۸۹	قره دوراخلو سفلی		
					ابوجانلو		
					دایدارسفلی		
					دایدارعلیا		
					قره گونی		
			ارکوئین	۲۵۷	قوریه	نجم الشیخان	۳۴۰
					بلوین		
					گرنه		
					خوین		
					ساری قیا		
					قره درق		
			ینگی کند جامع السرا	۵۱۵	چولچه قشلاق		
					حاج قشلاق		
					پاشاچای	صائین	۲۷۹
			سیاه	۲۲۴	قره بوته		

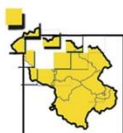
تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
			منصور		چولچه	۷۲	
					ارموتلو	۹۸	
					قراقیه	۱۳۷	

جدول شماره‌ی ۴۴. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه ماهنشان

تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
ماهنشان	ماهنشان	پری	پری	۹۳۳	میانج	۱۱۰	تخته یورد
					خندق لو	۱۶۱	
					لرده شور	۱۹۷	
					بیانلو	۱۷۴	
					لهجبین	۲۲	
					حسن آباد جدید	-	
					حسن آباد قدیم	۵۵	
			سعید کندی	۳۰۳	خضرچوپان	۲۴۶	
					تات قشلاق	۲۳۲	
					چاری قشلاقی	۱۰۹	
					قزلجه	۱۲۲	
					خوبین	۳۱	
					علم‌کندی	۶۱۸	
			خیرآباد	۳۵۸	اورجیک	۱۴۶	
					ارزه خوران	۲۴۰	
					قلعه کلیسا خوران	۱۹۵	
					قلعه ارزه خوران	۲۰۱	
					معدن بایچه باغ	-	
			قاضی کندی	۲۳۰	توزلار	-	
					قلعه جوق	۳۴	

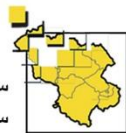
آبادی‌های مستقل		آبادی‌های اقماری		حوزه		تابعیت فضایی		
جمعیت	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام	مجموعه	منظومه	شهرستان
		۲۸۷	قره داش					
		۲۱۱	تازه کند فخرلو					
۶۰۹	وهران	۴۵۹	خلج	۱۰۳۸	ایلی بلاغ	ایلی بلاغ		
۶۹۴	مادآباد	۱۴۳	لیلان					
۶۱۹	قره باطلاق	۳۹۰	بهستان					
۴۳۲	مغانلو	۲۷۵	امیرآباد	۴۱۰	قره گل			
		۳۸	توت آغاجی					
		۱۵۷	امام کندی					
		۱۴۳	ایمیر					
		۴۳۸	برون قشلاق					
		۲۰۵	گونای					
		۱۸۶	چناق بلاغ					
		۱۵۳	چتر					
		۸۱	اینچه سعید نظام					
		۴۹۵	آق کند					
۳۳۷	ینگجه	–	چهره تپه	۵۴۳۹	ماه‌نشان	ماه‌نشان		
۳۶۴	آمالو	–	پیر قشلاق					
		۱۰۰	سرین دره					
۳۳۳	پشتوک	۱۲	بیاملو	۸۵۸	سریک			
		۱۶۳	تک آغاج					
		۶۵۵	سرپل					
		–	مزرعه بک آباد					
		–	مزرعه تک آغاج					
		۳۰	اوچ موسی	۱۲۳	ساری آغل			
		۷۴	رز					
		۸۶۴	سهند سفلی	۸۴۱	سهند علیا			
		۲۳۶	کردی					
		۱۸۸	گندی					

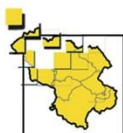
تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
					باغچه	۲۱۸	

جدول شماره‌ی ۴۵. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه دندی

تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
ماه‌نشان	دندی	دندی	دندی	۳۹۶۲	نصیرآباد	۱۰۴	
					زماین	۲۱۲	
					کالسمین / کارگاه دندی	۱۵۴	
					کیز	۲۷۰	
					مراش	۲۳۷	
					خضرآباد	۳۸	
			قواق سفلی	۴۳۶	کاروانسرا	۱۰۴	
					قرقان سفلی	۸۲	
					قرقان علیا	۸۱	
					قواق علیا	۷۴	
					یوسف آباد	۱۰۱	
			میانج	۴۳۰	ینگجه	۲۵۳	
					مزرعه	۴۰	
					کوسج سفلی	۱۸۰	
					کوسج علیا	۳۰۷	
					حلب علیا	۱۱۲	
					حلب سفلی	۵۵۱	
					قوزیجاق سفلی	۱۳۶	
					قوزیجاق علیا	۱۱۲	
			شیخ‌لر	۱۸۸	گنج آباد	۳۳	

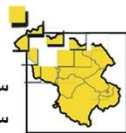
آبادی‌های مستقل		آبادی‌های اقماری		حوزه		تابعیت فضایی		
جمعیت	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام	مجموعه	منظومه	شهرستان
		۵۸	گلابلو					
		۱۴۱	کاکا					
		–	امیرآباد					
		۱۰۱	ساغرچی	۶۰۶	قره ناس			
		۲۹۰	خورجهان					
		۱۶۷	قلعه جوق سادات					
		۱۰۲	یاستی قلعه					
		۰	آقبلاغ سردار					
		۳۰	سیاه خانه					
		۱۰۹	قره زکی					
		۲۰۷	قوزلو					
۱۴۴	بلندپرچین	۵۶	قراگل	۱۱۲ ۳	انگوران			
		۲۱۱	خائینک					
		۴۴۳	حسن آباد					
		۷۸	قشلاق جوق سفلی					
		۵۲	قشلاق جوق علیا					
		۶۵	اینچه سفلی					
		۶۱	ایستی گل					
		۰	اینچه علیا					
		۱۶	حاجی اینک					
		۵۳	آق بلاغ حسن آباد					
		۵۳	اکیزقشلاق					
		۲۲۱	ایده لو	۴۱۰	سونتو	سونتو		
		۲۹۴	ابراهیم آباد					
		۳۴	حمزه آباد					

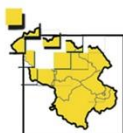
تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
			قره دره	۴۵۰	قاسم آباد	۵۰	تبریزک
					ایالو	۲۶۹	
					مغانلو	۱۲۲	
					قره قشلاق	۱۵۸	
			دوز کند	۶۸۰	اوج تاش	۲۱۹	
					قره آبی	۱۰۲	کهریز بیک
	قلعه جوق سیاه منصور			۵۵۸	اوغلیک علیا	۴۰۴	
					وزمک	۱۹۷	
					کاوکل	۸۱	
					چهارطاق	۸۲	
					چوخ بلاغ	۰	

جدول شماره‌ی ۴۶. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه ابهر

تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
ابهر	ابهر	ابهر	ابهر	۸۷۳۹۶	گوهیچین	۱۵۸	فونش آباد
					پادگان آموزشی قدس و اردوگاه ازنا	۳	میموندره
			درسجین	۴۳۷	شیورین	۱۰۵	نورین
					خلیفه حصارومیلان	۱۳۰	توده بین
					آقجه کند	۱۳۷	
			ازنا	۱۳۶	ارکین	۹۱	
					کلنگرز	۱۴۰	
					رازمجین	۱۰۳	

آبادی‌های مستقل		آبادی‌های اقماری		حوزه		تابعیت فضایی		
جمعیت	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام	مجموعه	منظومه	شهرستان ن
		۱۱۳	اسدآباد	۱۵۶	قارلوق			
		۳۵	برزاییل					
		۵۶	گلجه					
		–	قره بلاغ					
		۴۸	حصار عبدالکریم	–	بیلاق مرشون			
		۲۷	کله خانه					
		۴۰۳	قشلاق مرشون					
		–	علی بلاغی					
		۵۶	حسین آباد قارقالو					
۴۷۵	قمچ آباد	۵۵	بهاور	۲۶۴۰	قروه	قروه		
۱۹۵	حصار قاجار	۲۹	علی آباد					
		۰	قره تپه					
		۱۵	قویجوق					
		۴۱	چالچوق	۶۰۶	کینه ورس	کینه ورس		
۴۱۸	قفس آباد	۱۱۰	قره آغاج	۳۷۷	زره باش			
		–	قشلاق مردعلی	۴۳۵	عباس آباد سفلی			
		۱۵۳	قزلجه					
		۴۲	عباس آباد علیا					
		۱۷۸	امیر بستاق					
		۱۵۷	گل تپه					
		۳۶۲	خوشنام					
		۲۶۲	نایجوک					
		۱۶۷	گل					
۲۹۶	ایوانک	۵۶۷	چنگ الماس	۲۹۷	دولت آباد	دولت آباد		
		۳۸	شکر چشمه					

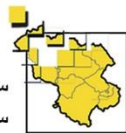
آبادی‌های مستقل		آبادی‌های اقماری		حوزه		تابعیت فضایی		
جمعیت	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام	مجموعه	منظومه	شهرستا ن
		۳۱۰	آغور	۱۳۴	ینگى کند			
		۲۰۳	چشمه یار					
		–	قشلاق حسنعلی	۳۳۱	چشین			
		۲۹۶	ایوانک					

جدول شماره ی ۴۷. سطح بندی كانون های روستایی منظومه هیدج

آبادی های مستقل		آبادی های اقماری		حوزه		تابعیت فضایی		
جمعیت	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام	مجموعه	منظومه	شهرستان
۹۷۷	کبود چشمه	۲۵۰	باغدره	۱۰۴۷	اردجین	شویر	هیدج	ابهر
		۷۰۹	فلج	۱۸۱۶	شویر			
		۳۳۲	گاودره	۲۱۹۱	نصیرآباد	نصیرآباد		
			–	۱۳۰۰۳	هیدج	هیدج		
		۱۱۷	پلاس	۳۶۲	الوند	الوند		
		۵۷	اسلام آباد	۱۱۳	انجلین			

جدول شماره ی ۴۸. سطح بندی كانون های روستایی منظومه صائین قلعه

آبادی های مستقل		آبادی های اقماری		حوزه		تابعیت فضایی		
جمعیت	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام	مجموعه	منظومه	شهرستان
۲۰۰۶	پیرزاغه			۲۴۸۳	عمید آباد	عمید آباد	صائین قلعه	ابهر
۴۷۵	جداقیه							
۸۵۳	والایش							
۲۰۱۸	الگزیر							
۱۰۸۲	ارهان							
		۷۶۰	چرگر	۱۱۹۳۹	صائین قلعه	صائین قلعه		
		۳۱۷	داش بلاغ					

تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
			خراسانلو	۴۵۵	کوه زین	۳۸۴	
					سرو جهان	۳۵۵	

جدول شماره‌ی ۴۹. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه سلطانیه

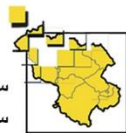
تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
سلطانیه	سلطانیه	سلطانیه	کبود گنبد	۳۲۲	عباس آباد	۲۱	
					اولنگ	۱۱۹	قلعه
					ارجین	۱۶۴	قره بلاغ
					شلوار	۱۰۳	
					ندیرآباد	۲۱	
					اسدآباد	۱۱۳	
					چپ دره	۱۲۷	
					طهماسب آباد	۱۲۸	
					علی آباد	-	
					امیرآباد	۳۲	
	سلطانیه	خیرآباد	خیرآباد	۲۴۰۵	المکی	۴۱۶	
					مشک آباد	۴۶۱	
		یوسف آباد	یوسف آباد	۱۰۰۴	تعاونی خیرآباد	۴	
					اقرزوج	۵۵	
		خیرآباد	کاکا آباد	۳۶۰	کنگه	۸۲	
					پرنگین	۷۸	
					چمه	-	
					چمرود	۲۶	
					بوجی	۶۴	
					برنقور	۱۱۳	

تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
		سنبل آباد			قشلاق	۲۲	
					ونونان	۱۰۸	
			سنبل آباد	۷۳۸	دوسنگان	۲۵۱	بوئین
					حسین آباد	۴۷۲	
			ویر	۳۱۳۱	ترکانده	۲۱۱	
					قیاسیه	۲۶۵	ویک
	گوزل دره سفلی	گوزل دره سفلی		۱۴۴۸	ساریجالو	۴۸۳	
					کردناب	۲۹۰	
					سبزدرق	۳۸۸	
					سلمان کنده	۳۶۵	
					کردرق	۱۳۰	
					شکور آباد	۹۳۳	
					خرمدرق	۸۲۷	

جدول شماره ۵۰. سطح بندی کانون‌های روستایی منظومه خرمدره

تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
خرمدره	خرمدره	خرمدره	خرمدره	۵۲۵۴۸	رحمت آباد	۸۸۹	سوکهریز
					اسپاس	۳۴۴	
			قلعه‌ی حسینیه	۲۴۶۸	مجتمع کشت و صنعت خرمدره	۷	
					مزرعه‌مهندس عسگری	۳	
					ویستان بالا	۴۸	
					ویستان پایین	۴۶	
					خلج	۲۴	
					خلیفه لو	۴۹	

جدول شماره‌ی ۵۱. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه قیدار

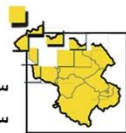
تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
خدابنده	قیدار	کرسف	کرسف	۴۳۸۱	کره چال	۹۱	
					عینجیک	۸۸۸	
			دلایر سفلی	۵۷۱	قول علی	۳۲۴	بیگم آقا
					دلایر علیا	۲۰۸	گوگجه ییلاق
					گمش تپه	۳۵۴	
					کسیک	۵۸۵	
			صالح آباد	۲۵۱	شیهده چمنی	۴۵۸	
					دوغانلو	۷۶	
		قلعه جوق	۴۰۴		بیوکفشلاق	۱۲۹	
					چچقلو	۱۷۷	
					داشالتو	۳۰	
					یاراحمدلو	۱۱۰	
					ابراهیم آباد	۱۴۷	
					یارمجا	-	
	سهرورد	سهرورد	۶۱۰۴		مادآباد	۲۳۵	
					گوشتن	-	
		ابدالر	۱۹۰		چوخور یورد	-	
					اوشنایان	-	
	قیدار	قیدار	۳۰۲۵۱		قره محمد	۲۵۸	نظرقلی
					حصار	۱۷۸۵	
					زواجر	۸۶۳	
					لاچوان	۱۹۸۷	
					پسکوهان	۱۱۵۷	
					گوندره	۸۹۸	
		نعلبندان	۱۱۴۹		ورجوشان	۷۲۶	
					بیجقین	۱۰۷۷	
					شیخ الو	۷۸۸	
	زرنند	زرنند	۹۴۹		ارقین	۱۰۸۸	
					اوجبالاغ	۱۴۷	
		آقبالغ سفلی	۷۳۹		قمشلو	۵۵	
					چراغ حصار	۹۳	
		مهدی آباد	۴۲۳		قره گل	۱۶۶	
					مهرین آباد	۱۵۴	

تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	نام	جمعیت
			نصرت آباد	۵۵۴	شین		۸۵
					باریک آب		۱۳۳
					النچه		۳۳۱
					شیخ موسی		۲۰۸
					سرین دره		۲۲۵
					چراغ مزرعه		۹۶
					گوران		۳۱۱
	دو تپه سفلی	دو تپه سفلی	پرچین	۶۴۷	ده شیر		۶۲۰
					قطار بلاغی		۴۶
					گلمکان		۱۱۳
		داشلوجه		۵۱۶	قانلی		۲۸۵
					چقلو		۲۴۹
		آقجه قیا		۱۵۳۷	دوتپه علیا		۲۸۶
		بلگه شیر		۱۳۵۳	رحمت آباد	توپ قره	۲۳۰
							۱۰۲۴

جدول شماره‌ی ۵۲. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه محمودآباد

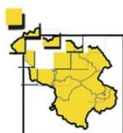
تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	نام	جمعیت
قیدار	محمودآباد	محمودآباد	محمود آباد	۲۹۰۶	زرین گل		۱۳۴۳
					خالق آباد		۹۵۱
					اینچه‌خداوندلو		۱۶۱۹
					کهریز		۲۲۲
					پیرگاوگل		۲۳۴
					خان آباد		۴۵۲
					قینرجه		۶۴۶
	محمودآباد	آبی سفلی		۱۸۵۷	تورپاخلو		۳۷۶
					کوچ تپه		۱۱۰۰
					منطش		۱۳۲
		نوریهار		۳۶۶۰	دولاب		۱۰۹
					سازین		۲۱۰
					تورپاخلو		۳۷۶

تابعیت فضایی		حوزه		آبادی های اقماری		آبادی های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
			جزین	۱۰۶۳	سعد آباد	۱۰۷	
					سعید محمد	۱۵۹	
					شعبان	۵۴۶	
			کهل آباد	۴۸۴	شهرستانک	۱۲۷	
					رباط	۵۷	
					آقبالغ علیا	۳۷۰	
					گنگک	۴۴۰	
			حسین آباد		حسین آباد		

جدول شماره ۵۳. سطح بندی کانون های روستایی منظومه زرین رود

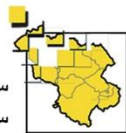
تابعیت فضایی		حوزه		آبادی های اقماری		آبادی های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
خداپنده	زرین رود	زرین رود	زرین رود	۵۵۳۰	شهید آباد	۷۳۳	غلام ویس
							سرئین
							قشقجه
			استرود	۹۸۹	خانلار	۱۷۳	توزلو
			قیاسکندی	۳۹۹	قره محمد	۲۵۸	
					داشبلاغ	۴۴۹	
					عموکندی	۲۲۹	
					قهره کهریز	۵۴۲	
			اردهین	۸۲۲	دریند	۱۸۰	
					سراب	۳۱۶	
			امیرلو	۵۲۳	امام کهریز	۲۲۸	
					بصرک	۲۷۴	
					یاستی بلاغ	۲۷۳	
			زاغج	۸۹۸	پنبه زبان	۴۳۰	سقرچین
					قجور	۴۵۲	
		حسام آباد	حسام آباد	۱۷۲۳	زاغه لو	۳۳۵	پیرمرزبان

تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
			گل تپه	۸۱۱	آغوزلو	۵۸۱	
					دوراخلو	۵۶	
					سرشبار	۲۱۲	
			ارقین بلاغ	۸۹۹	قزل بلاغ	۶۴۳	
					قره ولی	۳۴۸	
		کهلا	کهلا	۱۹۰۰			حی ۱۴۰۷
							بزین ۱۸۶۳
			محمد خلیج	۹۸۹	اورگنجه	۱۱۸	شرور ۹۹۹

جدول شماره ۵۴. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه گرماب

تابعیت فضایی		حوزه		آبادی‌های اقماری		آبادی‌های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
خدابنده	گرماب	گرماب	گرماب	۴۰۲۱	سوله	۴۶۲	
					مصرآباد	۴۴۸	
			آقچه گنبد	۴۳۴	حصارعلیا	۳۴۶	
					خلیفه قشلاق	۳۴۲	
					رستم آباد	۹	
					قمچقای	۴۰۱	
			قویی	۹۱۹	مسگر	۳۶۹	
					بورون	۳۵۵	
					شورجا	۱۷۶	
					یوزباشی	۵۷	
					قاز قلو علیا	۷۸	
					حصار سفلی	۲۰۱	
			اولی بیک	۷۲۸	قاجار	-	
					تاتارده	۲۶۱	

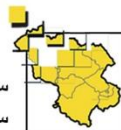
تابعیت فضایی		حوزه		آبادی های اقماری		آبادی های مستقل	
شهرستان	منظومه	مجموعه	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام
			گوگرچینک	۹۲۷	قمشلو	۱۳۲	فریدون
					مصطفی لو	۱۰۴	
					حصارشیوان	۸۶	
					ینگی آباد	۱۰۱	
					بختی	۱۹۳	
					نریمان قشلاق	۳۱۹	
			باش قشلاق	۲۷۳	گونای	۱۶۴	
					دینی بیک	۱۰۳	
					ورمانلو	۱۶	
					کملر	۲۹	
					قلیج قیه	۸۲	
					پیغمبرلو	۱۶	
					جمعه لو	۷۵	
					عیسی بیگلو	-	
					طاهرلو	۳۵	
					وکیل قشلاق	۲۱	
					تازه قشلاق	۲۲	
			اصلا نلو	۴۱	چریکلو	۶۲	
					باغلوچه	۹۴	
					کینه درلو	-	
					افشارلو	۱۱	
					کچل الو	-	
					کشگنلو	-	
					مهدیلو	-	
					قره دوراخلوعلیا	-	
					کردلو	۷۸	

آبادی‌های مستقل		آبادی‌های اقماری		حوزه		تابعیت فضایی		
جمعیت	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام	مجموعه	منظومه	شهرستان
		۱۳۴	توحیدلو	۱۳۶	چقلوی			
		۷۵	چقلوی علیا		سفلی			
		۷۱	تیمورلو	۱۷۳	گنداب			
		۱۲۸	خلیفه لو					
		۳۱۵	توتورقان					
		۵۴	یساول					
		۱۳۵	محمدلو					
		–	یقین لو					
		۱۰۴	حسن لو					
		۶۷	محمدشاه لو					
		۱۶۲	قویجوق علیا					
		۷۱	کندتاتار					
		۳۲	گلبلاغی					
		۵۱	علی مردان	۱۶۲	منداق			
		۲۳	اجی کهریز					
		۳۸	آق قویی					
		۱۳۱	آقاچقلو					

جدول شماره‌ی ۵۵. سطح‌بندی کانون‌های روستایی منظومه سجاس

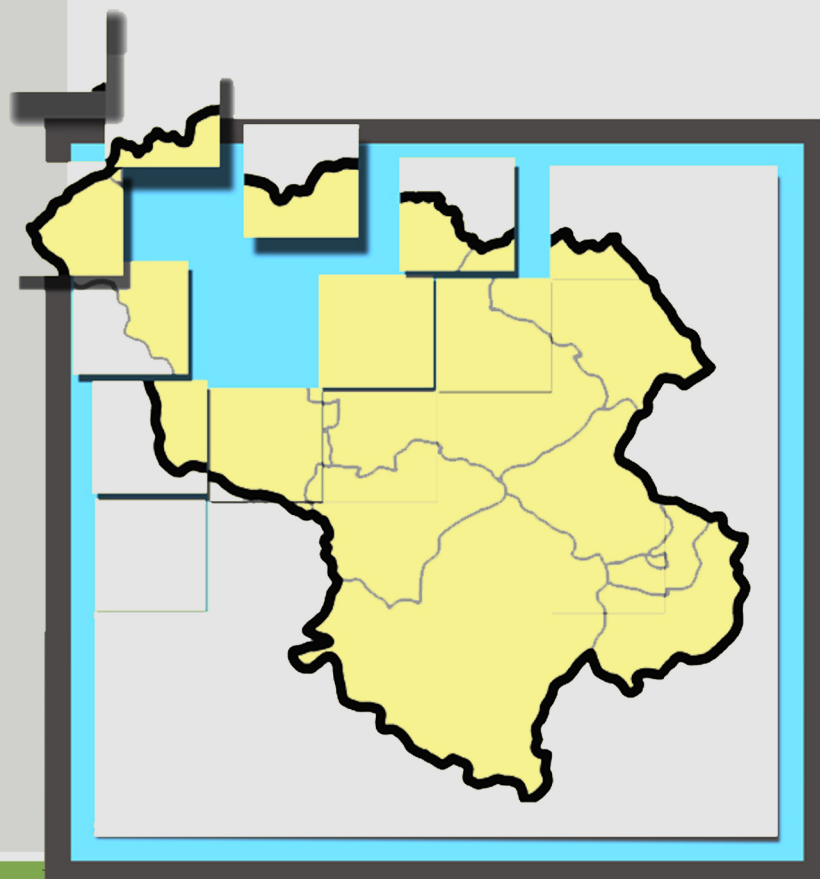
آبادی‌های مستقل		آبادی‌های اقماری		حوزه		تابعیت فضایی		
جمعیت	نام	جمعیت	نام	جمعیت	نام	مجموعه	منظومه	شهرستان
۳۰۵	نهروان	۱۰۳۵	مزید آباد	۶۶۶۶	سجاس	سجاس	سجاس	قیدار
		۷۸۴	مجید آباد					
		-	حسن آباد					
		۱۲۳	سیامان	۴۷۶	چنگور			
		۱۵۶	سلطان آباد					

		۴۴۳	ذوبیق					
		-	سرخه دیزج	۴۱۱	پابند			
		۴۶۲	کشک آباد					
		-	کبوترک	۴۹۰	ده جلال			
		۳۲۷	شوراب					
		۳۵۸	خمارک					
		۲۶۸	امام کندی	۸۶۸	بولاماجی			
		۷۴۵	ینگجه					
		۴۵۳	محمدآباد					
		۴۷۶	چنگوری	۶۳۱	دابانلو			
		۲۵۱	چلاخور					
۳۳۶	نهایس	۸۳۶	خوش	۱۷۲۱	خنداب	خنداب		
		۵۹۹	زرزر	۱۶۹۷	چوزک			

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان

دانشگاه زنجان